

Protokoll

KIRKEMØTET

2008

Øyer, 10.- 15. november

**Det 25. Kirkemøte i Den norske kirke
ble holdt på Øyer
fra mandag 10. november til lørdag 15. november 2008.
Møtets forhandlinger fant sted på Quality Hotel Hafjell.**

Kirkemøtet på internett

Taler og vedtak fra Kirkemøtet er tilgjengelig på <http://www.kirken.no>. Der finnes også taler og vedtak fra kirkemøtene i perioden 1997-2008.

Protokoll Kirkemøtet 2008
© Kirkerådet, Den norske kirke 2009

Opplag: 170

Bestilles fra:
Kirkerådets materiellekspedisjon
Postboks 799 Sentrum, 0106 Oslo
Tlf. 23081200
Faks: 23081201
E-post: materiell@kirken.no

Innhold

Åpning og markering av det 25. Kirkemøte	1
Hovedtema: Jeg tror på Jesus Kristus	3
Konstituering	4
Saksliste	6
Komitéinnstillinger og vedtak	7
<i>KM 1/08 Innstilling fra protokollkomiteen</i>	<i>7</i>
<i>KM 2/08 Valg og oppnevninger</i>	<i>8</i>
<i>KM 3/08 Orienteringssaker</i>	<i>15</i>
<i>KM 4/08 Evaluering av godkjenningsordning for personer uten cand.theol- grad</i>	<i>17</i>
<i>KM 5/08 Bærekraft og skaperverk. Økumenisk prosjekt for endring av kirke og samfunn 2007-2017</i>	<i>20</i>
<i>Uttalelse: En rettferdig klimaavtale</i>	<i>25</i>
<i>KM 6/08 Plan for kyrkjemusikk</i>	<i>27</i>
<i>KM 7/08 Trosopplæringsreformen. Styringsgruppas rapport for forsøks- og utviklingsfasen 2003-2008: "Når tro deles"</i>	<i>32</i>
<i>KM 8/08 Visjonsdokument for Den norske kirke 2009-2014</i>	<i>45</i>
<i>KM 9/08 Kyrkjene i Midtausten og vårt ansvar</i>	<i>51</i>
<i>KM 10/08 St.meld. nr. 17 (2007-2008) Staten og Den norske kirke</i>	<i>61</i>
<i>KM 11/08 Særskilte regler for de kirkelige valg 2009 (demokratireformen)</i>	<i>67</i>
<i>Første innstilling fra komité D</i>	<i>67</i>
<i>Andre innstilling fra komité D</i>	<i>96</i>
<i>Kirkemøtets vedtak</i>	<i>124</i>
<i>KM 12/08 Demokratireformen i Den norske kirke. Forslag om endring i lov 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke. Høringsuttalelse</i>	<i>153</i>
<i>Uttalelse i forbindelse med avtaleforslaget "To kirker – én tro. Sammen som lutherske kirker i Norge":</i>	<i>159</i>
Deltakere på Kirkemøtet 2008	160
Øvrige programinnslag	168
Taler, foredrag og hilsener	170
<i>Kirkerådsleder Nils-Tore Andersens tale</i>	<i>170</i>
<i>Statsråd Trond Giskes tale</i>	<i>177</i>
<i>Hilsen ved det 25. Kirkemøte fra delegat Jenny Skumsnes Moe</i>	<i>183</i>
<i>Hilsen ved det 25. Kirkemøte fra preses Olav Skjevesland</i>	<i>185</i>
<i>"Jeg tror på Jesus Kristus". Stikkord-notat fra Eyvind Skeies foredrag</i>	<i>187</i>

<i>Biskop emeritus Andreas Aarflot: "Kirkemøtets basis og oppgave som åndelig lederorgan i kirken"</i>	191
<i>Ekspedisjonssjef Ingrid Vad Nilsen: "Kirkemøtet som morgendagens kirkelige Storting?"</i>	197
<i>Direktør Jens-Petter Johnsen: "Kirkemøtet som åndelig og forvaltningsmessig myndighetsorgan i en ny kirkestruktur"</i>	200
<i>SKR-medlem Inga Marie Nordstrand: "Jeg drømmer om et Kirkemøte som..."</i>	204
<i>Hilsen fra Biskop Dr. Munib Younan</i>	205
<i>Presentasjon av årsmelding for de sentralkirkelige råd 2007</i>	209
<i>Plan for kyrkjemusikk (KM 6/08)</i>	215
<u><i>Visjonsdokument for Den norske kirke 2009-2014 (KM 8/08)</i></u>	<u>247</u>
<u><i>Kirkens folk og folkets kirke</i></u>	<u>251</u>

Åpning og markering av det 25. Kirkemøte

Åpningsgudstjenesten

Kirkemøtet 2008 startet med gudstjeneste i Nordre Ål kirke kl. 15. Biskop Ingeborg Midttømme var predikant og Espen A. Hasle og Gunnhild N. Hermstad var liturger. Videre deltok Oslo Gospel Choir, poesimedarbeidere og danser fra Døvekirken i Oslo og Trondheim, fung. døveprost Roar Bredvei og kantor Ole Lauvli.

Gudstjenesten var satt sammen av muligheter innenfor forslag til ny gudstjeneste i Den norske kirkes gudstjenestereform, elementer fra døvekirkenes høymesseliturgi og forslag til ny salmebok. Den liturgiske musikken som ble brukt, var nyskrevet av Tore W. Aas.

Åpningsmøte og jubileumsmarkering

Kirkemøtets jubileum ble markert både i åpningsmøtet 10. november og i jubileumsseminaret 12. november. I åpningsmøtet talte Kirkerådets leder Nils-Tore Andersen og statsråd Trond Giske til Kirkemøtet (talene er gjengitt bak i protokollen). Kirkemøtedelegat Jenny Skumsnes Moe og preses Olav Skjevesland brakte hilsener i anledning jubileet (gjengitt bak i protokollen). Musikalske innslag var ved Oslo Gospel Choir, og i tillegg ble den nyskrevne jubileumssalmen "Kirkens folk og folkets kirke" (gjengitt bak i protokollen) sunget, tekst ved Vidar Kristensen og melodi ved Tore W. Aas. H.M. Kong Harald var til stede ved åpningsgudstjenesten og åpningsmøtet.

Åpningsmiddagen

Etter åpningsmøtet var Kirkemøtets delegater og gjester samlet til middag. Gerd Karin Røsæg, ass. direktør i Kirkerådet, var kveldens konferansier. Det ble brakt hilsener fra Ine Eriksen Søreide, leder i Stortingets kirke-, utdannings- og forskningskomité, og Lars Rydje, 2. viseordfører i Svenska kyrkan.

Plenumssamtale

Plenumssamtalen fant sted tirsdag 11. november kl. 08.30.

Dirigent: Dag Landmark

Følgende hadde ordet:

Knut Lundby, Per Oskar Kjølås, Ole D. Mjøs, Stein Reinertsen, Norodd Stavenjord, Marit Tingelstad, Ingvill Hagesæther Foss, Knut Andresen, Ingunn Rinde, Ingrid Breilid Svendsen, Trygve Wyller, Vidar L. Haanes, Tor B. Jørgensen, Petter Dahle, Marit Hermstad, Terje Hærås, Terje Fonk, Nina Elisabeth Lind, Torstein Husby, Jørn Fevang, Roar P. Strømme, Ingeborg Midttømme, Arne Backer Grønningseter, statsråd Trond Giske, Nils-Tore Andersen.

Jubileumsseminar

På kvelden onsdag 12. november ble det avholdt et jubileumsseminar. Følgende deltok med innlegg:

- Biskop emeritus Andreas Aarflot – ”Kirkemøtets basis og oppgave som åndelig lederorgan i kirken – betraktninger ved det 25. Kirkemøte ”
- Tidl. ekspedisjonssjef Ole Herman Fisknes – ”Kirkemøtet – et forvaltningsorgan med myndighet?!”
- Ekspedisjonssjef Ingrid Vad Nilsen – ”Kirkemøtet som morgendagens kirkelige Storting?”
- Direktør Jens-Petter Johnsen – ”Kirkemøtet som åndelig og forvaltningsmessig myndighetsorgan i en ny kirkestruktur”
- SKR-medlem Inga Marie Nordstrand – ”Jeg drømmer om et Kirkemøte som...”

De fleste av innleggene finnes bak i protokollen.

Seminaret ble avsluttet med en plenumssamtale.

Følgende hadde ordet:

Ole D. Mjøs, Knut Lundby, Olav Skjevesland, Berit Hagen Agøy, Arne Backer Grønningsæter, Leif Christian Andersen, Målfrid Isene, Jakobe Ole T.H. Juul, Randi Karlstrøm, Jenny Skumsnes Moe.

Sang til jubilaranten ble fremført av Per Kristian Aschim.

Hovedtema: Jeg tror på Jesus Kristus

Første del av onsdag 12. november var satt av til Kirkemøtets hovedtema: ”Jeg tror på Jesus Kristus”.

Prest og forfatter Eyvind Skeie holdt foredrag ved ord og musikk og innledet til gruppesamtale, før delegatene fikk anledning til innlegg til temaet (stikkord-notat fra foredraget finnes bak i protokollen).

Dirigent: Dag Landmark

Følgende hadde ordet:

Laila Riksaasen Dahl, Knut Lundby, Sigvart Overøye, Tore Johnsen, Ole Christian Kvarme, Helga Haugland Byfuglien, Inge Lise Pedersen (formand for Landsforeningen af menighedsråd, Danmark), Ole D. Hagesæther, Nils-Tore Andersen.

Konstituering

Saksdokumenter

KM 2.1/08	Valg av dirigentskap for møtet
KM 2.2/08	Valg av tellekorps
KM 2.3/08	Valg av komitéledere for møtet
KM 2.4/08	Fordeling av nye medlemmer på Kirkemøtets komiteer

Kirkemøtet ble konstituert tirsdag 11.11. kl. 8.30.

Valg av dirigentskap

Dirigent

Vara

Dag Landmark (Hamar) (hoveddirigent)
Helene Bjerkestrand (Tunsberg)
Magne Skjeldal (Bjørgvin)

Villa Wahl Stranger (Oslo)
Inger Anne Naterstad (Oslo)
Frode Solemdal (Bjørgvin)

Dirigentskapet ble valgt ved akklamasjon og overtok deretter ledelsen av møtet.

Dirigent: Dag Landmark

Godkjenning av innkalling

Det var ingen innvendinger til innkallingen til årets Kirkemøte. Møtet ble satt.

Godkjenning av saksliste

Sak KM 13/08 *"To kirker – én tro"*. Avtale mellom Den norske kirke og Den Evangelisk Lutherske Frikirke ble foreslått trukket, siden Den Evangelisk Lutherske Frikirke i sitt synodemøte 9. november vedtok å ikke undertegne avtalen.

Følgende hadde ordet:

Harald Nyeggen Sommer, Nils-Tore Andersen, Inger Anne Naterstad, Jens-Petter Johnsen.

Sakslisten med den foreslåtte endring ble godkjent.

Valg av tellekorps

Kirkemøtet ga sin tilslutning til følgende forslag til tellekorps:

Jahn-Oluf Skonnord (leder)
Øyvind Tobiassen
Espen Andreas Hasle
Berit Johnsen
Svein Køhn

Valg av komitéledere

Kirkemøtet ga sin tilslutning til følgende forslag på komitéledere:

Komite A:	Stein Reinertsen
Komite B:	Ingunn Rinde
Komite C:	Inger Kari Søyland
Komite D:	Knut Lundby
Komite E:	Terje Hærås
Komite F:	Åge Søsveen

Fordeling av nye medlemmer på komiteer

Kirkemøtet ga sin tilslutning til følgende forslag:

Torger Reve	Komité B (KM 2008: vara Liv Birgit Skaug)
Katrine Intelhus Lind-Solstad	Komité F
Bernt Aanonsen	Komité C

Tore Johnsen flyttes til komité C.

Talerett i plenum og møterett i komiteer

Dirigenten la frem følgende forslag: Representanter fra kirkesamfunn som Den norske kirke har kirkefelleskap med, gis talerett i plenum og møterett i komiteene. I dette møtet gjelder det representanter fra våre nordiske søsterkirker og Metodistkirken i Norge.

Kirkemøtet ga sin tilslutning til forslaget.

Saksliste

- KM 01/08 Innstilling fra protokollkomiteen
- KM 02/08 Valg og oppnevninger
1. Valg av dirigentskap for møtet
 2. Valg av tellekorps
 3. Valg av komitéledere
 4. Fordeling av nye medlemmer på komiteer
 5. Valg av ledere for Kirkerådet, Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd 2009-2010
 6. Oppnevning av medlemmer til Bibelselskapets representantskap 2009-2011
 7. Nominasjon av Dnks kandidater til LVFs råd 2010-2017
 8. Nominasjon av Dnks kandidater til KEKs sentralkomité 2009-2015
 9. Oppnevning av delegater til LVFs generalforsamling 2010
 10. Oppnevning av delegater til KEKs generalforsamling 2009
 11. Supplerende valg av varamedlem til Mellomkirkelig råd
 12. Supplerende oppnevning til Kirkens Nødhjelps representantskap
 13. Oppnevning av medlem til KV's sentralkomité for inneværende periode
- KM 03/08 Orienteringssaker
1. Protokoll fra Ungdommens kirkemøte 2008
 2. Protokoll fra Bispemøtet 2008
 3. Årsmelding for Sjømannskirken/Norsk kirke i utlandet 2007
 4. Årsmelding for Døvekirkenes fellesråd 2007
 5. Årsmelding for De sentralkirkelige råd 2007
 6. Kirken og den økonomiske globalisering (oppfølging 2008)
- KM 04/08 Evaluering av godkjenningsordning for personer uten cand.theol- grad
- KM 05/08 Bærekraft og skaperverk. Økumenisk prosjekt for endring av kirke og samfunn 2007-2017
- KM 06/08 Plan for kyrkjemusikk
- KM 07/08 Trosopplæringsreformen. Styringsgruppas rapport fra forsøks- og utviklingsfase 2003-2008: "Når tro deles"
- KM 08/08 Visjonsdokument for Den norske kirke 2009-2014
- KM 09/08 Kyrkjene i Midtausten og vårt ansvar
- KM 10/08 St. meld. nr. 17 (2007-2008) Staten og Den norske kirke
- KM 11/08 Særskilte regler for de kirkelige valg 2009 (demokratireformen)
- KM 12/08 Demokratireformen i Den norske kirke. Forslag om endring i lov 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke. Høringsuttalelse

Komitéinnstillinger og vedtak

KM 1/08 Innstilling fra protokollkomiteen

Saksdokumenter:

KM 1/08 Saksorientering
KM 1.1/08 Innstilling fra protokollkomiteen

Innstilling fra protokollkomiteen

Protokollkomiteen har hatt to møter siden Kirkemøtet 2007.

Medlemmene i protokollkomiteen har gjennomgått vedtaksprotokollen fra Kirkemøtet 2007 før utsendelse.

Protokollkomiteen har før Kirkemøtet 2008 kontrollert oppfølgingen av vedtakene fra Kirkemøtet 2007. Komiteen har tatt utgangspunkt i protokollene fra Kirkerådet, Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd og opplysninger fra de sentralkirkelige råds sekretariat.

I henhold til protokollkomiteens regelverk § 5.2 kan komiteen på eget initiativ ta opp saker dersom det er tvil om vedtaket og saksbehandlingen er skjedd på en tilfredsstillende måte. Protokollkomiteen mener at saksbehandling og vedtak er fulgt opp på en god måte.

På dette grunnlag finner protokollkomiteen at de tre rådene har fulgt opp Kirkemøtets vedtak på en tilfredsstillende måte.

Sekretariatet har gjennom sine arbeidsrutiner gitt protokollkomiteen gode arbeidsvilkår.

Underskrevet av Per Øistein Rogstad, Marit Tingelstad og Ingvild Theodorsen.

Plenumsbehandling

Dirigent: Dag Landmark

Disse hadde ordet:

Per Øistein Rogstad, leder av protokollkomiteen.

Kirkemøtets vedtak

Kirkemøtet tar protokollkomiteens innstilling til etterretning.

Enstemmig vedtatt.

KM 2/08 Valg og oppnevninger

Saksdokumenter:

KM 2.1/08	Valg av dirigentskap for møtet
KM 2.2/08	Valg av tellekorps
KM 2.3/08	Valg av komitéledere for møtet
KM 2.4/08	Fordeling av nye medlemmer på Kirkemøtets komiteer
KM 2.5/08	Valg av ledere for Kirkerådet, Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd 2009-2010
KM 2.5.1/08	Presentasjon av lederkandidatene til Mellomkirkelig råd 2009-2010
KM 2.6/08	Oppnevning av medlemmer til Det Norske Bibelselskaps representantskap 2009-2011
KM 2.7/08	Nominasjon av Dnks kandidater til LVFs råd 2010-2017
KM 2.8/08	Nominasjon av Dnks kandidater til KEKs sentralkomité 2009-2015
KM 2.9/08	Oppnevning av delegater til LVFs generalforsamling 2010
KM 2.10/08	Oppnevning av delegater til KEKs generalforsamling 2009
KM 2.11/08	Supplerende valg av varamedlem til Mellomkirkelig råd
KM 2.12/08	Supplerende oppnevning til Kirkens Nødhjelps representantskap
KM 2.13/08	Oppnevning av medlem til Kirkenes Verdensråds sentralkomité for inneværende periode

Valgene 2.1 - 2.4 ble foretatt under konstitueringen av Kirkemøtet. Valg og oppnevninger 2.5 - 2.13 ble lagt frem av valgkomiteen.

Dirigent: Dag Landmark/Magne Skjeldal

Følgende hadde ordet:

Valgkomiteens leder Torstein Husby

KM 2.5/08 Valg av ledere for Kirkerådet, Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd 2009-2010

Valg av leder til Kirkerådet og Samisk kirkeråd ble foretatt onsdag 12. november. Kandidatene til ledervervet i Mellomkirkelig råd ble presentert samme dag. Valget ble foretatt torsdag 13. november.

Valgkomiteens forslag til kandidater:

Kandidat til leder av Kirkerådet 2009-2010:
Nils-Tore Andersen (gjenvalg)

Kandidater til leder av Mellomkirkelig råd 2009-2010 (i alfabetisk rekkefølge):
Berit Hagen Agøy
Kjetil Aano

Kandidat til leder av Samisk kirkeråd 2009-2010:
Tore Johnsen (gjenvalg)

Valgtaler for lederkandidatene til Mellomkirkelig råd:

For Berit Hagen Agøy: Terje Hærås, Jenny Skumsnes Moe
For Kjetil Aano: Norodd Stavenjord

Valgresultat

Nils-Tore Andersen ble enstemmig valgt til leder av Kirkerådet 2009-2010.
Tore Johnsen ble enstemmig valgt til leder av Samisk kirkeråd 2009-2010.

Det ble foretatt skriftlig avstemning for leder av Mellomkirkelig råd.

Stemmetall:

Berit Hagen Agøy: 64 stemmer

Kjetil Aano: 19 stemmer

Blank: 1 stemme

Berit Hagen Agøy ble valgt til leder av Mellomkirkelig råd 2009-2010.

KM 2.6/08 Oppnevning av medlemmer til Det Norske Bibelselskaps representantskap 2009-2011

Forslag til vedtak

Valgkomiteen anbefaler Kirkemøtet å oppnevne følgende personer til Det Norske Bibelselskaps representantskap 2009 - 2011:

Kirkerådets direktør (gjenoppnevnt)

Mellomkirkelig råds nestleder (ny)

Inga Marie Nordstrand (gjenoppnevnt)

Ester Walgermo (gjenoppnevnt)

Ingvar Nevland (gjenoppnevnt)

Ann-Mari Aas (gjenoppnevnt)

Bierna Bientie (gjenoppnevnt)

Vedtak

Kirkemøtet oppnevner følgende personer til Det Norske Bibelselskaps representantskap 2009 - 2011:

Kirkerådets direktør
Mellomkirkelig råds nestleder
Inga Marie Nordstrand
Ester Walgermo
Ingvar Nevland
Ann-Mari Aas
Bierna Bientie

KM 2.7/08 Nominasjon av Dnks kandidater til LVFs råd 2010-2017

Forslag til vedtak

Valgkomiteen anbefaler Kirkemøtet å oppnevne følgende personer som kandidater til LVFs råd 2010 – 2017:

Helga Haugland Byfuglien
Jenny Skumsnes Moe (ungdomskandidat)

Vedtak

Kirkemøtet oppnevner følgende personer som kandidater til LVFs råd 2010 – 2017:

Helga Haugland Byfuglien
Jenny Skumsnes Moe (ungdomskandidat)

KM 2.8/08 Nominasjon av Dnks kandidater til KEKs sentralkomité 2009-2015

Forslag til vedtak

Valgkomiteen anbefaler Kirkemøtet å oppnevne følgende person som kandidat til KEKs sentralkomité 2009 – 2015:

Elise Sandnes

Delegasjonen gis fullmakt til å foreslå en ungdomskandidat til sentralkomiteen, dersom den totale sammensetning av kandidater tilsier det.

Vedtak

Kirkemøtet oppnevner følgende person som kandidat til KEKs sentralkomité 2009 – 2015:

Elise Sandnes

Delegasjonen gis fullmakt til å foreslå en ungdomskandidat til sentralkomiteen, dersom den totale sammensetning av kandidater tilsier det.

KM 2.9/08 Oppnevning av delegater til LVFs generalforsamling 2010

Forslag til vedtak

Valgkomiteen anbefaler Kirkemøtet å oppnevne følgende personer som delegater til LVFs generalforsamling i 2010:

- 1) Mellomkirkelig råds leder (leder av delegasjonen)
Vara: Mellomkirkelig råds nestleder
- 2) Helga Haugland Byfuglien (innstilt av Bispemøtet)
Vara: Solveig Fiske (innstilt av Bispemøtet)
- 3) Gunstein Instefjord (Kirkens Nødhjelp)
Vara: Erlend Rogne (Mellomkirkelig råd)
- 4) Tore Johnsen (Samisk kirkeråd, Nord-Hålogaland bispedømme)
Vara: Ingrid Jåma (Samisk kirkeråd, Oslo)
- 5) Kjetil Aano eller Berit Hagen Agøy (Mellomkirkelig råd)
Vara: Kari Storstein Haug (MHS, Stavanger)
- 6) Anne Louise Tveter (Kirkerådet, Oslo bispedømme)
Vara: Kirkerådets nestleder
- 7) Gunnar Heiene (MF, Oslo)
Vara: Vidar Haanes (MF, Oslo)
- 8) Aud Tønnesen (TF, Oslo)
Vara: Trygve Wyller (TF, Oslo)
- 9) Jenny Skumsnes Moe (Mellomkirkelig r d, Hamar bispedømmeråd, 22  r)
Vara: Helene Bjerkestrand (Mellomkirkelig r d, Tunsberg bispedømmeråd, 22  r)
- 10) Ragnhild Jepsen (Nidaros bispedømme)
Vara: Kristine Sandm el (S r-Hålogaland bispedømme)
- 11) Anders M ller Stray (Borg bispedømme, 25  r, student)
Vara: Kristoffer Thoner, (Hamar bispedømme, 22  r)
- 12) Brita Bye (Diakonforbundet)
Vara: Leiv Sigmund Hope (Diakonforbundet)

Mellomkirkelig råds generalsekretær vil fungere som rådgiver for delegasjonen.

Vedtak

Kirkemøtet oppnevner følgende personer som delegater til LVFs generalforsamling i 2010:

- 1) Mellomkirkelig råds leder (leder av delegasjonen)
Vara: Mellomkirkelig råds nestleder
- 2) Helga Haugland Byfuglien (innstilt av Bispemøtet)
Vara: Solveig Fiske (innstilt av Bispemøtet)
- 3) Gunstein Instefjord (Kirkens Nødhjelp)
Vara: Erlend Rogne (Mellomkirkelig råd)
- 4) Tore Johnsen (Samisk kirkeråd, Nord-Hålogaland bispedømme)
Vara: Ingrid Jåma (Samisk kirkeråd, Oslo)
- 5) Kjetil Aano eller Berit Hagen Agøy (Mellomkirkelig råd)
Vara: Kari Storstein Haug (MHS, Stavanger)
- 6) Anne Louise Tveter (Kirkerådet, Oslo bispedømme)
Vara: Kirkerådets nestleder
- 7) Gunnar Heiene (MF, Oslo)
Vara: Vidar Haanes (MF, Oslo)
- 8) Aud Tønnesen (TF, Oslo)
Vara: Trygve Wyller (TF, Oslo)
- 9) Jenny Skumsnes Moe (Mellomkirkelig råd, Hamar bispedømmeråd, 22 år)
Vara: Helene Bjerkestrand (Mellomkirkelig råd, Tunsberg bispedømmeråd, 22 år)
- 10) Ragnhild Jepsen (Nidaros bispedømme)
Vara: Kristine Sandmæl (Sør-Hålogaland bispedømme)
- 11) Anders Møller Stray (Borg bispedømme, 25 år, student)
Vara: Kristoffer Thoner, (Hamar bispedømme, 22 år)
- 12) Brita Bye (Diakonforbundet)
Vara: Leiv Sigmund Hope (Diakonforbundet)

Mellomkirkelig råds generalsekretær vil fungere som rådgiver for delegasjonen.

KM 2.10/08 Oppnevning av delegater til KEKs generalforsamling 2009

Forslag til vedtak

Valgkomiteen anbefaler Kirkemøtet å oppnevne følgende personer som delegater til KEKs generalforsamling i 2009:

- 1) Mellomkirkelig råds leder (leder av delegasjonen)
Vara: Mellomkirkelig råds nestleder
- 2) Biskop Ernst Baasland (innstilt av Bispemøtet)

- Vara: Biskop Tor Berger Jørgensen (innstilt av Bispemøtet)
- 3) Gerd Marie Ådna (Kristen-muslimsk dialoggruppe, KEK)
Vara: Ingvill Thorson Plesner (Arbeidsgruppe, menneskerettigheter, KEK)
 - 4) Inga Marie Nordstrand (Nord-Hålogaland, Samisk kirkeråd, 27 år)
Vara: Kirsti Guvsám (Møre bispedømme, Sametinget, Teologisk nemnd, 26 år)
 - 5) Erlend Rogne (Mellomkirkelig råd, Møre bispedømme)
Vara: Katrine Intelhus Lind-Solstad (Sør-Hålogaland bispedømme, 23 år, student)

På egen kvote deltar Elise Sandnes som sittende medlem av KEK sentralkomité.
Mellomkirkelig råds generalsekretær vil fungere som rådgiver for delegasjonen.

Vedtak

Kirkemøtet oppnevner følgende personer som delegater til KEKs generalforsamling i 2009:

- 1) Mellomkirkelig råds leder (leder av delegasjonen)
Vara: Mellomkirkelig råds nestleder
- 2) Biskop Ernst Baasland (innstilt av Bispemøtet)
Vara: Biskop Tor Berger Jørgensen (innstilt av Bispemøtet)
- 3) Gerd Marie Ådna (Kristen-muslimsk dialoggruppe, KEK)
Vara: Ingvill Thorson Plesner (Arbeidsgruppe, menneskerettigheter, KEK)
- 4) Inga Marie Nordstrand (Nord-Hålogaland, Samisk kirkeråd, 27 år)
Vara: Kirsti Guvsám (Møre bispedømme, Sametinget, Teologisk nemnd, 26 år)
- 5) Erlend Rogne (Mellomkirkelig råd, Møre bispedømme)
Vara: Katrine Intelhus Lind-Solstad (Sør-Hålogaland bispedømme, 23 år, student)

På egen kvote deltar Elise Sandnes som sittende medlem av KEK sentralkomité.
Mellomkirkelig råds generalsekretær vil fungere som rådgiver for delegasjonen.

KM 2.11/08 Supplerende valg av varamedlem til Mellomkirkelig råd

Forslag til vedtak

Katrine Intelhus Lind-Solstad velges til nytt varamedlem fra Sør-Hålogaland bispedømme til Mellomkirkelig råd for resterende periode (2008 – 2010).

Vedtak

Katrine Intelhus Lind-Solstad velges til nytt varamedlem fra Sør-Hålogaland bispedømme til Mellomkirkelig råd for resterende periode (2008 – 2010).

KM 2.12/08 Supplerende oppnevning til Kirkens Nødhjelps representantskap

Forslag til vedtak

1. Valgkomiteen foreslår for Kirkemøtet følgende samisk representasjon i Kirkens Nødhjelps representantskap for resten av perioden fram til representantskapsmøtet i 2011:
John Erland Boine som medlem og Jovna Zakharias Dunfjell som personlig varamedlem.
2. Valgkomiteen foreslår for Kirkemøtet at Henny Koppen oppnevnes som medlem (ny) med Benedicte Aschjem som personlig varamedlem (tidl. valgt) til Kirkens Nødhjelps representantskap for resten av perioden fram til representantskapsmøtet i 2011.

Vedtak

1. Kirkemøtet oppnevner følgende samisk representasjon i Kirkens Nødhjelps representantskap for resten av perioden fram til representantskapsmøtet i 2011:
John Erland Boine som medlem og Jovna Zakharias Dunfjell som personlig varamedlem.
2. Kirkemøtet oppnevner Henny Koppen som medlem (ny) med Benedicte Aschjem som personlig varamedlem (tidl. valgt) til Kirkens Nødhjelps representantskap for resten av perioden fram til representantskapsmøtet i 2011.

KM 2.13/08 Oppnevning av medlem til Kirkenes Verdensråds sentralkomité for inneværende periode

Valgkomiteen støtter Mellomkirkelig r d i deres forslag på kandidat etter at Olav Fykse Tveits kandidatur ble trukket.

Forslag til vedtak

Kjetil Aano oppnevnes som medlem av KV's sentralkomité for inneværende periode.

Vedtak

Kjetil Aano oppnevnes som medlem av KV's sentralkomité for inneværende periode.

KM 3/08 Orienteringssaker

Saksdokumenter:

KM 3.1/08	Protokoll fra Ungdommens kirkemøte 2008
KM 3.2/08	Protokoll fra Bispemøtet 2008
KM 3.3/08	Årsmelding for Sjømannskirken/Norsk kirke i utlandet 2007
KM 3.4/08	Årsmelding for Døvekirkenes fellesråd 2007
KM 3.5/08	Årsmelding for De sentralkirkelige råd 2007
KM 3.6/08	Kirken og den økonomiske globalisering (oppfølging 2008)

Sakene KM 3.1/08 og 3.5/08 ble lagt frem tirsdag 11. november.

Sakene KM 3.2/08, KM 3.3/08, KM 3.4/08 og KM 3.6/08 ble lagt frem onsdag 12. november.

Dirigent: Dag Landmark

KM 3.1/08 Protokoll fra Ungdommens kirkemøte 2008

Representantene fra Ungdommens kirkemøte presenterte protokollen.

Disse hadde ordet:

Vidar L. Haanes, Tore Johnsen, Anne-Helen Roaldsnes.

KM 3.2/08 Protokoll fra Bispemøtet 2008

Ingen innlegg.

KM 3.3/08 Årsmelding for Sjømannskirken/Norsk kirke i utlandet 2007

Ingen innlegg.

KM 3.4/08 Årsmelding for Døvekirkenes fellesråd 2007

Disse hadde ordet:

Per Oskar Kjølaas, Sigvart Overøye, Ole Christian Kvarme, Sverre Krutnes.

KM 3.5/08 Årsmelding for De sentralkirkelige råd 2007

Direktør Jens-Petter Johnsen presenterte årsmeldingen (finnes bak i protokollen).

Disse hadde ordet:

Ole Christian Kvarme, Knut Lundby, Åge Søsveen, Vidar L. Haanes, Stein Reinertsen, Per Oskar Kjølås, Gunnhild N. Hermstad, Ole D. Mjøs, Olav Skjevesland, Jens-Petter Johnsen, Olav Fykse Tveit.

KM 3.6/08 Kirken og den økonomiske globalisering (oppfølging 2008)

Ingen innlegg.

Kirkemøtets vedtak

Kirkemøtet tar de fremlagte saker til orientering.

KM 4/08 Evaluering av godkjenningsordning for personer uten cand.theol- grad

Saksdokumenter:

Dokument 4.1/08	Saksorientering
Vedlegg 4.1.1/08	Bruk av ikke-teologer som er godkjent av Evalueringsnemnda – Erfaringsinnhenting, brev fra Kirkerådet 11.12.07.
Vedlegg 4.1.2/08	Grunnregler for Veien til prestedtjeneste
Vedlegg 4.1.3/08	Forskrift om tilsetning av menighetsprest
Vedlegg 4.1.4/08	Regler om klageordning vedr. kompetansevurdering i forbindelse med tilsetning av prester som ikke er cand.theol.

Innstilling fra komité E

Sammendrag av saksorienteringen

Ordningen har vært i funksjon siden 1. februar 2000. Det er til nå godkjent 53 personer etter ordningen. Kirkemøtet bad i 1998 om en evaluering etter 5-10 år. Saken er sendt på høring og det er i forkant av saksforberedelsen vært erfaringsinnhenting fra de godkjente kandidatene, biskoper, proster og bispedømmeråd.

Kirkerådet foreslår at kravet om teologisk utdanning for søkere etter § 4 i forskrift om tilsetning av menighetsprest økes fra 80 til 120 studiepoeng.

Høringsuttalelsene gir ikke støtte for å åpne for at de som det blir søkt for etter § 5, selv kan anke. Kirkerådet finner ikke at det er hjemmel for å nekte klageadgang ut fra forvaltningsloven, og foreslår å endre regler for klageordning i tråd med dette.

Komiteens merknader

Komiteen legger saksorienteringen til grunn, og vil i tillegg bemerke følgende:

1. Komiteen ønsker at kravet om teologisk utdanning for søkere etter § 4 i forskrift om tilsetning av menighetsprest økes fra 80 til 120 studiepoeng. Komiteen begrunner dette med at det er nødvendig med en fordypning på minst to år for å ha en tilstrekkelig teologisk kompetanse i prestedtjenesten. Dette er også i samsvar med høringsuttalelsen fra de praktisk-teologiske seminarer.
2. Komiteen ønsker å understreke viktigheten av at kandidatene er egnet til prestedtjeneste, og stiller seg derfor bak forslaget om at Veien til prestedtjeneste (VTP) skal gjøres obligatorisk for de som godkjennes av Evalueringsnemnda. VTP gir tid til modning og refleksjon før prestedtjeneste og en mulighet for biskopene til å vurdere kandidatenes egnethet.
3. Komiteen tar til etterretning at forvaltningsloven gir den det søkes for etter § 5 i forskrift om tilsetning av menighetsprest, rett til selv å klage på et avslag på søknad. Denne klageadgangen kommer i tillegg til biskopens. I lys av dette støtter komiteen at klageinstansen endres fra å være et samlet kirkeråd til å være en mindre gruppe. Komiteen

støtter også forslaget om at en faglig representant fra ett av de praktisk teologiske seminarer er representert i gruppen.

4. Komiteen mener at rekruttering til prestetjeneste primært må skje på annen måte enn gjennom godkjenningsordningen for personer uten cand.theol.-grad. Komiteen ser imidlertid utfordringene i Den norske kirke i dag når det gjelder rekruttering.
5. Komiteen merker seg at Kirkerådet har vedtatt å utrede en ordning med utgangspunkt i den anglikanske kirkes "Local Ordained Ministry" og "Ordnungsgemäss berufen" i VELKD (De lutherske landskirker i Tyskland). Komiteen ser positivt på dette og vil samtidig foreslå at Kirkerådet vurderer muligheten for en ordning med ungdomspastor (jf. Ungdomstinget i Agder og Telemark bispedømme sak 05/08). En slik stilling kan ha et lavere krav til kompetanse, for eksempel en bachelor-grad, og kan være en prestestilling med begrensede fullmakter, og med veiledning fra en prest i en vanlig prestestilling.
6. Kirkerådet har også vedtatt å starte utredning av en alternativ godkjenningsordning for andre vigslede stillinger som kateketer og diakoner. Komiteen anbefaler at man i forbindelse med dette arbeidet også vurderer kriterier for overgang mellom vigslede stillinger.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet ber Kultur- og kirkedepartementet endre § 4 pkt 2 i forskrift om tilsetting av menighetsprest til:
"som del av eller i tillegg til denne graden har en faglig fordypning på minimum 120 studiepoeng innen teologiens hoveddisipliner, eller har dokumentert kunnskaper innen teologiens tradisjonelle hoveddisipliner som tilsvarer dette og"
2. Kirkemøtet anbefaler at Veien til prestetjeneste må gjøres gjeldende også for de som godkjennes av Evalueringsnemnda.
3. Kirkemøtet fastsetter nye regler om klageordning vedr. kompetansevurdering i forbindelse med tilsetting av prester som ikke er cand.theol. med hjemmel i forskrift av 17. juni 1988 om tilsetting av menighetsprest § 7 fjerde ledd, sist endret 8. februar 2007. De nye reglene lyder:

"Kirkemøtet delegerer til Kirkerådet å oppnevne en klageinstans bestående av fem representanter, hvorav en faglig representant fra ett av de praktisk teologiske seminarer, til å avgjøre klager vedrørende kompetansevurdering i forbindelse med tilsetting av prester som ikke er cand.theol., §§ 4 og 5. Vedtak kan påklages etter forvaltningslovens bestemmelser. Nærmere regler for behandling av klagesaker fastsettes av Kirkerådet."

Plenumsbehandling

Dirigent: Helene Bjerkestrand

Saksordfører: Ingvill Hagesæther Foss

Følgende hadde ordet:

Trygve Wyller, Per Oskar Kjølaas, Ingrid Breilid Svendsen, Ole D. Mjøs, Helga Haugland Byfuglien, Gunnhild N. Hermstad, Vidar L. Haanes, Ole D. Hagesæther, Tor B. Jørgensen, Åge Søsveen, Knut Lundby, Tore Johnsen.

Endringsforslag

Trygve Wyller:

Pkt. 1 oppheves. Hvis 40 studiepoeng skal legges til, må Kirkerådet vurdere om dette gjøres som videreutdanning.

Forslaget ble ikke tatt inn i komiteens forslag til vedtak.

Votering

Trygve Wyllers forslag falt.

Hele forslaget ble enstemmig vedtatt. 82 stemmeberettigede.

Kirkemøtets vedtak

1. Kirkemøtet ber Kultur- og kirkedepartementet endre § 4 pkt 2 i forskrift om tilsetting av menighetsprest til:
”som del av eller i tillegg til denne graden har en faglig fordypning på minimum 120 studiepoeng innen teologiens hoveddisipliner, eller har dokumentert kunnskaper innen teologiens tradisjonelle hoveddisipliner som tilsvarer dette og”
2. Kirkemøtet anbefaler at Veien til prestetjeneste må gjøres gjeldende også for de som godkjennes av Evalueringsnemnda.
3. Kirkemøtet fastsetter nye regler om klageordning vedr. kompetansevurdering i forbindelse med tilsetting av prester som ikke er cand.theol. med hjemmel i forskrift av 17. juni 1988 om tilsetting av menighetsprest § 7 fjerde ledd, sist endret 8. februar 2007. De nye reglene lyder:

”Kirkemøtet delegerer til Kirkerådet å oppnevne en klageinstans bestående av fem representanter, hvorav en faglig representant fra ett av de praktisk teologiske seminarer, til å avgjøre klager vedrørende kompetansevurdering i forbindelse med tilsetting av prester som ikke er cand.theol., §§ 4 og 5. Vedtak kan påklages etter forvaltningslovens bestemmelser. Nærmere regler for behandling av klagesaker fastsettes av Kirkerådet.”

KM 5/08 Bærekraft og skaperverk. Økumenisk prosjekt for endring av kirke og samfunn 2007-2017

Saksdokumenter:

Dokument 5.1/08

Saksorientering

Innstilling fra komité C

Sammendrag av saksorienteringen

Saken gjør rede for hvordan den tiårige bærekraftreformen i Den norske kirke som ble vedtatt av Kirkemøtet 2007, skal realiseres. Det foreslås å organisere reformen som et økumenisk samarbeidsprosjekt, og gjennom dette å videreutvikle det gode økumeniske samarbeidet som allerede er etablert på feltet.

Oppfølgingen i de sentralkirkelige råd og hos samarbeidspartnere beskrives. I løpet av 2008 er det arbeidet med formulering av prosjektets form og innhold og ikke minst prosjektets identitetsgrunnlag.

Det foretas en avklaring av sentrale begreper og det redegjøres for sentrale føringer, bl.a. gitt fra behandling i de sentralkirkelige råd. Det legges bl.a. vekt på en opptrapping av kirkens arbeid for politiske og samfunnsmessige endringer, og på at arbeid for struktur- og politiske endringer og livsstils- og holdningsendringer må forsterke hverandre strategisk.

Det redegjøres for prosjektets identitetsgrunnlag, mål og milepæler, slik de er kjent og formulert på det nåværende tidspunkt.

Komiteens merknader

Komiteen legger saksorienteringen til grunn, og vil i tillegg bemerke følgende:

Komiteen anser det foreliggende sakspapir som et godt utgangspunkt og rammeverk for utformingen av prosjektet, som løpende må foretas av prosjektets styrings- og arbeidsgruppe. Det gir retning og struktur, selv om mye arbeid med konkretisering nødvendigvis gjenstår. I det foreliggende dokumentet er det gjort et viktig arbeid med prosjektets identitetsgrunnlag, hensikt og verdier, samt overordnede mål.

På invitasjon fra Kirkerådet har både Norges Kristne Råd og Kirkens Nødhjelp drøftet sin deltakelse i samarbeidsprosjektet om bærekraft og skaperverk slik det er beskrevet i foreliggende sakspapir til årets Kirkemøte. Styret i begge organisasjoner har henholdsvis den 27. og 29. oktober 2008 uttrykt glede over invitasjonen og takket ja til et samarbeid rundt de utfordringene som miljø-, klima- og rettferdsproblemene stiller oss overfor. Begge organisasjonene har dessuten formulert konkrete innspill til innhold og organisering av prosjektet som bør tas med i det videre arbeidet.

Komiteen er enig i at et bredt økumenisk samarbeid om miljø-, klima-, og rettferdsutfordringene er svært positivt. Det innebærer at alle samarbeidende partnere må

delegere ansvar og myndighet for konkretisering og innhold til et felles organ, prosjektets styringsgruppe. Det er viktig at prosjektet bygger på og styrker de eksisterende samarbeidsstrukturer med bispedømmenes ressursgrupper for miljø, forbruk og rettferd, og med nettverk i bispedømmene. Til prosjektet bør det knyttes teologisk, økologisk og politisk kompetanse for å styrke gjennomslagskraften på kort og lang sikt.

Komiteen vil fremheve behovet for å arbeide for en bred forankring av prosjektet på alle nivå i kirken. Dette forutsetter at prosjektets innhold integreres i det videre arbeidet, særlig med diakoniplanen, gudstjenestereformen og trosopplæringsreformen. Unge har et engasjement og en utålmodighet i møte med urettferdighet og klimatrussel, som er en viktig ressurs i dette arbeidet. Prosjektet bør sikre unges deltakelse i styringsgruppen, og stå i tett kontakt med ungdommens organer i kirken.

Komiteen vil fremheve sammenhengen mellom miljøødeleggelser og global urettferdighet. Det at kirken er en del av et globalt økumenisk fellesskap gir oss et spesielt ansvar for å holde frem erfaringer fra mennesker og kirker i områder som allerede i dag rammes av klimaendringer og miljøødeleggelser.

Bærekraft-perspektivet betyr å se sammenheng mellom mange viktige enkeltutfordringer og å arbeide med disse ut i fra en helhetlig tilnærming. Prioriteringen mellom disse må være en del av prosjektets ansvar.

I komiteens forslag til vedtak er arbeidet for en internasjonal klimaavtale, kirkens pådriverrolle for bærekraftige lokalsamfunn og fokus på egen virksomhet gitt prioritet. Komiteen vil i tillegg peke på noen temaer som også er vesentlig i en helhetlig tilnærming til bærekraft i årene fremover:

- Nært knyttet til spørsmål om klima og energibehov er den gryende debatten om bruk av atomkraft, som vil stille oss overfor etiske utfordringer. I denne sammenhengen bør kirkene fokusere på miljøkonsekvensene og sikkerhetsrisikoen ved bruk av kjernekraft.
- Kirkene må forholde seg til trusselen mot artsmangfoldet og behovet for verneområder. Konkret må dette knyttes til blant annet Opplysningsvesenets fonds eierskap i skog.
- Kirkene bør fortsette og intensivere samtaler omkring en bærekraftig økonomi med politikere, næringsliv, fagbevegelsen og økonomiske forsknings- og utdanningsinstitusjoner.
- Etske utfordringer knyttet til genmodifisering og bioteknologi
- Urfolks behov for vern av livsgrunnlag og kultur, nasjonalt og internasjonalt

Forslag til vedtak (inkludert endringer etter plenumsbehandlingen)

Truet liv - troens svar: Et økumenisk tiår for skaperverk og bærekraft

I skaperverket møter mennesket Guds kall: Ta vare på jorden og alle dens rikdommer. Jordens liv er truet av menneskers ansvarsløse framferd. Troens svar er å mobilisere til bærekraftig forvaltning og vern om skaperverket.

1. Den vedtatte bærekraftreformen realiseres som et økumenisk samarbeidsprosjekt mellom Norges Kristne Råd, Kirkens Nødhjelp og Den norske kirke.
2. I og gjennom et økumenisk fellesskap vil Den norske kirke:
 - være en sentral pådriver for og bidragsyter til bærekraftige samfunn lokalt, nasjonalt og globalt
 - bidra til å sikre en internasjonal, forpliktende, rettferdig og ambisiøs klimaavtale, og en bred kirkelig og folkelig oppslutning om dette
 - demonstrere et bevisst forhold til miljø, forbruk og rettferd
 - skape håp og fremtidstro med ord og handling
3. Kirkemøtet forutsetter at prosjektet preger det kirkelige arbeidet, særlig de ulike planer og reformer.
4. Kirkemøtet vil at kirkens misjons- og ungdomsorganisasjoner, utdanningsinstitusjoner og andre samfunnsaktører, slik som næringsliv, forskningsmiljøer og organisasjoner, inviteres med i et bredt samarbeid om prosjektets hovedmål. Kirkemøtet håper på et utvidet og positivt samarbeid med myndighetene rundt dette arbeidet.
5. Kirkemøtet ber Kirkerådet arbeide for å sikre nødvendige ressurser for gjennomføring av prosjektet.
6. Kirkemøtet ber om at fremdriften av prosjektet rapporteres til Kirkemøtet gjennom Kirkerådets årsmeldinger. Kirkemøtet 2011 får seg forelagt et forslag til revidert prosjektplan.

Plenumsbehandling

Dirigent: Magne Skjeldal
Saksordfører: Trygve Wyller

Følgende hadde ordet:

Åge Søsveen, Vidar L. Haanes, Torstein Husby, Jenny Skumsnes Moe, Ole Christian Kvarme, Berit Hagen Agøy, Ingrid Breilid Svendsen, Leif Christian Andersen, Håkon S. Giil, Sverre Krutnes, Tor B. Jørgensen, Ole D. Mjøs, Ingunn Rinde, Randi Karlstrøm, Terje Fonk.

Endringsforslag

Åge Søsveen:

- Endring i innledningen: I skaperverket møter mennesket Guds kall: Forvalt skaperverket. Ta vare på (...). Troens svar er å mobilisere til bærekraftig forvaltning og vern om skaperverket.

Forslaget ble delvis tatt inn i komiteens forslag til vedtak.

- Pkt 2: 1. og 2. strekpunkt bytter plass

Forslaget ble tatt inn i komiteens forslag til vedtak.

- Endring i pkt 3: Kirkemøtet ber om at ideen bak prosjektet integreres i alt kirkelig arbeid, spesielt de ulike planer og reformer

Forslaget ble ikke tatt inn i komiteens forslag til vedtak. Trukket.

- Pkt 5: erstatte "sikre" med "prioritere": Arbeide for å prioritere nødvendige ressurser..

Forslaget ble ikke tatt inn i komiteens forslag til vedtak. Trukket.

Vidar L. Haanes:

Tillegg i pkt 4:

.. ungdomsorganisasjoner, utdanningsinstitusjoner og andre samfunnsaktører...

Forslaget ble tatt inn i komiteens forslag til vedtak.

Torstein Husby:

Pkt. 2: siste strekpkt skyves først og får tillegget:

- gjennom formidling av den kristne forvaltertanken skape håp og framtidstro med ord og handling

Forslaget ble ikke tatt inn i komiteens forslag til vedtak. Trukket.

Jenny Skumsnes Moe:

Innledning, tillegg i 2. linje:

Jordens liv er truet av menneskers ansvarsløse framferd.

Forslaget ble tatt inn i komiteens forslag til vedtak.

Ole Christian Kvarme:

Innledningen: Endring av 1. setning: Skaperverket er Guds skapning og gave. Det inviterer til ærefrykt og er samtidig Guds kall: Ta vare på jorden...

Forslaget ble ikke tatt inn i komiteens forslag til vedtak. Trukket.

Berit Hagen Agøy:

Pkt 2, endring i 1. strekpkt: bidra til (...) og arbeide for en bred kirkelig og folkelig oppslutning om den.

Forslaget ble ikke tatt inn i komiteens forslag til vedtak. Trukket.

Votering

Forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt. 82 stemmeberettigede.

Kirkemøtets vedtak

Truet liv - troens svar: Et økumenisk tiår for skaperverk og bærekraft

I skaperverket møter mennesket Guds kall: Ta vare på jorden og alle dens rikdommer. Jordens liv er truet av menneskers ansvarsløse framferd. Troens svar er å mobilisere til bærekraftig forvaltning og vern om skaperverket.

1. Den vedtatte bærekraftsreformen realiseres som et økumenisk samarbeidsprosjekt mellom Norges Kristne Råd, Kirkens Nødhjelp og Den norske kirke.
2. I og gjennom et økumenisk fellesskap vil Den norske kirke:
 - være en sentral pådriver for og bidragsyter til bærekraftige samfunn lokalt, nasjonalt og globalt
 - bidra til å sikre en internasjonal, forpliktende, rettferdig og ambisiøs klimaavtale, og en bred kirkelig og folkelig oppslutning om dette
 - demonstrere et bevisst forhold til miljø, forbruk og rettferd
 - skape håp og fremtidstro med ord og handling
3. Kirkemøtet forutsetter at prosjektet preger det kirkelige arbeidet, særlig de ulike planer og reformer.
4. Kirkemøtet vil at kirkens misjons- og ungdomsorganisasjoner, utdanningsinstitusjoner og andre samfunnsaktører, slik som næringsliv, forskningsmiljøer og organisasjoner, inviteres med i et bredt samarbeid om prosjektets hovedmål. Kirkemøtet håper på et utvidet og positivt samarbeid med myndighetene rundt dette arbeidet.
5. Kirkemøtet ber Kirkerådet arbeide for å sikre nødvendige ressurser for gjennomføring av prosjektet.
6. Kirkemøtet ber om at fremdriften av prosjektet rapporteres til Kirkemøtet gjennom Kirkerådets årsmeldinger. Kirkemøtet 2011 får seg forelagt et forslag til revidert prosjektplan.

Uttalelse: En rettferdig klimaavtale

Harald Nyeggen Sommer la på vegne av komité C frem forslag til følgende uttalelse:

Kirkemøtet 2008 vedtar i år å realisere et felleskirkelig prosjekt sammen med Norges Kristne Råd og Kirkens Nødhjelp. En forpliktende, rettferdig og ambisiøs internasjonal klimaavtale vil være et av de viktigste målene i dette prosjektet. Derfor anser Kirkemøtet det som naturlig å melde inn sine forventninger til Norges posisjon i forkant av FNs klimatoppmøte i Poznan i desember i år.

Sentralt i forhandlingene på dette møtet står spørsmålet om et overordnet mål for et fremtidig internasjonalt klimaregime. I det norske klimaforliket slås det fast at det er et overordnet mål for norsk klimapolitikk at verden ikke opplever en temperaturøkning på mer enn to grader fra før-industriell tid (to-gradersmålet).

Det er en utfordring ved to-gradersmålet at det ikke defineres hvor store utslippsreduksjoner som er nødvendig. FNs klimapanel viser at verden må redusere de samlede utslipp av klimagasser med mellom 50 og 80 prosent fra 1990-nivå innen 2050. Samtidig viser deres rapporter at muligheten for å nå to-gradersmålet øker betraktelig jo større og raskere reduksjonen er.

FNs klimatoppmøte i desember handler om hvilken livsforsikring dagens politiske ledere vil tegne for det biologiske mangfoldet, de mange millioner fattige mennesker som allerede merker klimaendringene på kroppen og de mange generasjoner som kommer etter oss.

Kirkemøtet 2008 vil derfor be regjeringen om å jobbe for et overordnet reduksjonsmål som i størst mulig grad sikrer to-gradersmålet.

Samtidig vil Kirkemøtet 2008 understreke viktigheten av en rettferdig klimaavtale som tar hensyn til fattige lands behov for utvikling. Dette vil innebære at rike land som Norge må ta på seg større forpliktelser både med tanke på utslippsreduksjoner og finansiering av tilpasning for fattige land.

Følgende hadde ordet:

Laila Riksaasen Dahl, Olav Fykse Tveit.

Endringsforslag

Laila Riksaasen Dahl:

Bytte ut ”de mange generasjoner som kommer etter oss” med ”de kommende generasjoner”.

Votering

Forslag til uttalelse ble enstemmig vedtatt. 82 stemmeberettigede.

Kirkemøtets vedtak

Kirkemøtet vedtok følgende uttalelse:

En rettferdig klimaavtale

Kirkemøtet 2008 vedtar i år å realisere et felleskirkelig prosjekt sammen med Norges Kristne Råd og Kirkens Nødhjelp. En forpliktende, rettferdig og ambisiøs internasjonal klimaavtale vil være et av de viktigste målene i dette prosjektet. Derfor anser Kirkemøtet det som naturlig å melde inn sine forventninger til Norges posisjon i forkant av FNs klimatoppmøte i Poznan i desember i år.

Sentralt i forhandlingene på dette møtet står spørsmålet om et overordnet mål for et fremtidig internasjonalt klimaregime. I det norske klimaforliket slås det fast at det er et overordnet mål for norsk klimapolitikk at verden ikke opplever en temperaturøkning på mer enn to grader fra før-industriell tid (to-gradersmålet).

Det er en utfordring ved to-gradersmålet at det ikke defineres hvor store utslippsreduksjoner som er nødvendig. FNs klimapanel viser at verden må redusere de samlede utslipp av klimagasser med mellom 50 og 80 prosent fra 1990-nivå innen 2050. Samtidig viser deres rapporter at muligheten for å nå to-gradersmålet øker betraktelig jo større og raskere reduksjonen er.

FNs klimatoppmøte i desember handler om hvilken livsforsikring dagens politiske ledere vil tegne for det biologiske mangfoldet, de mange millioner fattige mennesker som allerede merker klimaendringene på kroppen og de kommende generasjoner.

Kirkemøtet 2008 vil derfor be regjeringen om å jobbe for et overordnet reduksjonsmål som i størst mulig grad sikrer to-gradersmålet.

Samtidig vil Kirkemøtet 2008 understreke viktigheten av en rettferdig klimaavtale som tar hensyn til fattige lands behov for utvikling. Dette vil innebære at rike land som Norge må ta på seg større forpliktelser både med tanke på utslippsreduksjoner og finansiering av tilpasning for fattige land.

KM 6/08 Plan for kyrkjemusikk

Saksdokument:

Dokument 6.1/08 Saksorientering
 Vedlegg 6.1.1/08 Plan for kyrkjemusikk

Første innstilling frå komité A

Samandrag av saksorienteringa

Kyrkjemøtet i 2004 bad Kyrkjerådet starte arbeidet med å lage ein plan for kyrkjemusikk. Kyrkjerådet fremja i 2006 eit forslag for Kyrkjemøtet, men Kyrkjemøtet fann ikkje å kunne vedta planen og bad Kyrkjerådet om å utarbeide eit nytt forslag. Kyrkjerådet oppnemnde våren 2007 ein ny komité. Denne komiteen la fram eit forslag til plan for Kyrkjerådet våren 2008. Dette forslaget har så vore på høyring.

Komiteen sine merknader

Komiteen legg saksorienteringa til grunn, og vil i tillegg bemerke følgjande:

1. Komiteen vil takke for eit godt og gjennomarbeida forslag. Komiteen har ved gjennomgang av planen sett på planen i lys av plan for diakoni, forslag til ny ordning for liturgi for den norske kyrkja og rapporten for trusopplæringsreforma. Dette for at dei ulike planane skal henge saman.
2. Planen er ein god arbeidsreiskap som gjev soknet høve til å utvikle og fornye det kyrkjemusikalske arbeidet. Den gjev soknet ein reiskap i arbeidet med å vidareutvikle samarbeidet mellom tilsette og frivillige på det kyrkjemusikalske feltet.
3. Komiteen sine endringar er stort sett av redaksjonell og språkleg karakter. Komiteen har innarbeid to nye punkt 3.4/4.4 Samarbeid med heimen og 3.6/4.6 Institusjon.
4. Komiteen føreset at det vert laga ressursmaterieil for soknet til hjelp i implementeringa av planen.
5. Det er kome innspel om å gjere endringar i kvalifikasjonskrava for kantor som ein del av planen. Komiteen meiner at dette ikkje høyrer med i plan for kyrkjemusikk, men viser til KM 07/04 pkt 4:
 - a. Kyrkjemøtet ynskjer å leggje til rette for større breidd i kyrkjas musikalske liv. Kyrkjemøtet ber difor Kyrkjerådet vurdere å godkjenne musikkutdanningar som er fagleg jamgode med kantorutdanning, som normale kvalifikasjonskrav til kantorstilling.

Komiteen meiner at den forståinga av kyrkjemusikk som ligg i planen, vil måtte prege den kyrkjemusikalske utdanninga ved utdanningsinstitusjonane.

6. Plan for kyrkjemusikk, Kunsten å være kirke og gudstenestereforma viser at det er behov for å arbeide med kyrkjemusikken på ein ny og utvida måte.

Framlegg til vedtak

1. Kyrkjemøtet vedtek "Plan for kyrkjemusikk" i Den norske kyrkja. Planen blir gjort gjeldande frå 01.01.09.
2. Kyrkjemøtet vil understreke at planen legg eit særleg ansvar på arbeidsgjevar (fellesråd) for stillingsstorleik, prioriteringar og økonomiske ressursar til det kyrkjemusikalske arbeidet.
3. Kyrkjemøtet bed Kyrkjerådet og bispedømeråda arbeide for stillingsressursar innan kyrkjemusikk på sentralt og regionalt plan, og å bidra til fagutvikling av kyrkjemusikken i sokna på linje med det arbeidet som i dag blir gjort innan diakoni og kyrkjeleg undervisning.

Framlegg til Plan for kyrkjemusikk er lagt ved bak i protokollen.

Plenumsbehandling 1

Dirigent: Helene Bjerkestrand

Saksordførar: Nina Elisabeth Lind

Desse hadde ordet:

Nina Elisabeth Lind, Vidar L. Haanes, Ingvill Hagesæther Foss, Åge Søsveen, Sverre Krutnes, Bernt Aanonsen, Kari Espelid, Torstein Husby, Bjørn Ingvald Eidsvåg, Inger Anne Naterstad, Ingrid Røstad Fløtten, Katrine Intelhus Lind-Solstad, Ole Elias Holck, Ole D. Hagesæther, Sigvart Overøye, Frode Solemdal, Tore Johnsen, Jenny Skumsnes Moe.

Endringsframlegg til 1. innstilling

Ingvill Hagesæther Foss:

Endring i vedtakets pkt. 2: ... legg eit særleg ansvar på fellesråd og sokneråd for stillingsstorleik, ...

Åge Søsveen

Innledning til kap. 2.1: Kirkemusikken sitt primære formål er å vere eit hjelpemiddel til å uttrykke og formidle tro på den treeinige Gud via eit breidt spekter av våre menneskelege sansar.

Sverre Krutnes:

Kap. 4.1: Ulike ansvarsnivå, tillegg i første kulepunkt:
Kantoren/organisten leier

(Komiteen må gjerne velje: "Kyrkjemusikaren leier)

Torstein Husby

Kap. 3,1, tillegg i siste avsnitt:

... der han lyfter fram gudsdimensjonen i tillegg til det sant menneskelege, protesten, det uventa eller det svake.

Bjørn Ingvald Eidsvåg:

Kap. 3.5, tillegg i 2. avsnitt:

Kommunale kulturskuler og vidaregåande skuler med musikk/dans/drama er naturlege samarbeidspartnarar...

Kap. 4.5, tillegg i 4. kulepkt. under overskriften Tiltak:

Musikkskulen og vidaregåande skule med musikk/dans/drama legg til rette for...

Inger Anne Naterstad

- Beholde opprinnelig tekst i 2.1, nest siste avsnitt.

- I 2.2. opprettholde opprinnelig setning, men legge til også:

Guds folk er eit folk som også spelar og dansar.

Alternativt: Ta vekk første setning.

Ingrid Røstad Fløtten:

Kap. 1: Innleiing:

Setning nr. 2 og 3 tas ut, setning nr. 1 flyttes ned som første setning i neste avsnitt.

Ole Elias Holck:

Kap. 1, endring i 2. setning i siste avsnitt:

Det gjelder alle tilsette innanfor musikkarbeidet i kyrkjelyden, uavhengig...

Katrine Intelhus Lind-Solstad

Kap. 3.6, endring av 4. setning:

Møte med salmar eller annan kyrkjeleg musikk som en viktig del av deira historie, gjev næring til truslivet og gjev og skapar gode minne.

Saka vart sendt tilbake til komiteen.

Endeleg innstilling frå komité A

Komiteen sine merknader

Komiteen legg saksorienteringa til grunn, og vil i tillegg nemne følgjande:

1. Komiteen vil takke for eit godt og gjennomarbeida forslag. Komiteen har ved gjennomgang av planen sett på planen i lys av plan for diakoni, forslag til ny ordning for liturgi for den norske kyrkja og rapporten for trusopplæringsreforma. Dette for at dei ulike planane skal henge saman.

2. Planen er ein god arbeidsreiskap som gjev soknet høve til å utvikle og fornye det kyrkjemusikalske arbeidet. Den gjev soknet ein reiskap i arbeidet med å vidareutvikle samarbeidet mellom tilsette og frivillige på det kyrkjemusikalske feltet.
3. Komiteen sine endringar er stort sett av redaksjonell og språkleg karakter. Komiteen har innarbeid to nye punkt 3.4/4.4 Samarbeid med heimen og 3.6/4.6 Institusjon.
4. Komiteen føreset at det vert laga ressursmateriell for soknet til hjelp i implementeringa av planen.
5. Komiteen vil òg gjere merksam på den rolla som orgelmusikk, annan musikk og salmesong med teiknspråk, teiknspråkspoesi og dans spelar i kyrkjelydar i Døvekyrkja. Komiteen ber om at Kyrkjerådet arbeider vidare med dette og at det tas omsyn til det i ressursmateriell til implementering av planen.
6. Det er kome innspel om å gjere endringar i kvalifikasjonskrava for kantor som ein del av planen. Komiteen meiner at dette ikkje høyrer med i plan for kyrkjemusikk, men viser til KM 07/04 pkt 4:
 - a. Kyrkjemøtet ynskjer å leggje til rette for større breidde i kyrkja sitt musikalske liv. Kyrkjemøtet ber difor Kyrkjerådet vurdere å godkjenne musikkutdanningar som er fagleg jamgode med kantorutdanning, som normale kvalifikasjonskrav til kantorstilling.

Komiteen meiner at den forståinga av kyrkjemusikk som ligg i planen, vil måtte prege den kyrkjemusikalske utdanninga ved utdanningsinstitusjonane.

7. Plan for kyrkjemusikk, Kunsten å være kyrkje, trusopplæringsreforma, plan for diakoni og gudstenestereforma viser at det er behov for å arbeide med kyrkjemusikken på ein ny og utvida måte.

Framlegg til vedtak

1. Kyrkjemøtet vedtek "Plan for kyrkjemusikk" i Den norske kyrkja. Planen blir gjort gjeldande frå 01.01.09.
2. Kyrkjemøtet vil understreke at planen legg eit særleg ansvar på arbeidsgjevar for stillingsstorleik, prioriteringar og økonomiske ressursar til det kyrkjemusikalske arbeidet.
3. Kyrkjemøtet bed Kyrkjerådet og bispedømeråda arbeide for stillingsressursar innan kyrkjemusikk på sentralt og regionalt plan, og å bidra til fagutvikling av kyrkjemusikken i sokna på linje med det arbeidet som i dag blir gjort innan diakoni og kyrkjeleg undervisning.

Framlegg til Plan for kyrkjemusikk vart vedteke uendra. Se vedtak bak i protokollen.

Plenumsbehandling 2

Dirigent: Helene Bjerkestrand

Saksordførar: Nina Elisabeth Lind

Desse hadde ordet:

Sigvart Overøy, Ole Elias Holck.

Votering

Samrøystes vedteke. 82 røysteføre.

Kyrkjemøtet sitt vedtak

1. Kyrkjemøtet vedtek "Plan for kyrkjemusikk" i Den norske kyrkja. Planen blir gjort gjeldande frå 01.01.09.
2. Kyrkjemøtet vil understreke at planen legg eit særleg ansvar på arbeidsgjevar for stillingsstorleik, prioriteringar og økonomiske ressursar til det kyrkjemusikalske arbeidet.
3. Kyrkjemøtet bed Kyrkjerådet og bispedømeråda arbeide for stillingsressursar innan kyrkjemusikk på sentralt og regionalt plan, og å bidra til fagutvikling av kyrkjemusikken i sokna på linje med det arbeidet som i dag blir gjort innan diakoni og kyrkjeleg undervisning.

Vedteke Plan for kyrkjemusikk er lagt ved bak i protokollen.

KM 7/08 Trosopplæringsreformen. Styringsgruppas rapport for forsøks- og utviklingsfasen 2003-2008: "Når tro deles"

Saksdokumenter:

Dokument 7.1/08	Saksorientering
Vedlegg 7.1.1/08	"Når tro deles". Styringsgruppas rapport for forsøks- og utviklingsfasen 2003-2008
Vedlegg 7.1.1.1/08	"Kunnskap, opplevelse og tilhørighet". Evaluering av forsøksfasen i Den norske kirkes trosopplæringsreform

Første innstilling fra komité B

Sammendrag av saksorienteringen

Trosopplæringsreformen ble vedtatt i Stortinget i mai 2003. Reformen ble vedtatt med en innledende femårig forsøks- og utviklingsfase som har vært prosjektorganisert. Den 6. juni 2003 oppnevnte Kirkerådet en bredt sammensatt Styringsgruppe for reformen under ledelse av Helga Haugland Byfuglien.

Den femårige forsøks- og utviklingsfasen avsluttes i 2008, og siste fase av prosjektet er særlig innrettet mot oppsummeringer og tilrettelegging av reformens videreføring. Reformen har hatt et særlig fokus på fornyelsen av trosopplæring i den lokale menighet. Det har vært gjennomført en rekke åpne utlysingsprosesser for både menigheter og for regionale og nasjonale enheter. Mer enn 80 % av alle menigheter i Den norske kirke har søkt en eller flere ganger. Høsten 2008 er 37,5 % av alle menigheter prosjektmenigheter. Det er utviklet et omfattende rapporteringsverktøy og kursvirksomhet som bidrar til dokumentasjon og fagutvikling av kirkens trosopplæring. Trosopplæringsreformen har som målsetting å utvikle og fornye en systematisk og sammenhengende trosopplæring for alle døpte mellom 0 og 18 år. Kirkerådet mener at prosjektperioden har lagt et godt grunnlag for det videre arbeidet med reformen og legger med dette frem Styringsgruppas rapport med anbefalinger for reformens videreføring.

Evalueringen av trosopplæringsreformen er gjennomført av Arbeidsfellesskapet med forskere fra Diakonhjemmet Høgskole og Det teologiske Menighetsfakultetet under ledelse av Otto Hauglin fra Otto Hauglin rådgivning as. Arbeidsfellesskapets avsluttende rapport, "Kunnskap, opplevelse og tilhørighet" er vedlagt Styringsgruppas rapport.

Komiteens merknader

Styringsgruppas rapport "Når tro deles", sammen med evalueringen fra Arbeidsfellesskapet "Kunnskap, opplevelse og tilhørighet", gir et godt bilde av arbeidet som er gjort. Dette materialet gir et solid grunnlag og verdifulle føringer for det videre arbeidet med å gjennomføre reformen i alle landets menigheter. Komiteen legger saksorienteringen til grunn, og vil i tillegg bemerke følgende:

Ny plan for trosopplæring

Del 5 i Styringsgruppas sluttrapport gir en orientering om det pågående arbeidet med å utvikle en ny plan for trosopplæring i Den norske kirke, samt grunnlagstenkingen for denne planen.

Et fullstendig planutkast der denne teksten inngår, skal sendes på høring våren 2009 med tanke på behandling på KM 2009.

Komiteen ser det som særlig viktig i det videre planarbeidet å ivareta den helhetlige læringsforståelsen som beskrives i planteksten; en trosopplæring som bærer preg av totalformidling der kunnskap og opplevelser knyttes sammen i fellesskapslæring i menighet og hjem. Planens kunnskapsinnhold må bygge på kirkens felles gods; Bibelen, bekjennelsesskriftene og sakramentene.

Godkjenningsordning for menighetens lokale trosopplæringsplan må sees i lys av de ordninger som gjelder for andre lokale planer i Den norske kirke. Dette vil bli drøftet i forbindelse med behandling av ny plan for trosopplæring på Kirkemøtet 2009. Jfr. Vedtakspunkt 9.

Utfordringer ved overgang fra prosjekt til drift

Komiteen vil legge vekt på viktigheten av en forutsigbar opptrappingsplan for å ivareta menighetenes motivasjon og forberedelse for å innføre reformen lokalt. Mange menigheter har søkt om midler og utviklet prosjektbeskrivelser gjennom forsøksfasen og er dermed godt forberedt for å gå raskt i gang. Komiteen bygger på Styringsgruppas begrunnelse både når det gjelder behovet for en rask opptrapping og at 250 millioner 2003-kroner ikke er tilstrekkelig for å nå de målene som ligger i de politiske vedtakene om reformen. Komiteen merker seg som et positivt signal at det i statsbudsjettet for 2009 vises til at reformens økonomiske ramme når den er fullt utbygget, må indeksreguleres i forhold til 2003-vedtaket.

Komiteen viser til de momenter som beskrives i Styringsgruppas rapport når det gjelder å utarbeide kriterier for en nasjonal fordelingsnøkkel. Hovedkriteriet for tildelingen vil være antall dømte mellom 0-18 år. Erfaringene med "Forsøk 2008" vil vise hvilke utjevningskriterier som også må tas med i vurderingen.

Komiteen ser at den foreslåtte modellen for innføring av reformen for alle menigheter i et prostirområde medfører et behov for avklaring av de ulike nivåenes rolle og ansvar, jfr Styringsgruppas rapport, s 101.

Ungdomsfasen

Komiteen vektlegger nødvendigheten av fortsatt forsøks- og utviklingsarbeid for å finne gode arbeidsmåter i møte med aldersgruppen 15 til 18 år (jfr vedtakspunkt 7). Forsøksarbeidet og evalueringsforskningen har vist at det er en utfordring å finne trosopplæringstiltak som når bredden av alle unge etter konfirmasjonsfasen.

Det bør være en selvfølge at ungdom involveres i utvikling av trosopplæringen for denne fasen både i lokalmenighetene, bispedømmene og på nasjonalt nivå. Ungdomsrådene og UKM er en viktig ressurs for dette arbeidet.

Det kan virke tjenlig å samarbeide over menighetsgrenser og med de frivillige barne- og ungdomsorganisasjonene for å gi gode trosopplæringstilbud til denne gruppen.

Trosopplæring for alle

Komiteen mener at trosopplæring for alle, uansett funksjonsnivå også innebærer en utfordring for kirken når det gjelder universell utforming (jfr "Når tro deles" s. 105). Universell

utformede omgivelser vil gjøre at færre personer med nedsatt funksjonsevne blir funksjonshemmet.

Komiteen viser også til innspill i generaldebatten om de kristne innvandrerne som ressurser i menigheten, og dermed også trosopplæringen.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet vil uttrykke en stor takk til Styringsgruppa for trosopplæringsreformen for det solide arbeidet som er nedlagt og for den foreliggende rapport. Det er gledelig å se den vitaliseringen reformen har medført når det gjelder kirkens arbeid i møte med barn og unge. En særlig takk rettes til det store antall medarbeidere i menighetene som har tatt del i forsøks- og utviklingsarbeidet lokalt.
2. Kirkemøtet ser det som tjenlig at trosopplæringsreformen forstås som en prosess med ulike faser:
 - en innledende forsøks- og utviklingsfase (tilsvarende prosjektperioden 2004-2008)
 - en gjennomføringsfase hvor reformen innføres i alle menigheter
 - en konsolideringsfase hvor reformen integreres i normal virksomhet

Kirkemøtet legger til grunn den forståelse av den enkelte fase som styringsgruppas rapport skisserer. Videre vil Kirkemøtet understreke betydningen av at gjennomføringsfasen gjøres så kort som mulig og at det derfor er ønskelig med en rask opptrapping.

3. Kirkemøtet ber om at det arbeides videre med innføring av reformen i alle landets menigheter, etter den modellen som beskrives i rapporten. Det bes i den forbindelse om at det utarbeides en forutsigbar opptrappingsplan og at Kirkerådet utarbeider en nasjonal fordelingsnøkkel og kriterier for tildeling av midler til lokalmenighetene.
4. Kirkemøtet vil understreke betydningen av en fortsatt nasjonal ledelse av trosopplæringsreformen, og at det bygges videre på erfaringene fra forsøksfasen. Kirkemøtet ber Kirkerådet arbeide for et tilstrekkelig antall stillingsressurser nasjonalt, slik at det kan opprettholdes ledelsesfunksjoner som koordinerer og bevarer et fokus på trosopplæringen med faglig tyngde og utøvende funksjon.
5. Kirkemøtet vil understreke at midler som tilføres reformen primært skal tilfalle lokalmenigheten, men vil samtidig understreke nødvendigheten av nasjonale støttestrukturer. Kirkemøtet vil derfor anbefale overfor departementet at:
 - bevilgningene gis som øremerket tilskudd til Kirkerådet med bispedømmerådet som regional forvalter
 - det tildeles midler til alle bispedømmene slik at de kan få en sentral rolle som regionalt nivå mellom Kirkerådet og menighetene. Dette innebærer at bispedømmene får oppgaver knyttet til faglig veiledning, administrativ oppfølging, og tildeling av midler til kirkelige fellesråd/menighetene.
 - det fortsatt gis anledning til sentralt å avsette midler til
 - forsøksarbeid og metodeutvikling, herunder nasjonale utviklingsprosjekter
 - forskning og fagutvikling i samarbeid med kompetansemiljøene

- å styrke faglig kompetanse hos medarbeidere med særlig ansvar for trosopplæringen i samarbeid med relevante fag-, forsknings- og utdanningsinstitusjoner.
 - videreutvikling og drift av et kompetansenettverk
 - videreutvikling og drift av en mentortjeneste
6. Kirkemøtet ser det som viktig at det også i det videre arbeidet avsettes midler til kompetanse- og materiellutvikling når det gjelder trosopplæring for barn og unge med særskilte behov, og at det etableres en tilskuddsordning for menighetenes kostnader knyttet til særskilt tilrettelegging.
 7. Kirkemøtet peker på utfordringene knyttet til å utvikle breddetiltak for aldersgruppen 15 til 18 år. Fortsatt forsøks- og utviklingsarbeid og forskning på dette er viktig.
 8. Kirkemøtet anbefaler at samarbeidet med de ulike barne- og ungdomsorganisasjonene videreføres og styrkes i det videre arbeid med trosopplæringsreformen.
 9. Kirkemøtet ber om at følgende anliggender blir ivaretatt i det videre arbeid med Plan for trosopplæring:
 - en helhetlig forståelse av læring i kirken
 - trosopplæringens innhold og ulike læringsmål
 - konfirmasjonens plass og forhold til trosopplæringen som helhet
 - videreutvikling av gode evaluerings- og rapporteringsrutiner
 - forståelsen av forholdet mellom det kontinuerlige barne- og ungdomsarbeidet og trosopplæringen og ta inn i dette arbeidet innspillene som Ungdommens kirkemøte har gitt til dette i sak 05/08.
 - godkjenningsordninger for lokalt planverk
 10. Kirkemøtet ber om at det i det videre arbeid med samisk trosopplæring reflekteres i forhold til
 - utforming av nasjonal fordelingsnøkkel og tildelingskriterier
 - Nidaros, Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland bispedømmers rolle som regionalt ledd
 - Videreutvikling av faglige nettverk og mentorordningen

I arbeidet med Plan for samisk kirkeliv må videreutvikling av trosopplæring for barn og unge i de ulike samiske områdene vektlegges.
 11. Kirkemøtet understreker viktigheten av at Kirkerådet holder fast ved målsettingen om å se de kirkelige reformprosessene i relasjon til hverandre.
 12. Kirkemøtet vil, i likhet med Styringsgruppa, understreke at trosopplæringsreformen er underfinansiert i forhold til de aktivitets- og oppslutningsmålene som ligger i de politiske vedtakene. Forsøkene viser at en trosopplæring for alle, med mangfold og kvalitet krever større ressurser enn de 250 millioner 2003-kroner som ligger i Stortingets vedtak.
 13. Kirkemøtet gleder seg over at det i løpet av prosjektperioden er rekruttert mange medarbeidere med ulik type kompetanse. Ved overgang til reformens gjennomføringsfase må det foretas en gjennomgang av den kirkelige stillingsstruktur med tanke på ansvars- og

ledelsesforhold når det gjelder trosopplæringen for å bidra til en tjenlig organisering av arbeidsfeltet som helhet. Dette må skje i dialog med partene i arbeidslivet.

14. Kirkemøtet ber Kirkerådet om å vurdere kompetansekrav med utgangspunkt i nåværende profesjoner og framtidige behov. Kirkerådet bes intensivere arbeidet med kvalifikasjonskrav tilsvarende bachelor-grad for stillinger i kirken, jf KM 06/02.
15. Kirkemøtet ber Kirkerådet om å oppnevne en fag-/ referansegruppe som kan følge det videre arbeidet med reformen.

Plenumsbehandling 1

Dirigent: Helene Bjerkestrand
Saksordfører: Bjørn Ingvald Eidsvåg

Følgende hadde ordet:

Per Øistein Rogstad, Randi Karlstrøm, Ingrid Røstad Fløtten, Tore Johnsen, Henny Koppen, Ingeborg Midttømme, Laila Riksaasen Dahl, Leif Christian Andersen, Ole Christian Kvarme, Knut Lundby, Jens-Petter Johnsen, Tore Johnsen, Ole Elias Holck, Randi Karlstrøm, Helga Haugland Byfuglien, Kjersti T. Rogne, Ingrid Breilid Svendsen, Per Oskar Kjølås, Norodd Stavenjord, Stein Reinertsen, Ann Solveig Nystad, Gunnhild N. Hermstad, Berit Hagen Agøy, Anne L. Tveter, Trygve Wyller, Åge Søsveen, Roar P. Strømme, Liv Birgit Skaug.

Endringsforslag

Per Øistein Rogstad:

Tillegg til pkt. 14:

Også i framtiden bør det være mulig å kunne tilsette personer i deltidsstillinger i trosopplæringen som ikke oppfyller faste kvalifikasjonskrav.

Randi Karlstrøm:

- Nytt pkt:

Kirkemøtet ber om at det lages et godt opplegg i reformen for involvering og opplæring av frivillige medarbeidere og foreldre.

- Tillegg i pkt 8:

Tilføy "og alliansebyggingen": Kirkemøtet anbefaler at samarbeidet og alliansebyggingen med de ulike barne- og ungdomsorganisasjonene videreføres og styrkes...

Ingrid Røstad Fløtten:

Pkt. 1: I siste setning tas ordet "frivillige" inn mellom antall og medarbeidere.

Tore Johnsen:

Tillegg pkt. 10, siste strekpunkt:

- Videreutvikling av faglige nettverk, mentorordningen og nasjonale støttestrukturer.

Henny Koppen:

Pkt 8: Ordet "anbefaler" byttes ut med "ber om".

Kirkemøtet ber om at samarbeidet med de ulike barne- og ungdomsorganisasjonene videreføres og styrkes...

Laila Riksaasen Dahl:

Pkt 5, strekpunkt 3, understrekpunkt 2, endring til:

- forskning og fagutvikling, herunder styrking av allerede eksisterende kompetanse- og fagmiljøer

Ole Christian Kvarme:

Pkt 9, nytt strekpunkt 4 (dermed forskyves nåværende strekpunkt 4 til strekpunkt 5):

- samarbeidet mellom menighet og hjem

Ingeborg Midttømme:

- Pkt. 6, linje 3:

Ordet "menighetenes" byttes ut med "tros- og livssynssamfunnes":

... en tilskuddsordning for tros- og livssynssamfunnes kostnader...

- Nytt avsnitt:

Kirkemøtet ber om at den rett barn og unge har til assistanse i barnehage og skole, hjemles av staten til forpliktelse for kommunene også når det gjelder deltakelse i trosopplæringen.

Knut Lundby:

- Tillegg i pkt 5, sist i 2. linje: legge til "og regionale"

... vil samtidig understreke nødvendigheten av nasjonale og regionale støttestrukturer .

- Tillegg til pkt. 10, strekpunkt 2: ..., og den samiske befolkningen i Oslo og Hamar bispedømmer og ellers i landet.

- Pkt. 9, nytt strekpunkt til slutt:

- digitale arbeids- og kommunikasjonsmåter i trosopplæringen

Saken ble sendt tilbake til komiteen.

Endelig innstilling fra komité B

Komiteens merknader

Komiteen legger saksorienteringen til grunn, og vil i tillegg bemerke følgende:

Kirkemøtet vil uttrykke en stor takk til Styringsgruppa for trosopplæringsreformen for det solide arbeidet som er nedlagt og for den foreliggende rapport. En særlig takk rettes til det store antall ansatte og frivillige medarbeidere i menighetene som har tatt del i forsøks- og utviklingsarbeidet lokalt.

Reformens mål om en trosopplæring for alle dømte innebærer fortsatt en stor utfordring til kirken når det gjelder å nå bredden av barn og unge med en systematisk trosopplæring. Forståelsen av barn og unge som subjekt og medaktører har skapt fornyelse i kirkens trosopplæring.

Ny plan for trosopplæring

Del 5 i Styringsgruppas sluttrapport gir en orientering om det pågående arbeidet med å utvikle en ny plan for trosopplæring i Den norske kirke, samt grunnlagstenkingen for denne planen. Et fullstendig planutkast der denne teksten inngår, skal sendes på høring våren 2009 med tanke på behandling på Kirkemøtet samme år.

Komiteen ser det som særlig viktig i det videre planarbeidet å ivareta den helhetlige læringsforståelsen som beskrives i planteksten; en trosopplæring som bærer preg av totalformidling der kunnskap og opplevelser knyttes sammen i fellesskapslæring i menighet og hjem. Planens kunnskapsinnhold må bygge på kirkens felles gods; Bibelen, bekjennesskriftene og sakramentene. I utviklingen av kunnskapsinnholdet vil komiteen vektlegge betydningen av et videre arbeid med erfaringene fra forsøksfasen i dialog med teologiske, religionspedagogiske og samfunnsfaglige fag- og forskningsmiljøer. Det er viktig at det arbeides videre med breddeperspektiv, innholdsaspektene, metode- og kompetanseutvikling.

Godkjenningsordning for menighetens lokale trosopplæringsplan må sees i lys av de ordninger som gjelder for andre lokale planer i Den norske kirke, samt biskopens tilsynsansvar. Dette vil bli drøftet i forbindelse med behandling av ny plan for trosopplæring på Kirkemøtet 2009 (jfr. vedtakspunkt 8).

Utfordringer ved overgang fra prosjekt til drift

Komiteen vil legge vekt på viktigheten av en forutsigbar opptrappingsplan for å ivareta menighetenes motivasjon og forberedelse for å innføre reformen lokalt. Mange menigheter har søkt om midler og utviklet prosjektbeskrivelser gjennom forsøksfasen, og er dermed godt forberedt på å gå raskt i gang. Komiteen merker seg som et positivt signal at det i statsbudsjettet for 2009 vises til at reformens økonomiske ramme når den er fullt utbygget, må indeksreguleres i forhold til 2003-vedtaket. Komiteen viser samtidig til Styringsgruppas vektlegging av behovet for en rask opptrapping, og at 250 millioner 2003-kroner ikke er tilstrekkelig for å nå de målene som ligger i de politiske vedtakene om reformen.

Komiteen viser til de momenter som beskrives i Styringsgruppas rapport når det gjelder å utarbeide kriterier for en nasjonal fordelingsnøkkel. Hovedkriteriet for tildelingen vil være antall døde mellom 0 og 18 år, som balanseres med en regional utjevning samt utviklingsmidler (jfr "Når tro deles" s.98). Gjennom erfaringene med "Forsøk 2008" vil det i dialog med bispedømmene identifiseres hvilke utjevningskriterier som også må tas med i vurderingen.

Komiteen ser at den foreslåtte modellen for innføring av reformen for alle menigheter i et prostirområde medfører et behov for avklaring av de ulike nivåenes rolle og ansvar (jfr "Når tro deles" s.101).

Komiteen ser det som verdifullt å videreføre forsøksfasens mangfold når det gjelder kompetanse og stillingstyper for å sikre fortsatt bredde og fleksibilitet. Slik kan også stillinger innen trosopplæring virke rekrutterende.

Samarbeid

Komiteen ser det som tjenlig å samarbeide over menighetsgrenser og med de frivillige barne- og ungdomsorganisasjonene for å gi gode trosopplæringstilbud. Dette gjelder særlig for ungdomsfasen.

Komiteen vil understreke at det er naturlig når det opprettes lag og foreninger i det kontinuerlige arbeid i menighetene, at disse meldes inn i en nasjonal organisasjon. Disse har både en kompetanse, et organisasjonsapparat og en vilje til å spille en rolle i videreutviklingen av kirkens trosopplæring.

Den norske kirke er en del av den verdensvide kirke. Erfaringer fra andre kirkesamfunn kan gi verdifulle impulser til trosopplæringen. Mange steder vil det være berikende med et økumenisk samarbeid om elementer i trosopplæringen.

Komiteen viser også til innspill i generaldebatten om kristne innvandrere som ressurser i menigheten. Der det er naturlig bør disse barn og unge inkluderes i trosopplæringen.

Foreldre, faddere og frivillige medarbeidere er viktige ressurser og medspillere i trosopplæringen. Det bør derfor utvikles opplegg for involvering og opplæring av disse.

Ungdomsfasen

Komiteen vektlegger nødvendigheten av fortsatt forsøks- og utviklingsarbeid for å finne gode arbeidsmåter i møte med aldersgruppen 15 til 18 år (jfr vedtaks punkt 6). Forsøksarbeidet og evalueringsforskningen har vist at det er en utfordring å finne trosopplæringstiltak som når bredden av alle unge etter konfirmasjonsfasen.

Det bør være en selvfølge at ungdom involveres i utvikling av trosopplæringen for denne fasen både i lokalmenighetene, bispedømmene og på nasjonalt nivå. Ungdomsrådene og Ungdommens kirkemøte er viktige ressurser for dette arbeidet.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet ser det som tjenlig at trosopplæringsreformen forstås som en prosess med ulike faser:
 - en innledende forsøks- og utviklingsfase (prosjektperioden 2004-2008)
 - en gjennomføringsfase hvor reformen innføres i alle menigheter
 - en konsolideringsfase hvor reformen integreres i normal virksomhet

Kirkemøtet legger til grunn den forståelse av den enkelte fase som styringsgruppas rapport skisserer. Videre vil Kirkemøtet understreke betydningen av at gjennomføringsfasen gjøres så kort som mulig og at det derfor er ønskelig med en rask opptrapping.

2. Kirkemøtet ber om at det arbeides videre med innføring av reformen i alle landets menigheter, etter den modellen som beskrives i rapporten. Det bes i den forbindelse om at det utarbeides en forutsigbar opptrappingsplan, og at Kirkerådet utarbeider en nasjonal fordelingsnøkkel og kriterier for tildeling av midler til lokalmenighetene.
3. Kirkemøtet vil understreke betydningen av en fortsatt nasjonal ledelse av trosopplæringsreformen, og at det bygges videre på erfaringene fra forsøksfasen.

Kirkemøtet ber Kirkerådet arbeide for et tilstrekkelig antall stillingsressurser nasjonalt, slik at det kan opprettholdes ledelsesfunksjoner som koordinerer og bevarer et fokus på trosopplæringen med faglig tyngde og utøvende funksjon.

4. Kirkemøtet vil understreke at midler som tilføres reformen primært skal tilfalle lokalmenigheten, men vil samtidig understreke nødvendigheten av nasjonale og regionale støttestrukturer. Kirkemøtet vil derfor anbefale overfor departementet at:
 - bevilgningene gis som øremerket tilskudd til Kirkerådet med bispedømmerådet som regional forvalter
 - det tildeles midler til alle bispedømmene slik at de kan få en sentral rolle som regionalt nivå mellom Kirkerådet og menighetene. Dette innebærer at bispedømmene får oppgaver knyttet til faglig veiledning, administrativ oppfølging, og tildeling av midler til kirkelige fellesråd/menighetene
 - det fortsatt gis anledning til sentralt å avsette midler til
 - forsøksarbeid og metodeutvikling, herunder nasjonale utviklingsprosjekter
 - forskning og fagutvikling, herunder styrking av allerede eksisterende kompetanse- og fagmiljøer
 - å styrke faglig kompetanse hos medarbeidere med særlig ansvar for trosopplæringen i samarbeid med relevante fag-, forsknings- og utdanningsinstitusjoner
 - videreutvikling og drift av et kompetansenettverk
 - videreutvikling og drift av en mentortjeneste
5. Kirkemøtet ser det som viktig at det også i det videre arbeidet avsettes midler til kompetanse- og materiellutvikling når det gjelder trosopplæring for barn og unge med særskilte behov, og at det etableres en tilskuddsordning for tros- og livssynssamfunnenes kostnader knyttet til særskilt tilrettelegging. En trosopplæring for alle, uansett funksjonsnivå, innebærer også en utfordring for kirken når det gjelder universell utforming.

Kirkemøtet ber om at den rett barn og unge har til assistanse i barnehage og skole hjemles av staten til forpliktelse for kommunene, også når det gjelder deltakelse i trosopplæringen.
6. Kirkemøtet peker på utfordringene knyttet til å utvikle breddetiltak for aldersgruppen 15 til 18 år. Fortsatt forsøks- og utviklingsarbeid og forskning på dette er viktig.
7. Kirkemøtet ber om at gjensidig samarbeid med de ulike barne- og ungdomsorganisasjonene videreføres og styrkes i det videre arbeid med trosopplæringsreformen.
8. Kirkemøtet ber om at følgende anliggender blir ivaretatt i det videre arbeid med Plan for trosopplæring:
 - en helhetlig forståelse av læring i kirken
 - trosopplæringsens innhold og ulike læringsmål
 - konfirmasjonens plass og forhold til trosopplæringen som helhet
 - samarbeid mellom menighet og hjem
 - videreutvikling av gode evaluerings- og rapporteringsrutiner
 - forståelsen av forholdet mellom det kontinuerlige barne- og ungdomsarbeidet og trosopplæringen, og ta inn i dette arbeidet innspillene som UKM har gitt til dette i sak 05/08.

- godkjenningsordninger for lokalt planverk
 - digitale arbeids- og kommunikasjonsmåter i trosopplæringen
9. Kirkemøtet ber om at det i det videre arbeid med samisk trosopplæring reflekteres i forhold til
- utforming av nasjonal fordelingsnøkkel og tildelingskriterier
 - Nidaros, Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland bispedømmers rolle som regionalt ledd
 - videreutvikling av faglige nettverk, mentortjenesten og andre nasjonale støtteordninger

I arbeidet med Plan for samisk kirkeliv må videreutvikling av trosopplæring for barn og unge i de ulike samiske områdene vektlegges.

10. Kirkemøtet understreker viktigheten av at Kirkerådet holder fast ved målsettingen om å se de kirkelige reformprosessene i relasjon til hverandre.
11. Kirkemøtet vil, i likhet med Styringsgruppa, understreke at trosopplæringsreformen er underfinansiert i forhold til de aktivitets- og oppslutningsmålene som ligger i de politiske vedtakene. Forsøkene viser at en trosopplæring for alle, med mangfold og kvalitet, krever større ressurser enn de 250 millioner 2003-kroner som ligger i Stortingets vedtak.
12. Kirkemøtet gleder seg over at det i løpet av prosjektperioden er rekruttert mange medarbeidere med ulik type kompetanse. Ved overgang til reformens gjennomføringsfase må det foretas en gjennomgang av den kirkelige stillingsstruktur med tanke på ansvars- og ledelsesforhold når det gjelder trosopplæringen for å bidra til en tjenlig organisering av arbeidsfeltet som helhet. Dette må skje i dialog med partene i arbeidslivet.
13. Kirkemøtet ber Kirkerådet om å vurdere kompetansekrav med utgangspunkt i nåværende profesjoner og framtidige behov på trosopplæringsfeltet. Kirkerådet bes om å vurdere ordninger for godkjenning av utdanning på lavere nivå enn master innenfor undervisning, diakoni og kirkemusikk i denne sammenheng (jfr KM sak 06/02, pkt 4).
14. Kirkemøtet ber Kirkerådet om å oppnevne en fag-/ referansegruppe som kan følge det videre arbeidet med reformen.

Plenumsbehandling 2

Dirigent: Dag Landmark

Saksordfører: Bjørn Ingvald Eidsvåg

Følgende hadde ordet:

Randi Karlstrøm, Roar P. Strømme, Tore Johnsen.

Votering

Enstemmig vedtatt. 80 stemmeberettigede.

Kirkemøtets vedtak

1. Kirkemøtet ser det som tjenlig at trosopplæringsreformen forstås som en prosess med ulike faser:
 - en innledende forsøks- og utviklingsfase (prosjektperioden 2004-2008)
 - en gjennomføringsfase hvor reformen innføres i alle menigheter
 - en konsolideringsfase hvor reformen integreres i normal virksomhet

Kirkemøtet legger til grunn den forståelse av den enkelte fase som styringsgruppas rapport skisserer. Videre vil Kirkemøtet understreke betydningen av at gjennomføringsfasen gjøres så kort som mulig og at det derfor er ønskelig med en rask opptrapping.

2. Kirkemøtet ber om at det arbeides videre med innføring av reformen i alle landets menigheter, etter den modellen som beskrives i rapporten. Det bes i den forbindelse om at det utarbeides en forutsigbar opptrappingsplan, og at Kirkerådet utarbeider en nasjonal fordelingsnøkkel og kriterier for tildeling av midler til lokalmenighetene.
3. Kirkemøtet vil understreke betydningen av en fortsatt nasjonal ledelse av trosopplæringsreformen, og at det bygges videre på erfaringene fra forsøksfasen. Kirkemøtet ber Kirkerådet arbeide for et tilstrekkelig antall stillingsressurser nasjonalt, slik at det kan opprettholdes ledelsesfunksjoner som koordinerer og bevarer et fokus på trosopplæringen med faglig tyngde og utøvende funksjon.
4. Kirkemøtet vil understreke at midler som tilføres reformen primært skal tilfalle lokalmenigheten, men vil samtidig understreke nødvendigheten av nasjonale og regionale støttestrukturer. Kirkemøtet vil derfor anbefale overfor departementet at:
 - bevilgningene gis som øremerket tilskudd til Kirkerådet med bispedømmerådet som regional forvalter
 - det tildeles midler til alle bispedømmene slik at de kan få en sentral rolle som regionalt nivå mellom Kirkerådet og menighetene. Dette innebærer at bispedømmene får oppgaver knyttet til faglig veiledning, administrativ oppfølging, og tildeling av midler til kirkelige fellelråd/menighetene
 - det fortsatt gis anledning til sentralt å avsette midler til
 - forsøksarbeid og metodeutvikling, herunder nasjonale utviklingsprosjekter
 - forskning og fagutvikling, herunder styrking av allerede eksisterende kompetanse- og fagmiljøer
 - å styrke faglig kompetanse hos medarbeidere med særlig ansvar for trosopplæringen i samarbeid med relevante fag-, forsknings- og utdanningsinstitusjoner
 - videreutvikling og drift av et kompetansenettverk
 - videreutvikling og drift av en mentortjeneste
5. Kirkemøtet ser det som viktig at det også i det videre arbeidet avsettes midler til kompetanse- og materiellutvikling når det gjelder trosopplæring for barn og unge med særskilte behov, og at det etableres en tilskuddsordning for tros- og livssynssamfunnenes kostnader knyttet til særskilt tilrettelegging. En trosopplæring for alle, uansett funksjonsnivå, innebærer også en utfordring for kirken når det gjelder universell utforming.

Kirkemøtet ber om at den rett barn og unge har til assistanse i barnehage og skole hjemles av staten til forpliktelse for kommunene, også når det gjelder deltakelse i trosopplæringen.

6. Kirkemøtet peker på utfordringene knyttet til å utvikle breddetiltak for aldersgruppen 15 til 18 år. Fortsatt forsøks- og utviklingsarbeid og forskning på dette er viktig.
7. Kirkemøtet ber om at gjensidig samarbeid med de ulike barne- og ungdomsorganisasjonene videreføres og styrkes i det videre arbeid med trosopplæringsreformen.
8. Kirkemøtet ber om at følgende anliggender blir ivaretatt i det videre arbeid med Plan for trosopplæring:
 - en helhetlig forståelse av læring i kirken
 - trosopplæringens innhold og ulike læringsmål
 - konfirmasjonens plass og forhold til trosopplæringen som helhet
 - samarbeid mellom menighet og hjem
 - videreutvikling av gode evaluerings- og rapporteringsrutiner
 - forståelsen av forholdet mellom det kontinuerlige barne- og ungdomsarbeidet og trosopplæringen, og ta inn i dette arbeidet innspillene som UKM har gitt til dette i sak 05/08.
 - godkjenningsordninger for lokalt planverk
 - digitale arbeids- og kommunikasjonsmåter i trosopplæringen
9. Kirkemøtet ber om at det videre arbeid med samisk trosopplæring reflekteres i
 - utforming av nasjonal fordelingsnøkkel og tildelingskriterier
 - Nidaros, Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland bispedømmers rolle som regionalt ledd
 - videreutvikling av faglige nettverk, mentortjenesten og andre nasjonale støtteordninger

I arbeidet med Plan for samisk kirkeliv må videreutvikling av trosopplæring for barn og unge i de ulike samiske områdene vektlegges.

10. Kirkemøtet understreker viktigheten av at Kirkerådet holder fast ved målsettingen om å se de kirkelige reformprosessene i relasjon til hverandre.
11. Kirkemøtet vil, i likhet med Styringsgruppa, understreke at trosopplæringsreformen er underfinansiert i forhold til de aktivitets- og oppslutningsmålene som ligger i de politiske vedtakene. Forsøkene viser at en trosopplæring for alle, med mangfold og kvalitet, krever større ressurser enn de 250 millioner 2003-kroner som ligger i Stortingets vedtak.
12. Kirkemøtet gleder seg over at det i løpet av prosjektperioden er rekruttert mange medarbeidere med ulik type kompetanse. Ved overgang til reformens gjennomføringsfase må det foretas en gjennomgang av den kirkelige stillingsstruktur med tanke på ansvars- og ledelsesforhold når det gjelder trosopplæringen for å bidra til en tjenlig organisering av arbeidsfeltet som helhet. Dette må skje i dialog med partene i arbeidslivet.
13. Kirkemøtet ber Kirkerådet om å vurdere kompetansekrav med utgangspunkt i nåværende profesjoner og framtidige behov på trosopplæringsfeltet. Kirkerådet bes om å vurdere

ordninger for godkjenning av utdanning på lavere nivå enn master innenfor undervisning, diakoni og kirkemusikk i denne sammenheng (jfr KM sak 06/02, pkt 4).

14. Kirkemøtet ber Kirkerådet om å oppnevne en fag-/ referansegruppe som kan følge det videre arbeidet med reformen.

KM 8/08 Visjonsdokument for Den norske kirke 2009-2014

Saksdokumenter:

Dokument 8.1/08	Saksorientering
Vedlegg 8.1.1/08	Visjonsdokument for Den norske kirke

Første innstilling fra komité A

Sammendrag av saksorienteringen

Kirkeloven fastsetter at Kirkemøtet har ansvaret for å utarbeide retningsgivende planer innen kirkelig undervisning, diakoni, kirkemusikk og økumenisk virksomhet (§ 24b). Kirkemøtet har også ansvar for å verne og fremme samisk kirkeliv (§ 24). I tillegg kan departementet pålegge ytterligere gjøremål:

Kirkemøtet utfører for øvrig de gjøremål som det til enhver tid er pålagt av Kongen eller departementet. (§ 24).

Tildelingsbrevet fra Kultur- og kirke departementet pålegger Kirkerådet å samordne plan- og strategiarbeidet i Den norske kirke. Departementet begrunner dette med behov for samordning i plandokumenter på de ulike nivåer:

Siktemålet med samordningen er at Kirkemøtets fellesstrategier kan nedfelles i Kirkerådets og de enkelte bispedømmenes langsiktige planer (Tildelingsbrev fra KKD).

Arbeidet med å utarbeide et visjonsdokument for Den norske kirke har pågått i over to år. Prosessen inkluderte blant annet en høring i bispedømmene, der bispedømmerådene ga tilbakemelding på ulike alternativer for dokumentet, og de større innholdsmessige føringene. Dokumentet har også vært til to gangers behandling i Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd, mens Kirkerådet har fått dokumentet til behandling tre ganger.

Komiteens merknader

Komiteen legger saksorienteringen til grunn, og vil i tillegg bemerke følgende:

I sitt arbeid med visjonsdokumentet har komiteen vurdert en rekke forslag til slagord som erstatning for ”Gjennom livet –”. Komiteen ønsker at ”Kristus” inngår som del av slagordet og har samlet seg om følgende to alternativer:

- ”I Kristus – en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke”

- ”Nær Kristus, nær livet – en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke”

Det første, ”I Kristus”, er en bibelsk formulering som rommer sentrale kristologiske perspektiver, og knytter an til dåpen og nattverden. Formuleringen fungerer dessuten godt sammen med hvert av de følgende leddene: ”en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke”.

Det andre slagordet "Nær Kristus, nær livet" kan fungere bedre som slagord, kommuniserer med vår tid og i forhold til ulike aldersgrupper. Forslaget bevarer dessuten assosiasjonen til de ulike livsfasene og fungerer godt sammen med begrepet folkekirke.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet vedtar visjonsdokumentet for Den norske kirke i perioden 2009 – 2014 med visjonen "I Kristus – en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke", alternativt "Nær Kristus, nær livet – en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke", og de formuleringer som underbygger denne visjonen.
2. Kirkemøtet vedtar følgende satsingsområder for Den norske kirke i perioden 2009 – 2014: Diakoni, Kirkemusikk og kultur, Barn og unge, Gudstjenesteliv og Samisk kirkeliv. De strategiske føringene vedtas i behandlingen av de enkelte plandokumenter for satsingsområdene.
3. De vedtatte satsingsområder gis prioritet ved tildeling av midler fra Opplysningsvesenets fond i perioden 2010 – 2015.
4. Kirkemøtet ber de sentralkirkelige råd og regionale og lokale nivå i Den norske kirke om å innarbeide de vedtatte satsingsområdene i sine plandokumenter og gi dem prioritet.

Komiteens forslag til visjonsdokument er vedlagt bak i protokollen.

Plenumsbehandling 1

Dirigent: Helene Bjerkestrand

Saksordfører: Aleksander Aasen Knudsen

Følgende hadde ordet:

Jorund Andersen, Jens-Petter Johnsen, Marit Tingelstad, Inger Anne Naterstad, Ingunn Aarseth Høivik, Per Oskar Kjølaas, Gunnlaug Brenne, Torstein Husby, Gunnhild N. Hermstad, Tore Johnsen, Trygve Wyller, Vidar L. Haanes, Jon Olav Ryen, Roar P. Strømme, Ingunn Rinde, Åge Søsveen, Olav Fykse Tveit, Målfrid Isene, Harald Nyeggen Sommer.

Endringsforslag til 1. innstilling

Trygve Wyller:

Vedtak pkt. 1: Kirkemøtet vedtar visjonsdokumentet for Den norske kirke 2009-2014 med visjonen "I Kristus, nær livet – en bekjennende..."

Jorund Andersen:

Vedtak pkt. 2: Stryke siste setning.

Inger Anne Naterstad:

- Endring i visjonen: Nær Kristus og nær livet er Den norske kirke en bekjennende ..., /Vi vil være en bekjennende ...

Gunnlaug Brenne:

Under overskriften "bekjennende":

Stryke setningsleddet: ... "som virker i blant oss"

Tore Johnsen og Berit Hagen Agøy:

- Under overskriften "misjonerende":

endre til "ved at vi som del av den verdensvide kirke vitner om Jesus Kristus lokalt og globalt"

- Under overskriften "tjenende": stryke ordene "for medmennesker"

Per Oskar Kjølås:

Tillegg til overskriften "sammen vil vi":

Sammen med den verdensvide kirke vil vi...

Roar P. Strømme:

2. strekpunkt under overskriften "sammen vil vi", endres til:

- i tro på Gud vår skaper leve som forvaltere av Guds skaperverk

Marit Tingelstad og Ingunn Aarseth Høivik:

Nytt strekpkt. 3 under overskriften "sammen vil vi":

- formidle Bibelens budskap om Guds kjærlighet, håpet i Jesus Kristus og livet i Den Hellige Ånd

Gunnhild N. Hermstad:

4. siste strekpunkt under overskriften "sammen vil vi":

erstatte "legge til rette for" med "drive": drive menighetsutvikling preget av...

Torstein Husby:

Forslag til ny tekst under overskriften "sammen vil vi":

- Feire Guds nærvær i ord og sakrament
- Leve i relasjon til Gud vår skaper og leve som forvaltere av Guds skaperverk
- Leve i Kristi etterfølgelse og formidle evangeliet
- Ta vare på kirkens tro og tradisjon og tolke dem inn i samtidens språk, kulturer og erfaringer
- Legge til rette for fellesskap med ulike kulturuttrykk der alle kan delta på lik linje
- Utfordre makthavere i forhold til evangeliets budskap om frihet og rettferd for fattige, undertrykte og marginaliserte
- Skape tjenlige strukturer og ordninger som gjør kirken i stand til å oppfylle sitt oppdrag og sin tjeneste
- Forplikte oss til det økumeniske kirkefellesskap og la dette utfordre oss til felles handling, og enhet i Kristus
- Frimodig kalle, oppmuntre, og veilede mennesker til kirkelig utdanning, tjeneste og frivillig arbeid

- Legge til rette for menighetsutvikling preget av fornyet gudstjenestefeiring, trosopplæring og diakoni
- Møte andre tros- og livssynssamfunn med åpenhet, dialog og vitnesbyrd

Legge til nederst i visjonsdokumentet:

Kor. 5.17: ”Derfor, hvis noen er i Kristus, er han en ny skapning. Det gamle er borte, se, det nye er blitt til.”

Saken ble sendt tilbake til komiteen.

Endelig innstilling fra komité A (inkludert endringer etter plenumsbehandling 2)

Komiteens merknader

Komiteen legger saksorienteringen til grunn, og vil i tillegg bemerke følgende:

1. I sitt arbeid med visjonsdokumentet har komiteen vurdert en rekke forslag til visjon. Komiteen ønsker at ”Kristus” er med i denne.
2. Komiteen vil bemerke at side 2 av visjonsdokumentet må oppfattes som et åpent dokument, som fylles ut av Kirkerådets sekretariat etter hvert som relevante planer og vedtak foreligger.
3. Komiteen regner med at Kirkerådets sekretariat tilpasser den grafiske utformingen til de endringene som Kirkemøtet har gjort.
4. Visjonsdokumentet er hovedsakelig bygd opp etter de fire hovedpunktene ”bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke”. Teksten etter strekpunktene på side 1 er å forstå som en utdyping av disse.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet vedtar visjonsdokumentet for Den norske kirke i perioden 2009 – 2014 med visjonen ”I Kristus, nær livet – en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke” og de formuleringene som underbygger denne visjonen.
2. Kirkemøtet vedtar følgende satsingsområder for Den norske kirke i perioden 2009 – 2014: Diakoni, Kirkemusikk og kultur, Barn og unge, Gudstjenesteliv og Samisk kirkeliv.
3. De vedtatte satsingsområdene gis prioritet ved tildeling av midler fra Opplysningsvesenets fond i perioden 2010 – 2015.
4. Kirkemøtet ber de sentralkirkelige råd og regionale og lokale nivå i Den norske kirke om å innarbeide de vedtatte satsingsområdene i sine plandokumenter og gi dem prioritet.

Komiteens forslag til visjonsdokument er vedlagt bak i protokollen.

Plenumsbehandling 2

Dirigent: Magne Skjeldal

Saksordfører: Aleksander Aasen Knudsen

Følgende hadde ordet:

Inger Anne Naterstad, Ingunn Rinde, Katrine Intelhus Lind-Solstad, Åge Søsveen, Knut Andresen, Berit Hagen Agøy, Aslag Lajord, Solveig M.M. Liland, Harald Nyeggen Sommer, Torstein Husby, Kjell Guldvog Staalesen, Trygve Wyller, Tore Johnsen, Helga Haugland Byfuglien, Per Oskar Kjølaas, Helene Bjerkestrand, Anne L. Tvetter, Kristin Renate Solbakken, Tor B. Jørgensen, Olav Fykse Tveit, Villa Wahl Stranger, Vidar L. Haanes

Endringsforslag til 2. innstilling

Ingunn Rinde/Trygve Wyller:

Visjonen ”I Kristus, nær livet” opprettholdes som forslag.

Forslaget ble ikke tatt inn i komiteens forslag til vedtak.

Katrine Intelhus Lind-Solstad:

Stryke bibelverset nederst i visjonsdokumentet (2. Kor. 5.17.)

Forslaget ble tatt inn i komiteens forslag til vedtak.

Tore Johnsen og Berit Hagen Agøy:

Under overskriften ”misjonerende” endre til:

- ved å vitne om Jesus Kristus lokalt og globalt sammen med den verdensvide kirke

Forslaget ble tatt inn i komiteens forslag til vedtak.

Aslag Lajord:

Sekundært forslag – dersom ”I Kristus ...” ikke får tilslutning som visjon:

Visjon: I Kristus, for livet – en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke

Forslaget ble trukket.

Solveig M.M. Liland:

Under overskriften ”bekjennende”:

Stryke setningsleddet: ...”som virker i blant oss”

Forslaget ble ikke tatt inn i komiteens forslag til vedtak.

Harald Nyeggen Sommer:

3. siste strekpkt under overskriften ”sammen vil vi”: ta inn igjen ordet ”respekt”

- Møte andre tros- og livssynssamfunn med åpenhet, respekt, dialog og vitnesbyrd.

Forslaget ble tatt inn i komiteens forslag til vedtak.

Tore Johnsen:

Endring i siste strekpkt under overskriften ”sammen vil vi”:

- være fellesskap preget av ulike og mangfoldige kulturuttrykk og fellesskapsformer

Forslaget ble tatt inn i komiteens forslag til vedtak.

Helga Haugland Byfuglien:

Under overskriften ”sammen vil vi”: Sløyfe ”med hele Jesu Kristi kirke”

Forslaget ble tatt inn i komiteens forslag til vedtak.

Tore Johnsen:

oppretholder forslaget: Sammen med hele Jesu Kristi kirke vil vi...

Votering

I en prøvevotering fikk Wyller/Rindes forslag 43 stemmer. Komiteens forslag fikk 36 stemmer og ble trukket.

Solveig M. M. Lilands forslag fikk 40 stemmer. Komiteens forslag fikk 39 stemmer og falt.

Tore Johnsens forslag fikk 21 stemmer og falt. Komiteens forslag fikk 58 stemmer.

79 stemmeberettigede til stede.

Hele dokumentet ble enstemmig vedtatt. 80 stemmeberettigede.

Kirkemøtets vedtak

1. Kirkemøtet vedtar visjonsdokumentet for Den norske kirke i perioden 2009 – 2014 med visjonen "I Kristus, nær livet – en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke" og de formuleringene som underbygger denne visjonen.
2. Kirkemøtet vedtar følgende satsingsområder for Den norske kirke i perioden 2009 – 2014: Diakoni, Kirkemusikk og kultur, Barn og unge, Gudstjenesteliv og Samisk kirkeliv.
3. De vedtatte satsingsområdene gis prioritet ved tildeling av midler fra Opplysningsvesenets fond i perioden 2010 – 2015.
4. Kirkemøtet ber de sentralkirkelige råd og regionale og lokale nivå i Den norske kirke om å innarbeide de vedtatte satsingsområdene i sine plandokumenter og gi dem prioritet.

Det vedtatte visjonsdokumentet er vedlagt bak i protokollen.

KM 9/08 Kyrkjene i Midtausten og vårt ansvar

Saksdokument:

Dokument 9.1/08	Saksorientering
Vedlegg 9.1.1/08	Tal og fakta om kristen emigrasjon frå utvalde land i Midtausten
Vedlegg 9.1.2/08	"Ropet fra Amman". Ein resolusjon utarbeida ved Kirkenes verdensråds internasjonale fredskonferanse "Churches together for Peace and Justice in the Middle East" Amman, Jordan, 18.-20. juni 2007

Første innstilling frå komité F

Samandrag av saksorienteringa

Denne saka handlar om situasjonen for kyrkjene i Midtausten og vårt ansvar for dei. Sakspapiret gir fyrst i kapittel 2 ein kort omtale av historia og utviklinga av kyrkjene i Midtausten, inkludert ein presentasjon av dei ulike kyrkjesamfunna som ein finn i Midtausten i dag. I kapittel 3 vert den aktuelle situasjonen for dei kristne som lever der i dag omtalt. I kapittel 4 vert det særskilte ansvaret vi som kyrkje i Noreg har for dei i den situasjonen dei no lever i diskutert, med eit særleg fokus på situasjonen i Det heilage landet. Kapittel 5 omtalar det arbeidet som norske kyrkjer og kyrkjelege organisasjonar gjer i Midtausten. Avslutningsvis vert det i kapittel 6 presentert framlegg til prioriteringar for det vidare arbeidet for kyrkjene i Midtausten sett frå Den norske kyrkja si side.

Komiteen sine merknader

Komiteen legg saksorienteringa til grunn, og vil understreke følgjande:

Kristendomen oppstod i Midtausten hjå det jødiske folket. Sidan apostlane si tid har dei kristne der forkynt evangeliet vidare til andre. Kyrkjene i Midtausten har såleis ei spesiell rolle i og for den verdsvide kyrkja.

Uansett kvar kyrkja er, har ho ansvar for å vitne om Guds kjærleik i Jesus Kristus til alle menneske og til alle folkeslag. Det er vesentleg å halde fast på det grunnleggjande menneskeverdet for alle i Midtausten, særleg når politiske eller militære konflikter dominerer biletet og ein lett vert verande i stereotypiar i møte med arabarar og israellarar, jødar og muslimar og andre folkegrupper og nasjonalitetar.

Kyrkjemøtet har drøfta den situasjonen kyrkjene i Midtausten står i, særleg kyrkjene i Israel og Dei palestinske områda. Mange av Den norske kyrkja sine medlemmer viser stor omsorg for at det jødiske folket skal finne trygge rammer for sitt liv. I møte med palestinske kristne vert det tydeleg at vi også må, i enda sterkare grad enn tidlegare, ta inn over oss lagnaden til det palestinske folket.

I denne samanhengen er det dei kristne i Midtausten sin situasjon og deira vitnemål til oss, som er utgangspunkt for kva vi som kyrkje i nord skal gjere saman med dei. Dei har vore der heilt frå den fyste kristne tida, og dei ynskjer å framleis vere kyrkje der dei bur. Vi må sjå dei

fordi dei treng forbøn, støtte og solidaritet i ei vanskeleg tid slik at dei kan få halde fram med å vere livskraftige kyrkjer i sitt eige miljø.

Framlegg til vedtak

1. Når eitt lem på Kristi lekam lir, lir heile lekamen med. Kyrkjemøtet erkjenner at Den norske kyrkja som del av Jesu Kristi kyrkje på jord, er knytt saman med kyrkjene i Midtausten. Difor har vi ansvar for kvarandre.
2. Kyrkjemøtet er sterkt bekymra for dei kritiske levkåra til dei kristne i Midtausten. Mange kyrkjer opplever no at medlemmene kjenner seg tvungne til å emigrere, og at dei unge ikkje ser noko framtid der dei er. Årsakene til emigrasjonen er fleire, men er særleg knytt til ei forverring av dei økonomiske og sosiale kåra. Samtidig er den politiske og militære situasjonen i regionen ustabil og usikker. Nokre stader opplever ein at religionsfridomen vert krenkt og at dei kristne er under press frå islamistisk fundamentalisme. Dette gjeld særleg i Irak, Iran og Egypt. I Dei palestinske områda lir befolkninga under følgjene av den israelske okkupasjonen.
3. Som kyrkje kan vi ikkje vere likegyldige overfor dei lidingane våre trussysken vert utsette for. Den norske kyrkja må, saman med andre vestlege kyrkjer, ta sin del av ansvaret for den vanskelege situasjonen dei kristne i Midtausten no opplever. Kyrkjemøtet vil peike på at vi som kyrkje særleg må ta tak i følgjande forhold:
 - ”Kampen mot terror”, særleg krigane i Irak og Afghanistan, vert av mange i Midtausten opplevd som eit åtak frå Vesten på islam og byggjer såleis opp om ei førestilling om ein sivilisasjonskonflikt. Dette rår dei kristne i Midtausten, som i aukande grad vert assosiert med ”det kristne Vesten” og den politikken som vestlege makter fører i regionen. Som kyrkje har vi eit særskilt ansvar for å vise solidaritet med alle som lir under dette, og for å byggje ned unødvendige motsetnader mellom muslimar og kristne.
 - Kyrkja ber med seg ei historie om korleis kristne har fordømt og plaga jødane. Kristne har eit stort ansvar for å ha gjeve grobotn for – og endå til fremja – antisemittismen. Dette er framleis aktuelle problemstillingar. I år er det sekstiårsmarkering av opprettinga av staten Israel. Samstundes er det 60 år sidan katastrofen som dreiv mange palestinarar bort frå heimane sine. Kyrkja må difor sjå sitt ansvar i lys av heile denne problematikken, og ha omsut både for jødar og palestinarar.
 - Vi har ansvar for korleis vi nyttar teologien til å tolke situasjonen i Det heilage landet og kva som er etter Guds vilje. Lovnadane i Det gamle testamente som positivt talar om det jødiske folket og landet, kan ikkje grunngje at palestinarar vart drivne frå hus og heim. Dei har også si historie i landet og høyrer heime der.
4. Vårt ansvar må særleg vise seg i det vi gjer lokalt. Kyrkjemøtet ber difor kyrkjelydane:
 - Setje seg inn i situasjon for dei kristne i Midtausten og formidle kunnskap om kyrkjelivet der.
 - Be regelmessig for kyrkjene og dei kristne i Midtausten.
 - Delta i den årlege solidaritetsveka for Israel og Palestina i regi av Kirkenes Verdensråd.

- Gi årlege offer til vår lutherske systerkyrkje i Jordan og Det heilage landet og støtte økonomisk kyrkjelydar og kristne organisasjonar som arbeider for å styrkje kyrkjene i Midtausten.
 - Utvikle og styrke kontakten med lokale kyrkjelydar i Midtausten gjennom å vitje dei, skipe venskapskyrkjelydar og nytte bispedømme sine kontaktar i Midtausten. Det er særleg viktig å inkludere ungdom i denne kontakten.
 - Samarbeide med reiseselskap som arrangerer ”kristne feriereiser” og solidaritetsreiser til regionen, for å legge til rette for at dei som reisar kjem i kontakt med både palestinske kristne og messianske jødar.
 - Få kontakt med kristne med bakgrunn frå Midtausten som no bur i Noreg og inkludere dei i våre fellesskap, og bruke deira kontaktar og ressursar i gudstenester og andre tilskipingar.
 - Arbeide med dei etiske og teologiske problemstillingar som vert reiste i møte med den aktuelle konflikten i Det heilage landet.
5. Kyrkjemøtet ber dei sentralkyrkjelege råda – i samarbeid med Kirkens Nødhjelp, Israelmisjonen, Norsk Misjon i Øst, Sabeels Venner i Noreg, Bibelselskapet, KFUK/KFUM Global og andre kyrkjelege aktørar i Noreg – om å vise solidaritet med dei kristne i regionen, særleg ved å:
- Bruke ulike høve til å gi norsk opinion meir kjennskap til og forståing for dei kristne sin situasjon, særleg i Det heilage landet.
 - Syte for informasjonsmateriell til kyrkjelydane om dei kristne i Midtausten.
 - Legge til rette for at kristen ungdom i Noreg og Midtausten får delt erfaringar og kunnskap, mellom anna ved besøks- og utvekslingsavtaler.
 - Arrangere kyrkjelege delegasjonsreiser til landa i Midtausten og legge til rette for kyrkjelege besøk til Noreg.
 - Arbeide for å få betre kontakt med dei messianske jødane, også ved å vitje dei på delegasjonsreiser, som del av det større kristne fellesskapet i området.
 - Styrkje dei kristne kyrkjene si rolle i fredsarbeidet og deira innsats for religionsdialog og interreligiøst samarbeid, mellom anna gjennom det nye interreligiøse rådet av religiøse leiarar i Det heilage landet.
6. Kyrkjemøtet ber norske styresmakter ta eit særleg ansvar for situasjonen og framtida til dei kristne gruppene i Midtausten. Desse gruppene treng vern og støtte i sin kamp for sine rettar og sin eksistens. Dei representerer med sine leiarar eit viktig bidrag i arbeidet med å byggje bruer og utvikle demokrati. Kyrkjemøtet ber difor norske styresmakter:
- Bidra til å sikre det framtidige nærværet for kyrkjene i Midtausten.
 - Støtte kyrkjene sitt arbeid for fred og forsoning.
 - Støtte kyrkjene sin innsats i samfunnsbygginga gjennom skular, sjukehus og diakonalt arbeid.
 - Fremje retten til religionsfridom i Midtausten i dei landa der den er særleg truga.
 - Arbeide for fortsatt brei politisk støtte til å få slutt på den israelske okkupasjonen og å sikre ein rettferdig fred for både israelarar og palestinarar.
 - Gi opphald til kristne frå Midtausten som må røme på grunn av si tru.
 - Oppfordre norske byar og kommunar til å etablere vennsapsrelasjonar til byar og landsbyar i Midtausten.
7. I trua på Jesus Kristus er ingen ting håplaut. Difor vil vi med truskap og håp stå saman med våre trussysken i Midtausten i deira utfordringar og i vanskane dei slit med.

Plenumsbehandling 1

Dirigent: Helene Bjerkestrand
Saksordførar: Roar P. Strømme

Desse hadde ordet:

Ole Christian Kvarme, Harald Nyeggen Sommer, Arne Backer Grønningsæter, Ole D. Mjøs, Vidar L. Haanes, Helga Haugland Byfuglien, Målfrid Isene.

Endringsframlegg til 1. innstilling

Arne Grønningsæter:

Pkt.3, siste kulepunkt, siste setning:
Stryke ”også”.

Harald Nyeggen Sommer:

Pkt. 3, andre kulepunkt: Endre siste setning slik at det blir:
”Kyrkja må difor sjå sitt ansvar og visa sin omsut i lys av heile denne problematikken.”

Ole Christian Kvarme:

Pkt. 5, nytt kulepunkt før siste kulepunkt:
Styrkje dei kristne kyrkjene i deira liv og teneste med evangeliet i sine samanhengar.

Pkt. 6, endring i tredje siste kulepunkt:

Arbeide for fortsatt brei politisk støtte til å få slutt på okkupasjon og vald mot sivile og å sikre ein rettferdig fred for både israellarar og palestinarar.

Saka vart sendt tilbake til komiteen.

Endeleg innstilling frå komité F (inkludert endringar etter plenumsbehandling 2)

Komiteen sine merknader

Komiteen legg saksorienteringa til grunn, og vil understreke følgjande:

Kristendomen oppstod i Midtausten hjå det jødiske folket. Sidan apostlane si tid har dei kristne der formidla evangeliet vidare til andre. Kyrkjene i Midtausten har såleis ei spesiell rolle i og for den verdsvide kyrkja.

Uansett kvar kyrkja er, har ho ansvar for å vitne om Guds kjærleik i Jesus Kristus til alle menneske og til alle folkeslag. Det er vesentleg å halde fast på det grunnleggjande menneskeverdet for alle i Midtausten, særleg når politiske eller militære konflikhtar dominerer biletet og ein lett vert verande i stereotypiar i møte med arabarar og israellarar, jødar og muslimar og andre folkegrupper og nasjonalitetar.

Kyrkjemøtet har drøfta den situasjonen kyrkjene i Midtausten står i, særleg kyrkjene i Israel og Dei palestinske områda. Mange av Den norske kyrkja sine medlemmer viser stor omsut for at det jødiske folket skal finne trygge rammer for sitt liv. I møte med palestinske kristne vert det tydeleg at vi også må, i enda sterkare grad enn tidlegare, ta inn over oss lagnaden til det palestinske folket.

I denne samanhengen er det dei kristne i Midtausten sin situasjon og deira vitnemål til oss som er utgangspunkt for kva vi som kyrkje i nord skal gjere saman med dei. Dei har vore der heilt frå den fyste kristne tida, og dei ynskjer å framleis vere kyrkje der dei bur. Vi må sjå dei fordi dei treng forbøn, støtte og solidaritet i ei vanskeleg tid slik at dei kan få halde fram med å vere livskraftige kyrkjer i sitt eige miljø.

Framlegg til vedtak

1. Når eitt lem på Kristi lekam lir, lir heile lekamen med. Kyrkjemøtet erkjenner at Den norske kyrkja som del av Jesu Kristi kyrkje på jord, er knytt saman med kyrkjene i Midtausten. Difor har vi ansvar for kvarandre. Kyrkjemøtet er sterkt uroa for dei kritiske levekåra til dei kristne i Midtausten. Mange kyrkjer opplever no at medlemmene kjenner seg tvungne til å emigrere, og at dei unge ikkje ser noko framtid der dei er. Årsakene til emigrasjonen er fleire, men er særleg knytt til ei forverring av dei økonomiske og sosiale kåra. Samtidig er den politiske og militære situasjonen i regionen ustabil og usikker. Nokre stader opplever ein at religionsfridomen vert krenkt og at dei kristne er under press frå islamistisk fundamentalisme. Dette gjeld særleg i Irak, Iran og Egypt. I Dei palestinske områda lir befolkninga under følgjene av den israelske okkupasjonen. Som kyrkje kan vi ikkje vere likegyldige overfor dei lidingane våre trussysken vert utsette for.
2. Den norske kyrkja må, saman med andre vestlege kyrkjer, ta sin del av ansvaret for den vanskelege situasjonen dei kristne i Midtausten no opplever. Kyrkjemøtet vil peike på at vi som kyrkje særleg må ta tak i følgjande:
 - Krigane i Irak og Afghanistan og ”kampen mot terror” vert av mange i Midtausten opplevd som eit åtak frå Vesten på den muslimske verda og byggjer såleis opp om ei førestilling om ein sivilisasjonskonflikt. Dette råkar dei kristne i Midtausten, som i aukande grad vert assosiert med ”det kristne Vesten”, og den politikken som vestlege makter fører i regionen. Situasjonen er no særleg kritisk for dei kristne i Irak. Som kyrkje har vi eit særskilt ansvar for å vise solidaritet med alle som lir under dette, og for å byggje ned unødvendige motsetnader mellom muslimar og kristne.
 - Kyrkja ber med seg ei historie om korleis kristne har fordømt og plaga jødane. Kristne har eit stort ansvar for å ha gitt grobotn for – og endå til fremja – antisemittismen. Framleis er dette aktuelle problemstillingar. I år er det sekstiårsmarkering av opprettinga av staten Israel. Samstundes er det 60 år sidan katastrofen som dreiv mange palestinarar bort frå heimane sine og gjorde dei til flyktningar. Kyrkja må difor sjå sitt ansvar i lys av heile denne problematikken, og ha omsut både for jødar og palestinarar.
 - Vi har ansvar for korleis vi nyttar teologien til å tolke situasjonen i Det heilage landet og kva som er etter Guds vilje. Lovnadane i Det gamle testamente som positivt talar om det jødiske folket og landet, kan ikkje grunngi at palestinarar vart drivne frå hus og heim.

3. Vårt ansvar må vi særleg vise i det vi gjer lokalt. Kyrkjemøtet oppmodar difor kyrkjelydane til å:
 - Setje seg inn i situasjon for dei kristne i Midtausten og formidle kunnskap om kyrkjelivet der.
 - Be regelmessig for kyrkjene og dei kristne i Midtausten.
 - Delta i den årlege solidaritetsveka for Israel og Palestina i regi av Kirkenes Verdensråd.
 - Gi årlege offer til vår lutherske systerkyrkje i Jordan og Det heilage landet (ELCJHL) og støtte økonomisk kyrkjelydar og kristne organisasjonar som arbeider for å styrkje kyrkjene i Midtausten.
 - Utvikle og styrkje kontakten med lokale kyrkjelydane i Midtausten gjennom å vitje dei, skipe venskapskyrkjelydar og nytte bispedømme sine kontaktar i Midtausten. Det er særleg viktig å inkludere ungdom i denne kontakten.
 - Samarbeide med reiseselskap som arrangerer feriereiser til dei heilage stadane og solidaritetsreiser til regionen, for å leggje til rette for at dei som reiser kjem i kontakt med både palestinske kristne og messianske jødar.
 - Få kontakt med kristne med bakgrunn frå Midtausten som no bur i Noreg og inkludere dei i våre fellesskap, og bruke deira kontaktar og ressursar i gudstenester og andre tilskipingar.
 - Arbeide med dei etiske og teologiske problemstillingar som vert reiste i møte med den aktuelle konflikten i Det heilage landet.

4. Kyrkjemøtet ber dei sentralkyrkjelege råda – i samarbeid med Kirkens Nødhjelp, Israelsmisjonen, Norsk Misjon i Øst, Sabeels Venner i Noreg, Bibelselskapet, KFUK/KFUM Global og andre aktørar i Noreg – om å vise solidaritet med dei kristne i regionen, særleg ved å:
 - Bruke ulike høve til å gi norsk opinion meir kjennskap til og forståing for dei kristne sin situasjon, særleg i Det heilage landet.
 - Syte for informasjonsmateriell til kyrkjelydane om dei kristne i Midtausten.
 - Leggje til rette for at kristen ungdom i Noreg og Midtausten får delt erfaringar og kunnskap, mellom anna ved besøks- og utvekslingsavtaler.
 - Leggje til rette for deltaking i Kirkenes Verdensråd sitt ledsagarprogram EAPPI (Ecumenical Accompaniment Programme in Palestine and Israel).
 - Arrangere kyrkjelege delegasjonsreiser til landa i Midtausten og leggje til rette for kyrkjelege besøk til Noreg.
 - Arbeide for å få betre kontakt med dei messianske jødane, også ved å vitje dei på delegasjonsreiser, som del av det større kristne fellesskapet i området.
 - Støtte dei kristne kyrkjene i deira liv og teneste med evangeliet i sine samanhengar.
 - Styrkje dei kristne kyrkjene si rolle i fredsarbeidet og deira innsats for religionsdialog og interreligiøst samarbeid, mellom anna gjennom det nye interreligiøse rådet av religiøse leiarar i Det heilage landet.
 - Halde fram å gi åndeleg, moralsk og økonomisk støtte til vår systerkyrkje i Jordan og Det heilage landet (ELCJHL).
 - Halde fram samarbeidet i Det lutherske verdsforbundet og Kirkenes Verdensråd for å støtte dei kristne i Midtausten.
 - Arbeide med dei etiske og teologiske problemstillingar som vert reiste i møte med den aktuelle konflikten i Det heilage landet, i samarbeid med teologiske institusjonar.

5. Kyrkjemøtet ber norske styresmakter ta eit særleg ansvar for situasjonen og framtida til dei kristne i Midtausten. Dei treng vern og støtte i sin kamp for sine rettar og sin eksistens. Dei representerer med sine leiarar eit viktig bidrag i arbeidet med å byggje bruer og utvikle demokrati. Kyrkjemøtet ber difor norske styresmakter:
- Bidra til å sikre det framtidige nærværet for kyrkjene i Midtausten.
 - Støtte kyrkjene sitt arbeid for fred og forsoning.
 - Støtte kyrkjene sin innsats i samfunnsbygginga gjennom skular, sjukehus og diakonalt arbeid.
 - Fremje retten til religionsfridom i Midtausten i dei landa der den er særleg truga.
 - Arbeide for fortsatt brei politisk støtte til å få slutt på okkupasjonen og vald mot sivile og å sikre ein rettferdig fred for både israelarar og palestinarar.
 - Gi opphold til kristne frå Midtausten som må rømme på grunn av si tru.
 - Oppfordre norske byar og kommunar til å etablere vennsksapsrelasjonar til byar og landsbyar i Midtausten.
6. I trua på Jesus Kristus er ingen ting håplaut. Difor vil med truskap og håp stå saman med våre trussysken i Midtausten i deira utfordringar og i vanskane dei slit med.

Plenumsbehandling 2

Dirigent: Helene Bjerkestrand
Saksordførar: Roar P. Strømme

Desse hadde ordet:

Berit Hagen Agøy, Ole Christian Kvarme, Vidar L. Haanes, Olav Fykse Tveit, Arne Backer Grønningsæter.

Endringsframlegg til 2. innstilling

Berit Hagen Agøy:

- Pkt 4, nytt kulepunkt:

Arbeide med dei etiske og teologiske problemstillingar som vert reiste i møte med den aktuelle konflikten i Det heilage landet, i samarbeid med teologiske institusjonar.

- Pkt 2, siste kulepunkt: stryke siste setning: Som jødane har dei si historie i landet og høyrer heime der.

Forslagene ble tatt inn i komiteens forslag til vedtak.

Ole Christian Kvarme:

Pkt 2, ta inn igjen i andre kulepunkt:

... og ha omsut både for jødar og palestinarar.

Forslaget ble tatt inn i komiteens forslag til vedtak.

Votering

Komiteens forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt. 81 stemmeberettigede.

Kirkemøtets vedtak

1. Når eitt lem på Kristi lekam lir, lir heile lekamen med. Kyrkjemøtet erkjenner at Den norske kyrkja som del av Jesu Kristi kyrkje på jord, er knytt saman med kyrkjene i Midtausten. Difor har vi ansvar for kvarandre. Kyrkjemøtet er sterkt uroa for dei kritiske levkåra til dei kristne i Midtausten. Mange kyrkjer opplever no at medlemmene kjenner seg tvungne til å emigrere, og at dei unge ikkje ser noko framtid der dei er. Årsakene til emigrasjonen er fleire, men er særleg knytt til ei forverring av dei økonomiske og sosiale kåra. Samtidig er den politiske og militære situasjonen i regionen ustabil og usikker. Nokre stader opplever ein at religionsfridomen vert krenkt og at dei kristne er under press frå islamistisk fundamentalisme. Dette gjeld særleg i Irak, Iran og Egypt. I Dei palestinske områda lir befolkninga under følgjene av den israelske okkupasjonen. Som kyrkje kan vi ikkje vere likegyldige overfor dei lidningane våre trussysken vert utsette for.
2. Den norske kyrkja må, saman med andre vestlege kyrkjer, ta sin del av ansvaret for den vanskelege situasjonen dei kristne i Midtausten no opplever. Kyrkjemøtet vil peike på at vi som kyrkje særleg må ta tak i følgjande:
 - Krigane i Irak og Afghanistan og ”kampen mot terror” vert av mange i Midtausten opplevd som eit åtak frå Vesten på den muslimske verda og byggjer såleis opp om ei førestilling om ein sivilisasjonskonflikt. Dette rår dei kristne i Midtausten, som i aukande grad vert assosiert med ”det kristne Vesten”, og den politikken som vestlege makter fører i regionen. Situasjonen er no særleg kritisk for dei kristne i Irak. Som kyrkje har vi eit særskilt ansvar for å vise solidaritet med alle som lir under dette, og for å byggje ned unødvendige motsetnader mellom muslimar og kristne.
 - Kyrkja ber med seg ei historie om korleis kristne har fordømt og plaga jødane. Kristne har eit stort ansvar for å ha gitt grobotn for – og endå til fremja – antisemittismen. Framleis er dette aktuelle problemstillingar. I år er det sekstiårsmarkering av opprettinga av staten Israel. Samstundes er det 60 år sidan katastrofen som dreiv mange palestinarar bort frå heimane sine og gjorde dei til flyktningar. Kyrkja må difor sjå sitt ansvar i lys av heile denne problematikken, og ha omsut både for jødar og palestinarar.
 - Vi har ansvar for korleis vi nyttar teologien til å tolke situasjonen i Det heilage landet og kva som er etter Guds vilje. Lovnadane i Det gamle testamente som positivt talar om det jødiske folket og landet, kan ikkje grunngi at palestinarar vart drivne frå hus og heim.
3. Vårt ansvar må vi særleg vise i det vi gjer lokalt. Kyrkjemøtet oppmodar difor kyrkjelydane til å:
 - Setje seg inn i situasjon for dei kristne i Midtausten og formidle kunnskap om kyrkjelivet der.
 - Be regelmessig for kyrkjene og dei kristne i Midtausten.
 - Delta i den årlege solidaritetsveka for Israel og Palestina i regi av Kirkenes Verdensråd.

- Gi årlege offer til vår lutherske systerkyrkje i Jordan og Det heilage landet (ELCJHL) og støtte økonomisk kyrkjelydar og kristne organisasjonar som arbeider for å styrkje kyrkjene i Midtausten.
 - Utvikle og styrkje kontakten med lokale kyrkjelydane i Midtausten gjennom å vitje dei, skipe venskapskyrkjelydar og nytte bispedømma sine kontaktar i Midtausten. Det er særleg viktig å inkludere ungdom i denne kontakten.
 - Samarbeide med reiseselskap som arrangerer feriereiser til dei heilage stadane og solidaritetsreiser til regionen, for å leggje til rette for at dei som reiser kjem i kontakt med både palestinske kristne og messianske jødar.
 - Få kontakt med kristne med bakgrunn frå Midtausten som no bur i Noreg og inkludere dei i våre fellesskap, og bruke deira kontaktar og ressursar i gudstenester og andre tilskipingar.
 - Arbeide med dei etiske og teologiske problemstillingar som vert reiste i møte med den aktuelle konflikten i Det heilage landet.
4. Kyrkjemøtet ber dei sentralkyrkjelege råda – i samarbeid med Kirkens Nødhjelp, Israelmisjonen, Norsk Misjon i Øst, Sabeels Venner i Noreg, Bibelselskapet, KFUK/KFUM Global og andre aktørar i Noreg – om å vise solidaritet med dei kristne i regionen, særleg ved å:
- Bruke ulike høve til å gi norsk opinion meir kjennskap til og forståing for dei kristne sin situasjon, særleg i Det heilage landet.
 - Syte for informasjonsmateriell til kyrkjelydane om dei kristne i Midtausten.
 - Leggje til rette for at kristen ungdom i Noreg og Midtausten får delt erfaringar og kunnskap, mellom anna ved besøks- og utvekslingsavtaler.
 - Leggje til rette for deltaking i Kirkenes Verdensråd sitt ledsagarprogram EAPPI (Ecumenical Accompaniment Programme in Palestine and Israel).
 - Arrangere kyrkjelege delegasjonsreiser til landa i Midtausten og leggje til rette for kyrkjelege besøk til Noreg.
 - Arbeide for å få betre kontakt med dei messianske jødane, også ved å vitje dei på delegasjonsreiser, som del av det større kristne fellesskapet i området.
 - Støtte dei kristne kyrkjene i deira liv og teneste med evangeliet i sine samanhengar.
 - Styrkje dei kristne kyrkjene si rolle i fredsarbeidet og deira innsats for religionsdialog og interreligiøst samarbeid, mellom anna gjennom det nye interreligiøse rådet av religiøse leiarar i Det heilage landet.
 - Halde fram å gi åndeleg, moralsk og økonomisk støtte til vår systerkyrkje i Jordan og Det heilage landet (ELCJHL).
 - Halde fram samarbeidet i Det lutherske verdsforbundet og Kirkenes Verdensråd for å støtte dei kristne i Midtausten.
 - Arbeide med dei etiske og teologiske problemstillingar som vert reiste i møte med den aktuelle konflikten i Det heilage landet, i samarbeid med teologiske institusjonar.
5. Kyrkjemøtet ber norske styresmakter ta eit særleg ansvar for situasjonen og framtida til dei kristne i Midtausten. Dei treng vern og støtte i sin kamp for sine rettar og sin eksistens. Dei representerer med sine leiarar eit viktig bidrag i arbeidet med å byggje bruer og utvikle demokrati. Kyrkjemøtet ber difor norske styresmakter:
- Bidra til å sikre det framtidige nærværet for kyrkjene i Midtausten.
 - Støtte kyrkjene sitt arbeid for fred og forsoning.
 - Støtte kyrkjene sin innsats i samfunnsbygginga gjennom skular, sjukehus og diakonalt arbeid.

- Fremje retten til religionsfridom i Midtausten i dei landa der den er særleg truga.
 - Arbeide for fortsatt brei politisk støtte til å få slutt på okkupasjonen og vald mot sivile og å sikre ein rettferdig fred for både israelarar og palestinarar.
 - Gi opphold til kristne frå Midtausten som må røme på grunn av si tru.
 - Oppfordre norske byar og kommunar til å etablere vennsksapsrelasjonar til byar og landsbyar i Midtausten.
6. I trua på Jesus Kristus er ingen ting håplaust. Difor vil med truskap og håp stå saman med våre trussysken i Midtausten i deira utfordringar og i vanskane dei slit med.

KM 10/08 St.meld. nr. 17 (2007-2008) Staten og Den norske kirke

Saksdokumenter:

Dokument 10.1/08 Saksorientering
 Vedlegg 10.1.1/08 Stortingsmelding nr. 17 (2007-2008) Staten og Den norske kirke

Innstilling fra komité E (inkludert endringer etter plenumsbehandling)

Sammendrag av saksorienteringen

Stortingsmelding nr. 17 (2007-2008) *Staten og Den norske kirke* ble lagt fram av regjeringen 11. april 2008, og behandlet i Stortinget fredag 13. juni samme år. Konklusjonene i Stortingsmeldingen var i overensstemmelse med en avtale mellom de syv politiske partier på Stortinget inngått 10. april.

Kirkemøtet uttalte seg i 2006 og 2007 om det framtidige forhold mellom staten og Den norske kirke som ledd i høringen til NOU 2006:2 *Staten og Den norske kirke*.

Det legges fram forslag om at Kirkemøtet uttaler seg om St. meld. nr. 17 (2007-2008), de prosesser som meldingen legger opp til, og de konsekvenser stortingsmeldingen kan ventes å få for utviklingen av Den norske kirkes ordninger framover.

Den politiske avtalen av 10. april 2008 og Stortingsmeldingen sees som et viktig skritt i retning av en bred, fremtidsrettet og varig løsning på forholdet mellom staten og Den norske kirke. Særlig framheves avtalens pkt 3 *Grunnlovsendringer* som et avgjørende gjennombrudd, som legger grunnlag for at endring av relasjonene mellom staten og Den norske kirke kan gjennomføres som en samlende løsning. Avtalen ses også som et skritt i retning av større likebehandling av tros- og livssynssamfunn i Norge, og større respekt for tros- og livssynssamfunns egenart.

De primære standpunktene fra høringsuttalelsen om stat og kirke (sak KM 8/06) og hovedlinjene i arbeidet med kirkeordningsspørsmål framover (sak KM 8/07) fastholdes som mål for stat-kirke-prosessen. Den norske kirke må bli eget rettssubjekt, arbeidsgiveransvar for prester, proster og biskoper må overføres fra staten til kirkelige organer m.v.

Behovet for utredning av framtidig finansieringsordning og organisering av arbeidsgiveransvaret i Den norske kirke framheves. Og departementet bes om å endre ordningene for nominasjon og rådgivende avstemning i forbindelse med utnevning av biskop, og saksbehandlingsreglene ved utnevning av prost, snarest mulig.

Det forutsettes at Kirkerådet involveres i arbeidet med utarbeidelse av ny kirkelov fram mot 2012. Kirkerådet bes om å arbeide videre med en kirkeordning i samsvar med linjene som er trukket opp i Kirkemøtets vedtak om *Grunnlovsforandring, kirkelov og kirkeordning for Den norske kirke* (sak KM 8/07), sett i lys av Stortingsmeldingen og den politiske avtalen av 10. april 2008.

Komiteens merknader

Komiteen legger saksorienteringen til grunn, og vil i tillegg bemerke følgende:

Komiteen er glad for den politiske avtalen som kom i stand mellom alle de politiske partiene på Stortinget 10. april 2008 og ser den som et viktig skritt i retning av en bred, framtidsrettet og varig løsning på forholdet mellom staten og Den norske kirke. Kirkemøtet vedtok i sak KM 8/07 å be Stortinget opprette Den norske kirke som et eget rettssubjekt og vedta en kortfattet rammelov slik at den vesentlige ordningskompetanse legges til Kirkemøtet. Fordi avtalen gjelder ut stortingsperioden 2009-2013 ser vi at dette kan ta lenger tid enn det Kirkemøtet la til grunn i sak KM 8/07.

Komiteen ser positivt på at begrepet *aktivt støttende tros- og livssynspolitikk* (Stortingsmelding nr. 17 (2007-2008) pkt 2.3.2) nå er tatt inn i offisiell språkbruk og på forståelsen som kommer til uttrykk i Stortingsmeldingen: "Departementet legger til grunn at statens aktivt støttende tros- og livssynspolitikk i dag prinsipielt ikke hviler på statskirkeordningen, men på at staten anerkjenner tro og livssyn som et fellesgode i samfunnet."

Det gjenstår etter komiteens oppfatning noen utfordringer på feltet. Kirkemøtet, Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn og flere andre instanser har etterlyst utredning av en samlet tros- og livssynspolitikk. Dette vil være viktig for å sikre likebehandling i praksis etter at grunnlovsendringene har funnet sted.

Ett av avtalepunktene i Stortingsforliket er gjennomføring av en demokratireform i Den norske kirke. Komiteen mener at selv om kirken skal ivareta de forutsetninger som fremkommer i avtalen, er det viktig å understreke at de konkrete reglene for valgordningsforsøk må fastsettes av Kirkemøtet. Det er gjennom disse reglene at avtalens forutsetninger skal ivaretas.

Komiteen vil fremheve betydningen av at Stortinget kun vedtar en kortfattet rammelov og oppretter Den norske kirke som et eget rettssubjekt. På denne måten vil Kirkemøtet i fremtiden ikke lenger hente sin myndighet fra Stortinget, men bli bemyndiget til å vedta kirkeordningen og selv velge å gjøre andre lover gjeldende for Den norske kirke, jfr sak KM 8/07 pkt 1.1.2. I en ny kirkeordning vil Kirkemøtet ha en legitim autoritet, ikke primært på basis av et offentlig mandat, men i et kirkelig mandat.

Å avvikle kirkelig statsråd uten å etablere Den norske kirke som rettssubjekt, vil medføre at kirken fortsatt står under statlig styre, men nå under et ikke-konfesjonsbundet Stortings styre. En ville da kunne få den situasjon at Stortinget styrer kirken gjennom kirkelov og kirkebudsjett. Dette ville være et klart tilbakeskritt i forhold til religionsfriheten og respekten for Den norske kirke som trossamfunn. En slik ordning vil være problematisk i forhold til internasjonalt anerkjent menneskerett.

Når statlig kirkestyre avvikles vil det være et behov for å utrede og avklare hvem som skal ivareta den myndighet og de oppgaver som i dag ligger til kirkelig statsråd. Komiteen ser det som problematisk dersom Stortinget som et ikke-konfesjonsbundet organ, overtar ansvaret for å styre den geistlige tjeneste gjennom tjenesteordningene. Når Grunnloven endres vil statstjenestemenn likevel være underlagt Stortingets alminnelige myndighet som lovgiver og gjennom forskrifter fra regjeringen. Det vil derfor være behov for overgangsordninger inntil revisjon av kirkeloven kan finne sted.

I medhold av avtalen er det et felles mål for partene at utnevning av biskoper og proster skal overføres fra kirkelig statsråd til kirkelig valgte organ som Kirkemøte eller bispedømmeråd. Komiteen viser til behandling av dette spørsmålet til sak KM 12/08.

Komiteen merker seg at ”Departementet mener det er grunn til å være varsom med å treffe beslutninger om omfattende endringer i kirkens økonomiske ordninger uten at konsekvensene for kirkens styring, organisering og strukturelle oppbygging er nærmere utredet” (Stortingsmelding nr. 17 (2007-2008) pkt 8.4.2). Kirkerådet må tilføres ressurser til å igangsette dette utredningsarbeidet snarest mulig.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet ser den politiske avtalen av 10. april 2008 og Stortingsmelding nr. 17 (2007-2008) *Staten og Den norske kirke* som et viktig skritt i retning av en bred, framtidsrettet og varig løsning på forholdet mellom staten og Den norske kirke. Kirkemøtet er tilfreds med at samtlige politiske partier på Stortinget har forpliktet seg gjennom avtalen, og at Kirkerådet ble trukket inn i prosessen fram mot avtalen i en konstruktiv dialog med myndighetene og de politiske partier.
2. Kirkemøtet vil peke på avtalens pkt 3 *Grunnlovsendringer* som et avgjørende gjennombrudd. Kirkemøtet vil fremheve den tydelige verdiforankringen i forslag til Grunnloven § 2. Kirkemøtet vil framheve som særlig viktig at grunnlovsbestemmelsene som regulerer forholdet mellom staten og Den norske kirke ses i sammenheng, og at alle de politiske partier har forpliktet seg på disse grunnlovsendringene. Dette legger grunnlaget for at endringen av relasjonene mellom staten og Den norske kirke kan gjennomføres som en samlende løsning. De grunnlovsendringer som foreslås er langt på vei i overensstemmelse med Kirkemøtets standpunkter fra 2006 (sak KM 8/06) og 2007 (sak KM 8/07).
3. Kirkemøtet ser den politiske avtalen som et skritt i retning av større likebehandling av tros- og livssynssamfunn i Norge, og større respekt for tros- og livssynssamfunns egenart. Kirkemøtet ba i sin sak 08/06 regjeringen utrede en samlet tros- og livssynspolitik og mener dette fremdeles er viktig.
4. Kirkemøtet vil i eget vedtak legge til rette for en reform av kirkens valgordninger som ivaretar de forutsetninger som er lagt i avtalens pkt. 1. Kirkemøtet vil samtidig understreke at utformingen av kirkens demokratiske ordninger må være et ansvar for kirkelig valgte organer.
5. Kirkemøtet er tilfreds med at Den norske kirke skal ha en særskilt forankring i Grunnloven. Den kirkelov som etter grunnlovsendringene skal regulere Den norske kirkes organisering og virksomhet, må være en kortfattet rammelov. Den norske kirkes representative organer må ha den vesentlige ordningskompetanse i kirken. Offentlighet og åpenhet i kirkelig forvaltning vil bli videreført.
6. Kirkemøtet er tilfreds med at Kirkemøtets synspunkter (sak KM 8/06) er tillagt vekt i Stortingsmeldingen. Kirkemøtet fastholder likevel at Den norske kirke, som en konsekvens av grunnlovsendringene, må bli eget rettssubjekt. Kirkemøtet fastholder videre at arbeidsgiveransvaret for prester, proster og biskoper må overføres fra staten til

kirken, og at den regionale og sentrale kirkelige administrasjonen ikke lenger bør være del av statsforvaltningen.

7. Kirkemøtet vil framheve behovet for at utredningen av finansieringsordning for Den norske kirke, også omfatter framtidig organisering av arbeidsgiveransvaret.
8. Kirkemøtet understreker betydningen av at Kirkemøtet og Kirkerådet trekkes inn i det lovforberedende arbeid, og at den konstruktive dialog med myndighetene og de politiske partier om framtidig ordning av forholdet mellom staten og Den norske kirke kan fortsette.
9. Kirkemøtet ber Kirkerådet arbeide videre med en kirkeordning i samsvar med linjene som er trukket opp i Kirkemøtets vedtak om *Grunnlovsforankring, kirkelov og kirkeordning for Den norske kirke* (sak KM 8/07), sett i lys av Stortingsmelding nr.17 (2007-2008) og den politiske avtalen av 10. april 2008.

Plenumsbehandling

Dirigent: Magne Skjeldal

Saksordfører: Ingeborg Midttømme

Følgende hadde ordet:

Knut Lundby, Åge Søsveen.

Endringsforslag

Knut Lundby:

Tilføyelse sist i pkt 7: Kirkemøtet ber om at det raskt gis hjemmel for forsøk med enhetlig ledelse på bispedømme- og prostiplan.

Forslaget ble ikke tatt inn i komiteens forslag til vedtak.

Åge Søsveen:

Pkt 2, endring i setning nr. 2: Kirkemøtet vil fremheve den tydelige verdiforankringen for staten som er kommet til uttrykk.

Forslaget ble tatt inn med endringen: ... verdiforankringen i forslaget til Grunnloven § 2.

Votering

Lundbys forslag fikk flertall og ble vedtatt.

Hele forslaget ble enstemmig vedtatt. 81 stemmeberettigede

Kirkemøtets vedtak

1. Kirkemøtet ser den politiske avtalen av 10. april 2008 og Stortingsmelding nr. 17 (2007-2008) *Staten og Den norske kirke* som et viktig skritt i retning av en bred, framtidsrettet og varig løsning på forholdet mellom staten og Den norske kirke. Kirkemøtet er tilfreds med at samtlige politiske partier på Stortinget har forpliktet seg gjennom avtalen, og at Kirkerådet ble trukket inn i prosessen fram mot avtalen i en konstruktiv dialog med myndighetene og de politiske partier.
2. Kirkemøtet vil peke på avtalens pkt 3 *Grunnlovsendringer* som et avgjørende gjennombrudd. Kirkemøtet vil fremheve den tydelige verdiforankringen i forslag til Grunnloven § 2. Kirkemøtet vil framheve som særlig viktig at grunnlovsbestemmelsene som regulerer forholdet mellom staten og Den norske kirke ses i sammenheng, og at alle de politiske partier har forpliktet seg på disse grunnlovsendringene. Dette legger grunnlaget for at endringen av relasjonene mellom staten og Den norske kirke kan gjennomføres som en samlende løsning. De grunnlovsendringer som foreslås er langt på vei i overensstemmelse med Kirkemøtets standpunkter fra 2006 (sak KM 8/06) og 2007 (sak KM 8/07).
3. Kirkemøtet ser den politiske avtalen som et skritt i retning av større likebehandling av tros- og livssynssamfunn i Norge, og større respekt for tros- og livssynssamfunns egenart. Kirkemøtet ba i sin sak 08/06 regjeringen utrede en samlet tros- og livssynspolitik og mener dette fremdeles er viktig.
4. Kirkemøtet vil i eget vedtak legge til rette for en reform av kirkens valgordninger som ivaretar de forutsetninger som er lagt i avtalens pkt. 1. Kirkemøtet vil samtidig understreke at utformingen av kirkens demokratiske ordninger må være et ansvar for kirkelig valgte organer.
5. Kirkemøtet er tilfreds med at Den norske kirke skal ha en særskilt forankring i Grunnloven. Den kirkelov som etter grunnlovsendringene skal regulere Den norske kirkes organisering og virksomhet, må være en kortfattet rammelov. Den norske kirkes representative organer må ha den vesentlige ordningskompetanse i kirken. Offentlighet og åpenhet i kirkelig forvaltning vil bli videreført.
6. Kirkemøtet er tilfreds med at Kirkemøtets synspunkter (sak KM 8/06) er tillagt vekt i Stortingsmeldingen. Kirkemøtet fastholder likevel at Den norske kirke, som en konsekvens av grunnlovsendringene, må bli eget rettssubjekt. Kirkemøtet fastholder videre at arbeidsgiveransvaret for prester, proster og biskoper må overføres fra staten til kirken, og at den regionale og sentrale kirkelige administrasjonen ikke lenger bør være del av statsforvaltningen.
7. Kirkemøtet vil framheve behovet for at utredningen av finansieringsordning for Den norske kirke, også omfatter framtidig organisering av arbeidsgiveransvaret. Kirkemøtet ber om at det raskt gis hjemmel for forsøk med enhetlig ledelse på bispedømme- og prostiplan.
8. Kirkemøtet understreker betydningen av at Kirkemøtet og Kirkerådet trekkes inn i det lovforberedende arbeid, og at den konstruktive dialog med myndighetene og de politiske

partier om framtidig ordning av forholdet mellom staten og Den norske kirke kan fortsette.

9. Kirkemøtet ber Kirkerådet arbeide videre med en kirkeordning i samsvar med linjene som er trukket opp i Kirkemøtets vedtak om *Grunnlovsforankring, kirkelov og kirkeordning for Den norske kirke* (sak KM 8/07), sett i lys av Stortingsmelding nr.17 (2007-2008) og den politiske avtalen av 10. april 2008.

KM 11/08 Særskilte regler for de kirkelige valg 2009 (demokratireformen)

Saksdokumenter:

Dokument 11.1/08	Saksorientering
Vedlegg 11.1.1/08	Kirkerådets hørings svar til innstillingen <i>Styrket demokrati i Den norske kirke</i> , avgitt 13. august 2008
Vedlegg 11.1.2/08	Tilleggsnotat på bakgrunn av høringen til innstillingen <i>Styrket demokrati i Den norske kirke</i>
Vedlegg 11.1.3/08	Høring av innstillingen <i>Styrket demokrati i Den norske kirke</i> . Sammenfatning av høringsmaterialet

Første innstilling fra komité D

Sammendrag av saksorienteringen

Kirkerådet ba i sak KR 39/08 om at det skulle utarbeides nærmere regler for valgordningsforsøk i Den norske kirke 2009. Arbeidet skulle ta utgangspunkt i innstillingen *Styrket demokrati i Den norske kirke* (av 13. mai 2008) og forutsetningene i den politiske avtalen om staten og Den norske kirke som ble inngått av de politiske partiene på Stortinget 10. april 2008. Kirkerådet vedtok noen overordnede føringer, dels i tilslutning til innstillingen, dels som justeringer i forhold til innstillingen.

I det følgende legges det fram utkast til særskilte valgeregler som foreslås gjort gjeldende ved de kirkelige valg i 2009, d.v.s. valg til bispedømmeråd og Kirkemøte og valg av menighetsråd, samt de nødvendige justeringer i tilstøtende regelverk.

I henhold til den politiske avtalens forutsetninger legger utkastet opp til

- *etablering av reelle valgmuligheter* ved innføring av supplerende nominasjon og preferansevalg ved valg av leke medlemmer, prester og leke kirkelig tilsatte til bispedømmeråd og Kirkemøte
- *økt bruk av direktevalg* ved at det innføres helt eller delvis direkte valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøte
- *kirkevalg samtidig med offentlige valg* ved at menighetsrådsvalget og direkte valg/direkte valgomgang ved valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøte legges til samme dag(er) som stortingsvalget i 2009 (13.-14. september)
- *gjennomføring av forsøk med ulike ordninger* ved at det foreslås forsøk med to ulike ordninger ved valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøte (direkte valg eller kombinasjon av direkte og indirekte valg). Utkastet tar utgangspunkt i forslagene i innstillingen *Styrket demokrati i Den norske kirke* (Bakkevig-II utvalget). På bakgrunn av Kirkerådets vedtak i sak KR 39/08 er det gjort enkelte justeringer, særlig i ordningen for kombinasjon av direkte og indirekte valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøte.

Det foreslås omfattende endringer i reglene for valg til bispedømmeråd og Kirkemøte (pkt. A). Dagens *Regler for valg av bispedømmeråd* omarbeides og omstruktureres til (*Særskilte*) *regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøte* (pkt A, romertall III-VIII). De særskilte reglene for dette valget i 2009 inneholder også forslag til bestemmelser om sammensetning og valg til bispedømmeråd og Kirkemøte som ved valget i 2009 gjøres gjeldende i stedet for tilsvarende bestemmelser i kirkeloven §§ 23 og 24 (pkt. A, romertall I og II).

De viktigste endringene som foreslås er:

- *økt antall leke* medlemmer i bispedømmeråd og Kirkemøte, og en forsiktig differensiering av antall medlemmer ut fra antall kirkemedlemmer i bispedømmet. Antallet økes fra 4 til 7, 8 eller 9 avhengig av om medlemstallet er under 300.000, fra 300.000-450.000 eller over 450.000. Bispedømmerådene vil få fra 10-13 medlemmer (mot i dag 7 eller 8). Kirkemøtet vil få 125 medlemmer (mot i dag 86).
- *opphør* av ordningen med valg av 5 medlemmer av Kirkemøtet på *fritt grunnlag*, med unntak av leder av Samisk kirkeråd som fortsatt velges til medlem av Kirkemøtet ved særskilt valg.
- innføring av mulighet til *supplerende nominasjon* ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøte, ved at en gruppe på 50 kirkemedlemmer (fra minimum 3 sokn), eller en gruppe på 10 prester eller 10 leke kirkelig tilsatte (fra minimum 2 prostier), ved nominasjonen innenfor sin velgergruppe kan nominere én kandidat i tillegg til nominasjonskomiteens kandidater.
- innføring av *preferansevalg* ved valg av leke medlemmer, prester og leke kirkelig tilsatte til bispedømmeråd og Kirkemøte. På stemmeseddelen rangerer velgerne inntil 5 kandidater ved valg av leke medlemmer eller inntil 3 kandidater ved valg av prester og leke kirkelig tilsatte medlemmer. Hvis stemmeseddelenes førstevalg ikke får tilstrekkelig antall stemmer ved opptellingen, kan stemmen etter nærmere regler telle som stemme til andrevalget eller tredjevalget (o.s.v.) ved opptellingen.
- innføring av helt eller delvis *direkte valg* ved valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøte.
- gjennomføring av direkte valg/direkte valgomgang ved valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøte *samtidig med menighetsrådsvalget og stortingsvalget*.
- forsøk med senket *stemmerettsalder* til 15 år ved direkte valg/direkte valgomgang ved valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøte, og ved menighetsrådsvalget.

I *Regler for valg av menighetsråd* (pkt. B) foreslås det endringer når det gjelder *tid og sted* for valget, forsøk med *senket stemmerettsalder* til 15 år, samt justeringer av frister og tidspunkter. Det er også forslag om regelfesting av utsendelse av *valgkort*.

Det foreslås endret funksjonstid for bispedømmeråd, menighetsråd og kirkelig fellesråd, både p.g.a endrede tidspunkt for valgene og fordi funksjonsperioden for rådene som velges i 2009 blir på 2 år. Ved siden av endringer i *regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøte* (pkt. A, VIII § 1-6), medfører dette behov for endringer i *Regler om formene for menighetsrådets og kirkelig fellesråds virksomhet* § 1 (pkt. C) og i *Regler for valg av Kirkeråd* § 1-2 (pkt D).

Forslaget om opphør av ordningen med å velge 5 medlemmer av Kirkemøtet på fritt grunnlag (med unntak av leder av Samisk kirkeråd), medfører behov for endringer i *Regler for valg av Kirkeråd* (pkt. D), når det gjelder valg av de 3 medlemmene av Kirkerådet som til nå har vært valgt på fritt grunnlag. Videre medfører det behov for endringer i *Kirkemøtets forretningsorden* (pkt. E) og *Statutter for Mellomkirkelig råd* (pkt. F) når det gjelder valg av leder til Mellomkirkelig råd og leders status i Kirkemøtet.

Forslagene til valgeregler har omfattende økonomiske og administrative konsekvenser, særlig knyttet til gjennomføring av direkte valg/direkte valgomgang ved valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøte, til utsendelse av valgkort og til gjennomføring av menighetsrådsvalg og direktevalg til bispedømmeråd og Kirkemøte samtidig med stortingsvalget.

Utkast til særskilte valgeregler foreslås fremmet for Kirkemøtet. Det anbefales at Kirkemøtet gjør vedtak under forutsetning av at nødvendig lovhjemmel blir gitt, under forutsetning av departementets godkjenning og under forutsetning av at de nødvendige økonomiske midler stilles til disposisjon.

Komiteens merknader

Komiteen finner i hovedsak at de momenter og vurderinger som er nevnt i saksorienteringen, gir et godt utgangspunkt for de særskilte valgregler som er forslått for kirkevalgene 2009.

Komiteen vil først understreke at KM ikke på dette møtet skal fastsette endelige valgregler, men fastsette prøveordninger for valget i 2009. Det vil være mulig å foreta endringer før valget i 2011 etter en evaluering av 2009-valget. Det er først etter valget i 2011 at Den norske kirke vil ha tilstrekkelig erfaringer for å utforme framtidige valgordninger for en mer selvstendig kirke.

Komiteen anser at de prøveordninger som er foreslått med utgangspunkt i innstillingen *Styrket demokrati i Den norske kirke*, og som er lagt til grunn i den politiske avtalen som ble inngått av de politiske partier på Stortinget, framstår som et godt utgangspunkt for å få prøvet ut valgordninger som vil bidra til å øke kirkens demokratiske legitimitet og forankring hos kirkemedlemmene. Prøveordningen vil også kunne bidra til å øke oppmerksomheten om valget og øke valgdeltakelsen. Demokratireformen peker på følgende ordninger:

- etablering av reelle valgmuligheter
- økt bruk av direktevalg
- kirkevalg samtidig med offentlige valg
- gjennomføring av forsøk med ulike ordninger.

Komiteen ser det som særlig verdifullt å få prøvet ut:

- en tydeligere ordning med reelle valgmuligheter, med supplerende nominasjon, der en gruppe medlemmer kan nominere sin kandidat
- økt bruk av direkte valg gjennom to modeller
- å øke antall leke medlemmer av bispedømmeråd og Kirkemøtet med en forsiktig differensiering etter antall kirkemedlemmer i bispedømmet
- preferansevalg, som vil gi velgerne enn større innflytelse på resultatet, og som vil ivareta mindretallet og de mindre soknene på en bedre måte.
- å avholde valget samtidig med offentlige valg
- å senke stemmerettsalderen til 15 år, som er den religiøse myndighetsalderen.

Komiteen håper at de modeller og valgordninger som er foreslått vil gi medlemmene en større interesse for og en rikere mulighet til å stille som kandidater, foreslå kandidater og til å delta i valget. Komiteen ser at det her er behov for god og bred informasjon til velgerne om rådernes arbeid, oppgaver og myndighet, som kan bidra til at kirkens medlemmer tar ansvar ved å stille til valg og å avgi sin stemme.

Komiteen har drøftet og vurdert de enkelte ordningene og hvordan de vil fungere for velgerne. Det er viktig at ordningene både er enkle å gjennomføre for valgstyrene og at velgerne opplever dem som gode og enkle. Flere av de ordningene som er foreslått, er nye, og det stiller store krav til god informasjon og veiledning overfor velgerne.

Komiteen har særlig drøftet følgende ordninger:

Økt bruk av direkte valg

Siden Tilleggsnotatet til sak KM 11/08 ble sendt ut, har Møre bispedømmeråd tatt stilling til hvilken av prøveordningene de ønsker forsøk med i 2009. Bispedømmerådet ber om få bruke kombinasjonsordningen.

Nord-Hålogaland bispedømmeråd har under Kirkemøtet drøftet saken på nytt, og ønsker nå å gjøre forsøk med direkte valg.

Med disse avklaringene registrerer komiteen at 4 bispedømmeråd (Oslo, Hamar, Stavanger og Nord-Hålogaland) ønsker å benytte direkte valg, mens de resterende 7 går inn for kombinasjonsmodellen. Komiteen mener dette er en rimelig fordeling som vil gi god erfaring med bruk av begge modellene i de ulike deler av landet. Komiteen anbefaler denne fordelingen av forsøkene ved valget i 2009.

Preferansevalg

Komiteen mener preferansevalg ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøte representerer en del fordeler. Komiteen mener derfor at preferansevalg bør utprøves ved valget i 2009 og evalueres.

Høringsinstansene er usikre på om preferansevalg er den best egnede valg måten, siden det er lite erfaring med metoden i norsk sammenheng. Komiteen går likevel inn for å forsøke denne metoden, og vurderer den som bedre enn de alternativer som foreligger.

Preferansevalg vil gi velgerne sterkere innflytelse over resultatet. Mindretalls stemmer vil få større innflytelse enn ved flertallsvalg, noe som vil kunne gi bredere representasjon inn i rådene. Flere av de avgitte stemmesedler vil ha innflytelse på sammensetningen av rådene. Kandidater som får færre stemmer og små sokn vil ha større muligheter for å bli representert enn ved flertallsvalg, som etter komiteens mening ellers ville være alternativet. Komiteen anser listevalg (forholdstallsvalg) som en lite tjenlig løsning og har registrert at også høringsinstansene er svært kritiske til å innføre dette.

Øke antall leke medlemmer til Kirkemøte og bispedømmeråd og forholdet til representasjon av den ordinerte tjeneste og lek kirkelig tilsatte

Komiteen har også drøftet økningen av leke medlemmer som skal velges til bispedømmeråd og Kirkemøte, og i den sammenheng også forholdet mellom leke medlemmer, prester og lek kirkelig ansatte. Komiteen har notert seg at dette vil endre styrkeforholdet mellom antall leke medlemmer og geistlig tjeneste uten at det har vært gjenstand for noen grundig utredning og vurdering. I høringsmaterialet er det enkelte som foreslår å innlemme lek kirkelig tilsatte i kategorien leke medlemmer.

Komiteen mener disse forslagene bør utredes nærmere, og tas med i forbindelse med evalueringen av valget i 2009 med sikte på eventuelle endringer før valget i 2011, men komiteen vil ikke foreslå at det gjøres endringer nå. Eventuelle endringer på dette området nå vil være uheldig for prosessen og den videre tilrettelegging av valget i 2009.

Komiteen har også vurdert om antall leke medlemmer burde være noe mindre. Høringsinstansene støtter forslag om å øke antall leke medlemmer, men en del peker på de økonomiske konsekvensene og at både bispedømmerådet og Kirkemøtet kan bli for store og uhensiktsmessige. En mindre økning vil også bidra til at forholdet mellom leke

og den ordinerte tjenestes representasjon vil ligge nærmere dagens ordning. Komiteens flertall (11 medlemmer) støtter at den foreslåtte økning til 7 – 9 leke medlemmer bør prøves ut. Et mindretall på 3 medlemmer forslår at det velges fra 5 – 7 leke medlemmer.

I forbindelse med kombinasjonsmodellen, har komiteen vurdert antall leke medlemmer som bør velges henholdsvis direkte og indirekte. Flertallet (10 medlemmer) går inn for at fire til seks leke velges ved direkte valg i tråd med Bakkevig-utvalgets innstilling. Mindretallet (4 medlemmer) går inn for at tre til fem leke medlemmer velges ved direkte valg i tråd med Kirkerådets saksframlegg.

Endringer på disse punktene vil berøre punkt A I d og III § 6-2 a og b.

Menighetsrådets stemmegivning ved kombinasjon av direkte og indirekte valg

Komiteen følger ikke Bakkevig-utvalgets forslag på dette punktet. Komiteen fastholder forslaget i saksframstillingen om at menighetsrådets medlemmer avgir stemme enkeltvis. Dette er en videreføring av dagens ordning. Ordningen bør evalueres på dette punktet.

Kirkevalg samtidig med offentlige valg

Komiteen har vurdert formuleringen om at kirkevalget skal holdes fortrinnsvis i kirke eller annet kirkelig lokale. Komiteen mener forslaget i B og B-b § 2.3 første ledd er uheldig formulert fordi de ulike hensyn som er listet opp kan komme i konflikt med hverandre, og foreslår derfor å stryke siste del av setningen.

Komiteen vil understreke at det vil være opp til menighetsrådet å bestemme hvor valget bør avholdes ut fra lokale forhold og muligheter. Der kirken ligger i umiddelbar nærhet av det offentlige valglokale, vil det være naturlig å benytte kirken eller et annet kirkelig lokale, men dette vil det være opp til menighetsrådet lokalt å ta stilling til.

Både i Bakkevig-utvalgets innstilling, saksorienteringen og høringsmaterialet, problematiseres det på prinsipielt grunnlag at de kirkelige valg knyttes så tett opp til de politiske valg. Komiteen mener det er viktig å unngå uheldig sammenblanding med det politiske valget. Her vil det være behov for dialog med kommunens valgstyre, slik at en får en god tilrettelegging.

Valg av representanter for samisk kirkeliv til bispedømmeråd og Kirkemøte

Komiteen anser at de regler som er foreslått bør gjennomgås. Komiteen hadde møte med leder for Samisk kirkeråd og drøftet alternative modeller. Komiteen foreslår at det kun foretas mindre justeringer i disse regelverk før valget i 2009, men at det nedsettes en arbeidsgruppe som kan legge fram forslag til en nye ordninger før valget i 2011. Når det gjelder valg av samiske representanter bør en vurdere bruk av elektorer, om antall representanter og ev valgkretser bør økes, direkte valg samtidig med sametingsvalget, om Samisk kirkeråd bør bli medlemmer av Kirkemøtet m.v. Komiteen mener at valget av samiske representanter bør være mest mulig likt øvrige valg til bispedømmeråd og Kirkemøte.

Valg av menighetsråd i døvemenighetene

Komiteen hadde møte med representant fra døvekirken og drøftet antall representanter for døvekirken i Kirkemøtet og tid og sted for valg av menighetsråd i døvemenighetene.

Når det gjelder tid og sted for valg av døvemenighetenes menighetsråd foreslår komiteen tilpassede regler, av hensyn til at medlemmene bor spredt over større områder. Det foreslås at valget i disse menighetene kan finne sted i forbindelse med gudstjenesten søndag 13. september og ellers foregå som forhåndsstemming (B og B-b § 2.2 nytt andre ledd).

Komiteen foreslår at det settes ned en arbeidsgruppe til å vurdere den døvekirkelige representasjonen i bispedømmeråd og Kirkemøtet.

Mulighet til gjenvalg utover to perioder

Komiteen foreslår at valgperioden 2009-2011 settes ut av betraktning i forhold til regelen om at den som har sittet i to sammenhengende perioder ikke kan gjenvelges. Dette får betydning for ordlyden i A III § 7-8, VI § 2-1 og VII § 2-1 som nytt siste ledd.

Presisering vedrørende supplerende nominasjon

Komiteen har lagt til en presisering i A III § 7-11, som innebærer at man ved supplerende nominasjon ikke kan stå som forslagsstiller til mer enn én kandidat. Presiseringen har form av en henvisning til *Regler for valg av menighetsråd § 7.2* så langt den passer.

Valg av Kirkeråd

Komiteen mener at valg av Kirkeråd langt på vei fungerer som en oppnevning mer enn et demokratisk valg. Det foreslås at valgordningen gjennomgås før valget 2011 med sikte på at valg av Kirkerådet kan framstå som et mer reelt valg.

Tidspunkt for Kirkemøte

Komiteen mener tidspunktet for Kirkemøtet bør framskyndes, som følge av at tiltredelsestidspunktet for bispedømmerådene skyves fram fra 15. juni til 1. januar. Kirkemøtet bør som følge av dette avholdes i vårsemesteret. Tid og sted for Kirkemøtet fastsettes i henhold til *Kirkemøtets forretningsorden § 1-2* av Kirkerådet. Komiteen går inn for at Kirkemøtet flyttes til vårsemesteret fra og med 2011.

Valgkort

Komiteen mener utsendelse av valgkort er viktig for å nå ut med direkte konkret informasjon til den enkelte velger om tid og sted for valg, og bevisstgjøre medlemmene om sitt kirkemedlemskap og at de har kirkelig stemmerett. I tillegg vil det gi mulighet for oppretting av feil i medlemsregisteret.

Presentasjon av kandidatene

Komiteen vil understreke betydningen av at presentasjonen av kandidatene gir velgerne godt nok grunnlag for å stemme. Slik sett bidrar god presentasjon av kandidatene til etablering av reelle valgmuligheter.

Elektronisk valg

Komiteen mener at elektronisk stemmegivning bør tas i bruk så snart det foreligger tilfredsstillende løsninger.

Forslag til vedtak

1. Under forutsetning av nødvendig lovhjemmel og Kultur- og kirkedepartementets godkjenning, fastsettes følgende særskilte regler ved de kirkelige valg i 2009:

Særskilte regler ved de kirkelige valg i 2009

A. Særskilte regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet i 2009

Med hjemmel i kirkeloven § 23 andre ledd og § 24 sjuende og åttende ledd fastsettes følgende særskilte regler for valg til bispedømmeråd og Kirkemøte i 2009. Reglene trer i stedet for reglene om valg og sammensetning av Kirkemøtet og bispedømmeråd i kirkelovens §§ 23 og 24 og gjeldende Regler for valg av bispedømmeråd.

I. Regler om sammensetning og valg av bispedømmeråd

Reglene om sammensetning og valg av bispedømmeråd (kl § 23, første og annet ledd) erstattes ved valget i 2009 av følgende regler:

Bispedømmerådet består av:

- a) biskopen*
- b) en prest valgt av prestene i bispedømmet*
- c) en lek kirkelig tilsatt valgt av de leke kirkelig tilsatte i bispedømmet og*
- d) Flertallsforslag (10 medlemmer)*

syv til ni andre leke. I bispedømmer med under 300.000 medlemmer velges syv leke representanter, i bispedømmer med 300.000 til 450.000 medlemmer velges åtte leke representanter, i bispedømmer med over 450.000 medlemmer velges ni leke representanter. De leke representantene velges enten ved kombinasjon av direkte og indirekte valg, slik at fire til seks representanter velges av bispedømmets stemmeberettigede medlemmer (direkte valg), mens tre representanter velges av menighetsrådsmedlemmene i bispedømmet (indirekte valg); eller ved rent direkte valg, slik at syv til ni representanter velges av bispedømmets stemmeberettigede medlemmer.

Mindretallsforslag (4 medlemmer) – opprettholde saksorienteringens tekst syv til ni andre leke. I bispedømmer med under 300.000 medlemmer velges syv leke representanter, i bispedømmer med 300.000 til 450.000 medlemmer velges åtte leke representanter, i bispedømmer med over 450.000 medlemmer velges ni leke representanter. De leke representantene velges enten ved kombinasjon av direkte og indirekte valg, slik at tre til fem representanter velges av bispedømmets stemmeberettigede medlemmer (direkte valg), mens fire representanter velges av menighetsrådsmedlemmene i bispedømmet (indirekte valg); eller ved rent direkte valg, slik at syv til ni representanter velges av bispedømmets stemmeberettigede medlemmer.

Antall leke medlemmer:

Flertallsforslag (11 medlemmer): det opprinnelige forslaget (syv til ni) Mindretallsforslag (3 medlemmer) i stedet for linje 1-4 ovenfor: fem til syv andre leke. I bispedømmer med under 300.000 medlemmer velges fem leke representanter, i bispedømmer med 300.000 til 450.000 medlemmer velges seks leke representanter, i bispedømmer med over 450.000 medlemmer velges syv representanter...

- e) en nordsamisk representant i Nord-Hålogaland bispedømmeråd, en lulesamisk representant i Sør-Hålogaland bispedømmeråd og en sørsamisk representant i Nidaros bispedømmeråd.
- f) en representant fra døvemenighetene i Oslo bispedømmeråd.
Sammen med medlemmene valgt etter første ledd bokstavene b, c, e og f velges to varamedlemmer. Sammen med medlemmene valgt etter første ledd bokstav d velges 6 varamedlemmer. Medlemmer og varamedlemmer velges for 2 år. Kirkemøtet gir nærmere regler om valget, herunder regler som presiserer hvem som er stemmeberettiget og valgbar etter første ledd bokstavene b, c, d, e og f.

II. Regler om sammensetning og valg av Kirkemøtet

Reglene om sammensetning og valg av Kirkemøte (kl § 24, første ledd) erstattes ved valget i 2009 av følgende regler:

Kirkemøtet består av medlemmene av bispedømmerådene og leder av Samisk kirkeråd. Kirkemøtet samles ordinært til møte en gang i året. Har et medlem forfall, skal varamedlem kalles inn.

III Regler for valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet

§ 1. Valgråd

§ 1. Til å styre valgene oppnevner bispedømmerådet i god tid før valget et valgråd på 5 medlemmer og 2 varamedlemmer. Daglig leder eller den vedkommende utpeker, er sekretær for valgrådet.

§ 2. Fastsetting av valgdager og valgsteder

Ved direkte valg av leke medlemmer (jfr. Regler for valg av menighetsråd § 2)

§ 2-1 Direkte valg/direkte valgogang av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøte skal i 2009 holdes i alle landets menigheter på en og samme dag, mandag 14. september. Menighetsrådet kan selv vedta at det på ett eller flere steder skal holdes valg også søndagen før den offisielle valgdagen.

§ 2-2 Det er ikke anledning til å avholde valget på andre dager.

§ 2-3 Valget finner sted samtidig med og på samme sted som menighetsrådsvalget, jf. Regler for valg av menighetsråd § 2-3, 2-4 og 2-5.

Ved indirekte valg av leke medlemmer

§ 2-4 I indirekte valgogang av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet finner stemmegivningen sted i menighetsrådsmøte.

§ 2-5 Menighetsrådsmøtet hvor stemmegivningen finner sted avholdes i tidsrommet mellom 1. oktober og 30. november. Stemmene må være valgrådet i hende innen 1. desember 2009.

§ 3. Stemmerett og valgbarhet ved valg av leke medlemmer

Stemmerett ved direkte valg av leke medlemmer (jf Regler for valg av menighetsråd § 3)

§ 3-1 Stemmerett ved direkte valg/direkte valgomgang til bispedømmeråd og Kirkemøtet har de som har stemmerett ved menighetsrådsvalget, og som ikke har stemmerett som prest eller lek kirkelig tilsatt etter VI § 2-1 og VII § 2-1.

§ 3-2 Stemmeretten utøves i det soknet hvor vedkommende har stemmerett ved menighetsrådsvalget.

Stemmerett ved indirekte valg av leke medlemmer

§ 3-3 Stemmerett ved indirekte valgomgang på leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøte har de leke medlemmene av menighetsrådet.

§ 3-4 Medlem av menighetsrådet med stemmerett som lek kirkelig tilsatt, kan ikke avgi stemme på leke medlemmer. I slike tilfeller innkalles et lekt varamedlem. Prest som sitter i menighetsrådet kan ikke avgi stemme på leke medlemmer.

Valgbarhet ved valg av leke medlemmer (både direkte og indirekte valg)

§ 3-5 Valgbar som leke medlemmer av bispedømmeråd og Kirkemøte er enhver som har rett til å stemme ved valget, som senest i det år det stemmes vil ha fylt 18 år, og som ikke er valgbar som prest eller som lek kirkelig tilsatt etter VI § 2-1 og VII § 2-1.

§ 3-6 Kirkerådet avgjør i tvilstilfelle om og hvor en person har stemmerett eller er valgbar.

§ 4. Manntall

Manntall ved direkte valg av leke medlemmer

§ 4-1 Ved direkte valg av leke medlemmer av bispedømmeråd og Kirkemøtet legges samme manntall til grunn som ved menighetsrådsvalget.

§ 4-2 I manntallet markeres det hvem som har stemmerett som prest eller lek kirkelig tilsatt. Disse kan ikke avgi stemme ved direkte valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøte.

§ 5. Utlegging av manntall og kunngjøring om utlegging

§ 5-1 Utlegging av manntall og kunngjøring om utlegging skjer etter bestemmelsene i Regler for valg av menighetsråd § 5.

§ 6. Valgform

§ 6-1 Valg på leke medlemmer til bispedømmerådet finner sted som preferansevalg.

§ 6-2 Valget kan finne sted etter to alternative ordninger.

a. Flertallsforslag (10 medlemmer)

fire til seks leke representanter velges av bispedømmets stemmeberettigede medlemmer (direkte valgomgang), mens tre leke representanter velges av menighetsrådsmedlemmene i bispedømmet (indirekte valgomgang). Samme kandidatliste benyttes ved begge valgomganger. Representanter som er valgt i den direkte valgomgangen strykes fra kandidatlisten før den indirekte valgomgangen. Det kåres seks vararepresentanter, tre blant de som har oppnådd flest stemmer ved indirekte valgomgang uten å være valgt til representanter, og tre blant de som har oppnådd flest stemmer ved den direkte valgomgangen uten å være valgt til representanter.

Mindretallsforslag (4 medlemmer) – opprettholde saksorienteringens tekst tre til fem leke representanter velges av bispedømmets stemmeberettigede medlemmer (direkte valgomgang), mens fire leke representanter velges av menighetsrådsmedlemmene i bispedømmet (indirekte valgomgang). Samme kandidatliste benyttes ved begge valgomganger. Representanter som er valgt i den direkte valgomgangen strykes fra kandidatlisten før den indirekte valgomgangen. Det kåres seks vararepresentanter, tre blant de som har oppnådd flest stemmer ved indirekte valgomgang uten å være valgt til representanter, og tre blant de som har oppnådd flest stemmer ved den direkte valgomgangen uten å være valgt til representanter.

b. *syv til ni representanter velges av bispedømmets stemmeberettigede medlemmer ved direkte valg. De seks som deretter har flest stemmer blir vararepresentanter.*

§ 6-3 Kirkemøtet avgjør etter forslag fra bispedømmerådene hvilken ordning som skal benyttes i hvilket bispedømme ved valget på leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøte i 2009.

§ 6-4 Direkte valgomgang etter § 6-2, bokstav a og direkte valg etter § 6-2, bokstav b finner sted samtidig med menighetsrådsvalget.

§ 7. Nominasjon av leke medlemmer

Valg av nominasjonskomité

§ 7-1. *Nominasjonskomiteen for leke medlemmer består av et lekt medlem fra hvert prosti. Det velges også et varamedlem fra hvert prosti.*

I tillegg oppnevner bispedømmerådene i de tre nordligste bispedømmene en samisk representant hver til nominasjonskomiteen etter forslag fra Samisk kirkeråd, jf. IV § 2-1. Bispedømmerådene informerer valgrådet og prostene om dette senest innen 1. januar 2009.

Begge kjønn skal være representert i nominasjonskomiteen. Dersom nominasjonskomiteen ikke får representasjon av begge kjønn, anses i stedet det varamedlem (ev. den person) av det motsatte kjønn som har fått prosentvis flest stemmer i et prosti, som valgt.

Det bør tilstrebes ungdomsrepresentasjon i nominasjonskomiteen.

Medlemmer av bispedømmerådet er utelukket fra å være representert i nominasjonskomiteen.

Komiteen velger selv sin leder.

§ 7-2. Valgrådet i samarbeid med prostene innkaller leder eller et medlem fra hvert menighetsråd innen prostiet til et møte hvor valget finner sted. Møtet finner sted innen 15. mars.

Innhenting av forslag til nominasjonskomiteen

§ 7-3 Bispedømmerådet skal i god tid, senest 15. januar 2009, sende en oppfordring til menighetsrådene om innen 1. april å fremme forslag på inntil 4 leke kandidater til bispedømmerådet.

Menighetsrådet kan foreslå leke kandidater fra hele bispedømmet. Ungdomsråd eller tilsvarende organ bør overfor bispedømmerådet fremme forslag på kandidater. I tillegg til de innkomne forslag kan nominasjonskomiteens medlemmer dessuten fremme forslag om en kandidat hver.

De som foreslås skal forespørres av forslagsstiller om de er villige til å la seg nominere.

Oppstilling av nominasjonskomiteens foreløpige kandidatliste

§ 7-4 Etter utløpet av fristen innkalles nominasjonskomiteen til ett eller flere møter der en setter opp en liste på det tredobbelte antall i forhold til antall leke representanter som skal velges. Kandidatlisten skal ha 21, 24 eller 27 navn, avhengig av om det skal velges 7, 8 eller 9 leke representanter fra bispedømmet.

§ 7-5 Nominasjonen foregår ved vanlig flertallsvotering. Kandidatene føres opp på listen i alfabetisk rekkefølge med angivelse av fullstendig navn, stilling, menighet og alder.

§ 7-6 Begge kjønn skal være representert med ikke mindre enn 40 prosent.

Nominasjonskomiteen skal dessuten ta med kandidater fra forskjellige distrikter og sørge for at listen inneholder en andel kandidater som er under 30 år på minst 20 prosent.

§ 7-7 Bare personer som er valgbare, kan oppføres på kandidatlisten.

§ 7-8 Ved valget i 2009 kan også den som har gjort tjeneste som valgt medlem av bispedømmerådet i to sammenhengende valgperioder, velges igjen for den derpå følgende valgperiode.

§ 7-9 Medlemmer av nominasjonskomiteen kan settes opp på valglisten.

Supplerende nominasjon (ved et antall kirkemedlemmer)

§ 7-10 Etter at nominasjonskomiteens foreløpige kandidatliste er offentliggjort, gis det 1 måneds frist med anledning til å fremme supplerende kandidater. Forslagene sendes valgrådet.

§ 7-11 Et antall kirkemedlemmer i bispedømmet, minimum 50 kirkemedlemmer fra minst 3 ulike sokn, kan fremme alternative kandidater i den supplerende nominasjon.

Forslagsstillerne kan kun nominere én kandidat. Det må foreligge underskrift fra forslagsstillerne, det må oppgis en tillitsperson for forslagsstillerne. Det må også foreligge skriftlig bekreftelse fra kandidaten om at vedkommende er villig til å stille til valg. For øvrig gjelder Regler for valg av menighetsråd § 7.2 så langt den passer.

§ 7-12 Forslag på kandidater ved supplerende nominasjon skal føres opp på den endelige kandidatlisten så sant de er kommet inn innen fristens utløp (§ 7-10) og vilkårene i § 7-11 er oppfylt.

Oppstilling av endelig kandidatliste

§ 7-13 Etter fristens utløp setter valgrådet opp den endelige kandidatlisten.

§ 7-14 På den endelige kandidatliste føres kandidatene opp i alfabetisk rekkefølge.

Presentasjon av kandidatene

§ 7-15 Nominasjonskomiteen utarbeider i forståelse med valgrådet en egen oversikt over kandidatene der disse blir nærmere presentert. Foruten de opplysninger som finnes på kandidatlisten, jf § 7-5, tas det her med opplysninger om utdanning/yrke, verv i offisiell og kirkelig sammenheng og andre opplysninger som vil være av betydning for de som skal avgi stemme. Kandidatene presenteres også med bilde. Det forutsettes at presentasjonen også omfatter hva kandidatene særlig vil arbeide for/ser som viktige satsingsområder. Forslagsstillerne ved den supplerende nominasjonen sender inn tilsvarende opplysninger om sin kandidat. Valgrådet innarbeider disse opplysningene i den samlede presentasjon av kandidatene.

Justering av kandidatliste før indirekte valggrunde (ved kombinasjon av direkte og indirekte valg)

§ 7-16 Der valget finner sted som kombinasjon av direkte og indirekte valg, strykes de (tre-fem) som er valgt til medlemmer av bispedømmeråd og Kirkemøte ved direkte valg fra valglisten før den indirekte valgomgangen.

§ 8. Stemmesedler og stemmeseddelkonvolutter

§ 8-1 Bispedømmerådet sørger for at det til direkte valg/direkte valgomgang blir trykt et tilstrekkelig antall stemmesedler til bruk for velgerne i valglokalene. Stemmesedlene skal være maskinlesbare. Stemmesedlenes utforming fastsettes av Kirkerådet.

For indirekte valgomgang vises til VIII § 1-1.

§ 8-2 Bispedømmerådet/valgrådet sørger for at det til direkte valg/direkte valgomgang er tilgjengelig trykte valgkonvolutter. Det lokale valgstyret/stemmestyret sørger for at valgkonvolutter og omslagskonvolutter er tilgjengelig ved forhåndsstemming og i valglokalet, jf. Regler for valg av menighetsråd § 8-5.

For indirekte valgomgang vises til VIII § 1-1.

§ 9. Kunngjøring av valget (direkte valgomgang)

§ 9-1 Tid og sted for direkte valg/direkte valgomgang kunngjøres på samme tid og på samme måte som menighetsrådsvalget, jf. Regler for valg av menighetsråd § 2.6.

§ 10. Forhåndsstemming (direkte valgomgang)

§ 10-1 Forhåndsstemming ved direkte valg/direkte valgomgang finner sted etter samme regler som for forhåndsstemming ved menighetsrådsvalget, jf. Regler for valg av

menighetsråd § 10 med særskilte regler om perioden for forhåndsstemming (§ 10-2) for valget i 2009.

§ 11. Stemmegivning

§ 11-1 For stemmegivning på valgtinget ved direkte valg/direkte valgomgang følges prosedyrene i Regler for valg av menighetsråd §§ 11-1 til 11-4 og 11-6.

De avgitte stemmesedler telles. Antallet kontrolleres mot antall avkryssninger i manntallet. Stemmesedlene sendes sammen med et følgeskriv i omslagskonvolutt direkte til valgrådet innen 16. september.

I følgeskrivet skal det gis opplysninger om a) navn på soknet b) antall avgitte stemmer c) underskrift.

§ 11-2 Stemmegivning ved indirekte valgomgang foregår på et menighetsrådsmøte og skal være skriftlig. Hvert enkelt lekt medlem av menighetsrådet avgir stemme.

Stemmesedlene legges i tilsendt konvolutt som lukkes i møtet og sendes sammen med et følgeskriv i omslagskonvolutt direkte til valgrådet innen 1. desember.

I følgeskrivet skal det gis opplysninger om a) navn på menighetsrådet b) hvor mange stemmeberettigede som var til stede c) hvor mange stemmer som ble avgitt d) underskrift.

§ 11-3 Ved preferansevalg kan velgeren rangere inntil 5 kandidater, ved å sette ett kryss på stemmeseddelen i kolonnen for "mitt førstevalg", ett i kolonnen for "mitt andrevalg" osv. Velgeren skal rangere minst en kandidat.

§ 12. Opptelling

§ 12-1 Valgrådet foretar prøving og opptelling av stemmene. En stemmeseddel skal godkjennes om den inneholder rangering av ett navn. Inneholder stemmeseddelen flere avkryssninger i hver kolonne, eller andre avmerkninger eller tegn, anses de nederste avkryssningene for uskrevne.

Kåring av representanter ved preferansevalg

§ 12-2 Antallet avgitte stemmesedler divideres med antallet representantplasser økt med 1. Kvotienten avrundes oppover. Resultatet kalles valgtallet.

§ 12-3 Deretter telles opp hvor mange stemmer hver enkelt kandidat har fått på første plass. Har noen fått så mange stemmer på første plass at kandidaten når opp til valgtallet, er kandidaten valgt til representant.

§ 12-4 Har ingen kandidat så mange førstestemmer at vedkommende er valgt, og står det igjen flere kandidater enn det skal velges representanter, skal den kandidat som har lavest stemmetall som nr. 1 strykes fra alle stemmesedlene. Har to eller flere kandidater i slike tilfeller likt stemmetall, avgjøres det ved loddtrekning hvem som skal strykes.

§ 12-5 På de stemmesedler der den strøkne opprinnelig sto først, skal det telles opp hvem som har kommet frem på første plass. Dette regnes som førstestemmer og kommer i tillegg til førstestemmene fra første opptelling. Er ikke dette tilstrekkelig til at noen kandidat når opp til valgtallet, skal den som nå har det laveste stemmetall på første plass strykes. En fortsetter slik inntil en kandidat når opp til valgtallet.

§ 12-6 Når en kandidat på denne måten er valgt, skal det telles hvem som står på andreplassen på de stemmesedler der den valgte sto øverst. I oppgjøret videre skal disse regnes som førstestemmer for vedkommende kandidat, men disse stemmene teller bare med redusert vekt.

§ 12-7 En stemmeseddels reduserte vekt kommer en frem til ved å dividere stemmeoverskuddet (antall førstestemmer fratrukket valgtallet) med antall førstestemmer. Dette vekttallet multipliserer en så med stemmeseddelsens tidligere vekt.

§ 12-8 Slik skal en fortsette med stryking av kandidater og med tildeling av overskuddsstemmer fra de valgte inntil det fastsatte antall representanter er valgt.

§ 12-9 Ved kombinasjon av direkte og indirekte valg gjennomføres slik opptelling separat for hver valgomgang.

Kåring av vararepresentanter ved en valgomgang

§ 12-10 Første vararepresentant utpekes i et nytt valgoppgjør der en går frem som om det skulle velges én representant mer enn det som er fastsatt. Ved dette oppgjøret skal en kandidat som er blitt valgt som representant ikke strykes etter reglene i § 12-5. Den kandidat som først når opp til valgtallet og som ikke er valgt til representant, er valgt til første vararepresentant.

§ 12-11 De følgende vararepresentanter utpekes på tilsvarende måte, inntil det er valgt det fastsatte antall vararepresentanter.

Kåring av vararepresentanter ved kombinasjon av direkte og indirekte valg

§ 12-12 Når det antall representanter som skal kåres etter den direkte valgomgangen er kåret, fortsetter opptellingen etter reglene i §§ 12-10 og 12-11 slik at det rangeres så mange kandidater som det samlet skal velges representanter ved den indirekte valgomgangen og vararepresentanter (fire pluss seks).

§ 12-13 Når det antall representanter som skal kåres etter den indirekte valgomgangen er kåret, fortsetter opptellingen etter reglene i §§ 12-10 og 12-11 slik at det rangeres så mange kandidater som det skal velges vararepresentanter (seks).

§ 12-14 Etter at begge valgomgangene er gjennomført kåres det seks vararepresentanter slik: Først kåres den som står for tur etter den indirekte valgomgangen til første vararepresentant. Deretter kåres den som står for tur etter den direkte valgomgangen til andre vararepresentant (som ikke er valgt til representant i den indirekte valgomgangen eller til første vararepresentant). Deretter kåres den som da står for tur etter den indirekte valgomgangen, og så videre annen hver gang til det er kåret seks vararepresentanter.

IV Regler for valg av representanter for samisk kirkeliv til bispedømmeråd og Kirkemøtet

§ 1. Valgråd

Valgrådene i de tre nordligste bispedømmene styrer valget av samiske representanter.

§ 2. Nominasjon og valg av representanter for samisk kirkeliv

§ 2-1 I de tre nordligste bispedømmene oppnevner bispedømmerådene en samisk representant til nominasjonskomiteen for valg av leke medlemmer, etter forslag fra Samisk kirkeråd.

§ 2-2 Bispedømmerådene i de tre nordligste bispedømmene skal i god tid, senest 15. januar 2009, sende en oppfordring til samtlige menighetsråd i de respektive samiske språkområder om å fremme forslag på henholdsvis 3 nord- lule- og sørsamiske representanter, hvorav minst 2 leke. Samisk kirkeråd fastsetter nærmere hvilke sokn som faller inn under de respektive samiske språkområder.

§ 2-3 Nominasjonskomiteen for leke bispedømmerådsmedlemmer i de tre nordligste bispedømmene, skal sette opp en liste på henholdsvis 5 nord-, lule- og sørsamiske representanter, hvorav minst 3 leke.

Begge kjønn skal være representert med ikke mindre enn 40 prosent. Nominasjonskomiteen skal dessuten ta med kandidater fra forskjellige distrikter og sørge for at listen inneholder kandidater som er under 30 år.

Bare personer som er valgbare, kan oppføres på kandidatlisten. De samiske kandidatene må stå i samemantallet eller oppfylle kriteriene for å bli registrert, og være bosatt i det respektive samiske språkområdet.

Medlemmer av nominasjonskomiteen og elektorer kan settes opp på kandidatlisten.

§ 2-4 Nominasjonskomiteen i de tre nordligste bispedømmene sender kandidatliste med forslag til 5 samiske kandidater til valgrådet.

Kandidatlisten for nordsamiske og lulesamiske representanter oversendes til de 10 elektorene for de respektive områdene som er oppnevnt av Samisk kirkeråd til å foreta valget av de nordsamiske og lulesamiske representantene. Nærmere regler for valg av de sørsamiske representantene fastsettes av Kirkerådet etter forslag fra Samisk kirkeråd.

§ 2-5 Valget på samiske representanter skjer som postvalg. Hver elektor skal avgi stemme på to kandidater på listen for eget språkområde.

§ 2-6 For øvrig anvendes reglene for valg av leke medlemmer (III) ved indirekte valgogang så langt de passer.

V Regler for valg av representant fra døvemenighetene til Oslo bispedømmeråd og Kirkemøtet

§ 1. Valgråd

Valgrådet i Oslo bispedømme styrer valget av representant fra døvemenighetene til Oslo bispedømmeråd.

§ 2. Nominasjon og valg av representant for døvemenighetene i Oslo bispedømmeråd

§ 2-1 Døvekirkenes fellesråd er nominasjonskomité for det særskilte valget av representant fra døvemenighetene til Oslo bispedømmeråd.

§ 2-2 Oslo bispedømmeråd skal i god tid, senest innen 15. januar 2009, sende en oppfordring til samtlige menighetsråd i Døvekirken om å fremme forslag på fire leke kandidater til det ordinære valget. Dessuten bes menighetsrådene i Døvekirken om å fremme forslag på 3 leke medlemmer, til det særskilte valget av representant fra døvemenighetene til Oslo bispedømmeråd.

§ 2-3 Nominasjonskomiteen for det særskilte valget av representant fra døvemenighetene til Oslo bispedømmeråd setter opp en liste med 5 representanter.

Begge kjønn skal være representert med ikke mindre enn 40 prosent.

Nominasjonskomiteen skal dessuten ta med kandidater fra forskjellige distrikter og sørge for at listen inneholder kandidater som er under 30 år.

Bare personer som er valgbar, kan oppføres på valglisten. Kandidatene til valg av representant fra døvemenighetene til Oslo bispedømmeråd må ha stemmerett i døvemenighetene, jf. "Regler om sammensetning og valg til de døvekirkelige organer, og om formene for deres virksomhet" § 1.

Medlemmer av nominasjonskomiteen kan settes opp på kandidatlisten.

§ 2-4 Nominasjonskomiteen for valg av døvemenighetens representant til Oslo bispedømmeråd sender kandidatlisten til valgrådet i Oslo bispedømme. En kandidat på listen for valg til det døvekirkelige valget, kan ikke samtidig stå som kandidat til det ordinære valget.

Kandidatlisten for valg av døvemenighetenes representant til Oslo bispedømmeråd sendes til menighetsrådene i Døvekirken.

§ 2-5 Ved valg av representant fra døvemenighetene til Oslo bispedømmeråd og Kirkemøtet, avgir hvert enkelt medlem av døvemenighetenes menighetsråd stemme på 2 forskjellige kandidater. Avstemningen foregår på et menighetsrådsmøte og skal være skriftlig.

§ 2-6 For øvrig anvendes reglene for valg av leke medlemmer (III) ved indirekte valgogang så langt de passer.

VI Regler for valg av prest til medlem av bispedømmeråd og Kirkemøtet

§ 1. Nominasjon og valg av prest til medlem av bispedømmeråd og Kirkemøtet

§ 1-1 Nominasjonskomiteen for prestene består av en prest fra hvert prosti som velges av prostiets prester på et møte som valgrådet i samarbeid med prosten innkaller til. Møtet avholdes innen 15. mars 2009. Det velges et medlem og et varamedlem fra hvert prosti. Det bør tilstrebes ungdomsrepresentasjon og at begge kjønn er representert. Medlemmer av bispedømmerådet er utelukket fra å være representert i nominasjonskomiteen. Komiteen velger selv sin leder. Bispedømmerådet informerer valgrådet og prostene om dette senest 1. januar.

§ 1-2 Bispedømmerådet skal i god tid, senest 15. januar 2009, sende en oppfordring til prestene i offentlig kirkelig prestestilling i bispedømmet om innen 1. april å fremme forslag til geistlig medlem av bispedømmerådet. Oslo bispedømmeråd skal sende en oppfordring til samtlige prester i Døvekirken om å fremme forslag til geistlig medlem. De

som foreslås skal forespørres om de er villige til å la seg nominere. I tillegg til de innkomne forslag kan nominasjonskomiteens medlemmer dessuten fremme forslag om en kandidat hver.

§ 1-3 Etter utløpet av fristen innkalles nominasjonskomiteen til et eller flere møter der den setter opp en foreløpig kandidatliste på 5 kandidater. Nominasjonen foregår ved vanlig flertallsvotering. Kandidatene føres opp på listen i alfabetisk rekkefølge med angivelse av fullstendig navn, stilling, menighet og alder.

Begge kjønn skal være representert. Nominasjonskomiteen skal dessuten ta med kandidater fra forskjellige distrikter og om mulig sørge for at listen inneholder minst én kandidat under 30 år.

Bare personer som er valgbare kan oppføres på kandidatlisten.

Medlemmer av nominasjonskomiteen kan settes opp på kandidatlisten.

Kandidatene spørres på forhånd om de er villige til å stå på kandidatlisten.

Nominasjonskomiteen utarbeider i forståelse med valgrådet, en egen oversikt over kandidatene der disse blir nærmere presentert. Foruten de opplysninger som finnes på kandidatlisten (jf. første ledd, siste punktum), tas det her med opplysninger om utdanning/yrke, verv i offisiell og kirkelig sammenheng og andre opplysninger som vil være av betydning for de som skal avgi stemme. Kandidatene presenteres også med bilde. Det forutsettes at presentasjonen også omfatter hva kandidatene særlig vil arbeide for/ser som viktige satsingsområder.

§ 1-4 Nominasjonskomiteen sender kandidatlisten med de 5 kandidatene til valgrådet innen 15. mai, sammen med en liste over øvrige opplysninger om kandidatene. Kandidatlisten offentliggjøres samtidig.

Etter at nominasjonskomiteens foreløpige kandidatliste er offentliggjort, gis det 1 måneds frist med anledning til å fremme supplerende kandidater. Forslagene sendes valgrådet.

Et antall stemmeberettigede prester i bispedømmet, minst 10, hvor det skal være stemmeberettigede fra minst 2 prostier, kan fremme alternative kandidater i den supplerende nominasjon. Forslagsstillerne kan kun nominere én kandidat. Det må foreligge underskrift fra forslagsstillerne, det må oppgis en tillitsperson for forslagsstillerne. Det må også foreligge skriftlig bekreftelse fra kandidaten om at vedkommende er villig til å stille til valg.

Forslag på kandidater ved supplerende nominasjon skal føres opp på den endelige kandidatlisten så sant de er kommet inn innen fristens utløp og vilkårene i forrige ledd er oppfylt.

Valgrådet setter opp den endelige kandidatlisten innen 20. juni og sørger for at kandidatlisten/stemmeseddelen blir mangfoldiggjort og sendt prestene i offentlig kirkelig prestestilling i bispedømmet, herunder for Oslo bispedømmes del prester i Døvekirken, innen 1. oktober sammen med en egen presentasjon av kandidatene, jf. § 1-3, siste ledd, og med angivelse av frist for innsending av stemmesedler (innen 1. desember).

§ 1-5 Som stemmeseddel skal nyttes den tilsendte stemmeseddel. Valget finner sted som preferansevalg. Stemmeseddelen skal gi anledning til å rangere inntil tre kandidater som henholdsvis første, annet og tredje valg. Stemmesedler hvor ingen kandidater er rangert, blir forkastet.

§ 1-6 Stemmeseddelen legges i tilsendt konvolutt som lukkes og sendes sammen med et følgeskriv i omslagskonvolutt direkte til valgrådet innen 1. desember. Stemmesedler fra flere prester i en menighet kan legges sammen i tilsendte konvolutt. Det skal i følgeskrivet fremgå hvem som har stemt.

§ 1-7 Valgrådet foretar prøving og opptelling av stemmene. En stemmeseddel skal godkjennes om den inneholder rangering av én kandidat.

Ved preferansevalg er den kandidat valgt som har fått flere førstestemmer enn halvparten av de godkjente stemmesedler.

Har ingen kandidat fått et tilstrekkelig antall førstestemmer, strykes den kandidat som har færrest førstestemmer, og på de stemmesedler hvor den strøkne sto først, skal det telles opp hvem som har kommet frem på første plass. Dette regnes som førstestemmer som kommer i tillegg til førstestemmene fra første opptelling. Dette pågår til en kandidat er valgt etter 1. ledd. Har to eller flere kandidater samme antall førstestemmer, avgjøres det ved loddtrekning hvem som skal strykes.

Deretter går det fram på samme måte ved valg av 2 varamedlemmer.

§ 2. Om stemmerett og valgbarhet

§ 2-1 Enhver ordinert prest som tjenestegjør i en fast offentlig kirkelig prestestilling i bispedømmet er valgbar og har forslags- og stemmerett på den geistlige representant i bispedømmeråd og Kirkemøtet. Dette gjelder institusjonsprester, sykehusprester, studentprester, feltprester, menighetsprester og vikarprester som er tilsatt av offentlig (kirkelig, statlig, fylkeskommunal eller kommunal) myndighet. Døveprestene er valgbar og har forslags- og stemmerett på geistlig medlem til Oslo bispedømmeråd. Ordinerte prester tilsatt i prestestilling av private organer, organisasjoner, stiftelser og lignende faller utenfor, likeså prestevikarer. Ordinert prest ved bispedømmekontoret er ikke valgbar, men har forslags- og stemmerett. Ordinert prest ved de sentralkirkelige råd er ikke valgbar, og har ikke forslags- og stemmerett ved valg av prest.

Ved permisjon under 1 år vil vedkommende fortsatt være valgbar, men det vil være den som vikarierer i stillingen som deltar i valg av nominasjonskomité, jf. § 1-1, og som har forslags- og stemmerett, jf. §§ 1-2 og 1-5, dersom vedkommende for øvrig oppfyller kravene.

Ved valget i 2009 kan også den som har gjort tjeneste som valgt medlem av bispedømmerådet i to sammenhengende valgperioder, velges igjen for den derpå følgende valgperiode.

§ 2-2 Kirkerådet avgjør i tvilstilfelle om og hvor en person har stemmerett eller er valgbar.

VII Regler for valg av lek kirkelig tilsatt medlem av bispedømmeråd og Kirkemøtet

§ 1. Nominasjon og valg av lek kirkelig tilsatt til medlem av bispedømmeråd og Kirkemøtet

§ 1-1 Nominasjonskomiteen for kirkelig tilsatte består av en kirkelig tilsatt fra hvert prosti som velges av de kirkelige tilsatte i prostiet på et møte som valgrådet i samarbeid med kirkevergen ved prostesetet innkaller til. Møtet avholdes innen 15. mars 2009. Det velges et medlem og et varamedlem fra hvert prosti. Det bør tilstrebes

ungdomsrepresentasjon og at begge kjønn er representert. Medlemmer av bispedømmerådet er utelukket fra å være representert i nominasjonskomiteen. Komiteen velger selv sin leder. Bispedømmerådet informerer valgrådet, prostene og kirkevergene om dette senest 1. januar.

§ 1-2 Bispedømmerådet skal i god tid, senest 15. januar 2009, sende en oppfordring til de leke kirkelig tilsatte i bispedømmet om innen 1. april å fremme forslag til lek kirkelig tilsatt medlem av bispedømmerådet. Oslo bispedømmeråd skal sende en oppfordring til de leke kirkelig tilsatte i Døvekirken om å fremme forslag til lek kirkelig tilsatt medlem. De som foreslås skal forespørres om de er villige til å la seg nominere. I tillegg til de innkomne forslag kan nominasjonskomiteens medlemmer dessuten fremme forslag om en kandidat hver.

§ 1-3 Etter utløpet av fristen innkalles nominasjonskomiteen til et eller flere møter der den setter opp en foreløpig kandidatliste på 5 kandidater. Nominasjonen foregår ved vanlig flertallsvotering. Kandidatene føres opp på listen i alfabetisk rekkefølge med angivelse av fullstendig navn, stilling, menighet og alder.

Begge kjønn skal være representert. Nominasjonskomiteen skal dessuten ta med kandidater fra forskjellige distrikter og tjenestekategorier, og sørge for at listen om mulig inneholder minst én kandidat under 30 år.

Bare personer som er valgbare kan oppføres på kandidatlisten.

Medlemmer av nominasjonskomiteen kan settes opp på kandidatlisten.

Kandidatene spørres på forhånd om de er villige til å stå på kandidatlisten.

Nominasjonskomiteen utarbeider i forståelse med valgrådet, en egen oversikt over kandidatene der disse blir nærmere presentert. Foruten de opplysninger som finnes på kandidatlisten (jf. første ledd, siste punktum), tas det her med opplysninger om utdanning/yrke, verv i offisiell og kirkelig sammenheng og andre opplysninger som vil være av betydning for de som skal avgi stemme. Kandidatene presenteres også med bilde. Det forutsettes at presentasjonen også omfatter hva kandidatene særlig vil arbeide for/ser som viktige satsingsområder.

§ 1-4. Nominasjonskomiteen sender kandidatlisten med de 5 kandidatene til valgrådet innen 15. mai, sammen med en liste over øvrige opplysninger om kandidatene. Kandidatlisten offentliggjøres samtidig.

Etter at nominasjonskomiteens foreløpige kandidatliste er offentliggjort, gis det 1 måneds frist med anledning til å fremme supplerende kandidater. Forslagene sendes valgrådet.

Et antall stemmeberettigede leke kirkelig tilsatte i bispedømmet, minst 10, hvor det skal være stemmeberettigede fra minst 2 prostier, kan fremme alternative kandidater i den supplerende nominasjon. Forslagsstillerne kan kun nominere én kandidat. Det må foreligge underskrift fra forslagsstillerne, det må oppgis en tillitsperson for forslagsstillerne. Det må også foreligge skriftlig bekreftelse fra kandidaten om at vedkommende er villig til å stille til valg.

Forslag på kandidater ved supplerende nominasjon skal føres opp på den endelige kandidatlisten så sant de er kommet inn innen fristens utløp og vilkårene i forrige ledd er oppfylt.

Valgrådet setter opp den endelige kandidatlisten innen 20. juni og sørger for at kandidatlisten/stemmeseddelen blir mangfoldiggjort og sendt samtlige stemmeberettigede leke kirkelig tilsatte i bispedømmet, herunder for Oslo bispedømmes del leke kirkelig

tilsatte i Døvekirken, innen 1. oktober sammen med en egen presentasjon av kandidatene, jf. § 1-3, siste ledd, og med angivelse av frist for innsending av stemmesedler (innen 1. desember).

§ 1-5 Som stemmeseddel skal nyttes den tilsendte stemmeseddel. Valget finner sted som preferansevalg. Stemmeseddelen skal gi anledning til å rangere inntil tre kandidater som henholdsvis første, annet og tredje valg. Stemmesedler hvor ingen kandidater er rangert, blir forkastet.

§ 1-6 Stemmeseddelen legges i tilsendt konvolutt som lukkes og sendes sammen med et følgeskriv i omslagskonvolutt direkte til valgrådet innen 1. desember. Stemmesedler fra leke kirkelig tilsatte i en menighet kan legges sammen i tilsendte konvolutt. Det skal i følgeskrivet fremgå hvem som har stemt.

§ 1-7 Valgrådet foretar prøving og opptelling av stemmene. En stemmeseddel skal godkjennes om den inneholder rangering av én kandidat.

Ved preferansevalg er den kandidat valgt som har fått flere førstestemmer enn halvparten av de godkjente stemmesedler.

Har ingen kandidat fått et tilstrekkelig antall førstestemmer, strykes den kandidat som har færrest førstestemmer, og på de stemmesedler hvor den strøkne sto først, skal det telles opp hvem som har kommet frem på første plass. Dette regnes som førstestemmer som kommer i tillegg til førstestemmene fra første opptelling. Dette pågår til en kandidat er valgt etter 1. ledd. Har to eller flere kandidater samme antall førstestemmer, avgjøres det ved loddtrekning hvem som skal strykes.

Deretter går det fram på samme måte ved valg av 2 varamedlemmer.

§ 2. Om stemmerett og valgbarhet

§ 2-1 Med "lek kirkelig tilsatt" menes i disse regler enhver person som er tilsatt av kirkelig fellesråd, menighetsråd eller bispedømmeråd i en lek kirkelig stilling på minst 15 timer i uken. Lek kirkelig tilsatt i Døvekirken er valgbar og har forslags- og stemmerett på lek kirkelig tilsatt til Oslo bispedømmeråd.

Daglig leder av bispedømmerådet og andre leke kirkelig tilsatte ved bispedømmekontoret er ikke valgbare, men har forslags- og stemmerett. Lek tilsatt ved de sentralkirkelige råd er ikke valgbar, og har ikke forslags- og stemmerett ved valg av lek kirkelig tilsatt.

Ved permisjon under 1 år vil vedkommende fortsatt være valgbar, men det vil være den som vikarierer i stillingen som deltar i valg av nominasjonskomité, jf. § 1-1, og som har forslags- og stemmerett, jf. §§ 1-2 og 1-5, dersom vedkommende for øvrig oppfyller kravene.

Ved valget i 2009 kan også den som har gjort tjeneste som valgt medlem av bispedømmerådet i to sammenhengende valgperioder, velges igjen for den derpå følgende valgperiode.

§ 2-2 Kirkerådet avgjør i tvilstilfelle om og hvor en person har stemmerett eller er valgbar.

VIII Felles bestemmelser

§ 1. Forskjellige felles bestemmelser

§ 1-1 Bispedømmerådet sørger for trykking og utsendelse av stemmesedler og valgkonvolutter til bruk ved forhåndsstemming, og til menighetsrådene, de stemmeberettigede ved valg av representanter for samisk kirkeliv og Døvekirken, de stemmeberettigede prester og leke kirkelig tilsatte. Det trykkes og sendes ut til valgstyrene egne konvolutter for innsending av stemmesedler ved direkte valg/direkte valgomgang på leke medlemmer.

§ 1-2 Valgrådet meddeler utfallet av stemmegivningen til bispedømmerådet, som fører resultatet inn i bispedømmerådets møtebok og offentliggjør valgresultatet omgående. Frist for innberetning av resultatet ved direkte valg/direkte valgomgang på leke medlemmer er 21. september. Frist for innberetning av resultatet ved de øvrige valg er 8. desember.

Bispedømmerådet sender uten opphold melding om valget til dem som er valgt, og utskrift av møteboken til Kirkerådet.

Stemmesedlene skal oppbevares på et trygt sted under sikker forvaring til valgperioden er utløpet.

§ 1-3 For uttreden av bispedømmeråd og Kirkemøte gjelder reglene i kirkeloven § 7 tilsvarende.

§ 1-4 Klager i anledning av valget og forberedelsen av det, samt over valgoppgjøret, kan gis inn av enhver som er stemmeberettiget ved valget og av biskopen. Klagen må være fremmet for valgrådet innen syv dager etter valgets/valgomgangens avslutning.

Klage over valgoppgjøret må være fremmet for valgrådet innen syv dager etter at valgresultatet offentliggjøres.

Klager sendes Kirkerådet som kan påby nytt valgoppgjør eller omvalg.

§ 1-5 Blir en plass i bispedømmerådet og Kirkemøtet ubesatt etter at varamedlemmene i vedkommende kategori i tilfelle er rykket opp, skal lederen i bispedømmerådet underrette Kirkerådet, som i så fall kan påby nytt valgoppgjør.

Dersom det i valgperioden trer endelig ut av bispedømmerådet og Kirkemøtet så mange medlemmer og varamedlemmer at bispedømmerådet ikke kan bli vedtaksført og forholdet ikke kan avhjelpest ved nytt valgoppgjør, kan Kirkerådet samtykke i at det holdes utfyllingsvalg etter nærmere bestemmelser som det fastsetter.

§ 1-6 Det nyvalgte bispedømmerådet trer i funksjon 1.januar 2010. Dette medfører at bispedømmeråd valgt for perioden 2006-2010 fratrer 31. desember 2009.

§ 2. Utfyllende bestemmelser

§ 2-1 Kirkemøtet gir Kirkerådet myndighet til å foreta mindre endringer i valgrelgene og til å gi utfyllende bestemmelser om reglene, herunder bestemmelser om formene for nominasjonskomiteens arbeid, om manntall og utlegging av manntall, om utsendelse av valgkort, og om valg av sørsamisk representant.

§ 2-2 Kirkerådet har myndighet til å gjennomføre andre forsøk med valgordningene. Kirkerådet setter nærmere vilkår for gjennomføringen av slike forsøk. Ved utforming av forsøk og prøveordninger gis Kirkerådet myndighet til å fravike bestemmelsene her.

§ 3. Bestemmelse om virkeområde

§ 3-1 Reglene gjøres gjeldende ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøte i 2009.

B. Særskilte regler for valg av menighetsråd ved valgordningsforsøkene i 2009

Med hjemmel i kirkeloven § 6 og § 24 sjuende ledd, fastsettes følgende særskilte regler for menighetsrådsvalget i 2009:

§ 2.1 skal lyde:

Valg av menighetsråd skal i 2009 holdes i alle landets menigheter på en og samme dag, mandag 14. september. Valget finner sted samtidig og på samme sted som direkte valg/direkte valgogang av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøte. Menighetsrådet kan selv vedta at det på ett eller flere steder i soknet skal holdes valg også søndagen før den offisielle valgdagen.

§ 2.2 skal lyde:

Det er ikke anledning til avholde valget på andre dager.

I døvemenighetene kan valget finne sted i tilknytning til gudstjeneste søndag 13. september, og for øvrig gjennomføres som forhåndsstemming.

§ 2.3 skal lyde:

Menighetsrådet bestemmer hvor stemmegivningen skal foregå. Valget holdes i lokaler som gir god tilgjengelighet, om mulig i umiddelbar nærhet av kommunens valglokaler.

Menighetsrådet fastsetter tiden for stemmegivningen. Stemmegivningen mandag må ikke foregå senere enn kl. 20.

§ 2.4 nytt andre punktum skal lyde:

Der menighetsrådet bestemmer at inndelingen skal følge kommunens stemmekretser, og disse ikke samsvarer med soknegrensene eller de kirkelige stemmekretsene, kan menighetsrådene i de berørte sokn inngå samarbeid om avviklingen av valget i en stemmekrets.

Nåværende andre og tredje punktum blir tredje og fjerde punktum.

§ 2.6 Nytt første, andre og tredje punktum skal lyde:

Menighetsrådet kunngjør tid og sted for stemmegivningen senest innen forhåndsstemmingen starter 10. august. Kunngjøringen skjer i kirken, ved utsendelse av valgkort, i lokalavis eller menighetsblad og for øvrig på den måte menighetsrådet bestemmer. Valget bør kunngjøres flere ganger. Nærmere regler om utsendelse av valgkort i forbindelse med valget i 2009 gis av Kirkerådet.

Nåværende andre og tredje punktum blir fjerde og femte punktum.

§ 3.1 skal lyde:

Stemmerett ved valget har hvert medlem av Den norske kirke som bor i soknet og som senest i det år det stemmes vil ha fylt 15 år og ikke er fradømt stemmerett i offentlige anliggender, jf. kirkeloven § 4 første ledd.

§ 3.5 første punktum skal lyde:

Valgbar til menighetsrådet og pliktig til å ta imot valg er enhver som har rett til å stemme ved valget og som senest i det år det stemmes vil ha fylt 18 år.

§ 4. Manntall

og

§ 5. Utlegging av manntall og kunngjøring om utlegging – skal lyde:

Nærmere regler om manntallslistene og utleggelse av disse gis av Kirkerådet når Den norske kirkes medlemsregister foreligger som online-løsning.

§ 7.1 pkt. a) skal lyde:

a) skal være kommet inn til menighetsrådets leder senest 15.mai 2009.

§ 7.5 skal lyde:

Menighetsrådet skal kunngjøre de godkjente kandidatlistene snarest mulig og senest 10. august 2009, når forhåndsstemningen starter.

§ 9. Kunngjøring av valget

§ 9.1 utgår

§ 10.2 skal lyde:

Forhåndsstemmegivning kan foregå i tiden fra 10. august i valgåret fram til og med siste fredag før valgdagen.

§ 13, tredje ledd, første og andre punktum skal lyde:

Anken eller klagen må være framført muntlig i valgstyrets møter eller skriftlig være kommet inn til lederen i valgstyret innen sju dager etter valgdagen. Klage over valgoppgjøret må fremmes innen sju dager etter at valgoppgjøret er offentliggjort av menighetsrådet.

Nåværende andre punktum blir tredje punktum.

Endringene gjøres gjeldende ved menighetsrådsvalget i 2009.

B-b. Særskilte regler for val av sokneråd, forsøk med valordninga i 2009 (nynorsk målform)

Med heimel i kyrkjelova § 6 og § 24 sjuande ledd, vert dei følgjande særskilte reglane fastsette for valet av sokneråd i 2009:

§ 2.1 skal lyde:

Val av sokneråd skal i 2009 haldast i alle sokn i landet på ein og same dag, måndag 14. september. Valet finn stad samtidig og på same stad som direkte val/direkte valomgang

av leke medlemmer til bispedømeråd og Kyrkjemøte. Soknerådet kan sjølv gjera vedtak om at det skal haldast val på ein eller fleire stader i soknet også sundagen før den offisielle valdagen.

§ 2.2 skal lyde:

Det er ikkje høve til å gjennomføre valet på andre dagar.

I døvekyrkjelydane kan valet finne stad i samband med gudsteneste søndag 13. september, og elles verte gjennomført som forhåndsstemming.

§ 2.3 skal lyde:

Soknerådet fastset kvar røystinga skal gå føre seg. Valet skal gjennomførast i lokale som er lett tilgjengelege, om mogeleg i umiddelbar nærleik av vallokala til kommunen.

Soknerådet fastset tida for røystinga. Røystinga måndag må avsluttast seinast kl. 20.

§ 2.4 nytt andre punktum skal lyde:

Der soknerådet fastset at inndelinga skal følgja valkrinsane i kommunen, og desse ikkje samsvarar med soknegrensene eller dei kyrkjelege valkrinsane, kan sokneråda i dei sokna dette gjeld samarbeida om avviklinga av valet i ein valkrins.

Noverande andre og tredje punktum blir tredje og fjerde punktum.

§ 2.6 Nytt første, andre og tredje punktum skal lyde:

Soknerådet kunngjer tid og stad for røystinga seinast innan førehandsrøystinga startar 10. august. Kunngjeringa skjer i kyrkja, ved utsending av valkort, i lokalavis eller kyrkjelydsblad og elles på den måten soknerådet fastset. Valet bør kunngjerast fleire gongar. Nærare reglar om utsending av valkort i samband med valet i 2009 vert gjeve av Kyrkjerådet.

Noverande andre og tredje punktum blir fjerde og femte punktum.

§ 3.1 skal lyde:

Røysterett ved valet har kvart medlem av Den norske kyrkja som bur i soknet og som seinast i det året det vert røysta vil ha fylt 15 år og ikkje er frådømt røysterett i offentlege saker, jf. Kyrkjelova § 4 fyrste ledd.

§ 3.5 første punktum skal lyde:

Valfør til soknerådet og pliktig til å ta imot val er alle som har rett til å røysta ved valet og som seinast i det året det vert røysta vil ha fylt 18 år.

§ 4. Manntal

og

§ 5. Utlegging av manntal og kunngjering om utlegging – skal lyde:

Nærare reglar om manntalslister og utlegging av desse vert gjevne av Kyrkjerådet når medlemsregisteret til Den norske kyrkja vert tilgjengeleg online.

§ 7.1 pkt. a) skal lyde:

a) skal vere kome inn til leiaren av soknerådet seinast 15.mai 2009.

§ 7.5 skal lyde:

Soknerådet skal kunngjere dei godkjente kandidatlistene snarast mogeleg og seinast 10. august 2009, når førehandsrøystinga startar.

§ 9. Kunngjering av valet

§ 9.1 går ut

§ 10.2 skal lyde:

Det kan røystast på førehand i tida frå 10. august i valåret fram til og med siste fredag før valdagen.

§ 13, tredje ledd, første og andre punktum skal lyde:

Anka eller klaga må framførast munnleg i møte i valstyret eller vere innlevert skriftleg til leiaren i valstyret innan sju dagar etter valdagen. Klage over valoppgjeret må fremjast innan sju dagar etter at valoppgjeret er offentleggjort av soknerådet.

Noverande andre punktum blir tredje punktum.

Endringane vert gjeldande ved soknerådsvalet i 2009.

C. Særskilte regler om formene for menighetsrådets og kirkelig fellesråds virksomhet som følge av valgordningsforsøkene i 2009

Med hjemmel i kirkeloven § 8 tredje ledd og § 13 tredje ledd fastsettes følgende særskilte regler om formene for menighetsrådets og kirkelig fellesråds virksomhet som følge av valgordningsforsøkene i 2009:

§ 1 skal lyde:

§ 1. Konstituering

1. Menighetsrådet trer i funksjon 1. oktober 2009. Valgperioden strekker seg til og med 30. september 2011. Dette medfører at menighetsråd valgt for perioden 2006-2010 fratrer 30. september 2009. Kirkelig fellesråd trer i funksjon 1. november 2009. Valgperioden strekker seg til og med 31. oktober 2011. Dette medfører at kirkelig fellesråd valgt for perioden 2006-2010 fratrer 31. oktober 2009.

2. Konstituerende møte i det nyvalgte menighetsrådet avholdes innen utgangen av oktober 2009. Konstituerende møte i det nyvalgte kirkelig fellesråd avholdes innen utgangen av november 2009. Møtet kalles sammen av lederen av det fratredende rådet med minst 14 dagers varsel. Det er vedtaksført når minst 2/3 av medlemmene er til stede.

Endringen gjøres gjeldende ved tiltredelsen av nye menighetsråd og kirkelige fellesråd i 2009.

D. Særskilte regler for valg av Kirkeråd som følge av valgordningsforsøkene i 2009

Med hjemmel i kirkeloven § 25 fjerde ledd fastsettes følgende særskilte regler for valg av Kirkeråd som følge av valgordningsforsøkene i 2009:

§ 1-2 skal lyde:

Kirkerådet velges for en periode på 2 år, og trer i funksjon 1. januar året etter at valget har funnet sted.

Nominasjon av kandidater fra bispedømmene

...

§ 3-5 skal lyde:

Nominasjonskomiteen fremlegger på grunnlag av bispedømmerådernes prioriteringer forslag på 3 kandidater fra hvert bispedømme. Listen skal inneholde 21 leke kandidater, 3 kandidater som er lek kirkelig tilsatt og 9 prester. Nominasjonskomiteen bør ta hensyn til hvilke kategorier bispedømmene tidligere har vært representert ved. Dersom de innsendte forslag ikke innfrir de ovenfornevnte krav, innhenter nominasjonskomiteen supplerende forslag.

Nominasjon av kandidater blant alle Kirkemøtets medlemmer

§ 3-6 skal lyde:

Nominasjonskomiteen legger frem forslag til kandidater blant alle Kirkemøtets medlemmer, minimum 2 leke kandidater og 2 prester. Hvis en av lederkandidatene er prest, legges det fram forslag på minimum 4 leke kandidater.

§ 3-7 skal lyde:

Bispedømmerådene kan komme med forslag til kandidater blant alle Kirkemøtets medlemmer.

§ 4-1 skal lyde:

Nominasjonskomiteen setter opp en tredelt kandidatliste. Første del skal inneholde kandidater til leder av Kirkerådet. Andre del skal inneholde kandidatene fra bispedømmene og ordnes bispedømmevis og i prioritert rekkefølge. Tredje del skal inneholde kandidatene som skal velges blant alle Kirkemøtets medlemmer og settes opp alfabetisk. Kandidatene føres opp på listen med angivelse av fullstendig navn, adresse, stilling og alder, og evt. andre opplysninger om kandidatene. Det må videre fremgå om vedkommende er lek, lek kirkelig tilsatt eller prest.

Valg av representanter fra bispedømmene

§ 5-5 skal lyde:

Deretter velges de 11 bispedømmerepresentantene, 1 fra hvert bispedømme. Hvert medlem av Kirkemøtet skal avgi 11 stemmer på henholdsvis 7 leke, 1 lek kirkelig tilsatt og 3 prester.

Valg av representanter blant alle Kirkemøtets medlemmer

§ 5-6 skal lyde

Etter at resultatet av ovenstående valg foreligger, foretas det valg av representanter blant alle Kirkemøtets medlemmer. Hvert medlem av Kirkemøtet skal avgi 2 stemmer på henholdsvis 1 lek og 1 prest.

Dersom den som er valgt til leder er prest, velges 2 leke.

§ 5-8 skal lyde:

Varamedlem for lek representant fra et bispedømme, er den leke kandidaten fra vedkommende bispedømme som har fått nest flest stemmer. Hvis det ikke er avgitt stemmer på annen kandidat eller hvis det ikke er annen kandidat, utpeker vedkommende bispedømmeråd vararepresentanten.

§ 5-11 skal lyde:

Varamedlem for representanter valgt blant alle Kirkemøtets medlemmer, er de(n) representant(er) som kommer deretter i stemmetall. Der det er 2 representanter fra en kategori, er vararepresentanten med flest stemmer personlig varamedlem for den representanten som har fått flest stemmer, og vararepresentanten som har fått nest flest stemmer er personlig varamedlem for den representanten som har fått nest flest stemmer.

§ 6-1 skal lyde:

Valgbar til Kirkerådet er Kirkemøtets valgte medlemmer

§§ 6-2 og 6-3 utgår

Endringen gjøres gjeldende ved valg av Kirkeråd i 2010.

E. Særskilte regler i statutter for Mellomkirkelig råd som følge av valgordningsforsøkene i 2009

Følgende særskilte regler i statutter for Mellomkirkelig råd fastsettes som følge av valgordningsforsøkene i 2009:

§ 5. skal lyde:

Rådet består av

- a. En representant for hvert bispedømme, etter forslag fra bispedømmerådet, valgt av Kirkemøtet. For hver av representantene velges en vararepresentant fra samme bispedømme.*
- b. (utgår)*
- c. En representant for Kirkens Nødhjelp med vararepresentant. Disse velges av Kirkens Nødhjelps styre.*
- d. En biskop med vararepresentant oppnevnt av Bispemøtet.*
- e. Den norske kirkes medlem(mer) av Det lutherske verdensforbunds råd.*
- f. Den norske kirkes medlem(mer) av Kirkenes verdensråds sentralkomité.*
- g. Den norske kirkes medlem(mer) av Konferansen av europeiske kirkers sentralkomité.
Representantene i pkt a velges for fire år av gangen med mulighet til gjenvalg.
Representantene i pkt c-d oppnevnes for fire år av gangen.
Rådet trer i funksjon 1. januar året etter at valget har funnet sted.
Ledere i faste underutvalg møter i Rådet uten stemmerett.*

§ 6. skal lyde:

Kirkemøtet velger ved særskilt avstemning leder for en periode på to år. Den som velges til leder, er samtidig valgt til medlem av Rådet for en periode på 4 år, med mindre lederen faller inn under § 5 e-g.

Leder kan gjenvelges. Kirkemøtets valgkomité forbereder og gjennomfører valget av leder midt i valgperioden. Rådet velger selv nestleder for en periode på to år.

Såfremt lederen ikke er valgt medlem av Kirkemøtet, møter lederen på Kirkemøtet med tale- og forslagsrett. Lederen møter fast i Kirkerådet med tale- og forslagsrett. Nestlederen er vararepresentant.

Endringene gjøres gjeldende ved valg av Mellomkirkelig råd og ledervalg til Mellomkirkelig råd på Kirkemøtet 2010.

F. Særskilte regler om formene for bispedømmerådets virksomhet i perioden 1.1.2010-31.12.2011:

Med hjemmel i kirkeloven § 23 siste ledd fastsettes følgende særskilte regler om formene for bispedømmerådets virksomhet i perioden 1.1.2010-31.12.2011:

Ny § 1-3 skal lyde:

De av Kirkerådets medlemmer som er valgt som representanter fra bispedømmerådene for perioden 2006-2010, har møte og talerett i bispedømmerådet i alle saker fram til nytt Kirkeråd er valgt på Kirkemøtet 2010.

2. Gjennomføringen av de kirkelige valg etter disse reglene tilpasses de økonomiske midler som stilles til disposisjon. Kirkerådet gis fullmakt til å gjøre de endringer som eventuelt måtte bli nødvendige.
3. Følgende forsøksordninger fastsettes for de enkelte bispedømmer ved valg av leke medlemmer ved valg til bispedømmeråd/Kirkemøte i 2009:

Forsøk med direkte valg av alle leke medlemmer av bispedømmerådet/
Kirkemøtet:

- Oslo bispedømme
- Hamar bispedømme
- Stavanger bispedømme
- Nord-Hålogaland bispedømme

Forsøk med kombinasjon av direkte og indirekte valg på leke medlemmer
av bispedømmerådet/Kirkemøtet:

- Borg bispedømme
- Tunsberg bispedømme
- Agder og Telemark bispedømme
- Bjørgvin bispedømme

Møre bispedømme
Nidaros bispedømme
Sør-Hålogaland bispedømme

4. Følgende særskilte regler i Kirkemøtets forretningsorden fastsettes som følge av valgordningsforsøkene i 2009:

§ 1-3 skal lyde:

Kirkemøtet består av medlemmene av bispedømmerådene og leder av Samisk kirkeråd (jf. pkt. A, romertall II).

§ 1-4 skal lyde:

Andre representanter på Kirkemøtet

Med tale- og forslagsrett møter:

- *leder av Mellomkirkelig råd, såfremt vedkommende ikke er valgt medlem av Kirkemøtet*
- *4 representanter for Ungdommens kirkemøte*
- *1 representant for hver av de tre teologiske fakultetene, oppnevnt av fakultet selv*
- *avtroppende medlemmer av Kirkerådet.*

Med talerett møter:

- *Kirkerådets direktør*
- *generalsekretærene i Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd*
- *1 representant fra kirkeavdelingen i Kultur- og kirkedepartementet*
- *representanter fra kirkesamfunn som Den norske kirke har kirkefelleskap med*

Med talerett i saker som angår egen virksomhet møter:

- *1 representant for Den norske Sjømannskirken/Norsk kirke i utlandet*
- *1 representant for Døvekirkenes fellesråd*

Møtet kan gi talerett i enkeltsaker til andre personer etter forslag fra dirigenten.

Endringene gjøres gjeldende ved valg av Mellomkirkelig råd og ledervalg til Mellomkirkelig råd på Kirkemøtet 2010, samt for § 1-4, annet ledd, fjerde strekpunkt, ved Kirkemøtet i 2012.

Plenumsbehandling 1

Dirigent: Magne Skjeldal

Saksordfører: Norodd Stavenjord

Følgende hadde ordet:

Knut Lundby, Kjell Guldvog Staalesen, Stein Reinertsen, Terje Fonk, Oddhild Klevberg, Aslag Lajord, Åge Søsveen, Nils Enar Bertil Jønsson, Gunnlaug Brenne, Knut Andresen, Roar P. Strømme, Vidar L. Haanes, Tore Johnsen, Marit Hermstad, Dag Landmark, Harald Nyeggen Sommer, Målfrid Isene, Petter Dahle, Ingrid Røstad Fløtten, Kari Espelid, Anne L. Tveter.

Endringsforslag til 1. innstilling

Tilleggsforslag fra komité D:

Vedtak pkt.1, A III § 7-8 endres og skal lyde slik (endringer understreket):

Valgperioden 2009-2011 settes ut av betraktning i forhold til regelen om at den som har sittet i to sammenhengende perioder ikke kan gjenvelges. Ved valget i 2009 kan dermed den som har gjort tjeneste som valgt medlem av bispedømmerrådet i to sammenhengende valgperioder, velges igjen for den derpå følgende valgperiode.

A VI § 2-1 siste ledd og A VII § 2-1 siste ledd endres tilsvarende.

Kjell Guldvog Staalesen:

Endring i hele forslaget: Ordet "lek" byttes ut med en mer tidsriktig betegnelse, for eksempel "folkevalgt".

Terje Fonk:

Vedtak pkt. 1, pkt. A.I.d), fra 6. linje - endring:

..., slik at tre til seks representanter velges av bispedømmets stemmeberettigede medlemmer (direkte valg), mens de resterende velges av menighetsrådsmedlemmene i bispedømmet (indirekte valg).

Tillegg: Bispedømmerrådet avgjør innen disse grenser hvor mange som velges ved direkte valg; eller..

Saken ble sendt tilbake til komiteen.

Andre innstilling fra komité D

Komiteens merknader

Komiteen finner i hovedsak at de momenter og vurderinger som er nevnt i saksorienteringene, gir et godt utgangspunkt for de særskilte valgregler som er foreslått for kirkevalgene 2009.

Komiteen vil først understreke at KM ikke på dette møtet skal fastsette endelige valgeregler, men fastsette prøveordninger for valget i 2009. Det vil være mulig å foreta endringer før valget i 2011 etter en evaluering av 2009-valget. Det er først etter valget i 2011 at Den norske kirke vil ha tilstrekkelig erfaringer for å utforme framtidige valgordninger for en mer selvstendig kirke.

Komiteen anser at de prøveordninger som er foreslått med utgangspunkt i innstillingen *Styrket demokrati i Den norske kirke*, og som er lagt til grunn i den politiske avtalen som ble inngått av de politiske partier på Stortinget, framstår som et godt utgangspunkt for å få prøvet ut nye valgordninger. Prøveordningen vil kunne bidra til å øke oppmerksomheten om valget og øke valgdeltakelsen. Demokratireformen peker på følgende ordninger:

- etablering av reelle valgmuligheter
- økt bruk av direktevalg
- kirkevalg samtidig med offentlige valg
- gjennomføring av forsøk med ulike ordninger.

Komiteen ser det som særlig verdifullt å få prøvet ut:

- en tydeligere ordning med reelle valgmuligheter, med supplerende nominasjon, der en gruppe medlemmer kan nominere sin kandidat
- økt bruk av direkte valg gjennom to modeller
- å øke antall leke medlemmer av bispedømmeråd og Kirkemøtet
- preferansevalg, som vil gi velgerne enn større innflytelse på resultatet, og som vil ivareta mindretallet og de mindre soknene på en bedre måte
- å avholde valget samtidig med offentlige valg
- å senke stemmerettsalderen til 15 år, som er den religiøse myndighetsalderen.

Komiteen håper at de modeller og valgordninger som er foreslått vil gi medlemmene en større interesse for og en rikere mulighet til å stille som kandidater, foreslå kandidater og til å delta i valget. Komiteen ser at det her er stort behov for god og bred informasjon til velgerne om rådernes arbeid, oppgaver, myndighet og forpliktelse, som kan bidra til at kirkens medlemmer tar ansvar ved å stille til valg og å avgi sin stemme.

Komiteen har drøftet og vurdert de enkelte ordningene og hvordan de vil fungere for velgerne. Det er viktig at ordningene både er enkle å gjennomføre for valgstyrene og at velgerne opplever dem som gode og enkle. Flere av de ordningene som er foreslått, er nye, og det stiller store krav til god informasjon og veiledning overfor velgerne.

Kirkelig legitimitet og økt bruk av direkte valg

Komiteen har merket seg at det er to hovedsynspunkter på hvordan regionale og sentrale kirkelige organer gis kirkelig legitimitet. Etter det ene synspunktet representeres soknet i regionale og sentrale organer ved at representantene velges av og har sitt mandat fra soknets organ (menighetsrådet/soknerådet). Dette synet vektlegger at det er soknet som fellesskap som deltar i valg av representanter til kirkelige styringsorganer på andre nivåer. Etter det andre synet representeres soknet ved at soknets medlemmer velger sine representanter til regionale og sentrale organer. Begge synspunkter tar utgangspunkt i en forståelse av soknet som den grunnleggende enhet i Den norske kirke, jf. kirkeloven § 2.

Komiteen mener forslaget til valgeregler ivaretar begge anliggender gjennom de to prøveordningene som er foreslått.

Komiteen har særlig drøftet følgende ordninger:

Fastsettelse av forsøksordninger i de ulike bispedømmene

Komiteen registrerer at 4 bispedømmeråd (Oslo, Hamar, Stavanger og Nord-Hålogaland) ønsker å benytte direkte valg, mens de resterende 7 går inn for kombinasjonsmodellen. Komiteen mener dette er en rimelig fordeling som vil gi god erfaring med bruk av begge modellene i de ulike deler av landet. Komiteen anbefaler denne fordelingen av forsøkene ved valget i 2009.

Nytt forslag til kombinasjonsordning

På bakgrunn av første gangs behandling har komiteen samlet seg om en enstemmig tilråding, som innebærer en mellomløsning mellom flertalls- og mindretallsforslagene i 1. innstilling på begge punktene der det var dissens.

Det nye forslaget innebærer:

- likt antall leke medlemmer i alle bispedømmer (7 leke) og at den foreslåtte differensieringen (fra 7 til 9 leke avhengig av medlemstall i bispedømmet) fjernes
- at antall representanter i Kirkemøtet reduseres i forhold til saksframleggets forslag fra 126 til 115
- at det i bispedømmer som gjennomfører forsøk med kombinasjon av direkte og indirekte valg enten velges 4 ved direkte valg og 3 ved indirekte valg, eller 3 ved direkte valg og 4 ved indirekte valg
- at bispedømmerådet selv avgjør om flertallet i kombinasjonsordningen skal velges ved direkte eller indirekte valg.

Ved valget i 2009 hvor fire bispedømmer vil gjennomføre forsøk med direkte valg og syv bispedømmer med kombinasjon av direkte og indirekte valg, vil antall leke valgt ved direkte valg totalt ligge mellom 49 og 58 av i alt 77 leke medlemmer. Dette betyr at 64 - 73 % av de leke medlemmene vil være valgt ved direkte valg i 2009.

Endringene på disse punktene berører punkt A I d og III § 6-2 a og b.

Preferansevalg

Komiteen mener preferansevalg ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøte representerer en del fordeler. Komiteen mener derfor at preferansevalg bør utprøves ved valget i 2009 og evalueres.

Høringsinstansene er usikre på om preferansevalg er den best egnede valgmetoden, siden det er lite erfaring med metoden i norsk sammenheng. Komiteen går likevel inn for å forsøke denne metoden, og vurderer den som bedre enn de alternativer som foreligger.

Preferansevalg vil gi velgerne sterkere innflytelse over resultatet. Mindretalls stemmer vil få større innflytelse enn ved flertallsvalg, noe som vil kunne gi bredere representasjon inn i rådene. Flere av de avgitte stemmesedler vil ha innflytelse på sammensetningen av rådene. Kandidater som får færre stemmer og små sokn vil ha større muligheter for å bli representert enn ved flertallsvalg, som etter komiteens mening ellers ville være

alternativet. Komiteen anser listevalg (forholdstallsvalg) som en lite tjenlig løsning og har registrert at også høringsinstansene er svært kritiske til å innføre dette.

Øke antall leke medlemmer til Kirkemøte og bispedømmeråd og forholdet til representasjon av den ordinerte tjeneste og lek kirkelig tilsatte

Komiteen har også drøftet økningen av leke medlemmer som skal velges til bispedømmeråd og Kirkemøte, og i den sammenheng også forholdet mellom leke medlemmer, prester og lek kirkelig ansatte. Komiteen har notert seg at dette vil endre styrkeforholdet mellom antall leke medlemmer og geistlig tjeneste uten at det har vært gjenstand for noen grundig utredning og vurdering. I høringsmaterialet er det enkelte som foreslår å innlemme lek kirkelig tilsatte i kategorien leke medlemmer.

Komiteen mener disse forslagene bør utredes nærmere, og tas med i forbindelse med evalueringen av valget i 2009 med sikte på eventuelle endringer før valget i 2011, men komiteen vil ikke foreslå at det gjøres endringer nå. Eventuelle endringer på dette området nå vil være uheldig for prosessen og den videre tilrettelegging av valget i 2009.

Komiteen vurderte i 1. innstilling om antall leke medlemmer burde være noe mindre enn saksframstillingens forslag, bl.a. ut fra de økonomiske konsekvensene og at både bispedømmerådet og Kirkemøtet kan bli for store og uhensiktsmessige. Komiteens nye forslag innebærer en reduksjon på i gjennomsnitt ett medlem pr. bispedømmeråd, og totalt 11 medlemmer av Kirkemøtet, slik at Kirkemøtet til sammen kommer til å bestå av 115 medlemmer.

Endringer på disse punktene berører punkt A I d og III § 6-2 a og b.

Menighetsrådets stemmegivning ved kombinasjon av direkte og indirekte valg

Komiteen følger ikke Bakkevig-utvalgets forslag på dette punktet. Komiteen fastholder forslaget i saksframstillingen om at menighetsrådets medlemmer avgir stemme enkeltvis. Dette er en videreføring av dagens ordning. Ordningen bør evalueres på dette punktet.

Kirkevalg samtidig med offentlige valg

Komiteen har vurdert formuleringen i Kirkerådets saksframlegg om at kirkevalget skal holdes fortrinnsvis i kirke eller annet kirkelig lokale. Komiteen mener forslaget i B og B-b § 2.3 første ledd er uheldig formulert fordi de ulike hensyn som er listet opp kan komme i konflikt med hverandre, og foreslår derfor å stryke siste del av setningen.

Komiteen vil understreke at det vil være opp til menighetsrådet å bestemme hvor valget bør avholdes ut fra lokale forhold og muligheter. Der kirken ligger i umiddelbar nærhet av det offentlige valglokale, vil det være naturlig å benytte kirken eller et annet kirkelig lokale, men dette vil det være opp til menighetsrådet lokalt å ta stilling til.

Både i Bakkevig-utvalgets innstilling, saksorienteringen og høringsmaterialet, problematiseres det på prinsipielt grunnlag at de kirkelige valg knyttes så tett opp til de politiske valg. Komiteen mener det er viktig å unngå uheldig sammenblanding med det politiske valget. Her vil det være behov for dialog med kommunens valgstyre, slik at en får en god tilrettelegging.

Valg av representanter for samisk kirkeliv til bispedømmeråd og Kirkemøte

Komiteen anser at de regler som er foreslått bør gjennomgås. Komiteen hadde møte med leder for Samisk kirkeråd og drøftet alternative modeller. Komiteen foreslår at det kun foretas mindre justeringer i disse regelverk før valget i 2009, men at det nedsettes en arbeidsgruppe som kan legge fram forslag til en nye ordninger før valget i 2011. Når det gjelder valg av samiske representanter bør en vurdere bruk av elektorer, om antall representanter og ev valgkretser bør økes, direkte valg samtidig med sametingsvalget, om Samisk kirkeråd bør bli medlemmer av Kirkemøtet m.v. Komiteen mener at valget av samiske representanter bør være mest mulig likt øvrige valg til bispedømmeråd og Kirkemøte.

Valg av menighetsråd i døvemenighetene

Komiteen hadde møte med representant fra døvekirken og drøftet antall representanter for døvekirken i Kirkemøtet og tid og sted for valg av menighetsråd i døvemenighetene.

Når det gjelder tid og sted for valg av døvemenighetenes menighetsråd foreslår komiteen tilpassede regler, av hensyn til at medlemmene bor spredt over større områder. Det foreslås at valget i disse menighetene kan finne sted i forbindelse med gudstjenesten søndag 13. september og ellers foregå som forhåndsstemming (B og B-b § 2.2 nytt andre ledd).

Komiteen foreslår at det settes ned en arbeidsgruppe bl.a. for å vurdere å øke den døvekirkelige representasjonen i bispedømmeråd og Kirkemøtet.

Mulighet til gjenvalg utover to perioder

Komiteen foreslår at valgperioden 2009-2011 settes ut av betraktning i forhold til regelen om at den som har sittet i to sammenhengende perioder ikke kan gjenvelges. Dette får betydning for ordlyden i A III § 7-8, VI § 2-1 og VII § 2-1 som nytt siste ledd.

Presisering vedrørende supplerende nominasjon

Komiteen har lagt til en presisering i A III § 7-11, som innebærer at man ved supplerende nominasjon ikke kan stå som forslagsstiller til mer enn én kandidat. Presiseringen har form av en henvisning til *Regler for valg av menighetsråd* § 7.2 så langt den passer.

Stemmerett fra 15 år

Komiteen går inn for forsøk med senket stemmerettsalder til 15 år, slik at kirkelig stemmerettsalder knyttes til den religiøse myndighetsalder. Dette medfører at antallet stemmeberettigede øker. Komiteen ser at dette kan medføre at den samlede prosentvise valgdeltakelsen blir lavere hvis få ungdommer mellom 15 og 18 år benytter seg av stemmeretten. Komiteen mener hensynet til den prosentvise valgdeltakelsen ikke bør settes foran hensynet til å gi ungdom mulighet til deltakelse og innflytelse.

Valg av Kirkeråd

Komiteen mener at valg av Kirkeråd langt på vei fungerer som en oppnevning mer enn et demokratisk valg. Det foreslås at valgordningen gjennomgås før valget 2011 med sikte på at valg av Kirkerådet kan framstå som et mer reelt valg.

Tidspunkt for Kirkemøtet

Komiteen mener tidspunktet for Kirkemøtet bør framskyndes, som følge av at tiltredelsestidspunktet for bispedømmerådene skyves fram fra 15. juni til 1. januar. Kirkemøtet bør som følge av dette avholdes i vårsemesteret. Tid og sted for Kirkemøtet fastsettes i henhold til *Kirkemøtets forretningsorden* § 1-2 av Kirkerådet. Komiteen går inn for at Kirkemøtet flyttes til vårsemesteret fra og med 2011.

Valgkort

Komiteen mener utsendelse av valgkort er viktig for å nå ut med direkte konkret informasjon til den enkelte velger om tid og sted for valg, og bevisstgjøre medlemmene om sitt kirkemedlemskap og at de har kirkelig stemmerett. I tillegg vil det gi mulighet for oppretting av feil i medlemsregisteret.

Presentasjon av kandidatene

Komiteen vil understreke betydningen av at presentasjonen av kandidatene gir velgerne godt nok grunnlag for å stemme. Slik sett bidrar god presentasjon av kandidatene til etablering av reelle valgmuligheter.

Elektronisk valg

Komiteen mener at elektronisk stemmegivning bør tas i bruk så snart det foreligger tilfredsstillende løsninger.

Forslag til vedtak

1. Under forutsetning av nødvendig lovhjemmel og Kultur- og kirkedepartementets godkjenning, fastsettes følgende særskilte regler ved de kirkelige valg i 2009:

Særskilte regler ved de kirkelige valg i 2009

A. Særskilte regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet i 2009

Med hjemmel i kirkeloven § 23 andre ledd og § 24 sjuende og åttende ledd fastsettes følgende særskilte regler for valg til bispedømmeråd og Kirkemøte i 2009. Reglene trer i stedet for reglene om valg og sammensetning av Kirkemøtet og bispedømmeråd i kirkelovens §§ 23 og 24 og gjeldende Regler for valg av bispedømmeråd.

I. Regler om sammensetning og valg av bispedømmeråd

Reglene om sammensetning og valg av bispedømmeråd (kl § 23, første og annet ledd) erstattes ved valget i 2009 av følgende regler:

Bispedømmerådet består av:

- g) biskopen*
- h) en prest valgt av prestene i bispedømmet*
- i) en lek kirkelig tilsatt valgt av de leke kirkelig tilsatte i bispedømmet og*

- j) *syv andre leke. De leke representantene velges enten ved rent direkte valg, slik at syv representanter velges av bispedømmets stemmeberettigede medlemmer; eller ved kombinasjon av direkte og indirekte valg, slik at tre til fire representanter velges av bispedømmets stemmeberettigede medlemmer (direkte valg), mens tre til fire representanter velges av menighetsrådsmedlemmene i bispedømmet (indirekte valg). Bispedømmerådet avgjør om flertallet i kombinasjonsordningen skal velges ved direkte eller indirekte valg.*
- k) *en nordsamisk representant i Nord-Hålogaland bispedømmeråd, en lulesamisk representant i Sør-Hålogaland bispedømmeråd og en sørsamisk representant i Nidaros bispedømmeråd.*
- l) *en representant fra døvemenighetene i Oslo bispedømmeråd.*
- Sammen med medlemmene valgt etter første ledd bokstavene b, c, e og f velges to varamedlemmer. Sammen med medlemmene valgt etter første ledd bokstav d velges 6 varamedlemmer. Medlemmer og varamedlemmer velges for 2 år. Kirkemøtet gir nærmere regler om valget, herunder regler som presiserer hvem som er stemmeberettiget og valgbar etter første ledd bokstavene b, c, d, e og f.*

II. Regler om sammensetning og valg av Kirkemøtet

Reglene om sammensetning og valg av Kirkemøte (kl § 24, første ledd) erstattes ved valget i 2009 av følgende regler:

Kirkemøtet består av medlemmene av bispedømmerådene og leder av Samisk kirkeråd. Kirkemøtet samles ordinært til møte en gang i året. Har et medlem forfall, skal varamedlem kalles inn.

III Regler for valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet

§ 1. Valgråd

§ 1. Til å styre valgene oppnevner bispedømmerådet i god tid før valget et valgråd på 5 medlemmer og 2 varamedlemmer. Daglig leder eller den vedkommende utpeker, er sekretær for valgrådet.

§ 2. Fastsetting av valgdager og valgsteder

Ved direkte valg av leke medlemmer (jfr. Regler for valg av menighetsråd § 2)

§ 2-1 Direkte valg/direkte valgogang av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøte skal i 2009 holdes i alle landets menigheter på en og samme dag, mandag 14. september. Menighetsrådet kan selv vedta at det på ett eller flere steder skal holdes valg også søndagen før den offisielle valgdagen.

§ 2-2 Det er ikke anledning til å avholde valget på andre dager.

§ 2-3 Valget finner sted samtidig med og på samme sted som menighetsrådsvalget, jf. Regler for valg av menighetsråd § 2-3, 2-4 og 2-5.

Ved indirekte valg av leke medlemmer

§ 2-4 I indirekte valgomgang av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet finner stemmegivningen sted i menighetsrådsmøte.

§ 2-5 Menighetsrådsmøtet hvor stemmegivningen finner sted avholdes i tidsrommet mellom 1. oktober og 30. november. Stemmene må være valgrådet i hende innen 1. desember 2009.

§ 3. Stemmerett og valgbarhet ved valg av leke medlemmer

Stemmerett ved direkte valg av leke medlemmer (jf Regler for valg av menighetsråd § 3)

§ 3-1 Stemmerett ved direkte valg/direkte valgomgang til bispedømmeråd og Kirkemøtet har de som har stemmerett ved menighetsrådsvalget, og som ikke har stemmerett som prest eller lek kirkelig tilsatt etter VI § 2-1 og VII § 2-1.

§ 3-2 Stemmeretten utøves i det soknet hvor vedkommende har stemmerett ved menighetsrådsvalget.

Stemmerett ved indirekte valg av leke medlemmer

§ 3-3 Stemmerett ved indirekte valgomgang på leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøte har de leke medlemmene av menighetsrådet.

§ 3-4 Medlem av menighetsrådet med stemmerett som lek kirkelig tilsatt, kan ikke avgi stemme på leke medlemmer. I slike tilfeller innkalles et lekt varamedlem. Prest som sitter i menighetsrådet kan ikke avgi stemme på leke medlemmer.

Valgbarhet ved valg av leke medlemmer (både direkte og indirekte valg)

§ 3-5 Valgbar som leke medlemmer av bispedømmeråd og Kirkemøte er enhver som har rett til å stemme ved valget, som senest i det år det stemmes vil ha fylt 18 år, og som ikke er valgbar som prest eller som lek kirkelig tilsatt etter VI § 2-1 og VII § 2-1.

§ 3-6 Kirkerådet avgjør i tvilstilfelle om og hvor en person har stemmerett eller er valgbar.

§ 4. Manntall

Manntall ved direkte valg av leke medlemmer

§ 4-1 Ved direkte valg av leke medlemmer av bispedømmeråd og Kirkemøtet legges samme manntall til grunn som ved menighetsrådsvalget.

§ 4-2 I manntallet markeres det hvem som har stemmerett som prest eller lek kirkelig tilsatt. Disse kan ikke avgi stemme ved direkte valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøte.

§ 5. Utlegging av manntall og kunngjøring om utlegging

§ 5-1 Utlegging av manntall og kunngjøring om utlegging skjer etter bestemmelsene i Regler for valg av menighetsråd § 5.

§ 6. Valgform

§ 6-1 Valg på leke medlemmer til bispedømmerådet finner sted som preferansevalg.

§ 6-2 Valget kan finne sted etter to alternative ordninger.

- c. tre til fire leke representanter velges av bispedømmets stemmeberettigede medlemmer (direkte valgomgang), mens tre til fire leke representanter velges av menighetsrådsmedlemmene i bispedømmet (indirekte valgomgang). Samme kandidatliste benyttes ved begge valgomganger. Representanter som er valgt i den direkte valgomgangen strykes fra kandidatlisten før den indirekte valgomgangen. Det kåres seks vararepresentanter, tre blant de som har oppnådd flest stemmer ved indirekte valgomgang uten å være valgt til representanter, og tre blant de som har oppnådd flest stemmer ved den direkte valgomgangen uten å være valgt til representanter.*
- d. syv representanter velges av bispedømmets stemmeberettigede medlemmer ved direkte valg. De seks som deretter har flest stemmer blir vararepresentanter.*

§ 6-3 Kirkemøtet avgjør etter forslag fra bispedømmerådene hvilken ordning som skal benyttes i hvilket bispedømme ved valget på leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøte i 2009.

§ 6-4 Direkte valgomgang etter § 6-2, bokstav a og direkte valg etter § 6-2, bokstav b finner sted samtidig med menighetsrådsvalget.

§ 7. Nominasjon av leke medlemmer

Valg av nominasjonskomité

§ 7-1. Nominasjonskomiteen for leke medlemmer består av et lekt medlem fra hvert prosti. Det velges også et varamedlem fra hvert prosti.

I tillegg oppnevner bispedømmerådene i de tre nordligste bispedømmene en samisk representant hver til nominasjonskomiteen etter forslag fra Samisk kirkeråd, jf. IV § 2-1. Bispedømmerådene informerer valgrådet og prostene om dette senest innen 1. januar 2009.

Begge kjønn skal være representert i nominasjonskomiteen. Dersom nominasjonskomiteen ikke får representasjon av begge kjønn, anses i stedet det varamedlem (ev. den person) av det motsatte kjønn som har fått prosentvis flest stemmer i et prosti, som valgt.

Det bør tilstrebes ungdomsrepresentasjon i nominasjonskomiteen.

Medlemmer av bispedømmerådet er utelukket fra å være representert i nominasjonskomiteen.

Komiteen velger selv sin leder.

§ 7-2. Valgrådet i samarbeid med prostene innkaller leder eller et medlem fra hvert menighetsråd innen prostiet til et møte hvor valget finner sted. Møtet finner sted innen 15. mars.

Innhenting av forslag til nominasjonskomiteen

§ 7-3 Bispedømmerådet skal i god tid, senest 15. januar 2009, sende en oppfordring til menighetsrådene om innen 1. april å fremme forslag på inntil 4 leke kandidater til bispedømmerådet.

Menighetsrådet kan foreslå leke kandidater fra hele bispedømmet. Ungdomsråd eller tilsvarende organ bør overfor bispedømmerådet fremme forslag på kandidater. I tillegg til de innkomne forslag kan nominasjonskomiteens medlemmer dessuten fremme forslag om en kandidat hver.

De som foreslås skal forespørres av forslagsstiller om de er villige til å la seg nominere.

Oppstilling av nominasjonskomiteens foreløpige kandidatliste

§ 7-4 Etter utløpet av fristen innkalles nominasjonskomiteen til ett eller flere møter der en setter opp en liste på det tredobbelte antall i forhold til antall leke representanter som skal velges. Kandidatlisten skal ha 21, 24 eller 27 navn, avhengig av om det skal velges 7, 8 eller 9 leke representanter fra bispedømmet.

§ 7-5 Nominasjonen foregår ved vanlig flertallsvotering. Kandidatene føres opp på listen i alfabetisk rekkefølge med angivelse av fullstendig navn, stilling, menighet og alder.

§ 7-6 Begge kjønn skal være representert med ikke mindre enn 40 prosent. Nominasjonskomiteen skal dessuten ta med kandidater fra forskjellige distrikter og sørge for at listen inneholder en andel kandidater som er under 30 år på minst 20 prosent.

§ 7-7 Bare personer som er valgbare, kan oppføres på kandidatlisten.

§ 7-8 Valgperioden 2009-2011 settes ut av betraktning i forhold til regelen om at den som har sittet i to sammenhengende perioder ikke kan gjenvelges. Ved valget i 2009 kan derfor også den som har gjort tjeneste som valgt medlem av bispedømmerådet i to sammenhengende valgperioder, velges igjen for den derpå følgende valgperiode.

§ 7-9 Medlemmer av nominasjonskomiteen kan settes opp på valglisten.

Supplerende nominasjon (ved et antall kirkemedlemmer)

§ 7-10 Etter at nominasjonskomiteens foreløpige kandidatliste er offentliggjort, gis det 1 måneds frist med anledning til å fremme supplerende kandidater. Forslagene sendes valgrådet.

§ 7-11 Et antall kirkemedlemmer i bispedømmet, minimum 50 kirkemedlemmer fra minst 3 ulike sokn, kan fremme alternative kandidater i den supplerende nominasjon. Forslagsstillerne kan kun nominere én kandidat. Det må foreligge underskrift fra forslagsstillerne, det må oppgis en tillitsperson for forslagsstillerne. Det må også foreligge skriftlig bekreftelse fra kandidaten om at vedkommende er villig til å stille til valg. For øvrig gjelder Regler for valg av menighetsråd § 7.2 så langt den passer.

§ 7-12 Forslag på kandidater ved supplerende nominasjon skal føres opp på den endelige kandidatlisten så sant de er kommet inn innen fristens utløp (§ 7-10) og vilkårene i § 7-11 er oppfylt.

Oppstilling av endelig kandidatliste

§ 7-13 Etter fristens utløp setter valgrådet opp den endelige kandidatlisten.

§ 7-14 På den endelige kandidatliste føres kandidatene opp i alfabetisk rekkefølge.

Presentasjon av kandidatene

§ 7-15 Nominasjonskomiteen utarbeider i forståelse med valgrådet en egen oversikt over kandidatene der disse blir nærmere presentert. Foruten de opplysninger som finnes på kandidatlisten, jf § 7-5, tas det her med opplysninger om utdanning/yrke, verv i offisiell og kirkelig sammenheng og andre opplysninger som vil være av betydning for de som skal avgi stemme. Kandidatene presenteres også med bilde. Det forutsettes at presentasjonen også omfatter hva kandidatene særlig vil arbeide for/ser som viktige satsingsområder. Forslagsstillerne ved den supplerende nominasjonen sender inn tilsvarende opplysninger om sin kandidat. Valgrådet innarbeider disse opplysningene i den samlede presentasjon av kandidatene.

Justering av kandidatliste før indirekte valgrunde (ved kombinasjon av direkte og indirekte valg)

§ 7-16 Der valget finner sted som kombinasjon av direkte og indirekte valg, strykes de (tre-fem) som er valgt til medlemmer av bispedømmeråd og Kirkemøte ved direkte valg fra valglisten før den indirekte valgomgangen.

§ 8. Stemmesedler og stemmeseddelkonvolutter

§ 8-1 Bispedømmerådet sørger for at det til direkte valg/direkte valgomgang blir trykt et tilstrekkelig antall stemmesedler til bruk for velgerne i valglokalene. Stemmesedlene skal være maskinlesbare. Stemmesedlenes utforming fastsettes av Kirkerådet.

For indirekte valgomgang vises til VIII § 1-1.

§ 8-2 Bispedømmerådet/valgrådet sørger for at det til direkte valg/direkte valgomgang er tilgjengelig trykte valgkonvolutter. Det lokale valgstyret/stemmestyret sørger for at valgkonvolutter og omslagskonvolutter er tilgjengelig ved forhåndsstemming og i valglokalet, jf. Regler for valg av menighetsråd § 8-5.

For indirekte valgomgang vises til VIII § 1-1.

§ 9. Kunngjøring av valget (direkte valgomgang)

§ 9-1 Tid og sted for direkte valg/direkte valgomgang kunngjøres på samme tid og på samme måte som menighetsrådsvalget, jf. Regler for valg av menighetsråd § 2.6.

§ 10. Forhåndsstemming (direkte valgomgang)

§ 10-1 Forhåndsstemming ved direkte valg/direkte valgomgang finner sted etter samme regler som for forhåndsstemming ved menighetsrådsvalget, jf. Regler for valg av menighetsråd § 10 med særskilte regler om perioden for forhåndsstemming (§ 10-2) for valget i 2009.

§ 11. Stemmegivning

§ 11-1 For stemmegivning på valgtinget ved direkte valg/direkte valgomgang følges prosedyrene i Regler for valg av menighetsråd §§ 11-1 til 11-4 og 11-6.

De avgitte stemmesedler telles. Antallet kontrolleres mot antall avkryssninger i manntallet. Stemmesedlene sendes sammen med et følgeskriv i omslagskonvolutt direkte til valgrådet innen 16. september.

I følgeskrivet skal det gis opplysninger om a) navn på soknet b) antall avgitte stemmer c) underskrift.

§ 11-2 Stemmegivning ved indirekte valgomgang foregår på et menighetsrådsmøte og skal være skriftlig. Hvert enkelt lekt medlem av menighetsrådet avgir stemme.

Stemmesedlene legges i tilsendt konvolutt som lukkes i møtet og sendes sammen med et følgeskriv i omslagskonvolutt direkte til valgrådet innen 1. desember.

I følgeskrivet skal det gis opplysninger om a) navn på menighetsrådet b) hvor mange stemmeberettigede som var til stede c) hvor mange stemmer som ble avgitt d) underskrift.

§ 11-3 Ved preferansevalg kan velgeren rangere inntil 5 kandidater, ved å sette ett kryss på stemmeseddelen i kolonnen for "mitt førstevalg", ett i kolonnen for "mitt andrevalg" osv. Velgeren skal rangere minst en kandidat.

§ 12. Opptelling

§ 12-1 Valgrådet foretar prøving og opptelling av stemmene. En stemmeseddel skal godkjennes om den inneholder rangering av ett navn. Inneholder stemmeseddelen flere avkryssninger i hver kolonne, eller andre avmerkninger eller tegn, anses de nederste avkryssningene for uskrevne.

Kåring av representanter ved preferansevalg

§ 12-2 Antallet avgitte stemmesedler divideres med antallet representantplasser økt med 1. Kvotienten avrundes oppover. Resultatet kalles valgtallet.

§ 12-3 Deretter telles opp hvor mange stemmer hver enkelt kandidat har fått på førsteplass. Har noen fått så mange stemmer på førsteplass at kandidaten når opp til valgtallet, er kandidaten valgt til representant.

§ 12-4 Har ingen kandidat så mange førstestemmer at vedkommende er valgt, og står det igjen flere kandidater enn det skal velges representanter, skal den kandidat som har lavest stemmetall som nr. 1 strykes fra alle stemmesedlene. Har to eller flere kandidater i slike tilfeller likt stemmetall, avgjøres det ved loddtrekning hvem som skal strykes.

§ 12-5 På de stemmesedler der den strøkne opprinnelig sto først, skal det telles opp hvem som har kommet frem på førsteplass. Dette regnes som førstestemmer og kommer i tillegg til førstestemmene fra første opptelling. Er ikke dette tilstrekkelig til at noen kandidat når opp til valgtallet, skal den som nå har det laveste stemmetall på førsteplass strykes. En fortsetter slik inntil en kandidat når opp til valgtallet.

§ 12-6 Når en kandidat på denne måten er valgt, skal det telles hvem som står på andreplassen på de stemmesedler der den valgte sto øverst. I oppgjøret videre skal disse regnes som førstestemmer for vedkommende kandidat, men disse stemmene teller bare med redusert vekt.

§ 12-7 En stemmeseddels reduserte vekt kommer en frem til ved å dividere stemmeoverskuddet (antall førstestemmer fratrukket valgtallet) med antall førstestemmer. Dette vektallet multipliserer en så med stemmeseddelenes tidligere vekt.

§ 12-8 Slik skal en fortsette med stryking av kandidater og med tildeling av overskuddsstemmer fra de valgte inntil det fastsatte antall representanter er valgt.

§ 12-9 Ved kombinasjon av direkte og indirekte valg gjennomføres slik opptelling separat for hver valgomgang.

Kåring av vararepresentanter ved en valgomgang

§ 12-10 Første vararepresentant utpekes i et nytt valgoppgjør der en går frem som om det skulle velges én representant mer enn det som er fastsatt. Ved dette oppgjøret skal en kandidat som er blitt valgt som representant ikke strykes etter reglene i § 12-5. Den kandidat som først når opp til valgtallet og som ikke er valgt til representant, er valgt til første vararepresentant.

§ 12-11 De følgende vararepresentanter utpekes på tilsvarende måte, inntil det er valgt det fastsatte antall vararepresentanter.

Kåring av vararepresentanter ved kombinasjon av direkte og indirekte valg

§ 12-12 Når det antall representanter som skal kåres etter den direkte valgomgangen er kåret, fortsetter opptellingen etter reglene i §§ 12-10 og 12-11 slik at det rangeres så mange kandidater som det samlet skal velges representanter ved den indirekte valgomgangen og vararepresentanter (fire pluss seks).

§ 12-13 Når det antall representanter som skal kåres etter den indirekte valgomgangen er kåret, fortsetter opptellingen etter reglene i §§ 12-10 og 12-11 slik at det rangeres så mange kandidater som det skal velges vararepresentanter (seks).

§ 12-14 Etter at begge valgomgangene er gjennomført kåres det seks vararepresentanter slik: Først kåres den som står for tur etter den indirekte valgomgangen til første vararepresentant. Deretter kåres den som står for tur etter den direkte valgomgangen til andre vararepresentant (som ikke er valgt til representant i den indirekte valgomgangen eller til første vararepresentant). Deretter kåres den som da står for tur etter den indirekte valgomgangen, og så videre annen hver gang til det er kåret seks vararepresentanter.

IV Regler for valg av representanter for samisk kirkeliv til bispedømmeråd og Kirkemøtet

§ 1. Valgråd

Valgrådene i de tre nordligste bispedømmene styrer valget av samiske representanter.

§ 2. Nominasjon og valg av representanter for samisk kirkeliv

§ 2-1 I de tre nordligste bispedømmene oppnevner bispedømmerådene en samisk representant til nominasjonskomiteen for valg av leke medlemmer, etter forslag fra Samisk kirkeråd.

§ 2-2 Bispedømmerådene i de tre nordligste bispedømmene skal i god tid, senest 15. januar 2009, sende en oppfordring til samtlige menighetsråd i de respektive samiske språkområder om å fremme forslag på henholdsvis 3 nord- lule- og sørsamiske

representanter, hvorav minst 2 leke. Samisk kirkeråd fastsetter nærmere hvilke sokn som faller inn under de respektive samiske språkområder.

§ 2-3 Nominasjonskomiteen for leke bispedømmerådsmedlemmer i de tre nordligste bispedømmene, skal sette opp en liste på henholdsvis 5 nord-, lule- og sørsamiske representanter, hvorav minst 3 leke.

Begge kjønn skal være representert med ikke mindre enn 40 prosent. Nominasjonskomiteen skal dessuten ta med kandidater fra forskjellige distrikter og sørge for at listen inneholder kandidater som er under 30 år.

Bare personer som er valgbare, kan oppføres på kandidatlisten. De samiske kandidatene må stå i samemanttallet eller oppfylle kriteriene for å bli registrert, og være bosatt i det respektive samiske språkområdet.

Medlemmer av nominasjonskomiteen og elektorer kan settes opp på kandidatlisten.

§ 2-4 Nominasjonskomiteen i de tre nordligste bispedømmene sender kandidatliste med forslag til 5 samiske kandidater til valgrådet.

Kandidatlisten for nordsamiske og lulesamiske representanter oversendes til de 10 elektorene for de respektive områdene som er oppnevnt av Samisk kirkeråd til å foreta valget av de nordsamiske og lulesamiske representantene. Nærmere regler for valg av de sørsamiske representantene fastsettes av Kirkerådet etter forslag fra Samisk kirkeråd.

§ 2-5 Valget på samiske representanter skjer som postvalg. Hver elektor skal avgi stemme på to kandidater på listen for eget språkområde.

§ 2-6 For øvrig anvendes reglene for valg av leke medlemmer (III) ved indirekte valgogang så langt de passer.

V Regler for valg av representant fra døvemenighetene til Oslo bispedømmeråd og Kirkemøtet

§ 1. Valgråd

Valgrådet i Oslo bispedømme styrer valget av representant fra døvemenighetene til Oslo bispedømmeråd.

§ 2. Nominasjon og valg av representant for døvemenighetene i Oslo bispedømmeråd

§ 2-1 Døvekirkenes fellesråd er nominasjonskomité for det særskilte valget av representant fra døvemenighetene til Oslo bispedømmeråd.

§ 2-2 Oslo bispedømmeråd skal i god tid, senest innen 15. januar 2009, sende en oppfordring til samtlige menighetsråd i Døvekirken om å fremme forslag på fire leke kandidater til det ordinære valget. Dessuten bes menighetsrådene i Døvekirken om å fremme forslag på 3 leke medlemmer, til det særskilte valget av representant fra døvemenighetene til Oslo bispedømmeråd.

§ 2-3 Nominasjonskomiteen for det særskilte valget av representant fra døvemenighetene til Oslo bispedømmeråd setter opp en liste med 5 representanter.

Begge kjønn skal være representert med ikke mindre enn 40 prosent. Nominasjonskomiteen skal dessuten ta med kandidater fra forskjellige distrikter og sørge for at listen inneholder kandidater som er under 30 år.

Bare personer som er valgbare, kan oppføres på valglisten. Kandidatene til valg av representant fra døvemenighetene til Oslo bispedømmeråd må ha stemmerett i døvemenighetene, jf. "Regler om sammensetning og valg til de døvekirkelige organer, og om formene for deres virksomhet" § 1.

Medlemmer av nominasjonskomiteen kan settes opp på kandidatlisten.

§ 2-4 Nominasjonskomiteen for valg av døvemenighetens representant til Oslo bispedømmeråd sender kandidatlisten til valgrådet i Oslo bispedømme. En kandidat på listen for valg til det døvekirkelige valget, kan ikke samtidig stå som kandidat til det ordinære valget.

Kandidatlisten for valg av døvemenighetenes representant til Oslo bispedømmeråd sendes til menighetsrådene i Døvekirken.

§ 2-5 Ved valg av representant fra døvemenighetene til Oslo bispedømmeråd og Kirkemøtet, avgir hvert enkelt medlem av døvemenighetenes menighetsråd stemme på 2 forskjellige kandidater. Avstemningen foregår på et menighetsrådsmøte og skal være skriftlig.

§ 2-6 For øvrig anvendes reglene for valg av leke medlemmer (III) ved indirekte valgogang så langt de passer.

VI Regler for valg av prest til medlem av bispedømmeråd og Kirkemøtet

§ 1. Nominasjon og valg av prest til medlem av bispedømmeråd og Kirkemøtet

§ 1-1 Nominasjonskomiteen for prestene består av en prest fra hvert prosti som velges av prostiets prester på et møte som valgrådet i samarbeid med prosten innkaller til. Møtet avholdes innen 15. mars 2009. Det velges et medlem og et varamedlem fra hvert prosti. Det bør tilstrebes ungdomsrepresentasjon og at begge kjønn er representert. Medlemmer av bispedømmerådet er utelukket fra å være representert i nominasjonskomiteen. Komiteen velger selv sin leder. Bispedømmerådet informerer valgrådet og prostene om dette senest 1. januar.

§ 1-2 Bispedømmerådet skal i god tid, senest 15. januar 2009, sende en oppfordring til prestene i offentlig kirkelig prestestilling i bispedømmet om innen 1. april å fremme forslag til geistlig medlem av bispedømmerådet. Oslo bispedømmeråd skal sende en oppfordring til samtlige prester i Døvekirken om å fremme forslag til geistlig medlem. De som foreslås skal forespørres om de er villige til å la seg nominere. I tillegg til de innkomne forslag kan nominasjonskomiteens medlemmer dessuten fremme forslag om en kandidat hver.

§ 1-3 Etter utløpet av fristen innkalles nominasjonskomiteen til et eller flere møter der den setter opp en foreløpig kandidatliste på 5 kandidater. Nominasjonen foregår ved vanlig flertallsvotering. Kandidatene føres opp på listen i alfabetisk rekkefølge med angivelse av fullstendig navn, stilling, menighet og alder.

Begge kjønn skal være representert. Nominasjonskomiteen skal dessuten ta med kandidater fra forskjellige distrikter og om mulig sørge for at listen inneholder minst én kandidat under 30 år.

Bare personer som er valgbare kan oppføres på kandidatlisten.

Medlemmer av nominasjonskomiteen kan settes opp på kandidatlisten.

Kandidatene spørres på forhånd om de er villige til å stå på kandidatlisten.

Nominasjonskomiteen utarbeider i forståelse med valgrådet, en egen oversikt over kandidatene der disse blir nærmere presentert. Foruten de opplysninger som finnes på kandidatlisten (jf. første ledd, siste punktum), tas det her med opplysninger om utdanning/yrke, verv i offisiell og kirkelig sammenheng og andre opplysninger som vil være av betydning for de som skal avgi stemme. Kandidatene presenteres også med bilde. Det forutsettes at presentasjonen også omfatter hva kandidatene særlig vil arbeide for/ser som viktige satsingsområder.

§ 1-4 Nominasjonskomiteen sender kandidatlisten med de 5 kandidatene til valgrådet innen 15. mai, sammen med en liste over øvrige opplysninger om kandidatene.

Kandidatlisten offentliggjøres samtidig.

Etter at nominasjonskomiteens foreløpige kandidatliste er offentliggjort, gis det 1 måneds frist med anledning til å fremme supplerende kandidater. Forslagene sendes valgrådet.

Et antall stemmeberettigede prester i bispedømmet, minst 10, hvor det skal være stemmeberettigede fra minst 2 prostier, kan fremme alternative kandidater i den supplerende nominasjon. Forslagsstillerne kan kun nominere én kandidat. Det må foreligge underskrift fra forslagsstillerne, det må oppgis en tillitsperson for forslagsstillerne. Det må også foreligge skriftlig bekreftelse fra kandidaten om at vedkommende er villig til å stille til valg.

Forslag på kandidater ved supplerende nominasjon skal føres opp på den endelige kandidatlisten så sant de er kommet inn innen fristens utløp og vilkårene i forrige ledd er oppfylt.

Valgrådet setter opp den endelige kandidatlisten innen 20. juni og sørger for at kandidatlisten/stemmeseddelen blir mangfoldiggjort og sendt prestene i offentlig kirkelig prestestilling i bispedømmet, herunder for Oslo bispedømmes del prester i Døvekirken, innen 1. oktober sammen med en egen presentasjon av kandidatene, jf. § 1-3, siste ledd, og med angivelse av frist for innsending av stemmesedler (innen 1. desember).

§ 1-5 Som stemmeseddel skal nyttes den tilsendte stemmeseddel. Valget finner sted som preferansevalg. Stemmeseddelen skal gi anledning til å rangere inntil tre kandidater som henholdvis første, annet og tredje valg. Stemmesedler hvor ingen kandidater er rangert, blir forkastet.

§ 1-6 Stemmeseddelen legges i tilsendt konvolutt som lukkes og sendes sammen med et følgeskriv i omslagskonvolutt direkte til valgrådet innen 1. desember. Stemmesedler fra flere prester i en menighet kan legges sammen i tilsendte konvolutt. Det skal i følgeskrivet fremgå hvem som har stemt.

§ 1-7 Valgrådet foretar prøving og opptelling av stemmene. En stemmeseddel skal godkjennes om den inneholder rangering av én kandidat.

Ved preferansevalg er den kandidat valgt som har fått flere førstestemmer enn halvparten av de godkjente stemmesedler.

Har ingen kandidat fått et tilstrekkelig antall førstestemmer, strykes den kandidat som har færrest førstestemmer, og på de stemmesedler hvor den strøkne sto først, skal det telles opp hvem som har kommet frem på første plass. Dette regnes som førstestemmer som kommer i tillegg til førstestemmene fra første opptelling. Dette pågår til en kandidat er valgt etter 1. ledd. Har to eller flere kandidater samme antall førstestemmer, avgjøres det ved loddtrekning hvem som skal strykes.

Deretter går det fram på samme måte ved valg av 2 varamedlemmer.

§ 2. Om stemmerett og valgbarhet

§ 2-1 Enhver ordinert prest som tjenestegjør i en fast offentlig kirkelig prestestilling i bispedømmet er valgbar og har forslags- og stemmerett på den geistlige representant i bispedømmeråd og Kirkemøtet. Dette gjelder institusjonsprester, sykehusprester, studentprester, feltprester, menighetsprester og vikarprester som er tilsatt av offentlig (kirkelig, statlig, fylkeskommunal eller kommunal) myndighet. Døveprestene er valgbar og har forslags- og stemmerett på geistlig medlem til Oslo bispedømmeråd. Ordinerte prester tilsatt i prestestilling av private organer, organisasjoner, stiftelser og lignende faller utenfor, likeså prestevikarer. Ordinert prest ved bispedømmekontoret er ikke valgbar, men har forslags- og stemmerett. Ordinert prest ved de sentralkirkelige råd er ikke valgbar, og har ikke forslags- og stemmerett ved valg av prest.

Ved permisjon under 1 år vil vedkommende fortsatt være valgbar, men det vil være den som vikarierer i stillingen som deltar i valg av nominasjonskomité, jf. § 1-1, og som har forslags- og stemmerett, jf. §§ 1-2 og 1-5, dersom vedkommende for øvrig oppfyller kravene.

Valgperioden 2009-2011 settes ut av betraktning i forhold til regelen om at den som har sittet i to sammenhengende perioder ikke kan gjenvelges. Ved valget i 2009 kan derfor også den som har gjort tjeneste som valgt medlem av bispedømmerådet i to sammenhengende valgperioder, velges igjen for den derpå følgende valgperiode.

§ 2-2 Kirkerådet avgjør i tvilstilfelle om og hvor en person har stemmerett eller er valgbar.

VII Regler for valg av lek kirkelig tilsatt medlem av bispedømmeråd og Kirkemøtet

§ 1. Nominasjon og valg av lek kirkelig tilsatt til medlem av bispedømmeråd og Kirkemøtet

§ 1-1 Nominasjonskomiteen for kirkelig tilsatte består av en kirkelig tilsatt fra hvert prosti som velges av de kirkelige tilsatte i prostiet på et møte som valgrådet i samarbeid med kirkevergen ved prostesetet innkaller til. Møtet avholdes innen 15. mars 2009. Det velges et medlem og et varamedlem fra hvert prosti. Det bør tilstrebes ungdomsrepresentasjon og at begge kjønn er representert. Medlemmer av bispedømmerådet er utelukket fra å være representert i nominasjonskomiteen. Komiteen velger selv sin leder. Bispedømmerådet informerer valgrådet, prostene og kirkevergene om dette senest 1. januar.

§ 1-2 Bispedømmerådet skal i god tid, senest 15. januar 2009, sende en oppfordring til de leke kirkelig tilsatte i bispedømmet om innen 1. april å fremme forslag til lek kirkelig tilsatt medlem av bispedømmerådet. Oslo bispedømmeråd skal sende en oppfordring til

de leke kirkelig tilsatte i Døvekirken om å fremme forslag til lek kirkelig tilsatt medlem. De som foreslås skal forespørres om de er villige til å la seg nominere. I tillegg til de innkomne forslag kan nominasjonskomiteens medlemmer dessuten fremme forslag om en kandidat hver.

§ 1-3 Etter utløpet av fristen innkalles nominasjonskomiteen til et eller flere møter der den setter opp en foreløpig kandidatliste på 5 kandidater. Nominasjonen foregår ved vanlig flertallsvotering. Kandidatene føres opp på listen i alfabetisk rekkefølge med angivelse av fullstendig navn, stilling, menighet og alder.

Begge kjønn skal være representert. Nominasjonskomiteen skal dessuten ta med kandidater fra forskjellige distrikter og tjenestekategorier, og sørge for at listen om mulig inneholder minst én kandidat under 30 år.

Bare personer som er valgbare kan oppføres på kandidatlisten.

Medlemmer av nominasjonskomiteen kan settes opp på kandidatlisten.

Kandidatene spørres på forhånd om de er villige til å stå på kandidatlisten.

Nominasjonskomiteen utarbeider i forståelse med valgrådet, en egen oversikt over kandidatene der disse blir nærmere presentert. Foruten de opplysninger som finnes på kandidatlisten (jf. første ledd, siste punktum), tas det her med opplysninger om utdanning/yrke, verv i offisiell og kirkelig sammenheng og andre opplysninger som vil være av betydning for de som skal avgi stemme. Kandidatene presenteres også med bilde. Det forutsettes at presentasjonen også omfatter hva kandidatene særlig vil arbeide for/ser som viktige satsingsområder.

§ 1-4. Nominasjonskomiteen sender kandidatlisten med de 5 kandidatene til valgrådet innen 15. mai, sammen med en liste over øvrige opplysninger om kandidatene.

Kandidatlisten offentliggjøres samtidig.

Etter at nominasjonskomiteens foreløpige kandidatliste er offentliggjort, gis det 1 måneds frist med anledning til å fremme supplerende kandidater. Forslagene sendes valgrådet.

Et antall stemmeberettigede leke kirkelig tilsatte i bispedømmet, minst 10, hvor det skal være stemmeberettigede fra minst 2 prostier, kan fremme alternative kandidater i den supplerende nominasjon. Forslagsstillerne kan kun nominere én kandidat. Det må foreligge underskrift fra forslagsstillerne, det må oppgis en tillitsperson for forslagsstillerne. Det må også foreligge skriftlig bekreftelse fra kandidaten om at vedkommende er villig til å stille til valg.

Forslag på kandidater ved supplerende nominasjon skal føres opp på den endelige kandidatlisten så sant de er kommet inn innen fristens utløp og vilkårene i forrige ledd er oppfylt.

Valgrådet setter opp den endelige kandidatlisten innen 20. juni og sørger for at kandidatlisten/stemmeseddelen blir mangfoldiggjort og sendt samtlige stemmeberettigede leke kirkelig tilsatte i bispedømmet, herunder for Oslo bispedømmes del leke kirkelig tilsatte i Døvekirken, innen 1. oktober sammen med en egen presentasjon av kandidatene, jf. § 1-3, siste ledd, og med angivelse av frist for innsending av stemmesedler (innen 1. desember).

§ 1-5 Som stemmeseddel skal nyttes den tilsendte stemmeseddel. Valget finner sted som preferansevalg. Stemmeseddelen skal gi anledning til å rangere inntil tre kandidater som henholdsvis første, annet og tredje valg. Stemmesedler hvor ingen kandidater er rangert, blir forkastet.

§ 1-6 Stemmeseddelen legges i tilsendt konvolutt som lukkes og sendes sammen med et følgeskriv i omslagskonvolutt direkte til valgrådet innen 1. desember. Stemmesedler fra leke kirkelig tilsatte i en menighet kan legges sammen i tilsendte konvolutt. Det skal i følgeskrivet fremgå hvem som har stemt.

§ 1-7 Valgrådet foretar prøving og opptelling av stemmene. En stemmeseddel skal godkjennes om den inneholder rangering av én kandidat.

Ved preferansevalg er den kandidat valgt som har fått flere førstestemmer enn halvparten av de godkjente stemmesedler.

Har ingen kandidat fått et tilstrekkelig antall førstestemmer, strykes den kandidat som har færrest førstestemmer, og på de stemmesedler hvor den strøkne sto først, skal det telles opp hvem som har kommet frem på førsteplass. Dette regnes som førstestemmer som kommer i tillegg til førstestemmene fra første opptelling. Dette pågår til en kandidat er valgt etter 1. ledd. Har to eller flere kandidater samme antall førstestemmer, avgjøres det ved loddtrekning hvem som skal strykes.

Deretter går det fram på samme måte ved valg av 2 varamedlemmer.

§ 2. Om stemmerett og valgbarhet

§ 2-1 Med "lek kirkelig tilsatt" menes i disse regler enhver person som er tilsatt av kirkelig fellesting, menighetsråd eller bispedømmeråd i en lek kirkelig stilling på minst 15 timer i uken. Lek kirkelig tilsatt i Døvekirken er valgbar og har forslags- og stemmerett på lek kirkelig tilsatt til Oslo bispedømmeråd.

Daglig leder av bispedømmerådet og andre leke kirkelig tilsatte ved bispedømmekontoret er ikke valgbar, men har forslags- og stemmerett. Lek tilsatt ved de sentralkirkelige råd er ikke valgbar, og har ikke forslags- og stemmerett ved valg av lek kirkelig tilsatt.

Ved permisjon under 1 år vil vedkommende fortsatt være valgbar, men det vil være den som vikarierer i stillingen som deltar i valg av nominasjonskomité, jf. § 1-1, og som har forslags- og stemmerett, jf. §§ 1-2 og 1-5, dersom vedkommende for øvrig oppfyller kravene.

Valgperioden 2009-2011 settes ut av betraktning i forhold til regelen om at den som har sittet i to sammenhengende perioder ikke kan gjenvelges. Ved valget i 2009 kan derfor også den som har gjort tjeneste som valgt medlem av bispedømmerådet i to sammenhengende valgperioder, velges igjen for den derpå følgende valgperiode.

§ 2-2 Kirkerådet avgjør i tvilstilfelle om og hvor en person har stemmerett eller er valgbar.

VIII Felles bestemmelser

§ 1. Forskjellige felles bestemmelser

§ 1-1 Bispedømmerådet sørger for trykking og utsendelse av stemmesedler og valgkonvolutter til bruk ved forhåndsstemming, og til menighetsrådene, de stemmeberettigede ved valg av representanter for samisk kirkeliv og Døvekirken, de stemmeberettigede prester og leke kirkelig tilsatte. Det trykkes og sendes ut til valgstyrene egne konvolutter for innsending av stemmesedler ved direkte valg/direkte valgogang på leke medlemmer.

§ 1-2 Valgrådet meddeler utfallet av stemmegivningen til bispedømmerådet, som fører resultatet inn i bispedømmerådets møtebok og offentliggjør valgresultatet omgående. Frist for innberetning av resultatet ved direkte valg/direkte valgomgang på leke medlemmer er 21. september. Frist for innberetning av resultatet ved de øvrige valg er 8. desember.

Bispedømmerådet sender uten opphold melding om valget til dem som er valgt, og utskrift av møteboken til Kirkerådet.

Stemmesedlene skal oppbevares på et trygt sted under sikker forvaring til valgperioden er utløpet.

§ 1-3 For uttreden av bispedømmeråd og Kirkemøte gjelder reglene i kirkeloven § 7 tilsvarende.

§ 1-4 Klager i anledning av valget og forberedelsen av det, samt over valgoppgjøret, kan gis inn av enhver som er stemmeberettiget ved valget og av biskopen. Klagen må være fremmet for valgrådet innen syv dager etter valgets/valgomgangens avslutning.

Klage over valgoppgjøret må være fremmet for valgrådet innen syv dager etter at valgresultatet offentliggjøres.

Klager sendes Kirkerådet som kan påby nytt valgoppgjør eller omvalg.

§ 1-5 Blir en plass i bispedømmerådet og Kirkemøtet ubesatt etter at varamedlemmene i vedkommende kategori i tilfelle er rykket opp, skal lederen i bispedømmerådet underrette Kirkerådet, som i så fall kan påby nytt valgoppgjør.

Dersom det i valgperioden trer endelig ut av bispedømmerådet og Kirkemøtet så mange medlemmer og varamedlemmer at bispedømmerådet ikke kan bli vedtaksført og forholdet ikke kan avhjelpest ved nytt valgoppgjør, kan Kirkerådet samtykke i at det holdes utfyllingsvalg etter nærmere bestemmelser som det fastsetter.

§ 1-6 Det nyvalgte bispedømmerådet trer i funksjon 1.januar 2010. Dette medfører at bispedømmeråd valgt for perioden 2006-2010 fratrer 31. desember 2009.

§ 2. Utfyllende bestemmelser

§ 2-1 Kirkemøtet gir Kirkerådet myndighet til å foreta mindre endringer i valgrelgene og til å gi utfyllende bestemmelser om reglene, herunder bestemmelser om formene for nominasjonskomiteens arbeid, om manntall og utlegging av manntall, om utsendelse av valgkort, og om valg av sørsamisk representant.

§ 2-2 Kirkerådet har myndighet til å gjennomføre andre forsøk med valgordningene. Kirkerådet setter nærmere vilkår for gjennomføringen av slike forsøk. Ved utforming av forsøk og prøveordninger gis Kirkerådet myndighet til å fravike bestemmelsene her.

§ 3. Bestemmelse om virkeområde

§ 3-1 Reglene gjøres gjeldende ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøte i 2009.

B. Særskilte regler for valg av menighetsråd ved valgordningsforsøkene i 2009

Med hjemmel i kirkeloven § 6 og § 24 sjuende ledd, fastsettes følgende særskilte regler for menighetsrådsvalget i 2009:

§ 2.1 skal lyde:

Valg av menighetsråd skal i 2009 holdes i alle landets menigheter på en og samme dag, mandag 14. september. Valget finner sted samtidig og på samme sted som direkte valg/direkte valgogang av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøte. Menighetsrådet kan selv vedta at det på ett eller flere steder i soknet skal holdes valg også søndagen før den offisielle valgdagen.

§ 2.2 skal lyde:

Det er ikke anledning til avholde valget på andre dager.

I døvemenighetene kan valget finne sted i tilknytning til gudstjeneste søndag 13. september, og for øvrig gjennomføres som forhåndsstemming.

§ 2.3 skal lyde:

Menighetsrådet bestemmer hvor stemmegivningen skal foregå. Valget holdes i lokaler som gir god tilgjengelighet, om mulig i umiddelbar nærhet av kommunens valglokaler.

Menighetsrådet fastsetter tiden for stemmegivningen. Stemmegivningen mandag må ikke foregå senere enn kl. 20.

§ 2.4 nytt andre punktum skal lyde:

Der menighetsrådet bestemmer at inndelingen skal følge kommunens stemmekretser, og disse ikke samsvarer med soknegrensene eller de kirkelige stemmekretsene, kan menighetsrådene i de berørte sokn inngå samarbeid om avviklingen av valget i en stemmekrets.

Nåværende andre og tredje punktum blir tredje og fjerde punktum.

§ 2.6 Nytt første, andre og tredje punktum skal lyde:

Menighetsrådet kunngjør tid og sted for stemmegivningen senest innen forhåndsstemmingen starter 10. august. Kunngjøringen skjer i kirken, ved utsendelse av valgkort, i lokalavis eller menighetsblad og for øvrig på den måte menighetsrådet bestemmer. Valget bør kunngjøres flere ganger. Nærmere regler om utsendelse av valgkort i forbindelse med valget i 2009 gis av Kirkerådet.

Nåværende andre og tredje punktum blir fjerde og femte punktum.

§ 3.1 skal lyde:

Stemmerett ved valget har hvert medlem av Den norske kirke som bor i soknet og som senest i det år det stemmes vil ha fylt 15 år og ikke er fradømt stemmerett i offentlige anliggender, jf. kirkeloven § 4 første ledd.

§ 3.5 første punktum skal lyde:

Valgbar til menighetsrådet og pliktig til å ta imot valg er enhver som har rett til å stemme ved valget og som senest i det år det stemmes vil ha fylt 18 år.

§ 4. Manntall

og

§ 5. Utlegging av manntall og kunngjøring om utlegging – skal lyde:

Nærmere regler om manntallslistene og utleggelse av disse gis av Kirkerådet når Den norske kirkes medlemsregister foreligger som online-løsning.

§ 7.1 pkt. a) skal lyde:

a) skal være kommet inn til menighetsrådets leder senest 15.mai 2009.

§ 7.5 skal lyde:

Menighetsrådet skal kunngjøre de godkjente kandidatlistene snarest mulig og senest 10. august 2009, når forhåndsstemningen starter.

§ 9. Kunngjøring av valget

§ 9.1 utgår

§ 10.2 skal lyde:

Forhåndsstemmegivning kan foregå i tiden fra 10. august i valgåret fram til og med siste fredag før valgdagen.

§ 13, tredje ledd, første og andre punktum skal lyde:

Anken eller klagen må være framført muntlig i valgstyrets møter eller skriftlig være kommet inn til lederen i valgstyret innen sju dager etter valgdagen. Klage over valgoppgjøret må fremmes innen sju dager etter at valgoppgjøret er offentliggjort av menighetsrådet.

Nåværende andre punktum blir tredje punktum.

Endringene gjøres gjeldende ved menighetsrådsvalget i 2009.

B-b. Særskilte regler for val av sokneråd, forsøk med valordninga i 2009 (nynorsk målform)

Med heimel i kyrkelova § 6 og § 24 sjuande ledd, vert dei følgjande særskilte reglane fastsette for valet av sokneråd i 2009:

§ 2.1 skal lyde:

Val av sokneråd skal i 2009 haldast i alle sokn i landet på ein og same dag, måndag 14. september. Valet finn stad samtidig og på same stad som direkte val/direkte valomgang av leke medlemmer til bispedømeråd og Kyrkjemøte. Soknerådet kan sjølv gjera vedtak om at det skal haldast val på ein eller fleire stader i soknet også sundagen før den offisielle valdagen.

§ 2.2 skal lyde:

Det er ikkje høve til å gjennomføre valet på andre dagar.

I døvekyrkjelydane kan valet finne stad i samband med gudsteneste søndag 13. september, og elles verte gjennomført som forhåndsstemming.

§ 2.3 skal lyde:

Soknerådet fastset kvar røystinga skal gå føre seg. Valet skal gjennomførast i lokale som er lett tilgjengelege, om mogeleg i umiddelbar nærleik av vallokala til kommunen.

Soknerådet fastset tida for røystinga. Røystinga måndag må avsluttast seinast kl. 20.

§ 2.4 nytt andre punktum skal lyde:

Der soknerådet fastset at inndelinga skal følgja valkrinsane i kommunen, og desse ikkje samsvarar med soknegrensene eller dei kyrkjelege valkrinsane, kan sokneråda i dei sokna dette gjeld samarbeida om avviklinga av valet i ein valkrins.

Noverande andre og tredje punktum blir tredje og fjerde punktum.

§ 2.6 Nytt første, andre og tredje punktum skal lyde:

Soknerådet kunngjer tid og stad for røystinga seinast innan førehandsrøystinga startar 10. august. Kunngjeringa skjer i kyrkja, ved utsending av valkort, i lokalavis eller kyrkjelydsblad og elles på den måten soknerådet fastset. Valet bør kunngjerast fleire gongar. Nærare reglar om utsending av valkort i samband med valet i 2009 vert gjeve av Kyrkjerådet.

Noverande andre og tredje punktum blir fjerde og femte punktum.

§ 3.1 skal lyde:

Røysterett ved valet har kvart medlem av Den norske kyrkja som bur i soknet og som seinast i det året det vert røysta vil ha fylt 15 år og ikkje er frådømt røysterett i offentlege saker, jf. Kyrkjelova § 4 fyrste ledd.

§ 3.5 første punktum skal lyde:

Valfør til soknerådet og pliktig til å ta imot val er alle som har rett til å røysta ved valet og som seinast i det året det vert røysta vil ha fylt 18 år.

§ 4. Manntal

og

§ 5. Utlegging av manntal og kunngjering om utlegging – skal lyde:

Nærare reglar om manntalslister og utlegging av desse vert gjevne av Kyrkjerådet når medlemsregisteret til Den norske kyrkja vert tilgjengeleg online.

§ 7.1 pkt. a) skal lyde:

a) skal vere kome inn til leiaren av soknerådet seinast 15.mai 2009.

§ 7.5 skal lyde:

Soknerådet skal kunngjera dei godkjente kandidatlistene snarast mogeleg og seinast 10. august 2009, når førehandsrøystinga startar.

§ 9. Kunngjering av valet

§ 9.1 går ut

§ 10.2 skal lyde:

Det kan røystast på førehand i tida frå 10. august i valåret fram til og med siste fredag før valdagen.

§ 13, tredje ledd, første og andre punktum skal lyde:

Anka eller klaga må framførast munnleg i møte i valstyret eller vere innlevert skriftleg til leiaren i valstyret innan sju dagar etter valdagen. Klage over valoppgjeret må fremjast innan sju dagar etter at valoppgjeret er offentleggjort av soknerådet.

Noverande andre punktum blir tredje punktum.

Endringane vert gjeldande ved soknerådsvalet i 2009.

C. Særskilte regler om formene for menighetsrådets og kirkelig fellesråds virksomhet som følge av valgordningsforsøkene i 2009

Med hjemmel i kirkeloven § 8 tredje ledd og § 13 tredje ledd fastsettes følgende særskilte regler om formene for menighetsrådets og kirkelig fellesråds virksomhet som følge av valgordningsforsøkene i 2009:

§ 1 skal lyde:

§ 1. Konstituering

1. Menighetsrådet trer i funksjon 1. oktober 2009. Valgperioden strekker seg til og med 30. september 2011. Dette medfører at menighetsråd valgt for perioden 2006-2010 fratrer 30. september 2009. Kirkelig fellesråd trer i funksjon 1. november 2009. Valgperioden strekker seg til og med 31. oktober 2011. Dette medfører at kirkelig fellesråd valgt for perioden 2006-2010 fratrer 31. oktober 2009.

2. Konstituerende møte i det nyvalgte menighetsrådet avholdes innen utgangen av oktober 2009. Konstituerende møte i det nyvalgte kirkelig fellesråd avholdes innen utgangen av november 2009. Møtet kalles sammen av lederen av det fratredende rådet med minst 14 dagers varsel. Det er vedtaksført når minst 2/3 av medlemmene er til stede.

Endringen gjøres gjeldende ved tiltredelsen av nye menighetsråd og kirkelige fellesråd i 2009.

D. Særskilte regler for valg av Kirkeråd som følge av valgordningsforsøkene i 2009

Med hjemmel i kirkeloven § 25 fjerde ledd fastsettes følgende særskilte regler for valg av Kirkeråd som følge av valgordningsforsøkene i 2009:

§ 1-2 skal lyde:

Kirkerådet velges for en periode på 2 år, og trer i funksjon 1. januar året etter at valget har funnet sted.

Nominasjon av kandidater fra bispedømmene

...

§ 3-5 skal lyde:

Nominasjonskomiteen fremlegger på grunnlag av bispedømmerådenes prioriteringer forslag på 3 kandidater fra hvert bispedømme. Listen skal inneholde 21 leke kandidater, 3 kandidater som er lek kirkelig tilsatt og 9 prester. Nominasjonskomiteen bør ta hensyn til hvilke kategorier bispedømmene tidligere har vært representert ved. Dersom de innsendte forslag ikke innfrir de ovenfornevnte krav, innhenter nominasjonskomiteen supplerende forslag.

Nominasjon av kandidater blant alle Kirkemøtets medlemmer

§ 3-6 skal lyde:

Nominasjonskomiteen legger frem forslag til kandidater blant alle Kirkemøtets medlemmer, minimum 2 leke kandidater og 2 prester. Hvis en av lederkandidatene er prest, legges det fram forslag på minimum 4 leke kandidater.

§ 3-7 skal lyde:

Bispedømmerådene kan komme med forslag til kandidater blant alle Kirkemøtets medlemmer.

§ 4-1 skal lyde:

Nominasjonskomiteen setter opp en tredelt kandidatliste. Første del skal inneholde kandidater til leder av Kirkerådet. Andre del skal inneholde kandidatene fra bispedømmene og ordnes bispedømmevis og i prioritert rekkefølge. Tredje del skal inneholde kandidatene som skal velges blant alle Kirkemøtets medlemmer og settes opp alfabetisk. Kandidatene føres opp på listen med angivelse av fullstendig navn, adresse, stilling og alder, og evt. andre opplysninger om kandidatene. Det må videre fremgå om vedkommende er lek, lek kirkelig tilsatt eller prest.

Valg av representanter fra bispedømmene

§ 5-5 skal lyde:

Deretter velges de 11 bispedømmerepresentantene, 1 fra hvert bispedømme. Hvert medlem av Kirkemøtet skal avgi 11 stemmer på henholdsvis 7 leke, 1 lek kirkelig tilsatt og 3 prester.

Valg av representanter blant alle Kirkemøtets medlemmer

§ 5-6 skal lyde

Etter at resultatet av ovenstående valg foreligger, foretas det valg av representanter blant alle Kirkemøtets medlemmer. Hvert medlem av Kirkemøtet skal avgi 2 stemmer på henholdsvis 1 lek og 1 prest.

Dersom den som er valgt til leder er prest, velges 2 leke.

§ 5-8 skal lyde:

Varamedlem for lek representant fra et bispedømme, er den leke kandidaten fra vedkommende bispedømme som har fått nest flest stemmer. Hvis det ikke er avgitt stemmer på annen kandidat eller hvis det ikke er annen kandidat, utpeker vedkommende bispedømmeråd vararepresentanten.

§ 5-11 skal lyde:

Varamedlem for representanter valgt blant alle Kirkemøtets medlemmer, er de(n) representant(er) som kommer deretter i stemmetall. Der det er 2 representanter fra en kategori, er vararepresentanten med flest stemmer personlig varamedlem for den representanten som har fått flest stemmer, og vararepresentanten som har fått nest flest stemmer er personlig varamedlem for den representanten som har fått nest flest stemmer.

§ 6-1 skal lyde:

Valgbar til Kirkerådet er Kirkemøtets valgte medlemmer

§§ 6-2 og 6-3 utgår

Endringen gjøres gjeldende ved valg av Kirkeråd i 2010.

E. Særskilte regler i statutter for Mellomkirkelig råd som følge av valgordningsforsøkene i 2009

Følgende særskilte regler i statutter for Mellomkirkelig råd fastsettes som følge av valgordningsforsøkene i 2009:

§ 5. skal lyde:

Rådet består av

- h. En representant for hvert bispedømme, etter forslag fra bispedømmerådet, valgt av Kirkemøtet. For hver av representantene velges en vararepresentant fra samme bispedømme.*
- i. (utgår)*
- j. En representant for Kirkens Nødhjelp med vararepresentant. Disse velges av Kirkens Nødhjelps styre.*
- k. En biskop med vararepresentant oppnevnt av Bispemøtet.*
- l. Den norske kirkes medlem(mer) av Det lutherske verdensforbunds råd.*
- m. Den norske kirkes medlem(mer) av Kirkenes verdensråds sentralkomité.*
- n. Den norske kirkes medlem(mer) av Konferansen av europeiske kirkers sentralkomité.
Representantene i pkt a velges for fire år av gangen med mulighet til gjenvalg.
Representantene i pkt c-d oppnevnes for fire år av gangen.
Rådet trer i funksjon 1. januar året etter at valget har funnet sted.
Ledere i faste underutvalg møter i Rådet uten stemmerett.*

§ 6. skal lyde:

Kirkemøtet velger ved særskilt avstemning leder for en periode på to år. Den som velges til leder, er samtidig valgt til medlem av Rådet for en periode på 4 år, med mindre lederen faller inn under § 5 e-g.

Leder kan gjenvelges. Kirkemøtets valgkomité forbereder og gjennomfører valget av leder midt i valgperioden. Rådet velger selv nestleder for en periode på to år.

Såfremt lederen ikke er valgt medlem av Kirkemøtet, møter lederen på Kirkemøtet med tale- og forslagsrett. Lederen møter fast i Kirkerådet med tale- og forslagsrett. Nestlederen er vararepresentant.

Endringene gjøres gjeldende ved valg av Mellomkirkelig råd og ledervalg til Mellomkirkelig råd på Kirkemøtet 2010.

F. Særskilte regler om formene for bispedømmerådets virksomhet i perioden 1.1.2010-31.12.2011:

Med hjemmel i kirkeloven § 23 siste ledd fastsettes følgende særskilte regler om formene for bispedømmerådets virksomhet i perioden 1.1.2010-31.12.2011:

Ny § 1-3 skal lyde:

De av Kirkerådets medlemmer som er valgt som representanter fra bispedømmerådene for perioden 2006-2010, har møte og talerett i bispedømmerådet i alle saker fram til nytt Kirkeråd er valgt på Kirkemøtet 2010.

2. Gjennomføringen av de kirkelige valg etter disse reglene tilpasses de økonomiske midler som stilles til disposisjon. Kirkerådet gis fullmakt til å gjøre de endringer som eventuelt måtte bli nødvendige.
3. Følgende forsøksordninger fastsettes for de enkelte bispedømmer ved valg av leke medlemmer ved valg til bispedømmeråd/Kirkemøte i 2009:

Forsøk med direkte valg av alle leke medlemmer av bispedømmerådet/
Kirkemøtet:

- Oslo bispedømme
- Hamar bispedømme
- Stavanger bispedømme
- Nord-Hålogaland bispedømme

Forsøk med kombinasjon av direkte og indirekte valg på leke medlemmer
av bispedømmerådet/Kirkemøtet:

- Borg bispedømme
- Tunsberg bispedømme
- Agder og Telemark bispedømme
- Bjørgvin bispedømme
- Møre bispedømme
- Nidaros bispedømme
- Sør-Hålogaland bispedømme

4. Følgende særskilte regler i Kirkemøtets forretningsorden fastsettes som følge av valgordningsforsøkene i 2009:

§ 1-3 skal lyde:

Kirkemøtet består av medlemmene av bispedømmerådene og leder av Samisk kirkeråd (jf. pkt. A, romertall II).

§ 1-4 skal lyde:

Andre representanter på Kirkemøtet

Med tale- og forslagsrett møter:

- *leder av Mellomkirkelig råd, såfremt vedkommende ikke er valgt medlem av Kirkemøtet*
- *4 representanter for Ungdommens kirkemøte*
- *1 representant for hver av de tre teologiske fakultetene, oppnevnt av fakultet selv*
- *avtroppende medlemmer av Kirkerådet.*

Med talerett møter:

- *Kirkerådets direktør*
- *generalsekretærene i Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd*
- *1 representant fra kirkeavdelingen i Kultur- og kirke departementet*
- *representanter fra kirkesamfunn som Den norske kirke har kirkefelleskap med*

Med talerett i saker som angår egen virksomhet møter:

- *1 representant for Den norske Sjømannskirken/Norsk kirke i utlandet*
- *1 representant for Døvekirkenes fellesråd*

Møtet kan gi talerett i enkeltsaker til andre personer etter forslag fra dirigenten.

Endringene gjøres gjeldende ved valg av Mellomkirkelig råd og ledervalg til Mellomkirkelig råd på Kirkemøtet 2010, samt for § 1-4, annet ledd, fjerde strekpunkt, ved Kirkemøtet i 2012.

Plenumsbehandling 2

Dirigent: Dag Landmark

Saksordfører: Norodd Stavenjord

Følgende hadde ordet:

Knut Lundby, Roar P. Strømme, Marit Tingelstad, Jon Olav Ryen, Nils-Tore Andersen, Knut Andresen, Hans Petter Jahre, Arne Backer Grønningsæter, Aslag Lajord, Terje Fonk, Sissel Vartdal, Ingeborg Midttømme, Gunnhild N. Hermstad.

Endelig innstilling fra komité D

Se vedtaket (endelig innstilling og vedtak er identiske). Komiteens merknader følger vedtaket (se s. 147).

Plenumsbehandling 3

Dirigent: Dag Landmark

Saksordfører: Norodd Stavenjord

Følgende hadde ordet:

Ingen.

Votering

Det ble votert over vedtaket punkt for punkt.

Hele vedtaket ble enstemmig vedtatt. 80 stemmeberettigede.

Kirkemøtets vedtak

1. Kirkemøtet slutter seg i hovedsak til komiteens merknader. Komiteens merknader følger vedtaket.
2. Under forutsetning av nødvendig lovhjemmel og Kultur- og kirkedepartementets godkjenning, fastsettes følgende særskilte regler ved de kirkelige valg i 2009: (s. 126-146)
3. Gjennomføringen av de kirkelige valg etter disse reglene tilpasses de økonomiske midler som stilles til disposisjon. Kirkerådet gis fullmakt til å gjøre de endringer som eventuelt måtte bli nødvendige.

4. Følgende forsøksordninger fastsettes for de enkelte bispedømmer ved valg av leke medlemmer ved valg til bispedømmeråd/Kirkemøte i 2009:

Forsøk med direkte valg av alle leke medlemmer av bispedømmerådet/
Kirkemøtet:

Oslo bispedømme
Hamar bispedømme
Stavanger bispedømme
Nord-Hålogaland bispedømme

Forsøk med kombinasjon av direkte og indirekte valg på leke medlemmer
av bispedømmerådet/Kirkemøtet:

Borg bispedømme
Tunsberg bispedømme
Agder og Telemark bispedømme
Bjørgvin bispedømme
Møre bispedømme
Nidaros bispedømme
Sør-Hålogaland bispedømme

5. Følgende særskilte regler i Kirkemøtets forretningsorden fastsettes som
følge av valgordningsforsøkene i 2009:

§ 1-3 skal lyde:

Kirkemøtet består av medlemmene av bispedømmerådene og leder av Samisk kirkeråd
(jf. pkt. A, romertall II).

§ 1-4 skal lyde:

Andre representanter på Kirkemøtet

Med tale- og forslagsrett møter:

- leder av Mellomkirkelig råd, såfremt vedkommende ikke er valgt medlem av Kirkemøtet
- 4 representanter for Ungdommens kirkemøte
- 1 representant for hver av de tre teologiske fakultetene, oppnevnt av fakultet selv
- avtroppende medlemmer av Kirkerådet.

Med talerett møter:

- Kirkerådets direktør
- generalsekretærene i Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd
- 1 representant fra kirkeavdelingen i Kultur- og kirke departementet
- representanter fra kirkesamfunn som Den norske kirke har kirkefelleskap med

Med talerett i saker som angår egen virksomhet møter:

- 1 representant for Den norske Sjømannskirken/Norsk kirke i utlandet
- 1 representant for Døvekirkenes fellelsråd

Møtet kan gi talerett i enkeltsaker til andre personer etter forslag fra dirigenten.

Endringene gjøres gjeldende ved valg av Mellomkirkelig råd og ledervalg til Mellomkirkelig råd på Kirkemøtet 2010, samt for § 1-4, annet ledd, fjerde strekpunkt, ved Kirkemøtet i 2012.

Særskilte regler ved de kirkelige valg i 2009

A. Særskilte regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet i 2009

Med hjemmel i kirkeloven § 23 andre ledd og § 24 sjuende og åttende ledd fastsettes følgende særskilte regler for valg til bispedømmeråd og Kirkemøte i 2009. Reglene trer i stedet for reglene om valg og sammensetning av Kirkemøtet og bispedømmeråd i kirkelovens §§ 23 og 24 og gjeldende Regler for valg av bispedømmeråd.

I. Regler om sammensetning og valg av bispedømmeråd

Reglene om sammensetning og valg av bispedømmeråd (kl § 23, første og annet ledd) erstattes ved valget i 2009 av følgende regler:

Bispedømmerådet består av:

- m) biskopen
- n) en prest valgt av prestene i bispedømmet
- o) en lek kirkelig tilsatt valgt av de leke kirkelig tilsatte i bispedømmet og
- p) sju andre leke. De leke representantene velges enten ved rent direkte valg, slik at sju representanter velges av bispedømmets stemmeberettigede medlemmer; eller ved kombinasjon av direkte og indirekte valg, slik at tre til fire representanter velges av bispedømmets stemmeberettigede medlemmer (direkte valg), mens tre til fire representanter velges av menighetsrådsmedlemmene i bispedømmet (indirekte valg). Bispedømmerådet avgjør om flertallet i kombinasjonsordningen skal velges ved direkte eller indirekte valg.
- q) en nordsamisk representant i Nord-Hålogaland bispedømmeråd, en lulesamisk representant i Sør-Hålogaland bispedømmeråd og en sørsamisk representant i Nidaros bispedømmeråd.
- r) en representant fra døvemenighetene i Oslo bispedømmeråd.

Sammen med medlemmene valgt etter første ledd bokstavene b, c, e og f velges to varamedlemmer. Sammen med medlemmene valgt etter første ledd bokstav d velges 6 varamedlemmer. Medlemmer og varamedlemmer velges for 2 år. Kirkemøtet gir nærmere regler om valget, herunder regler som presiserer hvem som er stemmeberettiget og valgbar etter første ledd bokstavene b, c, d, e og f.

II. Regler om sammensetning og valg av Kirkemøtet

Reglene om sammensetning og valg av Kirkemøte (kl § 24, første ledd) erstattes ved valget i 2009 av følgende regler:

Kirkemøtet består av medlemmene av bispedømmerådene og leder av Samisk kirkeråd. Kirkemøtet samles ordinært til møte en gang i året. Har et medlem forfall, skal varamedlem kalles inn.

III Regler for valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet

§ 1. Valgråd

§ 1. Til å styre valgene oppnevner bispedømmerådet i god tid før valget et valgråd på 5 medlemmer og 2 varamedlemmer. Daglig leder eller den vedkommende utpeker, er sekretær for valgrådet.

§ 2. Fastsetting av valgdager og valgsteder

Ved direkte valg av leke medlemmer (jfr. Regler for valg av menighetsråd § 2)

§ 2-1 Direkte valg/direkte valgogang av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøte skal i 2009 holdes i alle landets menigheter på en og samme dag, mandag 14. september. Menighetsrådet kan selv vedta at det på ett eller flere steder skal holdes valg også søndagen før den offisielle valgdagen.

§ 2-2 Det er ikke anledning til å avholde valget på andre dager.

§ 2-3 Valget finner sted samtidig med og på samme sted som menighetsrådsvalget, jf. Regler for valg av menighetsråd § 2-3, 2-4 og 2-5.

Ved indirekte valg av leke medlemmer

§ 2-4 I indirekte valgogang av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet finner stemmegivningen sted i menighetsrådsmøte.

§ 2-5 Menighetsrådsmøtet hvor stemmegivningen finner sted avholdes i tidsrommet mellom 1.oktober og 30. november. Stemmene må være valgrådet i hende innen 1. desember 2009.

§ 3. Stemmerett og valgbarhet ved valg av leke medlemmer

Stemmerett ved direkte valg av leke medlemmer (jf Regler for valg av menighetsråd § 3)

§ 3-1 Stemmerett ved direkte valg/direkte valgogang til bispedømmeråd og Kirkemøtet har de som har stemmerett ved menighetsrådsvalget, og som ikke har stemmerett som prest eller lek kirkelig tilsatt etter VI § 2-1 og VII § 2-1.

§ 3-2 Stemmeretten utøves i det soknet hvor vedkommende har stemmerett ved menighetsrådsvalget.

Stemmerett ved indirekte valg av leke medlemmer

§ 3-3 Stemmerett ved indirekte valgogang på leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøte har de leke medlemmene av menighetsrådet.

§ 3-4 Medlem av menighetsrådet med stemmerett som lek kirkelig tilsatt, kan ikke avgi stemme på leke medlemmer. I slike tilfeller innkalles et lekt varamedlem. Prest som sitter i menighetsrådet kan ikke avgi stemme på leke medlemmer.

Valgbarhet ved valg av leke medlemmer (både direkte og indirekte valg)

§ 3-5 Valgbar som leke medlemmer av bispedømmeråd og Kirkemøte er enhver som har rett til å stemme ved valget, som senest i det år det stemmes vil ha fylt 18 år, og som ikke er valgbar som prest eller som lek kirkelig tilsatt etter VI § 2-1 og VII § 2-1.

§ 3-6 Kirkerådet avgjør i tvilstilfelle om og hvor en person har stemmerett eller er valgbar.

§ 4. Manntall

Manntall ved direkte valg av leke medlemmer

§ 4-1 Ved direkte valg av leke medlemmer av bispedømmeråd og Kirkemøtet legges samme manntall til grunn som ved menighetsrådsvalget.

§ 4-2 I manntallet markeres det hvem som har stemmerett som prest eller lek kirkelig tilsatt. Disse kan ikke avgi stemme ved direkte valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøte.

§ 5. Utlegging av manntall og kunngjøring om utlegging

§ 5-1 Utlegging av manntall og kunngjøring om utlegging skjer etter bestemmelsene i Regler for valg av menighetsråd § 5.

§ 6. Valgform

§ 6-1 Valg på leke medlemmer til bispedømmerådet finner sted som preferansevalg.

§ 6-2 Valget kan finne sted etter to alternative ordninger.

- e. tre til fire leke representanter velges av bispedømmets stemmeberettigede medlemmer (direkte valgomgang), mens tre til fire leke representanter velges av menighetsrådsmedlemmene i bispedømmet (indirekte valgomgang). Samme kandidatliste benyttes ved begge valgomganger. Representanter som er valgt i den direkte valgomgangen strykes fra kandidatlisten før den indirekte valgomgangen. Det kåres seks vararepresentanter, tre blant de som har oppnådd flest stemmer ved indirekte valgomgang uten å være valgt til representanter, og tre blant de som har oppnådd flest stemmer ved den direkte valgomgangen uten å være valgt til representanter.
- f. sju representanter velges av bispedømmets stemmeberettigede medlemmer ved direkte valg. De seks som deretter har flest stemmer blir vararepresentanter.

§ 6-3 Kirkemøtet avgjør etter forslag fra bispedømmerådene hvilken ordning som skal benyttes i hvilket bispedømme ved valget på leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøte i 2009.

§ 6-4 Direkte valgomgang etter § 6-2, bokstav a og direkte valg etter § 6-2, bokstav b finner sted samtidig med menighetsrådsvalget.

§ 7. Nominasjon av leke medlemmer

Valg av nominasjonskomité

§ 7-1. Nominasjonskomiteen for leke medlemmer består av et lekt medlem fra hvert prosti. Det velges også et varamedlem fra hvert prosti.

I tillegg oppnevner bispedømmerådene i de tre nordligste bispedømmene en samisk representant hver til nominasjonskomiteen etter forslag fra Samisk kirkeråd, jf. IV § 2-1. Bispedømmerådene informerer valgrådet og prostene om dette senest innen 1. januar 2009.

Begge kjønn skal være representert i nominasjonskomiteen. Dersom nominasjonskomiteen ikke får representasjon av begge kjønn, anses i stedet det varamedlem av det motsatte kjønn som har fått prosentvis flest stemmer i et prosti, som valgt.

Det bør tilstrebes ungdomsrepresentasjon i nominasjonskomiteen.

Medlemmer av bispedømmerådet er utelukket fra å være representert i nominasjonskomiteen.

Komiteen velger selv sin leder.

§ 7-2. Valgrådet i samarbeid med prostene innkaller leder eller et medlem fra hvert menighetsråd innen prostiet til et møte hvor valget finner sted. Møtet finner sted innen 15. mars.

Innhenting av forslag til nominasjonskomiteen

§ 7-3 Bispedømmerådet skal i god tid, senest 15. januar 2009, sende en oppfordring til menighetsrådene om innen 1. april å fremme forslag på inntil 4 leke kandidater til bispedømmerådet.

Menighetsrådet kan foreslå leke kandidater fra hele bispedømmet. Ungdomsråd eller tilsvarende organ bør overfor bispedømmerådet fremme forslag på kandidater. I tillegg til de innkomne forslag kan nominasjonskomiteens medlemmer dessuten fremme forslag om en kandidat hver.

De som foreslås skal forespørres av forslagsstiller om de er villige til å la seg nominere.

Oppstilling av nominasjonskomiteens foreløpige kandidatliste

§ 7-4 Etter utløpet av fristen innkalles nominasjonskomiteen til ett eller flere møter der en setter opp en liste på det tredobbelte antall i forhold til antall leke representanter som skal velges. Kandidatlisten skal ha 21 navn.

§ 7-5 Nominasjonen foregår ved vanlig flertallsvotering. Kandidatene føres opp på listen i alfabetisk rekkefølge med angivelse av fullstendig navn, stilling, menighet og alder.

§ 7-6 Begge kjønn skal være representert med ikke mindre enn 40 prosent.

Nominasjonskomiteen skal dessuten ta med kandidater fra forskjellige distrikter og sørge for at listen inneholder en andel kandidater som er under 30 år på minst 20 prosent.

§ 7-7 Bare personer som er valgbare, kan oppføres på kandidatlisten.

§ 7-8 Valgperioden 2009-2011 settes ut av betraktning i forhold til regelen om at den som har sittet i to sammenhengende perioder ikke kan gjenvelges. Ved valget i 2009 kan derfor også den som har gjort tjeneste som valgt medlem av bispedømmerådet i to sammenhengende valgperioder, velges igjen for den derpå følgende valgperiode.

§ 7-9 Medlemmer av nominasjonskomiteen kan settes opp på valglisten.

Supplerende nominasjon (ved et antall kirkemedlemmer)

§ 7-10 Etter at nominasjonskomiteens foreløpige kandidatliste er offentliggjort, gis det 1 måneds frist med anledning til å fremme supplerende kandidater. Forslagene sendes valgrådet.

§ 7-11 Et antall kirkemedlemmer i bispedømmet, minimum 50 kirkemedlemmer fra minst 3 ulike sokn, kan fremme alternative kandidater i den supplerende nominasjon. Forslagsstillerne kan kun nominere én kandidat. Det må foreligge underskrift fra forslagsstillerne, det må oppgis en tillitsperson for forslagsstillerne. Det må også foreligge skriftlig bekreftelse fra kandidaten om at vedkommende er villig til å stille til valg. For øvrig gjelder Regler for valg av menighetsråd § 7.2 så langt den passer.

§ 7-12 Forslag på kandidater ved supplerende nominasjon skal føres opp på den endelige kandidatlisten så sant de er kommet inn innen fristens utløp (§ 7-10) og vilkårene i § 7-11 er oppfylt.

Oppstilling av endelig kandidatliste

§ 7-13 Etter fristens utløp setter valgrådet opp den endelige kandidatlisten.

§ 7-14 På den endelige kandidatliste føres kandidatene opp i alfabetisk rekkefølge.

Presentasjon av kandidatene

§ 7-15 Nominasjonskomiteen utarbeider i forståelse med valgrådet en egen oversikt over kandidatene der disse blir nærmere presentert. Foruten de opplysninger som finnes på kandidatlisten, jf § 7-5, tas det her med opplysninger om utdanning/yrke, verv i offisiell og kirkelig sammenheng og andre opplysninger som vil være av betydning for de som skal avgi stemme. Kandidatene presenteres også med bilde. Det forutsettes at presentasjonen også omfatter hva kandidatene særlig vil arbeide for/ser som viktige satsingsområder. Forslagsstillerne ved den supplerende nominasjonen sender inn tilsvarende opplysninger om sin kandidat. Valgrådet innarbeider disse opplysningene i den samlede presentasjon av kandidatene.

Justering av kandidatliste før indirekte valgrunde (ved kombinasjon av direkte og indirekte valg)

§ 7-16 Der valget finner sted som kombinasjon av direkte og indirekte valg, strykes de (tre-fem) som er valgt til medlemmer av bispedømmeråd og Kirkemøte ved direkte valg fra valglisten før den indirekte valgomgangen.

§ 8. Stemmesedler og stemmeseddelkonvolutter

§ 8-1 Bispedømmerådet sørger for at det til direkte valg/direkte valgomgang blir trykt et tilstrekkelig antall stemmesedler til bruk for velgerne i valglokalene. Stemmesedlene skal være maskinlesbare. Stemmesedlenes utforming fastsettes av Kirkerådet.

For indirekte valgomgang vises til VIII § 1-1.

§ 8-2 Bispedømmerådet/valgrådet sørger for at det til direkte valg/direkte valgomgang er tilgjengelig trykte valgkonvolutter. Det lokale valgstyret/stemmestyret sørger for at valgkonvolutter og omslagskonvolutter er tilgjengelig ved forhåndsstemming og i valglokalet, jf. Regler for valg av menighetsråd § 8-5.

For indirekte valgomgang vises til VIII § 1-1.

§ 9. Kunngjøring av valget (direkte valgomgang)

§ 9-1 Tid og sted for direkte valg/direkte valgomgang kunngjøres på samme tid og på samme måte som menighetsrådsvalget, jf. Regler for valg av menighetsråd § 2.6.

§ 10. Forhåndsstemming (direkte valgomgang)

§ 10-1 Forhåndsstemming ved direkte valg/direkte valgomgang finner sted etter samme regler som for forhåndsstemming ved menighetsrådsvalget, jf. Regler for valg av menighetsråd § 10 med særskilte regler om perioden for forhåndsstemming (§ 10-2) for valget i 2009.

§ 11. Stemmegivning

§ 11-1 For stemmegivning på valgtinget ved direkte valg/direkte valgomgang følges prosedyrene i Regler for valg av menighetsråd §§ 11-1 til 11-4 og 11-6.

De avgitte stemmesedler telles. Antallet kontrolleres mot antall avkryssninger i manntallet. Stemmesedlene sendes sammen med et følgeskriv i omslagskonvolutt direkte til valgrådet innen 16. september.

I følgeskrivet skal det gis opplysninger om a) navn på soknet b) antall avgitte stemmer c) underskrift.

§ 11-2 Stemmegivning ved indirekte valgomgang foregår på et menighetsrådsmøte og skal være skriftlig. Hvert enkelt lekt medlem av menighetsrådet avgir stemme.

Stemmesedlene legges i tilsendt konvolutt som lukkes i møtet og sendes sammen med et følgeskriv i omslagskonvolutt direkte til valgrådet innen 1. desember.

I følgeskrivet skal det gis opplysninger om a) navn på menighetsrådet b) hvor mange stemmeberettigede som var til stede c) hvor mange stemmer som ble avgitt d) underskrift.

§ 11-3 Ved preferansevalg kan velgeren rangere inntil 5 kandidater, ved å sette ett kryss på stemmeseddelen i kolonnen for "mitt førstevalg", ett i kolonnen for "mitt andrevalg" osv. Velgeren skal rangere minst en kandidat.

§ 12. Opptelling

§ 12-1 Valgrådet foretar prøving og opptelling av stemmene. En stemmeseddel skal godkjennes om den inneholder rangering av ett navn. Inneholder stemmeseddelen flere avkryssninger i hver kolonne, eller andre avmerkninger eller tegn, anses de nederste avkryssningene for uskrevne.

Kåring av representanter ved preferansevalg

§ 12-2 Antallet avgitte stemmesedler divideres med antallet representantplasser økt med 1. Kvotienten avrundes oppover. Resultatet kalles valgtallet.

§ 12-3 Deretter telles opp hvor mange stemmer hver enkelt kandidat har fått på første plass. Har noen fått så mange stemmer på første plass at kandidaten når opp til valgtallet, er kandidaten valgt til representant.

§ 12-4 Har ingen kandidat så mange førstestemmer at vedkommende er valgt, og står det igjen flere kandidater enn det skal velges representanter, skal den kandidat som har lavest stemmetall som nr. 1 strykes fra alle stemmesedlene. Har to eller flere kandidater i slike tilfeller likt stemmetall, avgjøres det ved loddtrekning hvem som skal strykes.

§ 12-5 På de stemmesedler der den strøkne opprinnelig sto først, skal det telles opp hvem som har kommet frem på første plass. Dette regnes som førstestemmer og kommer i tillegg til førstestemmene fra første opptelling. Er ikke dette tilstrekkelig til at noen kandidat når opp til valgtallet, skal den som nå har det laveste stemmetall på første plass strykes. En fortsetter slik inntil en kandidat når opp til valgtallet.

§ 12-6 Når en kandidat på denne måten er valgt, skal det telles hvem som står på andre plass på de stemmesedler der den valgte sto øverst. I oppgjøret videre skal disse regnes som førstestemmer for vedkommende kandidat, men disse stemmene teller bare med redusert vekt.

§ 12-7 En stemmeseddels reduserte vekt kommer en frem til ved å dividere stemmeoverskuddet (antall førstestemmer fratrukket valgtallet) med antall førstestemmer. Dette vekttallet multipliserer en så med stemmeseddelsens tidligere vekt.

§ 12-8 Slik skal en fortsette med stryking av kandidater og med tildeling av overskuddsstemmer fra de valgte inntil det fastsatte antall representanter er valgt.

§ 12-9 Ved kombinasjon av direkte og indirekte valg gjennomføres slik opptelling separat for hver valgongang.

Kåring av vararepresentanter ved en valgongang

§ 12-10 Første vararepresentant utpekes i et nytt valgoppgjør der en går frem som om det skulle velges én representant mer enn det som er fastsatt. Ved dette oppgjøret skal en kandidat som er blitt valgt som representant ikke strykes etter reglene i § 12-5. Den kandidat som først når opp til valgtallet og som ikke er valgt til representant, er valgt til første vararepresentant.

§ 12-11 De følgende vararepresentanter utpekes på tilsvarende måte, inntil det er valgt det fastsatte antall vararepresentanter.

Kåring av vararepresentanter ved kombinasjon av direkte og indirekte valg

§ 12-12 Når det antall representanter som skal kåres etter den direkte valgongangen er kåret, fortsetter opptellingen etter reglene i §§ 12-10 og 12-11 slik at det rangeres så

mange kandidater som det samlet skal velges representanter ved den indirekte valgomgangen og vararepresentanter (fire pluss seks).

§ 12-13 Når det antall representanter som skal kåres etter den indirekte valgomgangen er kåret, fortsetter opptellingen etter reglene i §§ 12-10 og 12-11 slik at det rangeres så mange kandidater som det skal velges vararepresentanter (seks).

§ 12-14 Etter at begge valgomgangene er gjennomført kåres det seks vararepresentanter slik: Først kåres den som står for tur etter den indirekte valgomgangen til første vararepresentant. Deretter kåres den som står for tur etter den direkte valgomgangen til andre vararepresentant (som ikke er valgt til representant i den indirekte valgomgangen eller til første vararepresentant). Deretter kåres den som da står for tur etter den indirekte valgomgangen, og så videre annen hver gang til det er kåret seks vararepresentanter.

IV Regler for valg av representanter for samisk kirkeliv til bispedømmeråd og Kirkemøtet

§ 1. Valgråd

Valgrådene i de tre nordligste bispedømmene styrer valget av samiske representanter.

§ 2. Nominasjon og valg av representanter for samisk kirkeliv

§ 2-1 I de tre nordligste bispedømmene oppnevner bispedømmerådene en samisk representant til nominasjonskomiteen for valg av leke medlemmer, etter forslag fra Samisk kirkeråd.

§ 2-2 Bispedømmerådene i de tre nordligste bispedømmene skal i god tid, senest 15. januar 2009, sende en oppfordring til samtlige menighetsråd i de respektive samiske språkområder om å fremme forslag på henholdsvis 3 nord- lule- og sørsamiske representanter, hvorav minst 2 leke. Samisk kirkeråd fastsetter nærmere hvilke sokn som faller inn under de respektive samiske språkområder.

§ 2-3 Nominasjonskomiteen for leke bispedømmerådsmedlemmer i de tre nordligste bispedømmene, skal sette opp en liste på henholdsvis 5 nord-, lule- og sørsamiske representanter, hvorav minst 3 leke.

Begge kjønn skal være representert med ikke mindre enn 40 prosent. Nominasjonskomiteen skal dessuten ta med kandidater fra forskjellige distrikter og sørge for at listen inneholder kandidater som er under 30 år.

Bare personer som er valgbare, kan oppføres på kandidatlisten. De samiske kandidatene må stå i samemantallet eller oppfylle kriteriene for å bli registrert, og være bosatt i det respektive samiske språkområdet.

Medlemmer av nominasjonskomiteen og elektorer kan settes opp på kandidatlisten.

§ 2-4 Nominasjonskomiteen i de tre nordligste bispedømmene sender kandidatliste med forslag til 5 samiske kandidater til valgrådet.

Kandidatlisten for nordsamiske og lulesamiske representanter oversendes til de 10 elektorene for de respektive områdene som er oppnevnt av Samisk kirkeråd til å foreta

valget av de nordsamiske og lulesamiske representantene. Nærmere regler for valg av de sørsamiske representantene fastsettes av Kirkerådet etter forslag fra Samisk kirkeråd.

§ 2-5 Valget på samiske representanter skjer som postvalg. Hver elektor skal avgi stemme på to kandidater på listen for eget språkområde.

§ 2-6 For øvrig anvendes reglene for valg av leke medlemmer (III) ved indirekte valgogang så langt de passer.

V Regler for valg av representant fra døvemenighetene til Oslo bispedømmeråd og Kirkemøtet

§ 1. Valgråd

Valgrådet i Oslo bispedømme styrer valget av representant fra døvemenighetene til Oslo bispedømmeråd.

§ 2. Nominasjon og valg av representant for døvemenighetene i Oslo bispedømmeråd

§ 2-1 Døvekirkenes fellesråd er nominasjonskomité for det særskilte valget av representant fra døvemenighetene til Oslo bispedømmeråd.

§ 2-2 Oslo bispedømmeråd skal i god tid, senest innen 15. januar 2009, sende en oppfordring til samtlige menighetsråd i Døvekirken om å fremme forslag på fire leke kandidater til det ordinære valget. Dessuten bes menighetsrådene i Døvekirken om å fremme forslag på 3 leke medlemmer, til det særskilte valget av representant fra døvemenighetene til Oslo bispedømmeråd.

§ 2-3 Nominasjonskomiteen for det særskilte valget av representant fra døvemenighetene til Oslo bispedømmeråd setter opp en liste med 5 representanter.

Begge kjønn skal være representert med ikke mindre enn 40 prosent.

Nominasjonskomiteen skal dessuten ta med kandidater fra forskjellige distrikter og sørge for at listen inneholder kandidater som er under 30 år.

Bare personer som er valgbare, kan oppføres på valglisten. Kandidatene til valg av representant fra døvemenighetene til Oslo bispedømmeråd må ha stemmerett i døvemenighetene, jf. ”Regler om sammensetning og valg til de døvekirkelige organer, og om formene for deres virksomhet” § 1.

Medlemmer av nominasjonskomiteen kan settes opp på kandidatlisten.

§ 2-4 Nominasjonskomiteen for valg av døvemenighetens representant til Oslo bispedømmeråd sender kandidatlisten til valgrådet i Oslo bispedømme. En kandidat på listen for valg til det døvekirkelige valget, kan ikke samtidig stå som kandidat til det ordinære valget.

Kandidatlisten for valg av døvemenighetenes representant til Oslo bispedømmeråd sendes til menighetsrådene i Døvekirken.

§ 2-5 Ved valg av representant fra døvemenighetene til Oslo bispedømmeråd og Kirkemøtet, avgir hvert enkelt medlem av døvemenighetenes menighetsråd stemme på 2

forskjellige kandidater. Avstemningen foregår på et menighetsrådsmøte og skal være skriftlig.

§ 2-6 For øvrig anvendes reglene for valg av leke medlemmer (III) ved indirekte valgomgang så langt de passer.

VI Regler for valg av prest til medlem av bispedømmeråd og Kirkemøtet

§ 1. Nominasjon og valg av prest til medlem av bispedømmeråd og Kirkemøtet

§ 1-1 Nominasjonskomiteen for prestene består av en prest fra hvert prosti som velges av prostiets prester på et møte som valgrådet i samarbeid med prosten innkaller til. Møtet avholdes innen 15. mars 2009. Det velges et medlem og et varamedlem fra hvert prosti. Det bør tilstrebes ungdomsrepresentasjon og at begge kjønn er representert. Medlemmer av bispedømmerådet er utelukket fra å være representert i nominasjonskomiteen. Komiteen velger selv sin leder. Bispedømmerådet informerer valgrådet og prostene om dette senest 1. januar.

§ 1-2 Bispedømmerådet skal i god tid, senest 15. januar 2009, sende en oppfordring til prestene i offentlig kirkelig prestestilling i bispedømmet om innen 1. april å fremme forslag til geistlig medlem av bispedømmerådet. Oslo bispedømmeråd skal sende en oppfordring til samtlige prester i Døvekirken om å fremme forslag til geistlig medlem. De som foreslås skal forespørres om de er villige til å la seg nominere. I tillegg til de innkomne forslag kan nominasjonskomiteens medlemmer dessuten fremme forslag om en kandidat hver.

§ 1-3 Etter utløpet av fristen innkalles nominasjonskomiteen til et eller flere møter der den setter opp en foreløpig kandidatliste på 5 kandidater. Nominasjonen foregår ved vanlig flertallsvotering. Kandidatene føres opp på listen i alfabetisk rekkefølge med angivelse av fullstendig navn, stilling, menighet og alder.

Begge kjønn skal være representert. Nominasjonskomiteen skal dessuten ta med kandidater fra forskjellige distrikter og om mulig sørge for at listen inneholder minst én kandidat under 30 år.

Bare personer som er valgbare kan oppføres på kandidatlisten.

Medlemmer av nominasjonskomiteen kan settes opp på kandidatlisten.

Kandidatene spørres på forhånd om de er villige til å stå på kandidatlisten.

Nominasjonskomiteen utarbeider i forståelse med valgrådet, en egen oversikt over kandidatene der disse blir nærmere presentert. Foruten de opplysninger som finnes på kandidatlisten (jf. første ledd, siste punktum), tas det her med opplysninger om utdanning/yrke, verv i offisiell og kirkelig sammenheng og andre opplysninger som vil være av betydning for de som skal avgi stemme. Kandidatene presenteres også med bilde. Det forutsettes at presentasjonen også omfatter hva kandidatene særlig vil arbeide for/ser som viktige satsingsområder.

§ 1-4 Nominasjonskomiteen sender kandidatlisten med de 5 kandidatene til valgrådet innen 15. mai, sammen med en liste over øvrige opplysninger om kandidatene. Kandidatlisten offentliggjøres samtidig.

Etter at nominasjonskomiteens foreløpige kandidatliste er offentliggjort, gis det 1 måneds frist med anledning til å fremme supplerende kandidater. Forslagene sendes valgrådet.

Et antall stemmeberettigede prester i bispedømmet, minst 10, hvor det skal være stemmeberettigede fra minst 2 prostier, kan fremme alternative kandidater i den supplerende nominasjon. Forslagsstillerne kan kun nominere én kandidat. Det må foreligge underskrift fra forslagsstillerne, det må oppgis en tillitsperson for forslagsstillerne. Det må også foreligge skriftlig bekreftelse fra kandidaten om at vedkommende er villig til å stille til valg.

Forslag på kandidater ved supplerende nominasjon skal føres opp på den endelige kandidatlisten så sant de er kommet inn innen fristens utløp og vilkårene i forrige ledd er oppfylt.

Valgrådet setter opp den endelige kandidatlisten innen 20. juni og sørger for at kandidatlisten/stemmeseddelen blir mangfoldiggjort og sendt prestene i offentlig kirkelig prestestilling i bispedømmet, herunder for Oslo bispedømmes del prester i Døvekirken, innen 1. oktober sammen med en egen presentasjon av kandidatene, jf. § 1-3, siste ledd, og med angivelse av frist for innsending av stemmesedler (innen 1. desember).

§ 1-5 Som stemmeseddel skal nyttes den tilsendte stemmeseddel. Valget finner sted som preferansevalg. Stemmeseddelen skal gi anledning til å rangere inntil tre kandidater som henholdsvis første, annet og tredje valg. Stemmesedler hvor ingen kandidater er rangert, blir forkastet.

§ 1-6 Stemmeseddelen legges i tilsendt konvolutt som lukkes og sendes sammen med et følgeskriv i omslagskonvolutt direkte til valgrådet innen 1. desember. Stemmesedler fra flere prester i en menighet kan legges sammen i tilsendte konvolutt. Det skal i følgeskrivet fremgå hvem som har stemt.

§ 1-7 Valgrådet foretar prøving og opptelling av stemmene. En stemmeseddel skal godkjennes om den inneholder rangering av én kandidat.

Ved preferansevalg er den kandidat valgt som har fått flere førstestemmer enn halvparten av de godkjente stemmesedler.

Har ingen kandidat fått et tilstrekkelig antall førstestemmer, strykes den kandidat som har færrest førstestemmer, og på de stemmesedler hvor den strøkne sto først, skal det telles opp hvem som har kommet frem på førsteplass. Dette regnes som førstestemmer som kommer i tillegg til førstestemmene fra første opptelling. Dette pågår til en kandidat er valgt etter 1. ledd. Har to eller flere kandidater samme antall førstestemmer, avgjøres det ved loddtrekning hvem som skal strykes.

Deretter går det fram på samme måte ved valg av 2 varamedlemmer.

§ 2. Om stemmerett og valgbarhet

§ 2-1 Enhver ordinert prest som tjenestegjør i en fast offentlig kirkelig prestestilling i bispedømmet er valgbar og har forslags- og stemmerett på den geistlige representant i bispedømmeråd og Kirkemøtet. Dette gjelder institusjonsprester, sykehusprester, studentprester, feltprester, menighetsprester og vikarprester som er tilsatt av offentlig (kirkelig, statlig, fylkeskommunal eller kommunal) myndighet. Døveprestene er valgbare og har forslags- og stemmerett på geistlig medlem til Oslo bispedømmeråd. Ordinerte prester tilsatt i prestestilling av private organer, organisasjoner, stiftelser og lignende faller utenfor, likeså prestevikarer. Ordinert prest ved bispedømmekontoret er ikke

valgbar, men har forslags- og stemmerett. Ordinert prest ved de sentralkirkelige råd er ikke valgbar, og har ikke forslags- og stemmerett ved valg av prest.

Ved permisjon under 1 år vil vedkommende fortsatt være valgbar, men det vil være den som vikarierer i stillingen som deltar i valg av nominasjonskomité, jf. § 1-1, og som har forslags- og stemmerett, jf. §§ 1-2 og 1-5, dersom vedkommende for øvrig oppfyller kravene.

Valgperioden 2009-2011 settes ut av betraktning i forhold til regelen om at den som har sittet i to sammenhengende perioder ikke kan gjenvelges. Ved valget i 2009 kan derfor også den som har gjort tjeneste som valgt medlem av bispedømmerådet i to sammenhengende valgperioder, velges igjen for den derpå følgende valgperiode.

§ 2-2 Kirkerådet avgjør i tvilstilfelle om og hvor en person har stemmerett eller er valgbar.

VII Regler for valg av lek kirkelig tilsatt medlem av bispedømmeråd og Kirkemøtet

§ 1. Nominasjon og valg av lek kirkelig tilsatt til medlem av bispedømmeråd og Kirkemøtet

§ 1-1 Nominasjonskomiteen for kirkelig tilsatte består av en kirkelig tilsatt fra hvert prosti som velges av de kirkelige tilsatte i prostiet på et møte som valgrådet i samarbeid med kirkevergen ved prostesetet innkaller til. Møtet avholdes innen 15. mars 2009. Det velges et medlem og et varamedlem fra hvert prosti. Det bør tilstrebes ungdomsrepresentasjon og at begge kjønn er representert. Medlemmer av bispedømmerådet er utelukket fra å være representert i nominasjonskomiteen. Komiteen velger selv sin leder. Bispedømmerådet informerer valgrådet, prostene og kirkevergene om dette senest 1. januar.

§ 1-2 Bispedømmerådet skal i god tid, senest 15. januar 2009, sende en oppfordring til de leke kirkelig tilsatte i bispedømmet om innen 1. april å fremme forslag til lek kirkelig tilsatt medlem av bispedømmerådet. Oslo bispedømmeråd skal sende en oppfordring til de leke kirkelig tilsatte i Døvekirken om å fremme forslag til lek kirkelig tilsatt medlem. De som foreslås skal forespørres om de er villige til å la seg nominere. I tillegg til de innkomne forslag kan nominasjonskomiteens medlemmer dessuten fremme forslag om en kandidat hver.

§ 1-3 Etter utløpet av fristen innkalles nominasjonskomiteen til et eller flere møter der den setter opp en foreløpig kandidatliste på 5 kandidater. Nominasjonen foregår ved vanlig flertallsvotering. Kandidatene føres opp på listen i alfabetisk rekkefølge med angivelse av fullstendig navn, stilling, menighet og alder.

Begge kjønn skal være representert. Nominasjonskomiteen skal dessuten ta med kandidater fra forskjellige distrikter og tjenestekategorier, og sørge for at listen om mulig inneholder minst én kandidat under 30 år.

Bare personer som er valgbare kan oppføres på kandidatlisten.

Medlemmer av nominasjonskomiteen kan settes opp på kandidatlisten.

Kandidatene spørres på forhånd om de er villige til å stå på kandidatlisten.

Nominasjonskomiteen utarbeider i forståelse med valgrådet, en egen oversikt over kandidatene der disse blir nærmere presentert. Foruten de opplysninger som finnes på kandidatlisten (jf. første ledd, siste punktum), tas det her med opplysninger om

utdanning/yrke, verv i offisiell og kirkelig sammenheng og andre opplysninger som vil være av betydning for de som skal avgi stemme. Kandidatene presenteres også med bilde. Det forutsettes at presentasjonen også omfatter hva kandidatene særlig vil arbeide for/ser som viktige satsingsområder.

§ 1-4. Nominasjonskomiteen sender kandidatlisten med de 5 kandidatene til valgrådet innen 15. mai, sammen med en liste over øvrige opplysninger om kandidatene. Kandidatlisten offentliggjøres samtidig.

Etter at nominasjonskomiteens foreløpige kandidatliste er offentliggjort, gis det 1 måneds frist med anledning til å fremme supplerende kandidater. Forslagene sendes valgrådet.

Et antall stemmeberettigede leke kirkelig tilsatte i bispedømmet, minst 10, hvor det skal være stemmeberettigede fra minst 2 prostier, kan fremme alternative kandidater i den supplerende nominasjon. Forslagsstillerne kan kun nominere én kandidat. Det må foreligge underskrift fra forslagsstillerne, det må oppgis en tillitsperson for forslagsstillerne. Det må også foreligge skriftlig bekreftelse fra kandidaten om at vedkommende er villig til å stille til valg.

Forslag på kandidater ved supplerende nominasjon skal føres opp på den endelige kandidatlisten så sant de er kommet inn innen fristens utløp og vilkårene i forrige ledd er oppfylt.

Valgrådet setter opp den endelige kandidatlisten innen 20. juni og sørger for at kandidatlisten/stemmeseddelen blir mangfoldiggjort og sendt samtlige stemmeberettigede leke kirkelig tilsatte i bispedømmet, herunder for Oslo bispedømmes del leke kirkelig tilsatte i Døvekirken, innen 1. oktober sammen med en egen presentasjon av kandidatene, jf. § 1-3, siste ledd, og med angivelse av frist for innsending av stemmesedler (innen 1. desember).

§ 1-5 Som stemmeseddel skal nyttes den tilsendte stemmeseddel. Valget finner sted som preferansevalg. Stemmeseddelen skal gi anledning til å rangere inntil tre kandidater som henholdsvis første, annet og tredje valg. Stemmesedler hvor ingen kandidater er rangert, blir forkastet.

§ 1-6 Stemmeseddelen legges i tilsendt konvolutt som lukkes og sendes sammen med et følgeskriv i omslagskonvolutt direkte til valgrådet innen 1. desember. Stemmesedler fra leke kirkelig tilsatte i en menighet kan legges sammen i tilsendte konvolutt. Det skal i følgeskrivet fremgå hvem som har stemt.

§ 1-7 Valgrådet foretar prøving og opptelling av stemmene. En stemmeseddel skal godkjennes om den inneholder rangering av én kandidat.

Ved preferansevalg er den kandidat valgt som har fått flere førstestemmer enn halvparten av de godkjente stemmesedler.

Har ingen kandidat fått et tilstrekkelig antall førstestemmer, strykes den kandidat som har færrest førstestemmer, og på de stemmesedler hvor den strøkne sto først, skal det telles opp hvem som har kommet frem på førsteplass. Dette regnes som førstestemmer som kommer i tillegg til førstestemmene fra første opptelling. Dette pågår til en kandidat er valgt etter 1. ledd. Har to eller flere kandidater samme antall førstestemmer, avgjøres det ved loddtrekning hvem som skal strykes.

Deretter går det fram på samme måte ved valg av 2 varamedlemmer.

§ 2. Om stemmerett og valgbarhet

§ 2-1 Med "lek kirkelig tilsatt" menes i disse regler enhver person som er tilsatt av kirkelig fellestråd, menighetsråd eller bispedømmeråd i en lek kirkelig stilling på minst 15 timer i uken. Lek kirkelig tilsatt i Døvekirken er valgbar og har forslags- og stemmerett på lek kirkelig tilsatt til Oslo bispedømmeråd.

Daglig leder av bispedømmerådet og andre leke kirkelig tilsatte ved bispedømmekontoret er ikke valgbare, men har forslags- og stemmerett. Lek tilsatt ved de sentralkirkelige råd er ikke valgbar, og har ikke forslags- og stemmerett ved valg av lek kirkelig tilsatt.

Ved permisjon under 1 år vil vedkommende fortsatt være valgbar, men det vil være den som vikarierer i stillingen som deltar i valg av nominasjonskomité, jf. § 1-1, og som har forslags- og stemmerett, jf. §§ 1-2 og 1-5, dersom vedkommende for øvrig oppfyller kravene.

Valgperioden 2009-2011 settes ut av betraktning i forhold til regelen om at den som har sittet i to sammenhengende perioder ikke kan gjenvelges. Ved valget i 2009 kan derfor også den som har gjort tjeneste som valgt medlem av bispedømmerådet i to sammenhengende valgperioder, velges igjen for den derpå følgende valgperiode.

§ 2-2 Kirkerådet avgjør i tvilstilfelle om og hvor en person har stemmerett eller er valgbar.

VIII Felles bestemmelser

§ 1. Forskjellige felles bestemmelser

§ 1-1 Bispedømmerådet sørger for trykking og utsendelse av stemmesedler og valgkonvolutter til bruk ved forhåndsstemming, og til menighetsrådene, de stemmeberettigede ved valg av representanter for samisk kirkeliv og Døvekirken, de stemmeberettigede prester og leke kirkelig tilsatte. Det trykkes og sendes ut til valgstyrene egne konvolutter for innsending av stemmesedler ved direkte valg/direkte valgogang på leke medlemmer.

§ 1-2 Valgrådet meddeler utfallet av stemmegivningen til bispedømmerådet, som fører resultatet inn i bispedømmerådets møtebok og offentliggjør valgresultatet omgående. Frist for innberetning av resultatet ved direkte valg/direkte valgogang på leke medlemmer er 21. september. Frist for innberetning av resultatet ved de øvrige valg er 8. desember.

Bispedømmerådet sender uten opphold melding om valget til dem som er valgt, og utskrift av møteboken til Kirkerådet.

Stemmesedlene skal oppbevares på et trygt sted under sikker forvaring til valgperioden er utløpet.

§ 1-3 For uttrede av bispedømmeråd og Kirkemøte gjelder reglene i kirkeloven § 7 tilsvarende.

§ 1-4 Klager i anledning av valget og forberedelsen av det, samt over valgoppgjøret, kan gis inn av enhver som er stemmeberettiget ved valget og av biskopen. Klagen må være fremmet for valgrådet innen syv dager etter valgets/valgogangens avslutning.

Klage over valgoppgjøret må være fremmet for valgrådet innen syv dager etter at valgresultatet offentliggjøres.

Klager sendes Kirkerådet som kan påby nytt valgoppgjør eller omvalg.

§ 1-5 Bli en plass i bispedømmerådet og Kirkemøtet ubesatt etter at varamedlemmene i vedkommende kategori i tilfelle er rykket opp, skal lederen i bispedømmerådet underrette Kirkerådet, som i så fall kan påby nytt valgoppgjør.

Dersom det i valgperioden trer endelig ut av bispedømmerådet og Kirkemøtet så mange medlemmer og varamedlemmer at bispedømmerådet ikke kan bli vedtaksført og forholdet ikke kan avhjelpes ved nytt valgoppgjør, kan Kirkerådet samtykke i at det holdes utfyllingsvalg etter nærmere bestemmelser som det fastsetter.

§ 1-6 Det nyvalgte bispedømmerådet trer i funksjon 1.januar 2010. Dette medfører at bispedømmeråd valgt for perioden 2006-2010 fratrer 31. desember 2009.

§ 2. Utfyllende bestemmelser

§ 2-1 Kirkemøtet gir Kirkerådet myndighet til å foreta mindre endringer i valgrelgene og til å gi utfyllende bestemmelser om reglene, herunder bestemmelser om formene for nominasjonskomiteens arbeid, om manntall og utlegging av manntall, om utsendelse av valgkort, og om valg av sørsamisk representant.

§ 2-2 Kirkerådet har myndighet til å gjennomføre andre forsøk med valgordningene. Kirkerådet setter nærmere vilkår for gjennomføringen av slike forsøk. Ved utforming av forsøk og prøveordninger gis Kirkerådet myndighet til å fravike bestemmelsene her.

§ 3. Bestemmelse om virkeområde

§ 3-1 Reglene gjøres gjeldende ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøte i 2009.

B. Særskilte regler for valg av menighetsråd ved valgordningsforsøkene i 2009

Med hjemmel i kirkeloven § 6 og § 24 sjuende ledd, fastsettes følgende særskilte regler for menighetsrådsvalget i 2009:

§ 2.1 skal lyde:

Valg av menighetsråd skal i 2009 holdes i alle landets menigheter på en og samme dag, mandag 14. september. Valget finner sted samtidig og på samme sted som direkte valg/direkte valgomgang av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøte. Menighetsrådet kan selv vedta at det på ett eller flere steder i soknet skal holdes valg også søndagen før den offisielle valgdagen.

§ 2.2 skal lyde:

Det er ikke anledning til avholde valget på andre dager.

I døvemenighetene kan valget finne sted i tilknytning til gudstjeneste søndag 13. september, og for øvrig gjennomføres som forhåndsstemming.

§ 2.3 skal lyde:

Menighetsrådet bestemmer hvor stemmegivningen skal foregå. Valget holdes i lokaler som gir god tilgjengelighet, om mulig i umiddelbar nærhet av kommunens valglokaler.

Menighetsrådet fastsetter tiden for stemmegivningen. Stemmegivningen mandag må ikke foregå senere enn kl. 20.

§ 2.4 nytt andre punktum skal lyde:

Der menighetsrådet bestemmer at inndelingen skal følge kommunens stemmekretser, og disse ikke samsvarer med soknegrensene eller de kirkelige stemmekretsene, kan menighetsrådene i de berørte sokn inngå samarbeid om avviklingen av valget i en stemmekrets.

Nåværende andre og tredje punktum blir tredje og fjerde punktum.

§ 2.6 Nytt første, andre og tredje punktum skal lyde:

Menighetsrådet kunngjør tid og sted for stemmegivningen senest innen forhåndsstemningen starter 10. august. Kunngjøringen skjer i kirken, ved utsendelse av valgkort, i lokalavis eller menighetsblad og for øvrig på den måte menighetsrådet bestemmer. Valget bør kunngjøres flere ganger. Nærmere regler om utsendelse av valgkort i forbindelse med valget i 2009 gis av Kirkerådet.

Nåværende andre og tredje punktum blir fjerde og femte punktum.

§ 3.1 skal lyde:

Stemmerett ved valget har hvert medlem av Den norske kirke som bor i soknet og som senest i det år det stemmes vil ha fylt 15 år og ikke er fradømt stemmerett i offentlige anliggender, jf. kirkeloven § 4 første ledd.

§ 3.5 første punktum skal lyde:

Valgbar til menighetsrådet og pliktig til å ta imot valg er enhver som har rett til å stemme ved valget og som senest i det år det stemmes vil ha fylt 18 år.

§ 4. Manntall

og

§ 5. Utlegging av manntall og kunngjøring om utlegging – skal lyde:

Nærmere regler om manntallslistene og utleggelse av disse gis av Kirkerådet når Den norske kirkes medlemsregister foreligger som online-løsning.

§ 7.1 pkt. a) skal lyde:

a) skal være kommet inn til menighetsrådets leder senest 15.mai 2009.

§ 7.5 skal lyde:

Menighetsrådet skal kunngjøre de godkjente kandidatlistene snarest mulig og senest 10. august 2009, når forhåndsstemningen starter.

§ 9. Kunngjøring av valget

§ 9.1 utgår

§ 10.2 skal lyde:

Forhåndsstemmegivning kan foregå i tiden fra 10. august i valgåret fram til og med siste fredag før valgdagen.

§ 13, tredje ledd, første og andre punktum skal lyde:

Anken eller klagen må være framført muntlig i valgstyrets møter eller skriftlig være kommet inn til lederen i valgstyret innen sju dager etter valgdagen. Klage over valgoppgjøret må fremmes innen sju dager etter at valgoppgjøret er offentliggjort av menighetsrådet.

Nåværende andre punktum blir tredje punktum.

Endringene gjøres gjeldende ved menighetsrådsvalget i 2009.

B-b. Særskilte reglar for val av sokneråd, forsøk med valordninga i 2009 (nynorsk målform)

Med heimel i kyrkjelova § 6 og § 24 sjuande ledd, vert dei følgjande særskilte reglane fastsette for valet av sokneråd i 2009:

§ 2.1 skal lyde:

Val av sokneråd skal i 2009 haldast i alle sokn i landet på ein og same dag, måndag 14. september. Valet finn stad samtidig og på same stad som direkte val/direkte valomgang av leke medlemmer til bispedømeråd og Kyrkjemøte. Soknerådet kan sjølv gjera vedtak om at det skal haldast val på ein eller fleire stader i soknet også sundagen før den offisielle valdagen.

§ 2.2 skal lyde:

Det er ikkje høve til å gjennomføre valet på andre dagar.

I døvekyrkjelydane kan valet finne stad i samband med gudsteneste søndag 13. september, og elles verte gjennomført som forhåndsstemming.

§ 2.3 skal lyde:

Soknerådet fastset kvar røystinga skal gå føre seg. Valet skal gjennomførast i lokale som er lett tilgjengelege, om mogeleg i umiddelbar nærleik av vallokala til kommunen.

Soknerådet fastset tida for røystinga. Røystinga måndag må avsluttast seinast kl. 20.

§ 2.4 nytt andre punktum skal lyde:

Der soknerådet fastset at inndelinga skal følgja valkrinsane i kommunen, og desse ikkje samsvarar med soknegrensene eller dei kyrkjelege valkrinsane, kan sokneråda i dei sokna dette gjeld samarbeida om avviklinga av valet i ein valkrins.

Noverande andre og tredje punktum blir tredje og fjerde punktum.

§ 2.6 Nytt første, andre og tredje punktum skal lyde:

Soknerådet kunngjer tid og stad for røystinga seinast innan førehandsrøystinga startar 10. august. Kunngjeringa skjer i kyrkja, ved utsending av valkort, i lokalavis eller kyrkjelydsblad og elles på den måten soknerådet fastset. Valet bør kunngjerast fleire gongar. Nærare reglar om utsending av valkort i samband med valet i 2009 vert gjeve av Kyrkjerådet.

Noverande andre og tredje punktum blir fjerde og femte punktum.

§ 3.1 skal lyde:

Røysterett ved valet har kvart medlem av Den norske kyrkja som bur i soknet og som seinast i det året det vert røysta vil ha fylt 15 år og ikkje er frådømt røysterett i offentlege saker, jf. Kyrkjelova § 4 fyrste ledd.

§ 3.5 første punktum skal lyde:

Valfør til soknerådet og pliktig til å ta imot val er alle som har rett til å røysta ved valet og som seinast i det året det vert røysta vil ha fylt 18 år.

§ 4. Manntal

og

§ 5. Utlegging av manntal og kunngjering om utlegging – skal lyde:

Nærare reglar om manntalslister og utlegging av desse vert gjevne av Kyrkjerådet når medlemsregisteret til Den norske kyrkja vert tilgjengeleg online.

§ 7.1 pkt. a) skal lyde:

a) skal vere kome inn til leiaren av soknerådet seinast 15.mai 2009.

§ 7.5 skal lyde:

Soknerådet skal kunngjera dei godkjente kandidatlistene snarast mogeleg og seinast 10. august 2009, når førehandsrøystinga startar.

§ 9. Kunngjering av valet

§ 9.1 går ut

§ 10.2 skal lyde:

Det kan røystast på førehand i tida frå 10. august i valåret fram til og med siste fredag før valdagen.

§ 13, tredje ledd, første og andre punktum skal lyde:

Anka eller klaga må framførast munnleg i møte i valstyret eller vere innlevert skriftleg til leiaren i valstyret innan sju dagar etter valdagen. Klage over valoppgjeret må fremjast innan sju dagar etter at valoppgjeret er offentleggjort av soknerådet.

Noverande andre punktum blir tredje punktum.

Endringane vert gjeldande ved soknerådsvalet i 2009.

C. Særskilte regler om formene for menighetsrådets og kirkelig fellestråds virksomhet som følge av valgordningsforsøkene i 2009

Med hjemmel i kirkeloven § 8 tredje ledd og § 13 tredje ledd fastsettes følgende særskilte regler om formene for menighetsrådets og kirkelig fellestråds virksomhet som følge av valgordningsforsøkene i 2009:

§ 1 skal lyde:

§ 1. Konstituering

1. Menighetsrådet trer i funksjon 1. oktober 2009. Valgperioden strekker seg til og med 30. september 2011. Dette medfører at menighetsråd valgt for perioden 2006-2009¹ fratrer 30. september 2009. Kirkelig fellesråd trer i funksjon 1. november 2009. Valgperioden strekker seg til og med 31. oktober 2011. Dette medfører at kirkelig fellesråd valgt for perioden 2006-2010 fratrer 31. oktober 2009.

2. Konstituerende møte i det nyvalgte menighetsrådet avholdes innen utgangen av oktober 2009. Konstituerende møte i det nyvalgte kirkelig fellesråd avholdes innen utgangen av november 2009. Møtet kalles sammen av lederen av det fratredende rådet med minst 14 dagers varsel. Det er vedtaksført når minst 2/3 av medlemmene er til stede.

Endringen gjøres gjeldende ved tiltredelsen av nye menighetsråd og kirkelige fellesråd i 2009.

D. Særskilte regler for valg av Kirkeråd som følge av valgordningsforsøkene i 2009

Med hjemmel i kirkeloven § 25 fjerde ledd fastsettes følgende særskilte regler for valg av Kirkeråd som følge av valgordningsforsøkene i 2009:

§ 1-2 skal lyde:

Kirkerådet velges for en periode på 2 år, og trer i funksjon 1. januar året etter at valget har funnet sted.

Nominasjon av kandidater fra bispedømmene

...

§ 3-5 skal lyde:

Nominasjonskomiteen fremlegger på grunnlag av bispedømmerådernes prioriteringer forslag på 3 kandidater fra hvert bispedømme. Listen skal inneholde 21 leke kandidater, 3 kandidater som er lek kirkelig tilsatt og 9 prester. Nominasjonskomiteen bør ta hensyn til hvilke kategorier bispedømmene tidligere har vært representert ved. Dersom de innsendte forslag ikke innfrir de ovenfornevnte krav, innhenter nominasjonskomiteen supplerende forslag.

Nominasjon av kandidater blant alle Kirkemøtets medlemmer

§ 3-6 skal lyde:

Nominasjonskomiteen legger frem forslag til kandidater blant alle Kirkemøtets medlemmer, minimum 2 leke kandidater og 2 prester. Hvis en av lederkandidatene er prest, legges det fram forslag på minimum 4 leke kandidater.

§ 3-7 skal lyde:

Bispedømmerådene kan komme med forslag til kandidater blant alle Kirkemøtets medlemmer.

¹ Årstallet er rettet fra 2010 til 2009. Det sto feil i komitéinnstillingene.

§ 4-1 skal lyde:

Nominasjonskomiteen setter opp en tredelt kandidatliste. Første del skal inneholde kandidater til leder av Kirkerådet. Andre del skal inneholde kandidatene fra bispedømmene og ordnes bispedømmevis og i prioritert rekkefølge. Tredje del skal inneholde kandidatene som skal velges blant alle Kirkemøtets medlemmer og settes opp alfabetisk. Kandidatene føres opp på listen med angivelse av fullstendig navn, adresse, stilling og alder, og evt. andre opplysninger om kandidatene. Det må videre fremgå om vedkommende er lek, lek kirkelig tilsatt eller prest.

Valg av representanter fra bispedømmene

§ 5-5 skal lyde:

Deretter velges de 11 bispedømmerepresentantene, 1 fra hvert bispedømme. Hvert medlem av Kirkemøtet skal avgi 11 stemmer på henholdsvis 7 leke, 1 lek kirkelig tilsatt og 3 prester.

Valg av representanter blant alle Kirkemøtets medlemmer

§ 5-6 skal lyde

Etter at resultatet av ovenstående valg foreligger, foretas det valg av representanter blant alle Kirkemøtets medlemmer. Hvert medlem av Kirkemøtet skal avgi 2 stemmer på henholdsvis 1 lek og 1 prest.

Dersom den som er valgt til leder er prest, velges 2 leke.

§ 5-8 skal lyde:

Varamedlem for lek representant fra et bispedømme, er den leke kandidaten fra vedkommende bispedømme som har fått nest flest stemmer. Hvis det ikke er avgitt stemmer på annen kandidat eller hvis det ikke er annen kandidat, utpeker vedkommende bispedømmeråd vararepresentanten.

§ 5-11 skal lyde:

Varamedlem for representanter valgt blant alle Kirkemøtets medlemmer, er de(n) representant(er) som kommer deretter i stemmetall. Der det er 2 representanter fra en kategori, er vararepresentanten med flest stemmer personlig varamedlem for den representanten som har fått flest stemmer, og vararepresentanten som har fått nest flest stemmer er personlig varamedlem for den representanten som har fått nest flest stemmer.

§ 6-1 skal lyde:

Valgbar til Kirkerådet er Kirkemøtets valgte medlemmer

§§ 6-2 og 6-3 utgår

Endringen gjøres gjeldende ved valg av Kirkeråd i 2010.

E. Særskilte regler i statutter for Mellomkirkelig råd som følge av valgordningsforsøkene i 2009

Følgende særskilte regler i statutter for Mellomkirkelig råd fastsettes som følge av valgordningsforsøkene i 2009:

§ 5. skal lyde:

Rådet består av

- o. En representant for hvert bispedømme, etter forslag fra bispedømmerådet, valgt av Kirkemøtet. For hver av representantene velges en vararepresentant fra samme bispedømme.
- p. (utgår)
- q. En representant for Kirkens Nødhjelp med vararepresentant. Disse velges av Kirkens Nødhjelps styre.
- r. En biskop med vararepresentant oppnevnt av Bispemøtet.
- s. Den norske kirkes medlem(mer) av Det lutherske verdensforbunds råd.
- t. Den norske kirkes medlem(mer) av Kirkenes verdensråds sentralkomité.
- u. Den norske kirkes medlem(mer) av Konferansen av europeiske kirkers sentralkomité.
Representantene i pkt a velges for fire år av gangen med mulighet til gjenvalg.
Representantene i pkt c-d oppnevnes for fire år av gangen.
Rådet trer i funksjon 1. januar året etter at valget har funnet sted.
Ledere i faste underutvalg møter i Rådet uten stemmerett.

§ 6. skal lyde:

Kirkemøtet velger ved særskilt avstemning leder for en periode på to år. Den som velges til leder, er samtidig valgt til medlem av Rådet for en periode på 4 år, med mindre lederen faller inn under § 5 e-g.

Leder kan gjenvelges. Kirkemøtets valgkomité forbereder og gjennomfører valget av leder midt i valgperioden. Rådet velger selv nestleder for en periode på to år.

Såfremt lederen ikke er valgt medlem av Kirkemøtet, møter lederen på Kirkemøtet med tale- og forslagsrett. Lederen møter fast i Kirkerådet med tale- og forslagsrett. Nestlederen er vararepresentant.

Endringene gjøres gjeldende ved valg av Mellomkirkelig råd og ledervalg til Mellomkirkelig råd på Kirkemøtet 2010.

F. Særskilte regler om formene for bispedømmerådets virksomhet i perioden 1.1.2010-31.12.2011:

Med hjemmel i kirkeloven § 23 siste ledd fastsettes følgende særskilte regler om formene for bispedømmerådets virksomhet i perioden 1.1.2010-31.12.2011:

Ny § 1-3 skal lyde:

De av Kirkerådets medlemmer som er valgt som representanter fra bispedømmerådene for perioden 2006-2010, har møte og talerett i bispedømmerådet i alle saker fram til nytt Kirkeråd er valgt på Kirkemøtet 2010.

Komiteens merknader

Kirkemøtet 2008 har i vedtak om Stortingsmelding nr. 17 (2007-2008) Staten og Den norske kirke (KM 10/08, pkt.4) uttalt at utformingen av kirkens demokratiske ordninger må være et ansvar for kirkelig valgte organer. Den politiske avtalen av 10. april 2008 (avtalen), pkt.1 forutsetter at det i samarbeid med Den norske kirke skal gjennomføres en demokratireform, slik også Kirken har tatt til orde for. Komiteen legger med dette fram forslag til en reform av kirkens valgordninger som ivaretar de forutsetninger som er lagt i avtalens pkt. 1.

Kirkemøtet har i sak 12/08 uttalt seg om departementets forslag til lovhjemmel som sammen med det øvrige regelverk, vil forankre dette forsøket rettslig. Kirkemøtet uttalte seg samtidig om de betydelige økonomiske og administrative konsekvenser reformen medfører.

Komiteen understreker at det ikke fastsettes endelige valgeregler på dette Kirkemøtet, men prøveordninger for valget i 2009. Det vil være mulig å foreta endringer før valget i 2011 etter en evaluering av 2009-valget. Det er først etter valget i 2011 at Den norske kirke vil ha tilstrekkelig erfaringer for å utforme framtidige valgordninger for en mer selvstendig kirke.

Komiteen anser at de prøveordninger som er foreslått med utgangspunkt i innstillingen *Styrket demokrati i Den norske kirke* (demokratiutredningen), og som er lagt til grunn i avtalen, framstår som et godt utgangspunkt for å få prøvet ut nye valgordninger.

Prøveordningen vil kunne bidra til å øke oppmerksomheten om valget og øke valgdeltakelsen. Avtalen legger følgende forutsetninger:

- etablering av reelle valgmuligheter
- økt bruk av direktevalg
- kirkevalg samtidig med offentlige valg
- gjennomføring av forsøk med ulike ordninger.

Hovedelementer i forslag til valgeregler

Komiteens forslag legger opp til

- *etablering av reelle valgmuligheter* ved innføring av supplerende nominasjon ved valg av leke medlemmer, prester og leke kirkelig tilsatte til bispedømmeråd og Kirkemøtet
- *økt bruk av direktevalg* ved at det innføres helt eller delvis direkte valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet
- *kirkevalg samtidig med offentlige valg* ved at menighetsrådsvalget og direkte valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet legges til samme dag(er) som stortingsvalget i 2009 (13.-14. september)
- *gjennomføring av forsøk med to ulike ordninger* ved valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet (direkte valg eller kombinasjon av direkte og indirekte valg).

I tillegg innebærer forslaget:

- innføring av preferansevalg, som vil gi velgerne en større innflytelse på resultatet, og som vil ivareta mindretallet og de mindre soknene på en bedre måte

- bedret representativitet i bispedømmeråd og Kirkemøtet ved at antall leke medlemmer økes
- forbedrede nominasjonsordninger med tydeligere og åpnere prosedyrer i nominasjonsprosessen og ved at valglisten settes opp alfabetisk slik at det er velgerne og ikke nominasjonskomiteen som rangerer kandidatene
- bedre tilgjengelighet for velgerne ved at valget om mulig legges til lokaler i umiddelbar nærhet av kommunens valglokaler
- utvidet periode for forhåndsstemming
- senket stemmerettsalder til 15 år, som er den religiøse myndighetsalderen.

Komiteen håper at de modeller og valgordninger som er foreslått vil gi medlemmene en større interesse for og en rikere mulighet til å stille som kandidater, foreslå kandidater og til å delta i valget. Komiteen ser at det her er stort behov for god og bred informasjon til velgerne om rådernes arbeid, oppgaver, myndighet og forpliktelse, som kan bidra til at kirkens medlemmer tar ansvar ved å stille til valg og å avgi sin stemme.

Komiteen har drøftet og vurdert de enkelte ordningene og hvordan de vil fungere for velgerne. Det er viktig at ordningene både er enkle å gjennomføre for valgstyrene og at velgerne opplever dem som gode og enkle. Flere av de ordningene som er foreslått, er nye, og det stiller store krav til god informasjon og veiledning overfor velgerne. Dette gjelder bl.a. informasjon om framgangsmåte ved stemmegivning og muligheten til forhåndsstemming.

Kirkelig legitimitet og økt bruk av direkte valg

Komiteen har merket seg at det er to hovedsynspunkter på hvordan regionale og sentrale kirkelige organer gis kirkelig legitimitet. Etter det ene synspunktet representeres soknet i regionale og sentrale organer ved at det er soknets organ (menighetsrådet/soknerådet) som skal være representert. Dette synet vektlegger at det er soknet som fellesskap som deltar i valg av representanter til kirkelige styringsorganer på andre nivåer. Etter det andre synet representeres soknet ved at soknets medlemmer velger sine representanter til regionale og sentrale organer. Begge synspunkter tar utgangspunkt i en forståelse av soknet som den grunnleggende enhet i Den norske kirke, jf. kirkeoven § 2. Komiteen mener forslaget til valgregler ivaretar begge anliggender gjennom de to prøveordningene som er foreslått.

Komiteens forslag til valgregler styrker den direkte representasjonen av soknets medlemmer.

Fastsettelse av forsøksordninger i de ulike bispedømmene i 2009

Komiteen registrerer at fire bispedømmeråd (Oslo, Hamar, Stavanger og Nord-Hålogaland) ønsker å benytte direkte valg, mens sju bispedømmeråd (Borg, Tunsberg, Agder og Telemark, Bjørgvin, Møre, Nidaros og Sør-Hålogaland) går inn for kombinasjonsmodellen. Komiteen mener dette er en rimelig fordeling som vil gi god erfaring med bruk av begge modellene i de ulike deler av landet. Komiteen anbefaler denne fordelingen av forsøkene ved valget i 2009, som gir et godt grunnlag for sammenligninger i evalueringen.

Ordning for kombinasjon av direkte og indirekte valg

Forslaget innebærer:

- likt antall leke medlemmer i alle bispedømmer (7 leke) og at den foreslåtte differensieringen (fra 7 til 9 leke avhengig av medlemstall i bispedømmet) fjernes
- at antall representanter i Kirkemøtet reduseres i forhold til saksframleggets forslag fra 126 til 115
- at det i bispedømmer som gjennomfører forsøk med kombinasjon av direkte og indirekte valg enten velges 4 ved direkte valg og 3 ved indirekte valg, eller 3 ved direkte valg og 4 ved indirekte valg
- at bispedømmerådet selv avgjør om flertallet skal velges ved direkte eller indirekte valg.

Ved valget i 2009 hvor fire bispedømmer vil gjennomføre forsøk med direkte valg og sju bispedømmer med kombinasjon av direkte og indirekte valg, vil antall leke valgt ved direkte valg totalt ligge mellom 49 og 56 av i alt 77 leke medlemmer. Dette betyr at 64 - 73 % av de leke medlemmene vil være valgt ved direkte valg i 2009.

Preferansevalg

Komiteen mener preferansevalg ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet representerer en del fordeler. Komiteen mener derfor at preferansevalg bør utprøves ved valget i 2009 og evalueres.

Høringsinstansene er usikre på om preferansevalg er den best egnede valgmetoden, siden det er lite erfaring med metoden i norsk sammenheng. Komiteen går likevel inn for å forsøke denne metoden, og vurderer den som bedre enn de alternativer som foreligger.

Preferansevalg vil gi velgerne sterkere innflytelse over resultatet. Mindretallsstemmer vil få større innflytelse enn ved flertallsvalg, noe som vil kunne gi bredere representasjon inn i rådene. Flere av de avgitte stemmesedler vil ha innflytelse på sammensetningen av rådene. Kandidater som får færre stemmer og små sokn vil ha større muligheter for å bli representert enn ved flertallsvalg, som etter komiteens mening ellers ville være alternativet. Komiteen anser listevalg (forholdstallsvalg) som en lite tjenlig løsning og har registrert at også høringsinstansene er svært kritiske til å innføre dette.

Øke antall leke medlemmer til Kirkemøtet og bispedømmeråd og forholdet til representasjon av den ordinerte tjeneste og lek kirkelig tilsatte

Komiteen har også drøftet økningen av leke medlemmer som skal velges til bispedømmeråd og Kirkemøtet, og i den sammenheng også forholdet mellom leke medlemmer, prester og lek kirkelig ansatte. Komiteen har notert seg at dette vil endre styrkeforholdet mellom antall leke medlemmer og geistlig tjeneste uten at det har vært gjenstand for noen grundig utredning og vurdering. I høringsmaterialet er det enkelte som foreslår å innlemme lek kirkelig tilsatte i kategorien leke medlemmer.

Komiteen mener disse forslagene bør utredes nærmere, og tas med i forbindelse med evalueringen av valget i 2009 med sikte på eventuelle endringer før valget i 2011, men komiteen vil ikke foreslå at det gjøres endringer nå. Eventuelle endringer på dette området nå vil være uheldig for prosessen og den videre tilrettelegging av valget i 2009.

Komiteen har vurdert om antall leke medlemmer burde være noe mindre enn demokratiutvalgets og Kirkerådets forslag, bl.a. ut fra de økonomiske konsekvensene og at både bispedømmerådet og Kirkemøtet kan bli for store og uhensiktsmessige. Komiteens forslag innebærer en reduksjon på i gjennomsnitt ett medlem pr. bispedømmeråd, og totalt 11 medlemmer av Kirkemøtet, slik at Kirkemøtet til sammen kommer til å bestå av 115 medlemmer.

Kirkevalg samtidig med offentlige valg

Komiteen har vurdert formuleringen i Kirkerådets saksframlegg om at kirkevalget skal holdes fortrinnsvis i kirke eller annet kirkelig lokale. Komiteen mener forslaget i B og B-b § 2.3 første ledd er uheldig formulert fordi de ulike hensyn som er listet opp kan komme i konflikt med hverandre, og foreslår derfor å stryke siste del av setningen.

Komiteen vil understreke at det vil være opp til menighetsrådet å bestemme hvor valget bør avholdes ut fra lokale forhold og muligheter. Der kirken ligger i umiddelbar nærhet av det offentlige valglokale, vil det være naturlig å benytte kirken eller et annet kirkelig lokale, men dette vil det være opp til menighetsrådet lokalt å ta stilling til.

Både i demokratiutredningen, saksorienteringen og høringsmaterialet, problematiseres det på prinsipielt grunnlag at de kirkelige valg knyttes så tett opp til de politiske valg. Komiteen mener det er viktig å unngå uheldig sammenblanding med det politiske valget. Her vil det være behov for dialog med kommunens valgstyre, slik at en får en god tilrettelegging.

Menighetsrådets stemmegivning ved kombinasjon av direkte og indirekte valg

Komiteen følger ikke demokratiutredningens forslag på dette punktet. Komiteen fastholder forslaget i saksframstillingen om at menighetsrådets medlemmer avgir stemme enkeltvis. Dette er en videreføring av dagens ordning. Ordningen bør evalueres på dette punktet.

Valg av representanter for samisk kirkeliv til bispedømmeråd og Kirkemøte

Komiteen anser at de regler som er foreslått bør gjennomgås. Komiteen hadde møte med leder for Samisk kirkeråd og drøftet alternative modeller. Komiteen foreslår at det kun foretas mindre justeringer i disse regelverk før valget i 2009, men at det nedsettes en arbeidsgruppe som kan legge fram forslag til en nye ordninger før valget i 2011. Når det gjelder valg av samiske representanter bør en vurdere bruken av elektorer, om antall representanter og ev valgkretser bør økes, direkte valg samtidig med sametingsvalget, om Samisk kirkeråd bør bli medlemmer av Kirkemøtet m.v. Komiteen mener at valget av samiske representanter bør være mest mulig likt øvrige valg til bispedømmeråd og Kirkemøte.

Valg av menighetsråd i døvemenighetene

Komiteen hadde møte med representant fra døvekirken og drøftet antall representanter for døvekirken i Kirkemøtet og tid og sted for valg av menighetsråd i døvemenighetene. Komiteen foreslår tilpassede regler om tid og sted for valg av døvemenighetenes menighetsråd, av hensyn til at medlemmene bor spredt over større områder. Det foreslås at valget i disse menighetene kan finne sted i forbindelse med gudstjenesten søndag 13. september og ellers foregå som forhåndsstemming. Komiteen foreslår at det settes ned en

arbeidsgruppe bl.a. for å vurdere å øke den døvekirkelige representasjonen i bispedømmeråd og Kirkemøtet.

Mulighet til gjenvalg utover to perioder

Komiteen foreslår at valgperioden 2009-2011 ikke telles med i forhold til regelen om at den som har sittet i to sammenhengende perioder ikke kan gjenvelges.

Presisering vedrørende supplerende nominasjon

Komiteen har lagt til en presisering, som innebærer at man ved supplerende nominasjon ikke kan stå som forslagsstiller til mer enn én kandidat. Presiseringen har form av en henvisning til *Regler for valg av menighetsråd* § 7.2 så langt den passer.

Stemmerett fra 15 år

Komiteen går inn for forsøk med senket stemmerettsalder til 15 år, slik at kirkelig stemmerettsalder knyttes til den religiøse myndighetsalder. Dette medfører at antallet stemmeberettigede øker. Komiteen ser at dette kan medføre at den samlede prosentvise valgdeltakelsen blir lavere hvis få ungdommer mellom 15 og 18 år benytter seg av stemmeretten. Komiteen mener hensynet til den prosentvise valgdeltakelsen ikke bør settes foran hensynet til å gi ungdom mulighet til deltakelse og innflytelse.

Stemmerett i annet sokn

Komiteen anbefaler å vurdere en oppmykning når det gjelder adgangen til å oppnå stemmerett og valgbarhet i annet sokn enn der man er bosatt, og ønsker i likhet med Kirkerådet at dette blir utredet.

Valg av Kirkeråd

Komiteen mener at valg av Kirkeråd langt på vei fungerer som en oppnevning mer enn et demokratisk valg. Det foreslås at valgordningen gjennomgås før valget 2011 med sikte på at valg av Kirkerådet kan framstå som et mer reelt valg.

Tidspunkt for Kirkemøtet

Komiteen mener tidspunktet for Kirkemøtet bør framskyndes, som følge av at tiltredelsestidspunktet for bispedømmerådene skyves fram fra 15. juni til 1. januar. Kirkemøtet bør som følge av dette avholdes i vårsemesteret. Tid og sted for Kirkemøtet fastsettes i henhold til *Kirkemøtets forretningsorden* § 1-2 av Kirkerådet. Komiteen går inn for at Kirkemøtet flyttes til vårsemesteret fra og med 2011.

Valgkort

Komiteen mener utsendelse av valgkort er viktig for å nå ut med direkte konkret informasjon til den enkelte velger om tid og sted for valg, og bevisstgjøre medlemmene om sitt kirkemedlemskap og at de har kirkelig stemmerett. I tillegg vil det gi mulighet for oppretting av feil i medlemsregisteret.

Presentasjon av kandidatene

Komiteen vil understreke betydningen av at presentasjonen av kandidatene gir velgerne godt nok grunnlag for å stemme. Slik sett bidrar god presentasjon av kandidatene til etablering av reelle valgmuligheter.

Elektronisk valg

Komiteen mener at elektronisk stemmegivning bør tas i bruk så snart det foreligger tilfredsstillende løsninger.

Vurdering av betegnelsene "lek" og "lek kirkelig tilsatt"

I debatten under 1. gangs behandling i Kirkemøtet ble det reist spørsmål om betegnelsen "lek" og "lek kirkelig tilsatt" bør erstattes av mer tidssvarende begreper. Komiteen mener dette kan vurderes.

Evaluerings

Komiteen mener det bør foretas en forskningsbasert evaluering som må ha en tilstrekkelig økonomisk ramme. Evalueringsopplegget må utformes i samarbeid mellom departementet og kirkens organer. De hovedelementene som er nevnt innledningsvis, vil stå sentralt i evalueringen.

KM 12/08 Demokratireformen i Den norske kirke. Forslag om endring i lov 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke. Høringsuttalelse

Saksdokumenter

Dokument 12.1/08	Saksorientering
Vedlegg 12.1.1/08	Høringsnotat. Demokratireformen i Den norske kirke. Forslag om endring i lov 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke
Vedlegg 12.1.2/08	Styrket demokrati i Den norske kirke. Innstilling fra en arbeidsgruppe oppnevnt av KKD 13. februar 2008

Innstilling fra komité D

Sammendrag av saksorienteringen

Kultur- og kirke departementet oversendte til Kirkerådet 27. oktober 2008 høringsnotat av 22. oktober 2008 *Demokratireformen i Den norske kirke. Forslag om endring i lov 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke*. Av departementets oversendelsesbrev framgår at høringsnotatet er ledd i forberedelsene av en odelstingsproposisjon som etter planen skal fremmes for Stortinget etter årsskiftet. Departementet ba Kirkerådet legge høringsnotatet fram for Kirkemøtet 2008 i samsvar med kirkeloven § 24 tredje ledd bokstav a).

Departementet foreslår et tillegg i kirkeloven § 24 som nytt åttende ledd, som er identisk med forslaget som ble lagt fram i Bakkevigutvalgets innstilling (*Styrket demokrati i Den norske kirke*). Den foreslåtte lovendringen vil gi den nødvendige lovhjemmel for gjennomføring av de kirkelige valg 2009 etter de særskilte regler som komiteen foreslår i sak KM 11.2/08.

I saksorienteringen drøftes departementets forslag til lovendring, og konsekvensene av manglende avklaring av de økonomiske rammene for valgene i 2009.

Saksorienteringen berører videre spørsmål i innstillingen *Styrket demokrati i Den norske kirke* som foreløpig ikke er fulgt opp i det videre arbeid med demokratireformen. Det gjelder spørsmål om tiltak for å styrke prosessene rundt framtidig utvelgelse av proster og biskoper, og spørsmålet om å vurdere styrking av rammebetingelsene for utøvelsen av Bispemøtets presesfunksjon.

Komiteens merknader

Komiteen legger saksorienteringen til grunn, og vil i tillegg bemerke følgende:

Til I Høringsuttalelse til høringsnotat om Demokratireformen i Den norske kirke. Forslag om endring i lov 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke.

Komiteen slutter seg til departementets forslag til endring i kirkeloven § 24, som utvides med et nytt åttende ledd:

Kirkemøtet kan fastsette forsøk som innebærer at Kirkemøtet og bispedømmerådene skal velges og sammensettes på en annen måte enn det som følger av §§ 23 og 24. Slike forsøk skal godkjennes av departementet.

Den foreslåtte lovendringen vil gi den nødvendige lovhjemmel for gjennomføring av de kirkelige valg 2009 etter de særskilte regler som komiteen foreslår i sak KM 11.2/08.

Komiteen vil understreke behovet for snarlig avklaring av de økonomiske rammer for reformen, senest innen midten av januar 2009, jf. behovsanalysen i avsnittet om Økonomiske og administrative konsekvenser i Tilleggsnotat på bakgrunn av høringen til innstillingen *Styrket demokrati i Den norske kirke*, KM 11.1.2/08.

Til II Spørsmål i innstillingen Styrket demokrati i Den norske kirke som ikke er fulgt opp i det videre arbeid med demokratireformen:

Om revidert ordning for utnevning av biskoper

Komiteen slutter seg til saksorienteringen. I tillegg mener komiteen også enkelte andre forslag til endringer kan vurderes, blant annet om det bør innføres åremål for biskoper, og om det skal være mulig for kandidater å melde sin interesse for bispestillinger (jf. *Styrket demokrati i Den norske kirke*, s. 69).

Om tilsetning av proster

Komiteen deler synspunktet til flere høringsinstanser om at overføring av tilsetning av proster til bispedømmerådet bør kunne iverksettes allerede nå. Komiteen begrunner dette i *Tjenesteordning for proster* § 2, hvor prosten ”er forpliktet på de mål og strategier som er fastsatt for virksomheten i Den norske kirke og i vedkommende bispedømme og skal støtte opp om tiltak som fremmer disse”. Denne bestemmelsen knytter prosten tettere inn mot bispedømmerådet enn tidligere.

Presesfunksjonen

Komiteen mener Den norske kirke må ta på alvor at presesoppgavene etter hvert er blitt svært omfattende og vanskelig kan bli ivaretatt ved siden av den ordinære bispetjenesten, som også er blitt mer krevende. Bispemøtets preses har i løpet av de senere år blitt tillagt store oppgaver både nasjonalt og internasjonalt, samtidig som preses sitter i mange sentrale verv og representerer bispekollegiet i mange sammenhenger. Det er derfor påkrevd å styrke rammebetingelsene for presesfunksjonen.

Økningen av antall leke medlemmer i bispedømmeråd/Kirkemøte endrer balansen mellom embete og råd. Komiteen ser en styrking av vilkårene for utøvelsen av presesfunksjonen som et bidrag til å ivareta balansen mellom embete og råd når antallet leke medlemmer av bispedømmeråd/Kirkemøte økes.

Komiteen er kjent med at Bispemøtet utreder ulike sider ved presesfunksjonen. Komiteen regner med at utredningen vil bli gjenstand for høring i ulike kirkelige organer og at også Kirkemøtet vil få anledning til å behandle saken. De økonomiske konsekvensene av dette bør kunne vurderes som del av forslag til statsbudsjett slik Bispemøtet har foreslått (sak BM 29/08).

Komiteen mener det i denne sammenheng bør drøftes hvordan rammebetingelsene for utøvelsen av presesfunksjonen kan styrkes. Det bør også vurderes om det bør opprettes et tolvte bispeembete. Det kan vurderes om den tolvte biskopen bør få tilsynsansvaret for spesialprestetjenestene.

Forslag til vedtak

Kirkemøtet vedtar følgende høringsuttalelse til Kultur- og kirkedepartementets høringsnotat *Demokratireformen i Den norske kirke. Forslag om endring i lov 7. Juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke*:

I

Kirkemøtet har i brev av 27. oktober 2008 mottatt høringsnotat om *Demokratireformen i Den norske kirke. Forslag om endring i lov 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke*, og har behandlet dette i sitt møte 10.-15. november på Øyer.

Med følgende bemerkninger gir Kirkemøtet det framlagte *forslag til lov om endring i lov 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke* sin tilslutning.

Forsøkshjemmelen som foreslås i kirkeloven § 24 som nytt åttende ledd, vil gi den nødvendige lovhjemmel for gjennomføring av de kirkelige valg 2009 etter *Særskilte regler for de kirkelige valg 2009*, vedtatt av Kirkemøtet i sak KM 11/08.

Kirkemøtet deler departementets vurdering av at det med dagens rettsstilstand er behov for departementets godkjenning av Kirkemøtets valgeregler. Dette er nødvendig for at de administrative og økonomiske konsekvenser av valgreglene skal kunne gjøres gjeldende overfor bispedømmerådene, menighetsrådene og de kirkelige fellesrådene, og for at de økte økonomiske kostnadene skal kunne utredes av staten.

Kirkemøtet viser til sin uttalelse om St. meld. 17 (2007-2008) *Staten og Den norske kirke*, pkt. 4 (sak KM 10/08), hvor Kirkemøtet understreker at utformingen av kirkens demokratiske ordninger må være et ansvar for kirkens medlemmer og organer valgt på kirkelige premisser. Kirkemøtet anser det ut fra dette riktig at reglene for valgordningsforsøkene i forbindelse med demokratireformen fastsettes av Kirkemøtet, slik høringsnotatet legger opp til. Kirkemøtet deler videre departementets oppfatning av at det ikke er aktuelt at Stortinget skulle gå vesentlig lengre i å regulere framgangsmåten ved valg i Den norske kirke.

Selv om lovendringen i seg selv ikke innebærer økonomiske eller administrative konsekvenser, vil departementets godkjenning av de valgreglene som vedtas av Kirkemøtet 2008 medføre betydelige administrative og økonomiske konsekvenser. Kirkemøtet vil påpeke at valgreglene er vedtatt med utgangspunkt i *Styrket demokrati i Den norske kirke*, som oppfølging av det forliket som alle politiske partier representert på Stortinget, er enige om. De økonomiske og administrative konsekvensene av Kirkemøtets vedtak om valgeregler, vil være i samme størrelsesorden som var skissert i innstillingen.

Kirkemøtet konstaterer at de økonomiske rammene ikke ble klarlagt i regjeringens forslag til statsbudsjett for 2009, slik Kirkerådet ba om i sin høringsuttalelse, og at heller ikke høringsnotatet bidro til klarlegging av de økonomiske rammene for demokratireformen. Kirkemøtet er urolig for konsekvensene den manglende avklaringen av de økonomiske rammene for demokratireformen vil få for planleggingen og gjennomføringen av reformen, ikke minst i menighetsrådene som skal planlegge den lokale gjennomføring av prøveordningen. Dersom dette ikke avklares innen midten av januar 2009, vil muligheten for gjennomføring av reformen svekkes vesentlig. Jf. Kirkemøtets vedtak i sak KM 11/08.

II

1. Kirkemøtet ber Kultur- og kirkedepartementet snarest mulig og i samarbeid med Kirkerådet utforme reviderte regler for nominasjon og rådgivende avstemning i forbindelse med utnevning av biskoper. Kirkemøtet forutsetter at de reviderte reglene bygger på ordningen vedtatt av Kirkemøtet 2007 (sak KM 9/07).
2. Prosten er forpliktet på å fremme de mål og strategier som er fastsatt for virksomheten i Den norske kirke og i vedkommende bispedømme (jf. Tjenesteordning for proster § 2). Dette tilsier at bispedømmerådet har en sentral rolle i forbindelse med tilsetting av proster. Kirkemøtet ber om at tilsetting av proster allerede nå overføres til bispedømmerådet. Subsidiært må bispedømmerådene få uttalerett før utnevning skjer.
3. Kirkemøtet viser til at oppgaven som preses er så arbeidskrevende at både bispetjenesten i eget bispedømme og selve presesfunksjonen blir skadelidende.

Kirkemøtet ser derfor et sterkt behov for å styrke vilkårene for utøvelsen av presesfunksjonen. Dette vil også bidra til å ivareta balansen mellom embete og råd når antallet leke medlemmer av bispedømmeråd/Kirkemøte økes.

Kirkemøtet vil på denne bakgrunn gi uttrykk for støtte til forslag om å styrke rammebetingelsene for utøvelse av vervet som Bispemøtets preses, der også opprettelse av et 12. bispeembete vurderes.

Plenumsbehandling

Dirigent: Magne Skjeldal
Saksordfører: Marit Tingelstad

Følgende hadde ordet:

Ingeborg Midttømme, Terje Fonk, Trygve Wyller, Roar P. Strømme, Jon Olav Ryen, Vidar L. Haanes.

Endringsforslag

Ingeborg Midttømme:
Pkt II pkt 2, endring til:
Kirkemøtet ber om at bispedømmerådene får uttalerett før utnevning av proster skjer.

Forslaget ble ikke tatt inn i komiteens forslag til vedtak.

Terje Fonk:
Pkt II pkt 1, andre linje:
Stryke ”rådgivende”.

Forslaget ble ikke tatt inn i komiteens forslag til vedtak.

Trygve Wyller:
Pkt. II pkt. 3, endring til:

Kirkemøtet registrerer at oppgaven som preses er meget arbeidskrevende. Kirkemøtet ber derfor om at det igangsettes et teologisk og administrativt arbeid for å gi bedre arbeidsvilkår for preses i Bispemøtet.

Forslaget ble ikke tatt inn i komiteens forslag til vedtak.

Votering

Det ble stemt over de tre endringsforslagene. Alle falt.
Hele forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt. 84 stemmeberettigede.

Kirkemøtets vedtak

Kirkemøtet vedtar følgende høringsuttalelse til Kultur- og kirkedepartementets høringsnotat *Demokratireformen i Den norske kirke. Forslag om endring i lov 7. Juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke*:

I

Kirkemøtet har i brev av 27. oktober 2008 mottatt høringsnotat om *Demokratireformen i Den norske kirke. Forslag om endring i lov 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke*, og har behandlet dette i sitt møte 10.-15. november på Øyer.

Med følgende bemerkninger gir Kirkemøtet det framlagte *forslag til lov om endring i lov 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke* sin tilslutning.

Forsøkshjemmelen som foreslås i kirkeloven § 24 som nytt åttende ledd, vil gi den nødvendige lovhjemmel for gjennomføring av de kirkelige valg 2009 etter *Særskilte regler for de kirkelige valg 2009*, vedtatt av Kirkemøtet i sak KM 11/08.

Kirkemøtet deler departementets vurdering av at det med dagens rettstilstand er behov for departementets godkjenning av Kirkemøtets valgeregler. Dette er nødvendig for at de administrative og økonomiske konsekvenser av valgreglene skal kunne gjøres gjeldende overfor bispedømmerådene, menighetsrådene og de kirkelige fellesrådene, og for at de økte økonomiske kostnadene skal kunne utredes av staten.

Kirkemøtet viser til sin uttalelse om St. meld. 17 (2007-2008) *Staten og Den norske kirke*, pkt. 4 (sak KM 10/08), hvor Kirkemøtet understreker at utformingen av kirkens demokratiske ordninger må være et ansvar for kirkens medlemmer og organer valgt på kirkelige premisser. Kirkemøtet anser det ut fra dette riktig at reglene for valgordningsforsøkene i forbindelse med demokratireformen fastsettes av Kirkemøtet, slik høringsnotatet legger opp til. Kirkemøtet deler videre departementets oppfatning av at det ikke er aktuelt at Stortinget skulle gå vesentlig lengre i å regulere framgangsmåten ved valg i Den norske kirke.

Selv om lovendringen i seg selv ikke innebærer økonomiske eller administrative konsekvenser, vil departementets godkjenning av de valgreglene som vedtas av Kirkemøtet 2008 medføre betydelige administrative og økonomiske konsekvenser. Kirkemøtet vil påpeke at valgreglene er vedtatt med utgangspunkt i *Styrket demokrati i Den norske kirke*, som

oppfølging av det forliket som alle politiske partier representert på Stortinget, er enige om. De økonomiske og administrative konsekvensene av Kirkemøtets vedtak om valgeregler, vil være i samme størrelsesorden som var skissert i innstillingen.

Kirkemøtet konstaterer at de økonomiske rammene ikke ble klarlagt i regjeringens forslag til statsbudsjett for 2009, slik Kirkerådet ba om i sin høringsuttalelse, og at heller ikke høringsnotatet bidro til klarlegging av de økonomiske rammene for demokratireformen. Kirkemøtet er urolig for konsekvensene den manglende avklaringen av de økonomiske rammene for demokratireformen vil få for planleggingen og gjennomføringen av reformen, ikke minst i menighetsrådene som skal planlegge den lokale gjennomføring av prøveordningen. Dersom dette ikke avklares innen midten av januar 2009, vil muligheten for gjennomføring av reformen svekkes vesentlig. Jf. Kirkemøtets vedtak i sak KM 11/08.

II

1. Kirkemøtet ber Kultur- og kirkedepartementet snarest mulig og i samarbeid med Kirkerådet utforme reviderte regler for nominasjon og rådgivende avstemning i forbindelse med utnevning av biskoper. Kirkemøtet forutsetter at de reviderte reglene bygger på ordningen vedtatt av Kirkemøtet 2007 (sak KM 9/07).
2. Prosten er forpliktet på å fremme de mål og strategier som er fastsatt for virksomheten i Den norske kirke og i vedkommende bispedømme (jf. Tjenesteordning for proster § 2). Dette tilsier at bispedømmerådet har en sentral rolle i forbindelse med tilsetting av proster. Kirkemøtet ber om at tilsetting av proster allerede nå overføres til bispedømmerådet. Subsidiært må bispedømmerådene få uttalerett før utnevning skjer.
3. Kirkemøtet viser til at oppgaven som preses er så arbeidskrevende at både bispetjenesten i eget bispedømme og selve presesfunksjonen blir skadelidende.

Kirkemøtet ser derfor et sterkt behov for å styrke vilkårene for utøvelsen av presesfunksjonen. Dette vil også bidra til å ivareta balansen mellom embete og råd når antallet leke medlemmer av bispedømmeråd/Kirkemøte økes.

Kirkemøtet vil på denne bakgrunn gi uttrykk for støtte til forslag om å styrke rammebetingelsene for utøvelse av vervet som Bispemøtets preses, der også opprettelse av et 12. bispeembete vurderes.

Uttalelse i forbindelse med avtaleforslaget "To kirker – én tro. Sammen som lutherske kirker i Norge":

Kirkemøtet tar til etterretning at Den Evangelisk Lutherske Frikirkes Synodemøte den 9. november d.å. avviste den foreslåtte avtalen mellom Den norske kirke og Den Evangelisk Lutherske Frikirke. Dermed er det ingen grunn til at Kirkemøtet behandler denne avtalen.

Kirkemøtet vil imidlertid stadfeste sin forpliktelse på det fortsatte samarbeidet mellom våre to kirker langs de eksisterende linjer.

Kirkemøtet legger her særlig vekt på at våre to kirker allerede er søsterkirker. Vi er i formelt alter- og prekestolfellesskap gjennom vårt medlemskap i Det lutherske verdensforbund. Det vil være en viktig oppgave i tiden som kommer å klarlegge nærmere hvordan dette fellesskapet som lutherske kirker i Norge kan forstås og tilrettelegges.

Deltakere på Kirkemøtet 2008

Medlemmer

Agøy	Berit Hagen	Fung. leder Mellomkirkelig råd
Andersen	Nils-Tore	Borg/Leder Kirkerådet
Andersen	Jorund	Agder og Telemark
Andersen	Berit M.	Stavanger (fung. biskop)
Andresen	Knut	Nidaros (fung. biskop)
Arnstad	Marit	Nidaros
Bjerkestrand	Helene	Tunsberg
Borhaug	Hans	Agder og Telemark (vara for J.O. Olsen)
Brenne	Gunnlaug	Borg
Byfuglien	Helga Haugland	Borg
Dahl	Laila Riksaasen	Tunsberg
Dahle	Petter	Møre
Dille	Petter N.	Nidaros
Eidsvåg	Bjørn Ingvald	Hamar
Espelid	Kari	Tunsberg
Fagerholt	Arnhild Foseide	Møre
Fevang	Jørn	Tunsberg
Fløtten	Ingrid Røstad	Nord-Hålogaland
Fonk	Terje	Tunsberg
Foss	Ingvill Hagesæther	Stavanger (vara for Tove Kyllingstad)
Giil	Håkon S.	Bjørgvin (vara for Ingvild Theodorsen)
Grønningsæter	Arne Backer	Fritt grunnlag
Hagesæther	Ole D.	Bjørgvin
Hermstad	Marit	Sør-Hålogaland
Holck	Ole Elias	Hamar (fung. biskop)
Husby	Torstein	Oslo
Hærås	Terje	Agder og Telemark
Høivik	Ingunn Aarseth	Nidaros
Jahre	Hans-Petter	Tunsberg
Johnsen	Tore	Leder Samisk kirkeråd
Johnsen	Wenche Tuman	Borg
Juul	Jakobe Olea T.H.	Nidaros
Jønsson	Nils Enar Bertil	Nidaros
Jørgensen	Tor B.	Sør-Hålogaland
Karlstrøm	Randi	Nord-Hålogaland
Kjølaas	Per Oskar	Nord-Hålogaland
Klevberg	Oddhild	Nord-Hålogaland
Knudsen	Aleksander Aasen	Møre
Koppen	Henny	Bjørgvin
Krutnes	Sverre	Sør-Hålogaland
Kvarme	Ole Christian	Oslo
Lajord	Aslag	Hamar
Landmark	Dag	Hamar

Leite	Gunn Ågot	Nidaros
Liland	Solveig M. Mortensen	Nord-Hålogaland
Lind	Nina Elisabeth	Borg
Lind-Solstad	Katrine Intelhus	Sør-Hålogaland
Lindø	Svein Arne	Stavanger
Lundby	Knut	Oslo
Malmbekk	Svein	Fritt grunnlag
Midttømme	Ingeborg	Møre
Mjøse	Ole D.	Nord-Hålogaland
Moe	Jenny Skumsnes	Hamar
Mossige	Arne Sigurd	Stavanger
Naterstad	Inger Anne	Oslo
Nystad	Ann Solveig	Nord-Hålogaland
Olsen	Per Magne	Stavanger
Overøye	Sigvart	Oslo (vara for Nora E. Mosand)
Reinertsen	Stein	Agder og Telemark
Rinde	Ingunn	Nord-Hålogaland
Risholm	Arne Leon	Borg (vara for Berit Øksnes)
Roaldsnes	Anne-Helen	Møre
Rogne	Kjersti Tytingvåg	Møre
Rogstad	Per Øistein	Agder og Telemark
Ryen	Jon Olav	Hamar (vara for L.E. Kielland)
Rødsand	Sølvi	Sør-Hålogaland (vara for J.M. Ressem)
Skaug	Liv Birgit	Oslo (vara for Torger Reve)
Skjeldal	Magne	Björgvin
Skjevesland	Olav	Agder og Telemark
Solbakken	Kristin Renate	Borg
Solemdal	Frode	Björgvin
Sommer	Harald Nyeggen	Oslo
Stavenjord	Norodd	Stavanger
Stenbakk	Edvard-Olav	Sør-Hålogaland
Stranger	Villa Wahl	Oslo
Strømme	Roar P.	Björgvin
Staalesen	Kjell Guldvog	Tunsberg
Søsveen	Åge	Nidaros
Søyland	Inger Kari	Stavanger
Tingelstad	Marit	Hamar
Tveter	Anne Louise	Fritt grunnlag
Vartdal	Sissel	Björgvin
Øygaard	Astrid Ulvestad	Møre
Aanonsen	Bernt	Sør-Hålogaland
Aartun	Iselin	Agder og Telemark

Forfall

Baasland	Ernst	Stavanger
Fiske	Solveig	Hamar
Kielland	Lars Erlend	Hamar
Kyllingstad	Tove	Stavanger

Mosand	Nora Edwardsen	Oslo
Olsen	Jan Olav	Agder og Telemark
Ressem	Johanne M.	Sør-Hålogaland
Reve	Torger	Oslo
Theodorsen	Ingvild	Bjørgvin
Øksnes	Berit	Borg

Forfall uten vara

Karlsen	Inga	Sør-Hålogaland
---------	------	----------------

Representanter fra Ungdommens kirkemøte

Andersen	Leif Christian
Hermstad	Gunnhild N.
Isene	Målfrid
Svendsen	Ingrid Breilid

Representanter fra de teologiske fakultetene

Holter	Knut	Misjonshøgskolen
Haanes	Vidar L.	Det teologiske Menighetsfakultet
Wyller	Trygve	Det teologiske fakultet

Komiteenes sammensetning

L	= Lek
L (U)	= Lek representant under 30 år
LT	= Lek tilsatt
P	= Prest
B	= Biskop
UKM	= Ungdommens kirkemøte

Komité A

Andersen	Leif Christian	UKM	UKM
Dahl	Laila Riksaasen	Tunsberg	B
Dille	Petter N.	Nidaros	L (U)
Fevang	Jørn	Tunsberg	LT
Haanes	Vidar L.	Menighetsfakultet	
Karlstrøm	Randi	Nord-Hålogaland	L
Knudsen	Aleksander Aasen	Møre	L
Koppen	Henny	Bjørgvin	L
Kvarme	Ole Christian	Oslo	B
Lind	Nina Elisabeth	Borg	L
Lindø	Svein Arne	Stavanger	L
Malmbekk	Svein	Fritt grunnlag	P

Reinertsen	Stein	Agder og Telemark	P
Ryen	Jon Olav	Hamar (vara for L.E. Kielland)	P
Aartun	Iselin	Agder og Telemark	L (U)

Komité B

Bjerkestrand	Helene	Tunsberg	L (U)
Borhaug	Hans	Agder og Telemark(vara for JO.Olsen)	L
Dahle	Petter	Møre	P
Eidsvåg	Bjørn Ingvald	Hamar	L
Holck	Ole Elias	Hamar (fung. biskop)	B
Jørgensen	Tor B.	Sør-Hålogaland	B
Leite	Gunn Ågot	Nidaros	LT
Mossige	Arne Sigurd	Stavanger	LT
Nystad	Ann Solveig	Nord-Hålogaland	Samisk repr.
Olsen	Per Magne	Stavanger	L
Rinde	Ingunn	Nord-Hålogaland	P
Skaug	Liv Birgit	Oslo (vara for Torger Reve)	L
Solbakken	Kristin Renate	Borg	L (U)
Solemdal	Frode	Bj�rgvin	L
Svendsen	Ingrid Breilid	UKM	UKM

Komité C

Andersen	Nils-Tore	Borg/Leder KR	L
Andersen	Jorund	Agder og Telemark	L
Andresen	Knut	Nidaros (fung. biskop)	B
Byfuglien	Helga Haugland	Borg	B
Fløtten	Ingrid Røstad	Nord-Hålogaland	L
Giil	Håkon S.	Bj�rgvin (vara for I. Theodorsen)	L
Grønningsæter	Arne Backer	Fritt grunnlag	L
Hermstad	Marit	Sør-Hålogaland	L
Isene	Målfrid	UKM	UKM
Johnsen	Tore	Leder Samisk kirkeråd	
Rogne	Kjersti Tytingvåg	Møre	L
Sommer	Harald Nyeggen	Oslo	L (U)
Stranger	Villa Wahl	Oslo	LT
Staalesen	Kjell Guldvog	Tunsberg	L
Søyland	Inger Kari	Stavanger	L
Wyller	Trygve	Det teologiske fakultet	
Aanonsen	Bernt	Sør-Hålogaland	P

Komité D

Arnstad	Marit	Nidaros	L
Husby	Torstein	Oslo	L
Jahre	Hans-Petter	Tunsberg	L
Kjølaas	Per Oskar	Nord-Hålogaland	B
Landmark	Dag	Hamar	LT

Lundby	Knut	Oslo	L
Mjøås	Ole D.	Nord-Hålogaland	L
Risholm	Arne Leon	Borg (vara for Berit Øksnes)	P
Roaldsnes	Anne-Helen	Møre	L (U)
Rogstad	Per Øistein	Agder og Telemark	LT
Rødsand	Sølvi	Sør-Hålogaland (vara for J.M.Ressem)	L
Skjevesland	Olav	Agder og Telemark	B
Stavenjord	Norodd	Stavanger	P
Tingelstad	Marit	Hamar	L
Vartdal	Sissel	Bjergvin	LT

Komité E

Brenne	Gunnlaug	Borg	LT
Fonk	Terje	Tunsberg	P
Foss	Ingvill H.	Stavanger (vara for Tove Kyllingstad)	L
Hagesæther	Ole D.	Bjergvin	B
H�r�s	Terje	Agder og Telemark	L
Høivik	Ingunn Aarseth	Nidaros	P
Krutnes	Sverre	Sør-Hålogaland	LT
Lajord	Aslag	Hamar	L
Liland	Solveig M. M.	Nord-Hålogaland	L (U)
Midttømme	Ingeborg	Møre	B
Overøye	Sigvart	Oslo (vara for Nora E. Mosand)	D�vekrk. repr.
Stenbakk	Edvard-Olav	Sør-Hålogaland	L
Tveter	Anne Louise	Fritt grunnlag	L

Komité F

Agøy	Berit Hagen	Fung. leder Mellomkirkelig råd	
Andersen	Berit M.	Stavanger (fung. biskop)	B
Espelid	Kari	Tunsberg	L
Fagerholt	Arnhild Foseide	Møre	L
Hermstad	Gunnhild N.	UKM	UKM
Holter	Knut	Misjonshøgskolen	
Johnsen	Wenche Tuman	Borg	L
Juul	Jakobe Olea T.H.	Nidaros	L
J�nsson	Nils Enar Bertil	Nidaros	Samisk repr.
Klevberg	Oddhild	Nord-Hålogaland	LT
Lind-Solstad	Katrine Intelhus	Sør-Hålogaland	L (U)
Moe	Jenny Skumsnes	Hamar	L (U)
Naterstad	Inger Anne	Oslo	P
Skjeldal	Magne	Bjergvin	L
Strømme	Roar P.	Bjergvin	P
Søsveen	�ge	Nidaros	L
Øygard	Astrid Ulvestad	Møre	LT

Sekretariatet

Aksøy	Kristine	Langkaas	Randi
Almås	Guro	Lindseth	Gard
Aschim	Per Kristian	Meling	Øyvind
Bekkelund	Ole Inge	Omland	Marit
Dehlin	Liv Janne	Oppegaard	Sven
Dehlin	Per E.	Røsæg	Gerd Karin
Fagerli	Beate	Schorre	Hans-Jürgen
Fjeld	Vibeke	Skonnord	Jahn-Oluf
Frydenlund	Kristin	Stendal	Synnøve Hinnaland
Hasle	Espen A.	Tanggaard	Per
Hauge	Ivar	Thompson	Siv
Hellgren	Guro	Tobiassen	Øyvind
Johnsen	Berit	Tveit	Olav Fykse
Johnsen	Jens-Petter	Westermoen	Gunnar
Kristensen	Vidar	Wirgenes	Paul Erik
Køhn	Svein		

Gjester ved Kirkemøtets åpning

Gjester fra regjering, departement, storting, Fylkesmannen m.fl.

H.M. kong Harald
Statsråd Trond Giske
Statssekretær Halvard Ingebrigtsen
Ekspedisjonssjef Ingrid Vad Nilsen, Kirke- og kulturdepartementet
Avdelingsdirektør Anne-Lise Brodtkorp, Kirke- og kulturdepartementet
Ine Eriksen Søreide, KUF-komiteens leder
Dagrun Eriksen, KUF-komiteens 2. nestleder
Torfinn Opheim, KUF-komiteen
Odd Einar Dørum, KUF-komiteen
Knut Berg, assisterende fylkesmann, Fylkesmannen i Oppland
Mari Botterud, ordfører i Øyer

Gjester fra Den norske kirke lokalt

Leder Rigmor Sværen Finne, Nordre Ål menighet
Kirketjener Lise Sveen, Nordre Ål menighet
Sokneprest Oddgeir Bolstad, Nordre Ål menighet
Daglig leder Geir Ole Dahlen, Nordre Ål menighet
Sokneprest Øyvind Sagedal, Øyer og Tretten menighet
Kirketjener Morten Brennløkken, Øyer og Tretten menighet
Kantor Kari Irene Ien, Øyer og Tretten menighet
Nestleder Trond Buhaug, Øyer og Tretten kirkelige råd
Kirkeverge Berit Sundli, Øyer og Tretten kirkelige råd

Gjester fra nordiske søsterkirker

Katri Kuuskoski, kirkemøtesekretær, Finlands evangelisk-lutherske kirke
Inge Lise Pedersen, formand for Landsforeningen af menighedsråd, Danmark
Lars Rydje, 2-v.ordförande, Svenska kyrkans kyrkomöte

Gjester fra andre kirke- og trossamfunn

Biskop Øystein Olsen, Metodistkirken i Norge
Hovedstyrets leder Jan Erik Hansen, Metodistkirken i Norge
Leder Bente Sandvig, Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn
Synodeformann Arnfinn Løyning, Den Evangelisk Lutherske Frikirke
Styreleder Svein Veland, Norges Kristne Råd
P. Pål Bratbak, Den katolske kirke

Øvrige gjester

Adm.dir. Terje Steen Edvardsen, Bergen Diakonissehjem
Generalsekretær Christofer Solbakken, Bispemøtet
Generalsekretær Stein Mydske, Det Norske Bibelselskap
Leder Ola Smeplass, Det Norske Diakonforbund
Generalsekretær Rolf G. Heitmann, Den Norske Israelsmisjon
Styreleder Kari Skår Sørheim, Det Norske Misjonsselskap
Generalsekretær Kjetil Aano, Det Norske Misjonsselskap
Administrerende direktør Torstein Lalim, Diakonissehuset Lovisenberg
Kirkeverge Tor Einar Lie, Døvekirkenes fellesråd
Medlem Tone Rørvik Elvenes, Døvekirkenes fellesråd
Berit Moss, Fagforbundet
Styreleder Kristine Toft Rosland, IKO
Leder Anne Kirsti Kjenne, Kateketforeningen - Den norske kirkes undervisningsforbund
Forskningssjef Hans Stifoss-Hanssen, KIFO
Styreleder Benita Christensen, KA - Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon
Direktør Frank Grimstad, KA - Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon
Generalsekretær Stein Hardeng, Kirkens Familievern
Generalsekretær Atle Sommerfeldt, Kirkens Nødhjelp
Lennart Persson, Kirkens Ressurssenter mot vold og seksuelle overgrep
Generalsekretær Lill Tone Grahl-Jacobsen, Kirkens Sosialtjeneste
Generalsekretær Kjell Markset, KRIK
Generalsekretær Liv Kjersti Skjeggstad, Menneskeverd
Forbundssekretær Trond Dahlen, Musikernes fellesorganisasjon
Ole-Magnus Olafsrud, Navigatørene
Generalsekretær Adelheid Firing Hvambsal
Fung. leder Asbjørn Larsen, Norges kirkesangforbund
Nestleder Johannes Sørhaug, Norges kirkevergelag
Leder Torkil Hvidsten, Norges Kristelige Studentforbund
Generalsekretær Kåre Rune Hauge, Norges Kristelige Student- og skoleungdomslag
Generalsekretær Rolf Kjøde, Normisjon
Daglig leder Ingvar Lyche, Norsk Kristelig Studieråd
Nestleder Ingunn D. Kosnes, Norsk Kvinnelig Teologforening
Generalsekretær Erling Ekroll, Norsk Søndagsskoleforbund
Direktør Egil K. Sundbye, Opplysningsvesenets fond

Leder Gunnar Mindestrømmen, Presteforeningen
Generalsekretær Kjell Bertel Nyland, Sjømannskirken/Norsk kirke i utlandet
Leder Heinke Foertsch, TeoLOgene
Jens Fredrik Brenne, Til Helhet
Styremedlem Inger Elisabeth Aarvik, Ung kirkesang
Leder Gard Realf Sandaker-Nielsen, Åpen Kirkegruppe
Feltprost Alf Petter Hagesæther
Fungerende døveprost Roar Bredvei
Thor Bjarne Bore, tidl. leder i Kirkerådet
Oddbjørn Evenshaug, tidl. leder i Kirkerådet
Georg Hille, tidl. direktør i Kirkerådet
Finn Olav Myhre, tidl. leder i Kirkerådet
Erling J. Pettersen, tidl. direktør i Kirkerådet
Tone Thorp, tidl. kirkemøte-koordinator
Johannes Ulltveit-Moe, tidl. direktør Kirkerådet
Biskop emeritus Andreas Aarflot

Øvrige programinnslag

Lys våken – adventsnatt i kirken

Plenumssamlingen tirsdag 11. november ble innledet ved et Lys våken- innslag med sang og dans ved barn fra Gjøvik og Toten og med Nora Foss al-Jabri som solist. Innslaget var regissert av KM Event ved Kristin Fjellseth.

Hilsen fra biskop Dr. Munib Younan

Biskop Dr. Munib Younan fra Den evangelisk-lutherske kirke i Jordan og Det hellige land holdt en hilsningstale til Kirkemøtet onsdag 12. november (gjengitt bak i protokollen).

Innlegg fra delegatene:

Ole D. Mjøs.

”De tre”

Onsdag 12. november ble ”De tre”, et verk for fløyte/altfløyte, fiolin, cello og tape, fremført for Kirkemøtet av Habbestadensemblet m.fl. Teksten ”De tre” er hentet fra Henrik Wergelands ”Jøden”, og tekstredigering, dramatisering og musikk er ved Kjell Habbestad.

Verket innledet plenumssamlingen hvor sak KM 09/08 *Kyrkjene i Midtausten og vårt ansvar* ble behandlet.

Presentasjon av KVs ledsagerprogram

Onsdag 12. november fikk Kirkemøtets delegater anledning til å overvære en presentasjon av Kirkenes Verdensråds ledsagerprogram (EAPPI Ecumenical Accompaniment Programme in Palestine and Israel).

Vaffelservering ved Sjømannskirken/Norsk kirke i utlandet

Et par av dagene serverte representanter fra Sjømannskirken/Norsk kirke i utlandet vafler i kaffepausene.

Hilsen fra Den Evangelisk Lutherske Frikirke

Synodeformann Arnfinn Løyning fra Den Evangelisk Lutherske Frikirke hilste Kirkemøtet torsdag 13. november.

Følgende hadde ordet:

Nils-Tore Andersen, Berit Hagen Agøy.

Kirkerådets leder leste en uttalelse som var utformet av komité F. Denne legges ved protokollen (se s. 159).

Morgen- og kveldsbønn

Morgen- og kveldsbønn ble avholdt hver dag i Kirkemøtets kapellrom. Det var bispedømmene som hadde ansvar for samlingene. I tillegg ble det avholdt middagsbønn i plenum- og komitéksamlingene. Andakts- og gudstjenestelivet ved årets Kirkemøte var i stor grad preget av gudstjenestereformen. De fleste salmer som ble sunget, var hentet fra forslag til ny salmebok.

Avslutningsgudstjenesten

Avslutningsgudstjenesten ble holdt lørdag 17. november kl 10.30 i Nordre Ål kirke. Den var planlagt etter ønsker fra Ungdommens kirkemøte, med Margit Lovise Holthe som leder, i samarbeid med barn og ungdom fra Lommedalen menighet. Margit Lovise Holthe var liturg og Pernille Korsbøen (14 år) var medliturg. Liturgien var satt sammen av ledd innenfor forslag til ny gudstjeneste i Den norske kirkes gudstjenestereform og forslag til ny salmebok. Prekenen ble holdt av Gunnhild N. Hermstad.

Øystein Lund Olafsen var kantor og musikalsk leder for band og kor fra Lommedalen menighet. I tillegg deltok en gruppe med ansvar for videoproduksjon og tekster på vegg, tekstlesere og danser Solveig Styve Holthe.

Taler, foredrag og hilsener

Kirkerådsleder Nils-Tore Andersens tale

Deres Majestet, statsråd, fylkesmann, leder og medlemmer av Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, gjester fra inn- og utland, kjære delegater.

Kirkemøtets opprettelse

Velkommen til et Kirkemøte uten de store mediasakene kanskje, men likevel med mange viktige saker både for kirke og samfunn. Årets tema er "Jeg tror på Jesus Kristus". **Alt** vi skal drøfte på dette Kirkemøtet må ha sitt orienteringspunkt i Jesus Kristus, han som er og alltid skal være, Kirkens sentrum.

Dette er det 25. Kirkemøte, og vi har valgt å markere det. Hans Majestet Kong Olav var til stede ved det første Kirkemøte i 1984 og det er en stor glede at Hans Majestet Kong Harald ville vise oss den ære å være tilstede ved dette lille, men dog så viktige jubileum.

Det var ikke selvsagt at regjering og Storting ønsket et Kirkemøte med store fullmakter. Kringkastingssjef Einar Førde, som den gang var stortingsrepresentant, uttalte i debatten før stortingsvedtaket om Kirkemøtet i mai 1984 at "Førebels er det ingenting som tyder på at dette kjem til å bli eit svært viktig møte med reell makt og myndighet." Ikke akkurat de største forventninger må en kunne si, men der tok han feil! Vi kan saktens diskutere graden av makt og myndighet, men det er ingen tvil om at Kirkemøtet har hatt stor betydning for liv og utfoldelse i Den norske kirke. Her har kirkens demokrati vist seg å fungere med en bredt sammensatt delegasjon fra hele landet, representert fra ulike yrkesgrupper og ulike aldrer, og ulike troshistorie. I disse 25 år har Kirkemøtets myndighet vist seg gjennom vedtak som, i de fleste tilfellene, har vært kloke og fremtidsrettede, og som enkelte ganger har gått imot så vel statsråder som andre. Stor honnør til de menn og kvinner, ansatte og valgte, som har vært med å forme Kirkemøtet og Kirkerådstrukturen til det den er i dag. Ett navn må nevnes i denne sammenheng, biskop emeritus Andreas Aarflot.

Det er i Jesus vi er kirke

Det har de siste årene vært uro og utmeldelser i vår kirke. Den siste årsstatistikken vi har viser at ca 0,2 % av kirkens medlemmer har meldt seg ut dette ene året. Tallet er ikke høyt, men stadig flere av de som melder seg ut hører med til de aktive kirkemedlemmene. Da merkes det ekstra sterkt. Det smerter at noen velger å vende ryggen til den kirken som har båret evangeliet og troen til dem, men det som gjør mest vondt er at vi ikke alltid kjenner oss igjen i det bildet noen tegner av den kirken de forlater. Vi tilhører ikke et **menings**felleskap, men et **menighets**felleskap! Det er ikke alt jeg er glad for i utviklingen i Den norske kirke, men det **SKAL** være høyt under taket en folkekirke. Ingen skal slå hodet i bjelkelag av fordømmelse og meningsterror. I denne kirken skal syndere av alle slag kunne trekke frisk luft og ikke klam, fuktig luft under lave tak. Her skal nåden forkynnes grenseløs høy, grenseløs bred, grenseløs lang og grenseløs dyp. Martin Luther sier om kirken.: «Kirkens ansikt er en synders

ansikt.» Det er nok det jeg synes er den beste karakteristikk av hva kirken er, - eller burde være. Kirken er ikke et fellesskap av de vellykkede. Det er nådens sted for syndere. Oppreisningens og forsoningens fellesskap. Det høye himmelhvelv i kirkerommet forteller meg at Gud er høyere enn mine tanker, romsligere enn mine rammer og videre i sin kjærlighet enn hva jeg er i min. Det er i Jesus vi er kirke og bare i ham. Jeg sier meg helt enig med presten som skriver: ”Nå fortjener det norske folk at vi som er engasjert i denne kirken, maler noen synlige og fargerike bilder av det store kirkeskipet og den store Gud. Vi trenger å minnes på at kirkeskipet er stort nok for forskjellige slags mennesker med forskjellig slags troshistorie.” Samtidig som vi minner hverandre om at Den norske kirke er en bekjennelseskirke som skal være tro mot Bibelen og det budskap den har fått å formidle.

Trosopplæringsreformen

Det er inn i denne kirken vi ønsker å føre barna og de unge gjennom trosopplæringsreformen, et under i Den norske kirke. Forrige måned var ca 1200 deltakere samlet til en trosopplæringskonferanse i Lillestrøm. De aller fleste av prosjektmenighetene presenterte seg på et utstillingstorg. Det er ikke mange tiltak finansiert over Statsbudsjettet som har en slik breddevirkning som midlene til trosopplæring i landets tros- og livssynssamfunn. Det er mye tro i prosjektene. Og mye opplevelse. Nå skal fokuset på læreinnholdet styrkes i det reformen går over i planperioden. Jeg tror det vil være viktig at utdanningsinstitusjonene trekkes langt mer aktivt inn i reformen for å gi den nødvendig kompetanseoppbygging. Her må vi spille på lag. Statsråd Giske besøkte trosopplærings-konferansen og ga uttrykk for at han var imponert over det vell av aktiviteter som har kommet ut av de 125 millionene regjeringen til nå har bevilget. Det sies ofte i møte med trosopplæringsreformen at den er viktig fordi barna er kirkens fremtid. Sant nok. Men barna og de unge er ikke bare kirkens **fremtid**, de er **selve kirken i dag**. Ungdommens kirkemøte er et uttrykk for det. Ungdommens kirkemøte gjør meg stolt og glad på kirkens vegne. De representerer ikke bare fremtidens kirke, men mest av alt **dagens kirke**. Det var Ungdommens kirkemøte som ga startskuddet til det som nå prøves ut i noen menigheter som Kirkens nye liturgi. Nåværende og tidligere regjering, statsrådene Valgerd Svarstad Haugland og Trond Giske har sammen med stortingspolitikere grunn til å være stolte av virkningen av 2003-vedtaket. Trosopplæringsreformen har fått sine årlige 25 millioner i påplussing. På den måten følger regjeringen opp sin tempoplan frem til 250 millioner 2003-kroner.

Finanskrisen

Fra 250 viktige millioner til andre og helt større beløp. En hel verden er i disse dager rammet av den krisen som er oppstått i det som var de sterkeste finansmiljøene i den vestlige verden. Det som har skjedd viser på nytt at den økonomiske globaliseringen har vevd oss alle sammen i en felles økonomi, og vi ser hvor sårbare vi alle er. I fjor behandlet Kirkemøte en sak om økonomisk globalisering, hvor vi pekte på behovet for å reformere det globale handels- og finanssystemet slik at det setter de fattigstes behov og interesser i sentrum. Vi sa også at vi "erkjenner at vi som kirke i nord har del i en arv som gjør oss tydelig medansvarlige i en politisk og økonomisk utvikling basert på grov utbytting av mennesker og naturressurser i sør". I den aktuelle situasjonen ser vi igjen tydelig at når kriser rammer globalt, er det de som fra før er dårligst stilt som er mest sårbare og får størst problemer. Det gjelder i vårt land, men ikke minst i de fattigere deler av verden. Prisøkninger og fall i valutaens verdier rammer enda mer dem som har lite og skal kjøpe de samme varene som før. Finanskrisen viser hvor viktig det er at alle, også kirkene, arbeider for å ansvarliggjøre dem som forvalte de økonomiske

verdier i vår felles globale økonomi. Mye av årsaken til finanskrisen ligger i en grådighetskultur og et profittbegjær vi som kirke må ta avstand fra. Finanskrisen åpenbarer for oss sider ved markedsøkonomiens fallgruver og begrensinger. Det er enkeltpersoner og samfunn som lider sterkt på grunn av finanskrisen. Det må berøre oss som kirke.

Behov og begjær

Blant aymarafolket i de interandinske dalstrøkene i Bolivia arbeider det en legemisjonær som heter Lina Beisland. I ett av de stedene hun arbeider bor det ca 3000 mennesker, svært isolert. Misjonslegen forteller at hun en dag kom i samtale med en gammel mann. Hun kommenterte at hun var så imponert over folkene hun møtte, gjestfriheten, håndarbeidene, barna, naturen, fjellene, alle festene, den flotte musikken og dansen. Det er da den gamle svarer: **Vi er ikke fattige, vi har bare ikke penger!**

Det denne mannen uttrykker er en viktig livsvisdom. Ingen mennesker er "fattige". Alle har vi noe å forvalte. Mange har rikelig med ressurser og store verdier inni seg, mellom seg og rundt seg i sine kulturer. Men noen har, som denne mannen, mindre penger enn andre her i vår felles verden til å leve av. Og det er vår utfordring. Det kan **vi** gjøre noe med. Jeg ønsker i dag å gi en stor honnør til Kirkens Nødhjelp og til alle misjonsorganisasjonene i vårt samarbeid gjennom SMM. Dette er også Den norske kirke! Hadde vi ikke hatt disse organisasjonene måtte Den norske kirke selv ha startet misjons- og bistandsarbeid. Nå samarbeider vi på en god måte i tråd med det vedtak Kirkemøtet fattet om misjon for et par/tre år siden.

Jeg tenker ofte på den fattige mannen i Bolivias fattige fjellparti. "Jeg er ikke fattig, jeg har bare ikke penger". Måtte det ikke sies om vår egen nasjon: Dere er rike, men det er bare på penger. Viktige verdier har dere gitt på båten. Jeg frykter at vi som nasjon har mistet noen viktige fellesverdier og blitt et folk preget av penger og materialistisk tankegang. Gandhi sa en gang at "det er nok i verden til alles behov, men ikke til alles begjær". Hovedtrusselen vår handler om fattigdommens svøpe og lidelser hos så stor del av verdens befolkning, men den handler også om vår åndelige fattigdommen og hva denne mentaliteten gjør med vår kultur, vår kjærlighetsevne, vår ærefrykt for livet, vår evne til solidaritet med brødre og søstre andre steder på kloden uten sølvskje i munnen, og med vårt eget livs takknemlighet! Hundreogtoårgamle Håkon Lie sa at "han så det som sitt kall å sørge for at Arbeiderpartiet var på rett kurs i forhold til de svakeste." Kirken har et uomtvistelig kall til å tale de svakestes sak. Dette kallet må vi aldri glemme, i så fall glemmer vi å være kirke.

En kirke for alle

"En kirke for alle" er ikke noe ukjent uttrykk for oss. Selvsagt skal kirken være for alle. Jeg regner med at hele salen samstemmer. Samtidig tror jeg det er tid for en erkjennelse. En kirke for alle blir ofte et kirkelig retorisk uttrykk. Selv om uttrykket går som en rød tråd i dokumenter og visjoner, har vi ennå ikke forpliktet oss til å sette handling og forpliktelse bak ordene. Alle mennesker, uansett fysisk funksjonshemming, utviklingshemning eller såkalte særskilte behov, skal ha like muligheter for tilhørighet og deltakelse i våre fellesskap. Vi trenger å forplikte oss som kirke, slik at alle som ønsker å være en del av fellesskapet også får mulighet til det. Vi trenger en nasjonal fellesskapsdugnad hvor rådstrukturen og de ansatte går sammen om å sikre alles rett og mulighet til trosutøvelse i kirke og menighet. Denne rett er allerede sikret i menneskerettighetsloven. Og den er sikret i Bibelen selv. Vi trenger på nytt å lære å

leve i fellesskap med hverandre i en kirke for alle. Det kan bli en slagkraftig og funksjonsfrisk kirke.

Kirkene i Midtøsten og vårt ansvar

En Jesusfokusert kirke har et kall som når langt utover egne begrensede rekker. Kirkemøtet skal i år ha et særlig fokus på kirkene i Midtøsten og spesielt de kristne i Israel og Palestina. Vi er på mange måter, blant annet gjennom vår lutherske søsterkirke i Jordan og Det hellige land, blitt kjent med hvilken ekstremt vanskelig situasjon våre kristne brødre og søstre lever i. Levekårene, særlig for den palestinske befolkningen, forverres fra år til år på grunn av den politiske, økonomiske og sosiale utviklingen. Regionen er nå i ferd med å tappes for kristne, fordi mange emigrerer for å skape et normalt liv for seg og familien. Om ikke situasjonen endres, vil kirkene flere steder i Midtøsten snart kun bestå av døde steiner, fordi de levende ikke holdt ut å bo i sine hjemland lenger. Dette kan vi ikke stille oss likegyldige til. De kristnes liv i hele Midtøsten angår oss. Derfor omtaler vi i saksdokumentet også de forfulgte kristne og kirkene i flere land i Midtøsten. Flere menigheter markerte i går de forfulgtes dag. Når et lem lider, lider de andre med. Vårt ansvar er å være hos våre trossøsken når de er i nød. Dette må vi vise i praksis gjennom å lytte, be, besøke dem og å støtte dem på ulike måter. De har mye å gi oss gjennom sin utholdenhet i tro, og deres vilje til å gå både den ene og den andre mil på forsoningens vei er viktig for hele regionen. Vi tenker også på våre trossøsken blant den jødiske befolkningen i Israel. Situasjonen i Midtøsten er et anliggende vi deler med mange andre kirker i verden og i Norge, uttrykt bl.a. gjennom Norges Kristne Råds arbeid og engasjement. Og vi er svært glade for at biskopen i den lutherske kirke i Jerusalem, Munib Younan, vil være med oss under deler av Kirkemøtet.

Samisk kirkeråd

Den norske kirke har som målsetting at samisk kirkeliv skal ”ivaretas som en nødvendig og likeverdig del av Den norske kirke”. Å etterleve dette krever en høy bevissthet i forhold til alle de store prosessene som Den norske kirke nå er inne i, ikke minst demokratiprosessen. Vi er i en fase hvor mange store reformer håndteres samtidig. Dette er krevende, ikke minst for samisk kirkeliv, som berøres av alle (trosopplæringsreform, gudstjenestereform, demokratireform, stat-kirke reform og bærekraftreform). På den ene siden representerer de mange reformene en mulighet for å integrere samisk kirkeliv i bredden av Den norske kirkes virksomhet og tenkning. Lykkes vi med det, vil det være et viktig skritt fremover for samisk kirkeliv. På den annen side er de ressursene vi har til rådighet på feltet samisk kirkeliv begrenset i forhold til størrelsen på utfordringen. Dette er en medvirkende årsak til at Plan for utviklingen av samisk kirkeliv er utsatt og blir KM-sak først i 2010. Samisk kirkeliv må fortsatt ha en oppmerksomhet fra hele Dnk, f.eks. i tilknytning til trosopplæring, ungdomsarbeid og gudstjenestereform. Det må jobbes aktivt for å *gi samisk kirkeliv rom og arenaer* for videreutvikling med utgangspunkt og forankring i det samiske. Et eksempel er at samisk menighet i sørsamisk område i år ble vedtatt opprettet ved kgl.res.. Menigheten som etableres som en forsøksordning i løpet av 2009, vil forhåpentligvis styrke sørsamenes eierskap til sitt kirkeliv, og dermed åpne for videre styrking og videreutvikling av dette. Dette sammen med en rekke andre tiltak Samisk kirkeråd arbeider med, skal bidra til å synliggjøre samisk kirkeliv.

Avtalen med Frikirken, "To kirker - én tro".

Kirkemøtet er i år bedt om å godkjenne en avtale med Den evangelisk-lutherske frikirke i Norge, bygd på rapporten fra samtaler over lang tid mellom våre kirker. Rapportens tittel får fram hva det handler om: "To kirker - én tro". På begge hold ønsket vi med dette å uttrykke den anerkjennelsen vi har for hverandre som kirker, noe som også kommer til uttrykk i fellesskapet i Det lutherske verdensforbund. Vi har respekt for hverandres ordninger og profiler og vi har et sterkt ønske om å ta hverandre på alvor. Samtidig som vi ønsket å framheve at vi har fått det samme trosgrunnlag og det samme kall til å tro på Jesus Kristus og følge ham. Vi ønsket å inngå en avtale, slik vi har det med Metodistkirken og Frelsesarmeen. Dessverre valgte synodemøtet i Frikirken i går, søndag, å si nei til den avtalen vi hadde arbeidet oss frem til. Vi håper det vil være mulig å komme til en felles avtale med Frikirken på et senere tidspunkt i forsoningens og kjærlighetens ånd. Det samarbeid vi allerede har gjennom Norges Kristne Råd vil selvsagt fortsette.

Likestilling i kirken

Det er i år 70 år siden Stortinget gjorde det historiske vedtaket som åpnet de geistlige embetene for kvinner. Lov av 24. juni 1938 om adgang til å ansette kvinner i statens embeter har følgende ordlyd: "Kvinner kan under de samme betingelser som menn ansettes i statens embeter. Ved besettelse av kirkelige embeter bør dog kvinner ikke ansettes som prester hvor menighetene av prinsipielle grunner uttaler sig mot det." Lovendringen hadde en lang forhistorie, og la grunnlaget for den nyorienteringen i kirken som har kommet seinere. På tross av bestemmelsen om reservasjonsrett for menighetene, var det denne loven som avgjorde saken om kvinners prestatjeneste. Det skjedde nok et avgjørende gjennombrudd for kvinners prestatjeneste da et flertall i MFs lærerråd uttalte at de ikke kunne se at det var noe teologisk i veien for en slik tjeneste.

Norsk Kvinnelig Teologforening har betydd mye for å synliggjøre kvinnelige prester og deres interesser, og for å fremme likestilling i Den norske kirke. Foreningen ble stiftet i 1958. 50-årsjubileet i år ble blant annet markert på Mariabudskapsdag. Kirkerådet har nylig vedtatt ny strategiplan for kjønn og likestilling i Den norske kirke 2009-2014 med "arbeid for et likeverdig og likestilt fellesskap av kvinner og menn, jenter og gutter" som hovedmål. Det er all grunn å uttrykke glede over alt kvinners prestatjeneste har tilført Den norske kirke.

Den norske kirke som en bred folkebevegelse

Det har ofte i regjering og storting vært reist tvil om Den norske kirkes evne til å opptre selvstendig. Nå ved 25. årsmarkeringen er det grunn til å hevde at Kirkemøtet har vært en betydningsfull nyvinning. Og Kirken klarer meget godt å opptre på egen hånd. Det har den bevist. Tross dette faktum er det utrolig hvor sterkt det har festet seg at Den norske kirke ikke har evne og grunnlag for å være herre i eget hus. Vi møtte det i år i stortingsdebatten om grunnlovsforslagene. Sannheten er at Den norske kirke overgår alle andre folkebevegelser i landet når det gjelder innsats av frivillige i alle aldrer, og med et demokrati som er langt sterkere enn det man enkelte ganger får inntrykk av i fra politisk hold. I hvilke andre institusjoner eller organisasjoner er mer enn 600 personer med og gir stemme på kandidater til lederstillinger slik som i Den norske kirke når det gjelder utnevning av biskoper? Og likevel innstiller ikke alltid statsråden overfor Hans Majestet Kongen i tråd med det votum hovedvekten av denne store gruppen har gitt. I Den norske kirke er ca 17.000 frivillige med og styrer Den norske kirke gjennom menighetsråd, fellestråd og bispedømmeråd. Hvert år har

hovedgudstjenestene i Den norske kirke vel 5,2 millioner deltakere. Tre ganger så mange som det er tilskuere i tippeligaen året gjennom. Skal vi snart slutte å snakke om de tomme kirkebenkene? I tillegg kommer alle andre gudstjenester, møter og sammenkomster i kirke og bedehus. Den norske kirke er en gedigen folkebevegelse hvor samtlige døpte har full anledning til å være med å stemme ved valg på menighetsråd. Alle kan stemme uten å ha vært i nærheten av dagens gudstjeneste. Og det er anledning for ulike grupperinger å stille egne lister. Jeg er ganske lei av å bli presentert for et eller annet prosenttall som skulle vise hvor få som stemmer, og så ut fra dette tall angi hvor liten demokratiplattform Den norske kirke har. Det er en feil vinkling. De alle fleste døpte er utrolig glad for at kirken er der, men mener vel sannsynligvis at de som oppsøker gudstjenesten jevnlig, er de som er best egnet til å lede denne kirken. Derfor overlater man valg av råd og ledelse til denne gruppen. Jeg har sympati for en slik tenkning, men det betyr ikke at vi kan slå oss til ro med det. Vi ønsker en langt sterkere oppslutning om valgene og et langt sterkere engasjement blant kirkens medlemmer. Derfor er vi glade for demokratiutvalgets innstilling og forslaget om styrking av bispedømmerådene og dermed Kirkemøtet ved bruk av forsiktig grad av direktevalgelementer.

Forliket om Den norske kirkes fremtidige relasjon til staten

Det er stor grunn for Kirkemøtet å glede seg over den brede enigheten i Stortinget i saken om kirke-stat tidligere i år. Alle syv partier går sammen om avtalen. Det gjør at vi får en robust og samlende politisk løsning. Jeg synes kompromisset som er inngått tyder på et meget godt politisk arbeid som det er grunn til å gi honnør for. Fra Kirkerådets side er vi tilfreds med at Kirkemøtets høringsuttalelse er tillagt slik vekt som den har fått i meldingen. Kirkerådet var invitert inn i prosessen som førte frem til forliket. Det er nå meislet ut en retning for framtidig utvikling av Den norske kirke og forholdet mellom stat og kirke, som vil bidra til at Den norske kirke fortsatt kan gjøre sin gjerning som en landsdekkende og levende folkekirke i årene framover. Ikke alt ble som vi hadde ønsket, bl.a. ønsket et stort flertall i Kirkemøtet at Den norske kirke skulle bli et eget rettsobjekt. Det venter vi fortsatt på! En hovedsak i avtalen er at det legges til rette for at myndigheten til å utnevne biskoper og proster overføres til et kirkelig organ. Dette knyttes opp til utviklingen av det kirkelige demokrati. Kirken har selv uttrykt ønske og behov for å videreutvikle demokratiet og vi ser derfor ikke på dette som et politisk pålegg til Den norske kirke. Et enstemmig Kirkemøte i 2007 har vedtatt at bispeutnevnelser bør finne sted etter et avgjørende valg. Utnevningsorganet skal bare stadfeste hvem som har vunnet valget. Hovedtrekkene i en slik ordning var det også enstemmighet om.

Hvis grunnlovsendringen blir slik som det ser ut til ifølge kompromisset i Stortinget, vil Kongens rolle for kirken bli annerledes. For Den norske kirke er det imidlertid viktig at Hans Majestet Kongen får en sentral plass i fremtidens kirke som den fremste av kirkens medlemmer. Det gjorde et sterkt inntrykk på mange av oss å lese at Kong Harald ønsket grunnlovsfestet at Kongen også i fremtiden skal tilhøre Den norske kirke. Det var et vitnesbyrd, et ønske og en vilje som virket sterkt, og som vekket mange av oss opp i forhold til vårt eget medlemskap. Jeg vil gjerne fra denne talerstolen få uttrykke stor takk og respekt for Deres Majestets holdning i denne saken. Samtidig som jeg uttrykker ønske om at Kongen og den kongelige familie også i fremtidens kirke vil være representert ved viktige begivenheter i Den norske kirke. Kirken har gjort sitt valg mht til forholdet stat – kirke og Stortinget har medvirket til at det i fremtiden vil bli en annen relasjon mellom kirke og stat. Dette får konsekvenser også for Kongens rolle. Vi håper imidlertid at møteplassene mellom

kirke og kongehus fortsatt vil være mange også i fremtidens kirke. Kongehusets engasjement i og i nærhet til Den norske kirke er til stor glede og berikelse.

Jeg vil også benytte anledningen til å takke både statsminister Stoltenberg, statsråd Giske, departementets folk og medlemmene av KUF-komiteen ved sin leder Ine Marie Eriksen Søreide, for et godt samarbeid dette året. Jeg har nevnt kompromisset i Stortinget som en gledelig prosess vi fikk følge på nært hold. Her ble det vist virkelig godt politisk håndverk både fra regjering og storting. Vi er ikke like godt fornøyd med det fremlagte statsbudsjettet når det gjelder Den norske kirke, men det har vi en god dialog på. Derfor skal jeg ikke bruke tid på det nå. La meg bare nevne at vi støtter den stevning KA – Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon har tatt ut mot staten i saken om Festeinstruksen og Opplysningsvesenets fond. Vi kan ikke se annet enn at Stortinget i denne saken har fattet et grunnlovsstridig vedtak. Siden Den norske kirke ikke er eget rettssubjekt, vil vi selv ikke kunne anlegge sak i denne for oss meget viktige saken.

Store utfordringer

Den norske kirke står foran store utfordringer de neste årene. Vi skal prøve ut og vedta ny liturgi for hovedgudstjenesten med nye dåps- og nattverdiliturgier. Vi skal prøve ut og godkjenne ny salmebok med mange nye salmer. Videre skal vi godkjenne nye tekstrekker for gudstjenestene og vi skal utvikle en ny måte å velge medlemmer til bispedømmeråd og kirkeråd. Plan for trosopplæring skal vedtas. Det samme skal Plan for kirkemusikk og Plan for samisk kirkeliv. Presteembetet og diakonen skal utredes. Plan for diakoni, og Bærekraftreformen for miljø skal implementeres i menighetene. Bare for å nevne noe. Alt dette krever mye av oss. Administrasjonen i Kirkerådet har små muligheter til nye utredninger og planer de første årene hvor viktig de enn måtte være, ut over det som allerede er vedtatt eller forberedt til dette KM. Det er det verken personell eller økonomi til. Det bør vi huske på i all vår iver her på Kirkemøtet med brennende hjerter for de gode saker. Vi forstår at alt det nye også er krevende for bispedømmene og menighetene, prester og kantorer. Derfor har Kirkerådet i går vedtatt å forlenge prøvetiden på liturgi og salmeboken ca ett år. Vi har ikke personell og økonomi til denne utsettelsen, men vi forstår at det er nødvendig, og vi lytter til kravet. Så får vi finne økonomiske og personellmessige løsninger underveis. Nye utredninger får vente. Nå kreves det konsentrasjon for å gjennomføre det vi allerede har påtatt oss.

Til sist: Årets tema "Jeg tror på Jesus Kristus" kaller oss inn i Kirkens hjerte. "For det er i ham vi lever, beveger oss og er til," sier apostelen. Det gjelder oss som kirke og enkeltpersoner. All historie er ufattelig uten Kristus og enhver kristen kirke er utenkelig uten Jesus. Vår samtid er rik på religiøse sekter og retninger som garanterer raske løsninger på alle problemer. Alt dette er "Jesus Christ Superstar". Lite av dette har noe å gjøre med vår Herre og Frelser Jesus Kristus, han som tok på seg en tjeners skikkelse og ble menneske som vi. Jeg tror på ham. Hvor jeg elsker Augustins vakre uttrykk for Jesu hjerte: "Livets Dør". Det er en dør vi alle må igjennom, ut og inn. Jeg vil gå inn og finne hvile. Jeg trenger en kirke som er opptatt av å forkynne, tjene og herliggjøre Jesus Kristus. En slik kirke vil Den norske kirke være. Vi trenger som kirke en eksistensiell forankring i det som er dette Kirkemøtets hovedtema: "Jeg tror på Jesus Kristus". Jeg gleder meg til årets Kirkemøte hvor nettopp dette tema skal gjennomsyre alt vi gjør og vedtar. Nå må vi ikke stille oss slik at Jesustroen, Jesusfrimodigheten og Jesusgleden blir borte i alle saksdokumentene. Årets Kirkemøte gir oss en unik sjanse til å fremstå med et samlende og godt budskap om vår Frelser og Herre. Noe viktigere kan ikke Den norske kirke gjøre. Godt Kirkemøte.

Statsråd Trond Giskes tale

Skrevet av etter lydopptak v/ Kirkemøtets sekretariat

Deres Majestet, kjære Kirkemøte-delegater, kjære venner av Den norske kirke. Det er mye spennende og nytt her; rangeringer, avstemninger, kåringer. Jeg går ut ifra at dette ikke er en del av den nye liturgireformen. Men det var også spennende å overvære gudstjenesten med alt det nye der. Jeg fant ut at ulempen er at det var veldig mange nye melodier å lære, men fordelene er at Oslo Gospel Choir alltid må være med på gudstjenesten! Så det ser jeg veldig positivt på.

I Stortingsmeldingen om stat og kirke i 1980 skrev Kirkedepartementet at kirken hadde behov for organer med alminnelig anerkjent autoritet og for å kunne framtre med identifiserbare og alminnelig anerkjente representanter som taler på kirkens vegne. Det ledet fram til det første Kirkemøtet, og i år er det altså 25 år siden det ble avholdt. Jeg har hatt gleden av å ha vært til stede på fem av de siste kirkemøtene som statsråd. Jeg har ennå ett år igjen før jeg tangerer nummer én på lista - som er Gudmund Hernes. Han var på seks kirkemøter som statsråd.

Likevel føler jeg at jeg har grunnlag for å si følgende: At i løpet av disse 25 årene har Kirkemøtet virkelig utviklet seg til å bli nettopp et organ som med autoritet uttaler seg på kirkens vegne, og som det viktigste organet i Dnk. Eller som en av de mest kunnskapsrike kommentatorer som følger Dnk, Dag Kullerud, skriver i Aftenposten i dag: ”Kirkemøtet er blitt det samlende organet, kirkens organisatoriske midtpunkt, samtidig som det i økende grad har bidratt til at kirken har blitt herre i eget hus.” Dette er riktig. Kirkemøtet har blitt kirkens viktigste organ, og dens viktigste funksjon er nettopp møteplassen, stedet hvor synspunkter brytes, og hvor standpunkter samordnes. Her møtes de ulike meningene i Dnk, her møtes representanter fra ulike deler av landet, ulike tradisjoner, her møtes leke og lærde, presteskap og biskoper med valgte menighetsråds- og bispedømmerrådsmedlemmer. Her møtes ledelse og grasrot, her møtes kirkelige valgte og det offentlige Norge.

Kirkemøtet har blitt betydningsfullt, og fordi Dnk er viktig i det norske samfunnet, så blir også Kirkemøtet viktig i det norske samfunnet. For det store flertallet av Norges befolkning er fortsatt vår tusenårige kristne tradisjon og Dnk viktige bærebjelker i tilværelsen. En kirke som er åpen, inkluderende og trygg, og som er til stede i våre liv, er viktig for oss. En kirke som formidler sitt budskap med trygghet, og gir rom for alle med sin tro og tvil. ”Jeg tror på Jesus Kristus” er hovedtemaet for årets Kirkemøte. Det er dette kirken er basert på, det er dette fellesskapet handler om. Det er her kirken henter sin styrke. Det er det som gjør kirken sterk.

Og kjære venner av Dnk: Tross alle dystre spådommer og krisebeskrivelser vel gjennom alle disse 25 år, står Dnk fortsatt meget sterkt. Medlemstallet til Dnk er høyt og stabilt: 82 % er medlem av kirken vår. Antallet konfirmanter øker, 72 % av foreldre bærer fortsatt sine barn stolt til dåpen, 91 % velger kirkelig gravferd. Folk trenger fortsatt kirkens budskap om tro. Vi lever i en urolig tid, og de siste månedene har vi kanskje merket det sterkere enn på lenge, også her i trygge Norge. Folk over hele verden føler en utrygghet for fremtiden, for økonomien, for familien, for om de får beholde jobben, for noen også om de får beholde huset. Finanskrisen rokker store institusjoner og fører til store omveltninger. Mange føler utrygghet for ungene sine: Hvordan skal fremtiden deres bli? Hvordan vil beslutningene vi

tar, påvirke dem? Hva skjer med mobbing, spiseforstyrrelser, rusmisbruk? Mange føler også uro for egen sikkerhet. Når de minste flyplassene i avsidesliggende deler av Norge har de samme sikkerhetstiltak og kontrollene som de store internasjonale flyplassene, skjønner vi at dette også angår oss. Verden er ikke et fredelig sted. Trusselbildet er uoversiktlig og forvirrende. Det skapes grobunn for nye konflikter mellom folk og også mellom religioner.

I slike tider er det vanskelig å stå støtt i vinden, i slike tider blir kirken enda viktigere. Elias Blix sier i salmen "Ein båt i stormen duva" at "om óg det stormar stygt igjennom brim og båra, hans røyst me høyra kan som veret opp kan klåra og lysa oss i land". Mange trenger håpet om å bli lyst i land. Kirken representerer trygghet, tro og håp for framtida i tunge tider.

Denne sterke og viktige posisjonen for folk i Norge som kirken har, var også vårt utgangspunkt da vi tok tak i arbeidet med kirkereformen. Dette var grunnlaget som regjeringen gikk inn i dette arbeidet på. Og forholdet mellom stat og kirke har på en eller annen måte vært gjenstand for debatt på Kirkemøtet - i alle fall alle de kirkemøtene jeg har vært på. Og jeg husker veldig godt debatten vi hadde for ganske nøyaktig ett år siden da vi sto foran innspurten på kirkereformen. Spørsmålene var mange: Hvor ville vi ende? Ville vi komme til en løsning, eller ville Gjønnessrapporten og diskusjonen i kjølvannet av den som tidligere rapporter og utredninger havne i en skuff med kun mikroskopiske endringer?

Nå vet vi svaret, og vi politikere er ofte flinke til å la det gå inflasjon i ordet "historisk", og vi skal kanskje overlate til historikerne å felle dom om hva som blir historisk, og hva som ikke blir det. Men jeg tror ikke det er en dristig spådom å si at det kirkeforliket som et samlet storting kom fram til på forsommeren, vil framstå som en av de viktigste endringene i vår religionspolitikk og i vår kirkepolitikk noen sinne.

Noe av det fineste ved det norske politiske systemet er at av og til når saken er viktig nok, når det betyr nok å komme fram til enighet, så klarer vi faktisk å legge partiskiller, ideologiske skiller og kanskje til og med personlige skiller til side og komme fram til brede enigheter. I de virkelig store sakene finner vi ofte løsninger som de aller fleste føler seg komfortable med. Det hører riktignok til sjeldenhetene at samtlige partier på Stortinget blir enige om en stor reform, men i denne kirkereformen klarte vi faktisk det. Og enda mer tjener det kanskje vårt system og vår samfunnsform til ære at dette skjer på et område som i veldig mange land og i veldig mange deler av verden faktisk er kilden til de største konfliktene, til markering og også til voldelige og alvorlige stridigheter. Religionsspørsmål, kirkespørsmål og trosspørsmål er mange steder en kilde til store konflikter, til opportunistisk spill, til maktkamp.

På dette vanskelige området har altså vi klart å komme fram til en bred enighet, på dette området som så lett kan stimulere til egenmarkering og konflikt, så har vi altså hørt på hverandre, lyttet og kommet fram til en bred enighet. Og det er nesten litt rørende, synes jeg, etter at forliket kom i havn, å høre nesten alle si at dette forliket er nesten i tråd med det vi opprinnelig mente. Når de ulike partiene fra SV til Frp kunne si: Ja, ja, vi fikk det jo så å si som vi ville. Når både Human-Etisk Forbund og Kirkerådet er fornøyde, da har vi funnet fram til noe av det fineste i kompromisset, nemlig at de felles standpunktene man jobber seg fram til, og den pakken av ulike elementer et slikt kompromiss består av, av og til blir bedre enn de ulike primærstandpunktene. Og at kompromisset i seg selv har en stor verdi både fordi det er varig, det er samlende, og det er gjennomførbart.

Det siste er ikke minst det viktige. Hovedmålet som Stortinget sluttet seg til, er å sikre en kirke som er åpen, trygg og demokratisk; en bred folkekirke. Og nettopp fordi kirken er så

viktig for mange, var prosessen fram til stortingsmeldingen og stortingskompromisset svært omfattende. Høringsprosessen ble kalt "Norges største gruppearbeid": 2500 høringsinstanser ble invitert til uttalelse, over 85 % av menighetsrådene og over halvparten av kommunene sendte inn sine hørings svar. For regjeringen betyr høring å lytte. Det at mange har brukt tid og krefter på å uttale seg, forplikter oss til også å ta innover oss de signalene som kom. Høringen har vist at en del av Gjønnnesutvalgets forslag ikke hadde så bred oppslutning som man kanskje trodde i utgangspunktet. Derfor var det også viktig å finne løsninger som ivaretok de synspunktene som kom gjennom høringen.

Konklusjonen som vi nå har kommet fram til, vil gi oss de viktigste endringene i Grunnloven på kirkeområdet siden 1814. Vi har blitt enige om et mål om at utnevningen av proster og biskoper skal flyttes fra kirkelig statsråd til et kirkelig organ. Dette skal skje etter en demokratireform i kirken. Og som Nils-Tore Andersen sa: Dette er jo ikke et pålegg fra Stortinget til kirken. Det har vært et uttrykt ønske fra kirken selv å gjennomføre en slik demokratireform. Bakkevigutvalgets innstilling "Styrket demokrati i Dnk" ble levert 13. mai 2008. Den innebærer store forslag om endringer i valgordninger. Flere av paragrafene i Grunnloven vil bli endret.

I § 2 har det stått at "Den evangelisk-lutherske religion forbliver statens offentlige religion, og at alle som bekjenner seg til den, må oppdra sine barn i den samme." Denne paragrafen opphever vi til fordel for en ny verdiparagraf som sier at verdigrunnlaget vårt er den kristne humanistiske arv, og at Grunnloven skal sikre demokrati, rettsstat og menneskerettigheter. § 4 vil fortsatt si at Kongen skal bekjenne seg til den evangelisk-lutherske tro. Dette gjelder kongen som person og institusjon. At kongen føler den tilhørigheten til Dnk viser Majestetens ved at han nok en gang er til stede på Kirkemøtet, og det er vi dypt takknemlige for. Men loven skal ikke fortsatt si at regjeringen skal stå som øverste beskytter av den evangelisk-lutherske tro. Ei heller at halvparten av dens medlemmer må tilhøre Dnk. Og det har kanskje kommet som en overraskelse på noen, kanskje blant de mest ivrige tilhengerne av skille. Men at endringer i forholdet i kirke og stat også fører til endringer i forholdet mellom kirke og statsoverhode, må man bare ta inn over seg. Hvordan den nye rollen til kongen blir, det får vi jobbe videre med og diskutere, men at det blir endringer, det må vi være klar over.

§ 16 skal ikke lenger si at regjeringen skal styre kirkens lære. Dette har i praksis for lengst blitt delegert til andre organer. Nå blir det irreversibelt. I stedet vil paragrafen si at Dnk, en evangelisk-luthersk kirke, skal være Norges folkekirke. Altså får vi en fortsatt grunnlovsforankring av kirken og en bestemmelse som sier at det skal være en egen kirkelov. Samtidig slår vi fast at det skal være religionsfrihet i Norge, og at alle tros- og livssynssamfunn skal understøttes på lik linje med Dnk. Dette er en historisk anerkjennelse i grunnlovs form av andre tros- og livssynssamfunn, og når ellers hadde det passet bedre å vedta noe slikt enn i forbindelse med 200-årsjubileet for Henrik Wergelands fødsel. Bestemmelsen om kirkelig statsråd vil falle bort etter at proste- og bispeutnevningene er flyttet.

Nå står behandlingen av Bakkevig-utvalgets innstilling for tur. Dere behandler det på dette møtet. Det vil komme endringer i kirkevalgsordningene i 2009 som kan forbedres fram mot neste kirkevalg. Grunnlovsendringene vil så bli behandlet endelig i Stortinget i 2012. Dette er et historisk kirkeforlik. Det gir oss en mer demokratisk, men også en mer selvstendig kirke. Det er riktig som det er sagt at dette gir løsere bånd mellom stat og kirke med tettere bånd mellom folk og kirke. Jeg vil benytte anledningen her på Kirkemøtet til å rette en varm takk til både Kirkemøtet, og ikke minst til Kirkerådet for det samarbeidet vi har hatt for å få dette

forliket i stand, og særlig Kirkerådets direktør, Jens-Petter Johnsen. Jeg tror nesten jeg vil si, Jens-Petter, at uten deg hadde det ikke blitt noe forlik. Din rolle og betydning i dette arbeidet var av stor betydning. De konstruktive bidragene du og dine bidro med, var helt avgjørende i den politiske prosessen som ledet fram til forliket.

Nå vil innholdet i demokratireformen snart være klart. Bakkevigutvalgets utredning har vært på bred høring. Nå begynner vi å nærme oss tiden for konklusjoner. Jeg forstår at mange synes det ble en kort høringsfrist. Vi er sikkert mange som skulle ønske at vi kunne tatt mer tid til å få dette behandlet, men det er viktig å holde tempoet oppe slik at vi får de første forsøkene på plass til de kirkelige valgene i 2009. Det er viktig at Kirkemøtet tar på alvor det Stortinget har sagt om demokratireformen, at den må være reell, at det må være reelle valgmuligheter, og at det må være valg samtidig med offentlige valg. Disse forutsetningene må komme på plass. Men merk: Det er ingen forutsetning om en prosentterskel for deltakelse, det er **systemet** Stortinget har stilt forutsetninger om.

Jeg vet også at mange er opptatt av at det må bevilges tilstrekkelig med penger til demokratireformen. Det er både Bakkevigutvalget og regjeringen opptatt av. Vi har bevilget midler til forberedelser av reformen i statsbudsjettet, men den fulle finansieringen av reformen kommer vi tilbake til i proposisjonen om demokratireformen når den kommer etter at Kirkemøtet har behandlet saken, og etter at vi har konkludert på hva slags forsøk vi skal gjennomføre høsten 2009. Skal reformen bli en suksess, må vi få viktige elementer på plass i 2009. Jeg håper at alle her vil bidra til at det faktisk skjer. Et viktig element – uansett system – tror jeg blir at det blir enkelt og forståelig for den enkelte som skal avgi sin stemme, og at dette faktisk blir noe som folk føler kan brukes for at de skal få si sin mening om hvem som skal styre de kirkemedlemsvalgte råd i framtiden.

Kirkemøtet har fått oversendt sammendraget av høringen om Bakkevigutvalgets innstilling. Mange av forslagene der bør drøftes nå om det skal gjøres noe med dem. Jeg håper Kirkemøtet skal drøfte styrking av presesfunksjonen også som er ett av elementene i Bakkevigutvalgets innstilling, og ikke bare rådsstrukturen. Jeg tror vi skal ta innover oss at denne reformen faktisk vil være en ganske så stor styrking av rådsstrukturen i Dnk. Ikke nødvendigvis i hva slags saker man behandler, men hvilken legitimitet rådsstrukturen vil ha i befolkningen og i kirkemedlemmene. Den synodale delen styrkes. Da må vi også se på hva som skjer med den episkopale delen. Vi må ha en balanse i kirken. Bispemøtet hadde møte i oktober og sa at de var positive til særlig å styrke presesfunksjonen. Det er spesielt på det internasjonale området en tung bør å være preses samtidig som man skal styre et helt bispedømme. Så dette er vi innstilt på å få en prinsipiell avklaring på i den proposisjonen vi fremmer til våren. Så får vi heller ta detaljene etter hvert og finne en god form på det.

Kirken er Norges viktigste kulturbærer, og også som kulturminister er jeg glad for den økte oppmerksomheten kirken har fått på bakgrunn av den kirkelige kulturmeldingen i 2005, ”Kunsten å være kirke”. Kirken driver ikke med kulturformidling som en aktivitet ved siden av det å være kirke. Det er nettopp som kirke at man har et kulturoppdrag. Det handler nettopp om kunsten å være kirke. Mange har etterlyst at kirken skulle få en sterkere plass i regjeringens kulturløfte som siden 2005 har ført til et løft på 2 milliarder kr til kulturformål. Men min innstilling til det er todelt: Ja, vi må finne systemer som sikrer at kirken er fullt ut deltaker i det store kulturløftet. Det gjør vi med 5 mill. i 2009-budsjettet til å styrke kompetansen ute blant menighetsråd, hos presteskaper, hos kantorer og organister om hvordan kirken kan være aktive i kulturarbeidet. Men det må være blant de to milliardene i det store kulturløftet at også kirken finner sitt. Kirken må være en fullverdig del av kulturløftet. Da kan

man virkelig få ta del i den satsingen som nå skjer på kulturfeltet, og der er kirken hjertelig velkommen. Jeg tror man opplever av og til noen vanntette skott. Man tror at man ikke er berettiget til støtte, man tror at man ikke kan delta i disse ordningene, og kanskje er det en og annen kommune som også mener at kirken får stelle med sitt, og så får kulturlivet være en annen del. Det må vi gjøre noe med, og jeg håper at kompetansebyggingen kan bidra til det.

I denne sammenhengen er ikke minst kirkebyggene viktige. 2009 er Kulturminnevernår. Kirkene er viktige kulturminner, men de er også viktige kulturarenaer for kultur og i seg selv kulturelle uttrykk som det er viktig å ta vare på. I Statsbudsjettet for 2009 har vi derfor foreslått en utvidelse av rentekompensasjonsordningen med 800 mill. kr. Hittil har rentekompensasjonsordningen gitt 1,3 milliarder kr til opprustning av kirkebygg. Nå kommer det altså 800 mill. nye kr. Jeg hørte Kirkerådets leder uttale seg litt kritisk til Statsbudsjettet. Jeg skal ikke dra alle punktene på Statsbudsjettet. Jeg minner om 100 mill kr i påplussing til trosopplæringsreformen. Det er altså en av de største reformene innenfor kirken noensinne, flere prestestillinger i forbindelse med prostereformen, Sjømannskirken, pilegrimsarbeidet, demokratireformen. Men så tror jeg også at én ting er viktig i bunnen: 30 milliarder i styrket kommuneøkonomi. Vi snakker altfor ofte om en statskirke. Vi glemmer at det først og fremst er en kommunekirke. Det vet jo alle her som sitter i bispedømmeråd og til og med også i menighetsråd, at det er i kommunene og økonomien der det virkelig er avgjørende at det fins rom for en aktiv kirke.

Kjære venner, i urolige tider opplever mange på nytt hvordan kirken kan gi oss identitet, kan gi menneskene tilhørighet og gi oss trygghet. Trosopplæringsreformen er nettopp en slik reform som kan gi oss trygghet. I en tid hvor mangfoldet blir stadig større, hvor man må møte det ukjente oftere enn før, så er trygghet på egen identitet kanskje det viktigste for å forebygge og unngå konflikter og splid. Det å vite hvem en er og hvor en kommer fra, hva man tilhører, hva man tror på, det er det trosopplæringsreformen handler om. Den femårige forsøksfasen er nå gjennomført, styringsgruppas rapport ligger på Kirkemøtets bord og inviterer til en viktig debatt. Nå skal trosopplæringsreformen gå inn i sin siste fase, nå skal prosjektet utvides til alle landets menigheter og sette sitt preg på den ordinære virksomheten i menighetene. Jeg ser fram til Kirkemøtets viktige innspill rundt trosopplæringsreformen. Det er viktig at denne reformen får sin solide plass i kirkens ordinære aktivitet, at det ikke blir noe oppå alt det andre, men at dette integreres i arbeidet. En ung mor som hadde vært på babysang - et trosopplæringsprosjekt, sa følgende: "Før var kyrkja framand, no kjenner eg meg heime her." Det uttrykker for meg hele essensen i trosopplæringsreformen i en eneste setning.

Det første Kirkemøtet vedtok at alt internasjonalt og økumenisk kirkelig arbeid skulle høre inn under Kirkemøtets ansvarsområde. Mellomkirkelig råd ble et av Kirkemøtets organer. Det førte til at alle kirkemøtene har hatt mange viktige saker på sin dagsorden, også de internasjonale. Og kanskje passer det godt å slutte akkurat der, at dette også har løftet kirkens blikk ut over våre grenser, at Kirkemøtet har hatt en stor betydning for kirkens internasjonale solidaritet. Kampen mot apartheid, for menneskerettigheter, forholdet til kirker i andre land og Midtøstens spørsmål har vært diskutert på mange kirkemøter. Og kjære Kirkemøte: Det mest imponerende er at dere aldri gir opp. Dere beholder troen på at det også nytter å gjøre noen ting med urettferdighet og nød.

Kirkene i Midtøsten er på dagsorden i dag. Levekårene i land som står for ensretting, er vanskelig for de kristne samfunnene. Truslene fra fundamentalister er hverdagen for enkelte. Det er viktig at dere setter det på dagsordenen. Jeg har hatt den blandede fornøyelsen å besøke Midtøsten bare for noen få måneder siden og se situasjonen med egne øyne. For 2000 år siden

var det en liten familie som fant veien til Betlehem for å føde. I dag ville det sannsynligvis ikke vært mulig. Høye murer, kontrollposter og veisperringer hindrer bevegelse for alle og enhver. Bare for tre og en halv uke siden prøvde et ungt par, en gravid kvinne og hennes mann, å finne veien til en palestinsk by, Nablus. Kvinnen var i 7. måned, og fødselen var allerede i gang, så de søkte nattetid veien til sykehuset i Nablus. Men på veisperringen inn til Nablus ble de stoppet fordi de ikke hadde papirene i orden; de hadde ikke søkt å få reise inn i tide. Og før legen rakk å reise fra sykehuset og ut til veisperringene, var barnet dødt, kvalt i mors liv. Mange titalls barn av unge par som skal føde, er døde ved veisperringer i Palestina. Dette er virkeligheten også for dem som deler vår tro i Midtøsten, og for mange, mange andre.

Å reise hjem fra Israel og Palestina er en bedrøvelig affære, og du sitter med sterke inntrykk. En av gangene jeg reiste hjem, var i 1996 - den gangen fredsplanen, Oslo-avtalen, egentlig avled ved døden ved valget det året. Jeg satt oppe hele natta og fulgte valget mellom Netanyahu og Peres og var svært bedrøvet over situasjonen. Jeg kom på flyplassen, og alle som har vært i Tel Aviv og Jerusalem, vet at da må du igjennom noen ordentlige sikkerhetsavhør. Det kan ta flere timer med spørsmål som: "Hvor har du vært, hvem har du møtt?", osv. Og jeg var utrolig sliten og skuffet, og det sa jeg til den unge jenta i uniform som var sikkerhetsvakta som skulle avhøre meg. Så sier jeg til henne at jeg er utrolig lite motivert for dette, jeg er utrolig sliten etter å ha vært oppe hele natta, og utrolig skuffet over valgresultatet. Jeg var også veldig skuffet over Israel akkurat der og da, men det sa jeg ikke. Så sier denne unge israelske jenta – med stenansiktet oppløst: "Ja, det er jeg også. Jeg er så fryktelig skuffet, og jeg er bekymret for hva som skal hende nå." Og plutselig var hun ikke en sikkerhetsvakt, men bare en ung jente som også hadde håp om fred. Hun hadde ikke noe ønske om å stå på en veisperring på okkupert land, hun hadde ikke noe ønske om å være soldat mot steinkastende unger, hun hadde lyst på en framtid der folk lever i fred.

Og derfor handler disse konfliktene ikke om hvilken religion man tilhører, eller hvilken folkegruppe man er en del av. Det handler om hvem som er på lag med framtida, hvem som har håp og tro, og hvem som ikke deler det håpet. Dere har det håpet, dere gir aldri opp, dere vet at det er mulig å forandre. Klimatrussel, voldelige konflikter, sult og nød kan få noen hver til å gi opp. Det gjør aldri dere. Og kanskje er det nettopp dette håpet om at det nytter som gjør at det som skjedde i USA i forrige uke, er så rørende: At det faktisk er mulig å vinne fram for alle. Jeg var i USA under valget, og min sterkeste opplevelse var på morgenen etter valget hvor en gammel ordfører i San Francisco, en svart mann, Willy Brown, ble intervjuet og fortalte at hans bestefar var slave i Georgia. "Nå lever jeg og får oppleve at en svart mann blir president".

De eldste i denne forsamlinga husker en tid da det var tillatt å nekte svarte i USA servering, dere husker da svarte ikke fikk tilgang til universitetene, ikke fikk reise med samme buss som hvite. Nå skal en svart president reise med Air Force One. Det nytter, det er mulig å vinne fram. Dere trengs, deres krav om forsakelse og om ansvar trengs i miljøsakene, deres ansvar for nøysomhet og solidaritet trengs når finanskrisa truer. Deres budskap om kjærlighet trengs når konfliktene blir for store. Vi trenger en kirke som gir oss tilhørighet, tradisjon og identitet, men også en som gir oss mot og kraft til forandring. En kirke som står støtt, men som også hjelper oss til å komme i bevegelse. Jeg er sikker på at dette Kirkemøtet vil bidra til nettopp det. Lykke til med forhandlingene!

Hilsen ved det 25. Kirkemøte fra delegat Jenny Skumsnes Moe

Ærede Hans Majestet Kongen, Statsråd, dirigentskap, kirkemøtedelegater, ærede representanter fra Ungommens kirkemøte,

Jeg står her meget beæret over å få gratulere Kirkemøtet 25 år. Nå refererer nok ikke 25 år til gjennomsnittsalderen på oss KM-delegater, men med sine historiske 25 år er det et ungt organ jeg overbringer min hilsen til, om ungdom fra observatør til deltaker.

Jeg starter med det selvsagte: for å bli observatør må det være noe å observere. For å bli deltaker må en observere at det er en del en vil ta tak i.

Det første skrittet for å få unge til å bli deltakere, ligger altså i å vise at denne kirkelige strukturen i det hele tatt eksisterer. Det andre skrittet er da å vise delene å ta tak i på en god nok måte, ikke være redd for å spørre om vil du prøveholde litt på denne delen her, kanskje?

I 1993 fikk Kirkemøtet selskap av en struktur som skapte et rom der prosessen fra observatør til deltaker kunne skje, nemlig Ungdommens kirkemøte. Fra 2002 har det blitt arrangert hvert år og i dag er UKM en viktig leverandør til det kirkelige demokratiet. UKM likner KM, men bruker litt færre ord, og har litt mer innhold. Veien fra observatør til deltaker for mange av de unge som er her i dag, har gått gjennom nettopp UKM, ungdomsråd og ungdomsting.

Jeg gratulerte med fylte 25 år, men det er en meningsløs gratulasjon. Å bli 25 år, det er bare snakk om å holde ut lenge nok. Hva en fyller de 25 årene med, det er det viktig å gratulere. Så jeg vil gratulere KM med satsinga på ungdomsstrukturen som har vært gjort fra starten av 90-tallet, og som det fortsatt står i.

Frontinga av 20 % ungdomsrepresentasjon inn i alle råd og utvalg har også spilt en stor rolle. Og ved valget i 2009 må det samarbeides lokalt for å få nok unge på valglista slik at det er sannsynlig at dette nås. Den nye gode målsetningen om stemmerett etter religiøs myndighetsalder 15 år, må også følges av en innsats for å få unge til å bruke stemmen sin, for slik å styrke unges tilhørighet til menigheten.

Et annet viktig skritt er formalisering av ungdomsstrukturen, spesielt må det samiske ungdomsrådet fungere igjen. Vi må legge grunnlaget for gode rutiner, slik at deltakelsen fra menighetene til ungdomsting blir bra, slik at innholdet blir bedre og bedre og det oppleves meningsfylt å være deltaker.

Å oppleve vår deltakelse som meningsfull er veldig viktig for oss her. Og det hviler et spesielt ansvar på oss unge som allerede er deltakere i den kirkelige strukturen. For å tenke etter og arbeide fram det som gjør opplevelsen av å være deltaker her bra. Rett og slett. Å oppleve å bli løftet opp som ung i kirken er bra, men vi er nødt til å ta skrittet videre. Vi unge må komme oss ned fra pidestallen, komme ned og finne en åpning i ringen og at vi kan bli med i den. På samme plan. Unge medmennesker: Vi flakker mye rundt, men vi må også styrke hverandre på å alltid ha lokalmenighetene i tankene. Det er for kirkelivet at Kirkemøtet eksisterer.

Jeg har latt det være underforstått hele veien at det er bra at ungdom blir deltakere. Men jeg vil avslutningsvis si noe om hva jeg tror vi unge kan bidra med:
Utålmodighet. Søken etter det som er genuint og ekte. Kraft og vilje. Sensitivitet – evnen til å reagere. Og ikke minst: en fortsettelse.

Kirkeledere, et nytt år skal fylles, og jeg håper vi kan jobbe sammen for å få med en god porsjon ung reell deltakelse.

Jeg ber om Guds velsignelse over et godt intergenerasjonelt samarbeid, og ønsker oss alle lykke til som deltakere på årets Kirkemøte.

Hilsen ved det 25. Kirkemøte fra preses Olav Skjevesland

Det trengs mer enn meninger

Den store tyske dikter Heinrich Heine (d. 1856) sto en dag sammen med en venn foran den mektige katedralen i den nord-franske byen Amiens. ”Si meg, Heinrich”, spør vennen, ”hvorfør kan ikke folk lenger bygge pilarer som disse?” ”Kjære venn”, svarer Heinrich, ”på den tiden var folk drevet av overbevisning. Vi moderne mennesker har bare meninger. Det trengs mer enn meninger for å bygge en gotisk katedral!”

”Det trengs mer enn meninger”. - Jo, det trengs mer enn meninger for å bygge en levende, trosnær og menneskenær kirke.

Vi ser tilbake på 25 år med Kirkemøte i Den norske kirke. Den reformen ble også båret frem av overbevisning, nemlig av den store og riktige tanke at en kirke trenger representative organer som vokser ut av kirkens grunnplan. Vi bygger ikke kirke fra helikoptre ovenfra, men ved å forankre den i menighetens trosliv og overbevisning nedenfra.

Biskopene hver for seg, og Bispemøtet samlet, ser kirkemøte-reformen som en svært viktig stasjon i utviklingen av vårt kirkestyre. Kirkemøtet er produkt av et ungt demokrati. Man kan iblant høre overfladiske replikker som dette: ”Å ja, det der er kun kirkemøte-snakke!” Hva den type replikker røper, er bare mangelfull innsikt i hva kirke er: både et fellesskap i Den Hellige Ånd og et ordningsmessig uttrykk for det selvsamme fellesskap.

Kirkemøtet representerer et ungt demokrati, ja, men med atskillig myndighet og kompetanse. Det fortjener respekt – men det må også vise seg respekten verdig. Og Kirkemøtet vil styrke seg og vokse i seriøsitet bare ved at denne forsamling tar sitt betrodde ansvar på alvor. Og ytrer seg seriøst og kompetent som et samlet, og samlende, kirkelig talerør. Det trengs mer enn meninger. Det trengs overbevisning og overgivelse.

Biskopene er i dette organet, med talerett og stemmerett. Og i tilbakeblikk ser jeg – og i fremblikk håper jeg – biskoper som deltar aktivt og kirkebyggende. Vi legger jo til grunn en luthersk kirketenkning som holder det leke og det ordinerte element sammen i organene – på alle nivåer i vårt kirkestyre. Altså embete og råd i felles dåd – i den strukturelle treenighet som omfatter det kongregasjonale, det synodale og det episkopale. Det hele realisert i produktivt, gjerne sunt spenningsfylt samvirke.

Ved dette jubileumsmøte er det nyttig å reise det helt elementære spørsmål: Hva er vi til for? For å pleie et administrativt system? For å vedlikeholde et religionsapparat? For å dokumentere teknisk møteflinkhet? Alt dette er vel og bra, men et Kirkemøte må mer!

Flotte sakspapirer er en god ting. Men beveger det mennesker? Bygger det kirke?

Vi er til for å tenke, beslutte og handle på vegne av det lokale menighetsliv. På vegne av lokale råd, kirkeverger, diakoner, kantorer, kateketer, ungdomsarbeidere og prester. Dét er vår hovedagenda!

Et Kirkemøte som letter fra bakken kommer ikke nærmere himmelen, men nærmer seg havariet.

Det er for tiden stor oppmerksomhet rundt bispevalg, reformer og demokrati. Og godt er dét – bare fokus er skarpstilt på det lokale menighetsliv: Hvordan stimulerer vi, støtter vi og styrker vi den kirke som er nær menneskers hverdag – der de strever med livet, vandrer med sine drømmer og funderer over tro og mening. Vi bygger en kirke som er klinkende klar over at kirkens mandat ligger i Jesu sendelse. Prioritet nr. 1 er derfor Jesu Kristi vilje for sin kirke. Det trengs mer enn meninger for å realisere Jesu kirkedrømmer.

“Jeg tror på Jesus Kristus”. Stikkord-notat fra Eyvind Skeies foredrag

Refleksjoner og utfordringer

Salmenumrene henviser til Eyvind Skeies utgivelse “316 salmer og sanger”.

1. Jeg er kristen

- Dialogens utfordring og bekjennelsens nødvendighet
- Korsets tegn og (eiendoms)merke
- Alminneliggjøre ordet ”kristen”
- Hva gjør kirken og dens troende unike på det religiøse torget?
- Den grunnleggende stolthet over å eie troen
- Salme nummer 263

2. Ambulasjon av mysteriet

- Erkjenne lengselens kraft
- Bevegelsen fra ”jeg” til ”vi”
- Kristusmysteriet - større enn vi vet
- Mangelen på uttrykkskraft og gjennombruddsvilje i kristen erkjennelse: estetisk, filosofisk, emosjonelt, økosofisk, etisk
- Mentalisere: se oss selv utenfra, hva ser vi?
- Salme nummer 154

3. Ordet og Skriften

- Jesus på Marias fang
- Mennesket og språket
- Jesus og Skriften
- Koranen og Bibelen: tolkningens nødvendighet
- Folkevekkelse og bibelvekkelse
- Grotte og katedral
- Salme nummer 13

4. Inkarnasjon

- Jesus, Immanuel, Messias, Menneskesønnen, Guds Lam
- Kristushendelsen - inkarnasjon
- Jesus som Alfa og Omega
- Inkarnasjon, karnasjon, reinkarnasjon
- En innvielse til inkarnasjonens mysterium i det religiøse mangfold

- Inkarnasjonen som en skaperhandling
- Jesu hellighet, hans kropps bestemmelse
- Salme nummer 1

5. I tiden før tiden

- Faderen og Sønnens kjærlighet
- Sønnen, som englene kjente
- Kristus som Ordet
- Kristus i skapelsen
- Skaperverkets høydepunkt er IKKE mennesket, men sabbaten: helhet (økosofi i kristologien)
- Kristus som oppgir sin makt (kenose) og blir menneske, går inn i skaperverket og slekten
- Salme nummer 14

6. Den forkynnende og helbredende pilegrim

- Marias gutt - Guds Sønn
- De ukjente år av Jesus liv
- I dag mens dere hørte!
- Jesu selvbevissthet, utvelgelse av 12
- Jesus som en romantisk helt
- Forklarelsen på berget
- Vendepunktet mot Jerusalem
- Pilegrimen Jesus styres mot korset
- Salme nummer 73

7. Offerlammet

- Offeret i vår religiøse estetikk
- Offeret i forhold til gudsbildet
- Det er fullbrakt!
- Offer og soning, religionens endelikt
- Jesu bønn på korset
- Ikke med gull eller sølv (Luther)
- Salme nummer 108

8. Korsets skam og ære

- Forargelsens gåte
- Forkynnensens ubehag
- Et korsmerket folk, nasjonen og kirken
- Å inkludere korsets erfaring: den lidende og forfulgte kirke
- Korsets spiritualitet
- Salme nummer 160

9. Kristus i dødsriket

- Det (trange) protestantiske og det (grenseløse) senmoderne livsuniverset
- Engler og hellige, skyen av vitner: på vei mot en ny kosmologi (?) og liturgi
- Salme 139 og Hebreerbrevet: den kosmiske Kristus
- Jesu makt over døden, som straff og skjebne
- Han som stiller stormen: kaosmaktene i tilværelsen
- Salme nummer 77

10 Oppstandelsens kraft

- Budskapet fra Torino: støvets drakt er gjennomlyst, Jesus bryter ut av kretsløpet
- Offeret er fullbyrdet: ildsymbolikken
- Thomas: han bærer korsets merke
- Oppstandelsens kraft i kirkens liv
- Håpet om legemets oppstandelse
- Salme nummer 118

11. Ved Faderens høyre

- Trosbekjennelsens presens
- Jesu triumf etter oppstandelsen
- Herre til Gud Faders ære
- Han som kom tilbake er en annen enn han som dro ut
- Kristus Pantokrator
- Å tolke kristen eksistens i dag: hva betyr det at han har all makt i himmel og på jord
- Proklamasjon av Jesu herrevelde og av Jesu evige barmhjertighet: utsendelse
- Salme nummer 127

12. Mellom erindring og håp

- Paradise lost - paradise regained
- Dystopi og utopi, håpets kraft i verden, basert på Jesu herrevelde
- Kultur og liturgi: å gi Jesus ære
- Utfordring: å løfte menneskets erfaring inn i dette tolkningsrommet
- Regnbuens tegn: Jesus i opphavet - Jesus i fullendelsen
- Salme nummer 293

13. Jesu ”etterliv” på jorden

- Jeg tror på Jesu legeme i verden i kirkens mysterium og nærvær
- Jeg tror på Jesus Kristus i sakramentets brød og vin
- Jeg tror på Jesus Kristus i hans minste små på jorden
- Jeg, en pilegrim, tror på den hellige avglans av Jesus Kristus Pantokrator i de fagre riker på jorden
- Jesus er visjonen i meg
- Salme nummer 143

14. Jesu gjenkomst i herlighet

- Undergangsstemning og dommedag
- Dommens dag som befrielsens dag
- Å gråte og gå inn til gleden
- Endetidens mysterium: adskillelse og gjenopprettelse
- Å skue Jesus
- Den nye himmel og den nye jord
- Salme nummer 315

Biskop emeritus Andreas Aarflot: "Kirkemøtets basis og oppgave som åndelig lederorgan i kirken"

Teologiske kriterier for kirkeforfatningen

Det første Kirkemøte, som trådte sammen for første gang i 1984, brukte mye tid på å definere sin egen rolle som kirkelig styringsorgan. I forarbeidene til lovendringen og i den politiske debatt var det de juridiske og samfunnsmessige sider av reformen som stod i forgrunnen. Men nå var det opp til Kirkemøtet selv å gi uttrykk for hvordan det så sin rolle i den fremtidige utvikling av kirken. Under saksbetegnelsen "Kirkemøtet og kirkeordningsloven" ble det overlatt til komité 1 å utforme en innstilling i saken. Det fantes røster i det første Kirkemøte som mente at en burde være forsiktig med formelle vedtak som pekte ut over de juridiske og konstitusjonelle rammene som de politiske vedtakene satte. Det ble derfor fremmet forslag om at møtet bare skulle gi en uforpliktende tilslutning til formuleringer som var utformet i komiteens innstilling. Men forsamlingen var seg bevisst at det var nødvendig å fastlegge den teologiske og åndelige basis som Kirkemøtet skulle handle ut fra. Det var også temaet i det foredraget jeg holdt som innledning til samtalen om disse spørsmålene, med den samme tittel som er satt opp for mitt innlegg i dag: "Kirkemøtets basis og oppgave som åndelig lederorgan i kirken". Dette foredraget vil dere kunne finne praktisk talt uendret som kapittel 2 i den boken jeg utgav i fjor sammen med John Egil Bergem, med tittelen "Mot en selvstendig folkekirke". Kirkemøtet brukte mye tid på debatten, og kom til slutt frem til et samlende vedtak, som langt på vei definerer det vi kan kalle Kirkemøtets selvforståelse. En av dem som hilste et tydelig vedtak velkommen, var Ole Hermann Fisknes, som mente det var bedre for departementet å forholde seg til en tydelig standpunktmarkering fra Kirkemøtet enn uforpliktende meningsytringer. I vedtaket om "Kirkemøtets plass i kirken" het det:

Kirkens organer har sitt utspring i den troende og bekjennende menighet, slik den først og fremst trer fram i gudstjenestefellesskapet på lokalplanet. Derfor er det lokalmenigheten med dens organer som danner grunnenheten i kirkeorganisasjonen. Det er for å tjene evangeliets fremme og forvaltningen av nådemidlene at menigheten skaper sine styringsorganer. Ordnings- og styringsmandatet er et felles ansvar for hele kirken. Dette mandat har sin basis i det alminnelige prestedømme og i den offentlige tjeneste med ord og sakrament. Kirkens ledelse fremstår i et samvirke mellom dem som representerer menighetens leke medlemmer og dem som har fått seg overdratt det kirkelige embete. Det er menighetens valg av sine ansvarlige ledere i rådsorganene, og kirkens kall og oppdrag til embetsbærerne, som uttrykker at hele kirken bærer ansvar for kirkestyret og kirkens ordninger. . . . Kirkemøtet springer frem av menighetene og står i denne sammenheng som et sentralt organ for kirkens liv og virksomhet. Kirkemøtets oppgaver er å tjene nådemiddelforvaltning, evangelisering, undervisning og diakoni, slik at flest mulig mennesker kan omfattes av kirkens omsorg. Den Hellige Skrift er eneste norm for tro og liv. Åndelig myndighetsutøvelse i kirken må skje ved at Guds ord gjøres gjeldende og får komme til uttrykk med sin egen stemme. Kirkemøtet skal tjene hele kirken med en åndelig myndighet som alltid må prøves på Guds ord. (Sak KM 5/84, protokollen s. 11f).

Dette vedtaket står som en programfanfare for hele Kirkemøtets arbeid, og bør fortsatt lyde også i dag. La oss en stund reflektere på nytt over det åndelige grunnlag som bærer denne forsamlings arbeid og gjør at dere fremstår både med teologisk og organisasjonsmessig legitimitet som et samlende lederorgan for Den norske kirke.

Kirkerettens ekklesiologiske grunnlag

Kirken er i utgangspunktet et åndelig samfunn med særskilte kjennetegn. Det som konstituerer kirken, er forkynnelsen og sakramentforvaltningen. Kirken er derfor dypest sett et samfunn om nådemidlene. Det er derfor læren om kirken (eklesiologi) som danner grunnlaget for kirkeretten.

For nådemiddeltjenestens skyld må det nødvendigvis være visse ytre ordninger, derfor er det i kirken innrettet en offentlig tjeneste med Ord og sakramenter. Det heter i vår lutherske hovedbekjennelse, Augustana, at ”kirken er de helliges forsamling, hvor evangeliet forkynnes rett og sakramentene forvaltes på rett måte” (art. 7). Og i art 5 finner vi en viktig utdypning av dette; ”For ved Ordet og sakramentene som midler blir Den Hellige Ånd gitt, han som virker troen, hvor og når Gud vil, i dem som hører evangeliet, nemlig at Gud, ikke på grunn av våre fortjenester, men for Kristi skyld, rettferdiggjør dem som tror at de blir tatt til nåde for Kristi skyld”. Dette er en fortettet og sentral måte å uttrykke sammenhengen mellom kirkens ytre ordninger og den indre, åndelige dimensjon av kirken som et troens felleskap på. *Kirken blir til og holdes ved like der evangeliet om frelsen i Jesus Kristus lyder, og sakramentene, som forbinder oss med Jesus, er virksomme.* Det er Kristi oppdrag med tanke på å nå menneskene med evangeliet og bygge hans menighet, som er det konstituerende prinsipp for de ytre, ordningsmessige foranstaltninger som vi kaller kirkerett. Disse ordninger skal tjene til å etablere en synlig, allment tilgjengelig virksomhet i kirken. Jesu ord om å gå ut for å gjøre alle folkeslag til hans disipler gjennom dåp og opplæring (Matt 28,18) krever konkret oppfølging. Denne virksomhet omfatter foruten misjons- og læreoppdraget også sjelesorg, diakoni, gudstjenesteordning, kirkelig administrasjon, og lignende. Det er dette som er og alltid må være det overordnede mål for det kirkelige arbeid som Kirkemøtet er satt til å ha ansvar for.

Kirkemøtet har selv gjennom sin uttalelse ”Den norske kirkes identitet og oppdrag” fra 2004 gitt uttrykk for en kirkeforståelse som er i grunnleggende sammenheng med den som ble uttrykt i det første Kirkemøte. Visjonen om den ”bekjennende, misjonerende, tjenende, åpne” kirke er et uomstøttelig varemerke for vår norske folkekirke. Men da må også alle enkeltheter i programformuleringen få gjelde med sin egen tyngde, og ikke reduseres til reklameartet pynt.

Nådemidlene og kirkeforfatningen

Noen fullkommen kirkeforfatning eksisterer ikke. Poenget er å gjøre den så god som mulig. Den må prøves på forvaltningen av nådemidlene.

Det første en kan peke på, er at *forkynnelsen* av Guds ord som lov og evangelium er livsnerven i kirkens liv. I denne sammenheng skal Kirkemøtet bidra til at Bibelens budskap og vår lutherske bekjennelse får fornyet aktualitet og blir kommunisert til nye mennesker i en ny tid, i et nytt språk og i nye former, men uten at budskapet mister sin kraft som en utfordring til oppbrudd og som veiledning til tro og liv. Kirken må ikke bare bli et speilbilde av samtiden, men et fyrtårn som viser vei til livet med Kristus, slik jeg har pekt på i min siste bok. Det er et godt siktepunkt for forkynnelsen som er uttrykt i Bjørgvin bispedømmes motto: sammen å

”gjøre Kristus kjent, trodd, elsket og etterfulgt”. Derfor er det gledelig og viktig at hovedtemaet for årets Kirkemøte er troen på Jesus Kristus.

For det andre må her nevnes sammenhengen mellom *dåp og kirkeforfatning*. Det er dåpen som er grunnlaget for medlemskap i Den norske kirke. Dåpen forutsetter med nødvendighet en kirkelig ordning. Den har fra gammel tid hatt visse rettslige elementer i seg. Det er nettopp en av kirkeforfatningens vesentlige funksjoner å bidra til at dåp og opplæring i kristen tro og kristent liv får sin rette plass i kirken som en fast, strukturert ordning. Derfor er den pågående dåpsopplæringsreformen så nødvendig for at kirken skal bli et sted hvor troen deles og de dømte får hjelp til å trekke veksler på det jeg vil kalle en konto av velsignelse som de fikk med seg fra døpefonten. Da er det viktig i det fortsatte arbeid at troen blir innholdsbestemt og forankret i en bibelsk frelsesforståelse. Det er denne tro som skal deles, ikke bare erfaringer og opplevelser, som ofte kan være basert på subjektive religiøse tanker og følelser, selv om dette også kan være en viktig del av læringsprosessen. Tilhørigheten til kirken og troens fellesskap kan fremmes på så mange måter, slik vi ser det i dåpsopplæringsprosjektet. Men dåpen gir også medlemskap i kirken, og innebærer derfor rettigheter og plikter som følger av medlemskapet, deriblant også stemmerett ved de kirkelige valg.

Til denne *konto av dåpsnåde* hører også *adgangen til nattverdbordet*. Vi opplever i dag at stadig flere av kirkens dømte medlemmer kjenner trang til å hente ut noe av den velsignelse som ligger i å få del i nattverdens brød og vin. Men også nattverden forutsetter ordningsmessige foranstaltninger så den kan feires på rett vis i menighetens forsamling, åpen og tilgjengelig for dem som søker næring for troen i denne hellige handling.

Slik blir kirkeretten langt på vei bestemt ut fra prekestolen og alteret som sentrum i menighetens liv.

Trossamfunn og ordninger

Men kirken fremstår ikke bare som et troens fellesskap og et samfunn om nådens midler. Som samfunn kan ikke kirken leve uten organisasjonsstrukturer. Som tjenende fellesskap må kirken ha en «hevdelesform», slik biskop Eivind Berggrav formulerte det, som uttrykk for at det i kirken, som ellers i samfunnet, er behov for ledelse og beslutninger. Slik sett er kirken også en del av den sosiale virkelighet som folk hører hjemme i, og den har sine ytre, organisasjonsmessige strukturer. Men dette betyr ikke at kirken som trossamfunn lar seg fange inn i og beskrives i kategorier som i stor grad hentes fra sosiologien eller samfunnsvitenskapene, slik det har vært en markert tendens til i de seneste årtier.

Ansvar for at denne tjeneste føres videre, er gitt til hele menigheten eller kirken, men helt fra den nytestamentlige menighets tid har det utviklet seg visse former for beslutningsmyndighet og ledelsesstrukturer. Slik forstått er maktfordeling og myndighetsutøvelse legitime og nødvendige uttrykk for at kirken tar sitt ansvar for evangeliet alvorlig. Apostelen Paulus regner også «styringsoppgavene» med til de gaver Gud har gitt sin kirke, og han stiller disse ved siden av aposteltjenesten og helbredelsens nådegave (1 Kor 12,28).

Ordnings- og styringsmandatet i kirken fremstår altså som et felles ansvar for alle som er døpt inn i det fellesskapet som vi kaller kirken. Den bibelske tanke om de troendes alminnelige prestedømme legger ansvar og myndighet i hendene på dem som utgjør den troende menighet. Men menigheten eller kirken utgjøres av både lekfolket og dem som er kalt

til å ha ansvar for evangeliets tjeneste. Styringsorganene i kirken har dermed sitt rette kjennetegn i at de er fellesorganer for lekfolk og geistlige. Menigheten eksisterer bare som en enhet hvor lekfolket og presten utgjør hver sin konstituerende del. En menighet er lekfolk og prest. Den er et fellesskap av medlemmer og hyrde.

I utøvelsen av dette ansvar har kirkens embetsbærere en uavhengig basis i det kall og den ordinasjon de har fått fra kirkesamfunnet, og som igjen binder dem til kirkens lære og bekjennelsesgrunnlag på en særskilt måte. På denne bakgrunn er det prinsipielt betenkelig at de nye forslag til en lenge tiltrent demokratireform i Den norske kirke kan komme til å forrykke balansen mellom den leke representasjon i Kirkemøtet og det antall medlemmer som representerer ordinerte og vigslede personer eller kirkelig tilsatte med instruksfestet tjenesteansvar i kirken.

Meningsbrytning og sentralledelse

Innenfor kirken er det behov for både varierte prosesser i meningsdannelsen og sentraliserte strukturer i beslutningsprosessen. En fri meningsutveksling og en saklig debatt er nødvendig som grunnlag for betryggende avgjørelser, for beslutninger som kan bli akseptert, og en ledelse og styring som kan bli møtt med tillit. Det har vært med på å sanere den kirkelige debatten og ansvarliggjøre drøftingene i det valgte Kirkemøte, at det handler i bevisstheten om at det skal nå frem til avstemninger og vedtak som hele kirken skal leve med. Et tilbakeblikk på de 25 år av Kirkemøtets historie tyder på at denne forventning i stor grad er blitt oppfylt. Jeg var både imponert over teknikken og glad for tonen i debatten da jeg kunne følge forhandlingene på fjorårets Kirkemøte på min egen PC-skjerm hjemme. Det er alvor og gjensidig respekt som må være Kirkemøtets varemerke.

En kan nok av og til ønske at det ikke rushes for fort fra drøftelser til vedtak. Derfor er det viktig å arbeide forsvarlig med det som skal danne grunnlag for vedtakene, og sørge for at det er bred dekning for det som blir konsekvensene av de beslutninger som fattes. Mange saker står seg på å bli tatt opp til flere gangers behandling, og kanskje også bli utsatt til neste års Kirkemøte før endelig vedtak fattes. Men så er det også helt avgjørende at de vedtak som blir fattet, etter grundig og forsvarlig saksbehandling, blir respektert og fulgt opp. I den artikkelsamlingen som jeg nettopp har gitt ut: "Samtidsspeil eller fyrtårn?" beskriver jeg det kirkelige rettsgrunnlaget som den engelske teologen Richard Hooker utformet for den anglikanske kirke i reformasjonsårhundret. Han viser til at kirkelovene kan endres etter tidens behov, bare de ikke kommer i konflikt med skriften, men det er de etablerte og anerkjente kirkelige organer som gir lovene autoritet. Når så kirkelovene er vedtatt av de lovlige kirkelige autoriteter, sier han, bør de respekteres av kirkemedlemmene. Han viser til eksemplet fra apostelkonsilet i Jerusalem, som er beskrevet i Apgj kap 15, som sier noe om hvordan man bør forholde seg til de vedtak som er gjort etter at drøftinger har funnet sted og meningsforskjeller er lagt til side. Da må enheten være det overordnede synspunkt. "Det ville hatt liten hensikt", sier han, "om konsilet i Jerusalem hadde vært samlet, hvis noen, etter at deres beslutning var fattet, i etterkant gav seg til å forsvare sine tidligere meninger. Når de derfor hadde gitt sin endelige tilslutning, betød det slutten på all kontrovers". Det er behov for å skjerpe bevisstheten om Kirkemøtets både åndelige og formelle autoritet, hvis det skal fremstå som det lederorgan det er ment å skulle være. Det er også behov for å styrke viljen til grunnleggende solidaritet hos medlemmene overfor de beslutninger som fattes.

Kirkemøtets autoritet

Kirkemøtet har fått en *formell* myndighet på bestemte områder som angår kirkens felles ordninger. Det ble opprettet som et organ ”med plikt til å utøve myndighet”, som det sto i proposisjonen. Det ligger derfor en forpliktende juridisk autoritet bak beslutninger som er fattet på disse områder og på dette grunnlag. De er ikke bare ”meningsytringer” som enhver med kirkelig ansvar og oppgaver kan velge å forholde seg fritt til. Men det viktigste er at Kirkemøtet kan hevde seg med en *åndelig moralsk autoritet* som hviler i at dets beslutninger er orientert ut fra Guds ord. Når Kirkemøtet taler, må det tale ut fra Guds ord, når det gir veiledning, må dets autoritet hvile på åndelig innsikt. På denne bakgrunn er det tjenlig at Kirkemøtet som det representative organ for menighetene og dermed for alle kirkens dømte medlemmer, forvalter den sentrale avgjørelsesmyndigheten i saker som gjelder hele kirken. Det gjelder også saker med læremessig relevans, selv om det er viktig at Bispemøtet blir hørt før slike saker blir endelig behandlet. Så er det klart at Kirkemøtet også har myndighet til å avgjøre en rekke saker som ikke krever annet enn god vilje og sunn fornuft. Mange av de vedtak dere gjør, hører hjemme i dette handlingsrom. Men felles for alle saker er at bredden i meningsdannelsen må sikres ved at Kirkemøtet gjennom Kirkerådet står for en forsvarlig høringspraksis og en grundig og gjennomslutlig saksforberedelse. På dette område er det nok fortsatt rom for forbedringer og større respekt for en formalisert prosedyre gjennom kirkens organer. Jeg mener for eksempel at Bispemøtet må bli tydeligere som et organ med retningsgivende innspill til Kirkemøtets drøftelser. Og dette løses ikke ved opprettelsen av et tolvte bispeembete. Også de teologiske fakulteters rolle bør styrkes med større bevissthet både fra Kirkerådets og fakultetenes side.

Et forhold som har vært gjenstand for debatt, og som også dette Kirkemøte har på sin dagsorden, er at valgordningen er tilpasset det vanlige demokratiske representasjonsprinsipp som gjelder i samfunnet for øvrig. Dette er likevel en kirkelig stemmerett, prinsipielt begrunnet i den tilhørighet og medansvarlighet som en settes inn i ved dåpen. Det er også synliggjort ved etableringen av et eget kirkelig manntall. Jeg er ikke så bekymret for de endringer som nå blir foreslått i det kirkelige valgsystemet.

Det er grunn til å si følgende om denne ordning:

For det første har den i praksis virket slik at stemmeretten vesentlig er utøvet av aktive kirkemedlemmer, eller medlemmer med klare kirkelige interesser. Dette tror jeg vil skje også i fremtiden.

For det andre har de organer som det velges til, hatt klare kirkelige mandater som krever et positivt forhold til kirkens arbeid hos dem som blir valgt. Kirkens møter og råd er ifølge loven forpliktet til å utføre sitt arbeid i lojalitet mot kirkens tro og lære (Kirkeloven § 28).

For det tredje er rådenes *geistlige* representanter og de *kirkelig tilsatte* ikke valgt etter vanlige demokratiske kriterier, idet disse dels er selvskevne medlemmer og dels velges direkte av sine kolleger. Og de har altså da en spesiell forpliktelse gjennom sin ordinasjon, vigsling eller tjenesteinstruks, som gir dem et ansvar i den sammenheng.

For det fjerde er de valgte ombud i menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet prinsipielt sett representanter for den troende menighet. De innehar et åndelig lederansvar på vegne av alle dømte, og representerer derved det alminnelige prestedømme.

For det femte markeres dette for Kirkemøtets del også ved at delegatene er sammen om ordet og sakramentene og opptrer som et gudstjenestefellesskap. Medlemmene går til nattverd sammen, de ber og lovpriser sammen. Det er viktig å ta vare på dette element av fellesskap i tro og tilbedelse også i fremtiden.

Kirkemøtet som åndelig lederorgan

Et Kirkemøte slik det nå er etablert i Den norske kirke, representerer således det Guds folk som har sitt hjem i denne kirke. Det er et Kirkemøte som springer frem av det lokale troens fellesskap hvor Kristi venner samles til gudstjeneste, bønn og lovprisning. Det er et organ som har sine røtter i det forkynnensens og sakramentenes fellesskap som finnes der døpte mennesker i vårt land samles som menigheter i sine kirker. Fra disse mennesker har Kirkemøtet sitt mandat, dem er dere satt til å tjene, det er gjennom deres valg og kall delegatene er utpekt til den felles oppgave å stå for lederskapet i kirken. Det er for dem og for Gud dere skal gjøre regnskap for forhandlinger og beslutninger. Det er dette som gir Kirkemøtet en prinsipielt annen karakter enn et politisk forum, eller et vanlig demokratisk organ.

Som Kirkemøtets medlemmer har dere all grunn til å fremstå med frimodighet, for dere har ikke tatt denne myndighet av egen maktiver, men dere har gått inn i kirkens kall og oppdrag. Derfor ønsker jeg dere til lykke i dette store oppdrag og ber om Guds velsignelse over deres gjerning.

I mitt foredrag ved det første Kirkemøtet om Kirkemøtets basis som åndelig lederorgan avsluttet jeg med følgende fromme ønske: "Det er å håpe at Kirkemøtets beslutninger kan stå under det samme fortegn som det første Kirkemøte, Apostelkonsilet i Jerusalem, som innledet sin veiledning til menighetene slik: "Den Hellige Ånd og vi har besluttet". Det var nok noen som syntes jeg tok for hardt i, og selvsagt er det forskjell på den *apostoliske autoritet* og et forum som dette. Det er heller ikke sikkert at vi skal trekke inn Den Hellige Ånd som medansvarlig i alt det Kirkemøtet har vedtatt gjennom årene. Men det er grunn til i ydmykhet å be om Den Hellige Ånds veiledning i alt det arbeid som skjer i Kirkemøtets navn.

Også med de forandringer som er innvarslet i forholdet mellom kirken og de statlige myndigheter i den nærmeste tid, vil Kirkemøtet være det sentrale og kompetente organ til å utforme Den norske kirkes status og profil med tanke på fremtiden. Jeg ser i de politiske vedtak fra Stortinget i år begynnelsen til oppfyllelsen av det mange av oss drømte om for 25 år siden. Med de grunnlovsendringer som er foreslått, vil grunnlaget for det statlige kirkestyre falle bort. Og jeg ser med forventning frem mot den dag da både det juridiske og økonomiske grunnlag er lagt for en selvstendig folkekirke som kan føre videre vår historiske arv og være fremtidens kirke for nye generasjoner.

Ekspedisjonssjef Ingrid Vad Nilsen: "Kirkemøtet som morgendagens kirkelige Storting?"

Når spørsmålet i tittelen er stilt, er det rimelig å begynne med å se på hva som faktisk er Stortingets oppgaver.

Norges Storting har lovgivende, kontrollerende, bevilgende og beskattende myndighet. I tillegg har vi et maktfordelingsprinsipp i Norge mellom Storting, regjering og domstolene. Kirkemøtet (KM) har i dag en lovgivende myndighet i indrekirkelige forhold og denne bygges gradvis ut.

Den kontrollerende myndighet er ikke tilsvarende utviklet. Her må kirken ta demokratiet på alvor og bygge ut systemer som legger til rette for at KM kan kontrollere Kirkerådet (KR). Dette vil måtte føre til en ansvarliggjøring av KM der man ikke så lett kan unnlate å prioritere. Skal kontrollmekanismene fungere, må KM selv stå for prioriteringene og utøve kontrollen i forhold til de prioriteringer man selv har gjort.

Bevilgende og beskattende myndighet henger sammen. Det gir ingen mening å snakke om dette uten at det er en inntektskilde å bevilge og beskatte ut fra. På dette feltet har KM i dag ingen myndighet og det ligger heller ingen føringer i Stortingsforliket fra i vår om dette.

Pr i dag er det altså lite i KM som minner om Stortingets funksjoner. Og en del trekker nok også litt på smilebåndet av vedtaksformuleringene, som er mer opptatt av å takke for og be om og henstille til enn av å slå fast og forby og påby. KM produserer i dag mer resolusjonstekster enn lovttekster – kanskje en tradisjon man har tatt med seg fra de frivillige kirkelige landsmøtene. Det er selvfølgelig ikke nødvendigvis noe galt i måten KM fatter vedtak på – men det likner lite på Stortingets.

Men det er flere – og kanskje viktigere brister i sammenlikningsgrunnlaget mellom Stortinget og KM. Stortinget er for alle borgere av nasjonen. Kirken er pr i dag både en del av den offentlige forvaltning og en organisasjon i det sivile samfunn, med frivillig medlemskap. Man melder seg ikke ut av Norge om Stortinget fatter vedtak man er uenig i. Ved neste valg kan man stemme på andre, man kan arbeide gjennom partiene for å påvirke eller gjennom interesseorganisasjoner – eller man kan slutte å bry seg og la være å stemme. Man fortsetter likevel som fullverdig borger av landet.

KM har et ansvar for å holde kirken som organisasjon eller organisme sammen på en helt annerledes måte. Det er mulig på melde seg ut av kirken i protest mot vedtak fattet i KM. (Særlig i en situasjon hvor kirken i årevis har vært mer opptatt av å få navn ut av medlemslistene enn å lage velkomstmateriell.)

Derfor må KM på en særlig måte ta ansvar for helheten i kirken. KM vil neppe tåle at det finnes store mindretall som ikke blir hørt og sett og ivaretatt. Det kan gå på teologiske spørsmål, men i framtida også på spørsmål om fordeling av ressurser eller arbeidsforhold for ansatte eller om ulike oppfatninger om nødvendigheten av et demokratisk forankret kirkelig styre.

I en slik situasjon vil KM bli nødt til å balansere gjennom mange smale sund for å løse kirkeskipet videre. Det vil kreve en annen slags styringskompetanse enn den som utøves når Stortinget fatter sine flertallsvedtak.

Da KM ble etablert, var det med et ønske om at kirken skulle ha et organ som kunne tale på kirkens vegne. Man ønsket å bygge opp et organ som hadde legitimitet og autoritet i seg selv, på vegne av Dnk. Heller ikke her likner KM på Stortinget, der det er partiene som er talerør for den politikk som føres.

For folk flest i dag tror jeg KM oppfattes som et normgivende organ med myndighet til å fatte en del beslutninger som får konsekvenser for hele kirken. Det beste eksemplet akkurat nå er nok gudstjenestereformen. I tillegg oppleves KM som kirkens røst i aktuelle samfunnsspørsmål, enten det handler om miljø og klimakrise eller innvandring og integrering. Mediamessig er det likevel mange dilemmaer idet man i liten grad klarer å få medias interesse for det arbeid som skjer på KM. Her ser det ut til at 11 biskoper på mange måter har overtatt media-arenaen. Og medias dekning eller manglende dekning har mye å si for hvordan folk flest oppfatter KM og viktigheten av dette møtet.

Framtida:

Hvis vi om 25 år fortsatt må bruke Stortinget som hjelpeord for å forklare hva KM er, så har vi spilt kommunikasjonsmessig fallitt. Med vårens Stortingsforlik som referanseramme, vil det være viktig at KM fortsatt bygges opp som et viktig og nødvendig organ i sin egen rett – for hele kirken. Vi behøver ikke kalle Idrettstinget for idrettens Storting for å forstå hva det er. Den samme selvbevissthet på egne vegne må vi kunne ha i forhold til KM.

Dersom vi nå lykkes med demokratireformen, vil nytt landskap ligge åpent for kirken. Da blir KM i enda sterkere grad enn i dag det sted der alle saker må finne sin endelige løsning. Da vil det ikke lenger være andre ankeinstanser eller politikere og departement å skyldes på. Det vil være viktig å finne ut på hvilke nivå i organisasjonen hva skal behandles og besluttes og det må etableres ordninger for gjensidig fordeling av makt og ansvar mellom nivåer og grupper.

Midt i strevet med å gjennomføre demokratireformen vil det også være viktig med en dialog om hva slags demokratibegrep som passer for en kirkelig virksomhet. Ikke fordi man skal slippe å ta demokrati i kirken på alvor, men fordi Stortingsparallellellene ikke er brukbar. Derfor trenger vi en kirkelig demokratiforståelse som sikrer medvirkning og medbestemmelse, kontrollmekanismer som sikrer legitimitet, og samtidig forutsigbarhet, service og brukervennlighet. Akkurat brukervennlighet i kirkelig sammenheng kan bety å sikre tilstrekkelig ettertenksomhet og bruk av tid for å få alle/ alle nivåer i organisasjonen med.

En fremtidig finansieringsordning vil være avhengig av en myndighetsfordeling mellom organer på nasjonalt nivå og mellom myndighetsnivåene. De som forvalter pengene vil ha arbeidsgiveransvar og mest innflytelse. Hvordan arbeidsgiveransvaret for prestene blir organisert i en fremtidig kirkeorganisasjon vil her være et viktig signal for resten av organisasjonen. Her gjenstår det viktige avklaringer internt i kirken. Det vil være viktig å finne samtlige og gode løsninger som ikke fører til at for mange bruker for mye negativ energi for å få dette på plass.

I stedet for å sammenlikne med Stortinget, kan vi hente mye god kunnskap og inspirasjon fra 100vis av andre kirker andre steder i verden som klarer å styre seg selv på alle områder selv

om både teologisk og politisk spenn kan være like stort som hos oss. La meg nevne et par eksempler på kirker som står oss nær.

Når United Methodist Church avholder sine kirkemøter, kan ethvert medlem av kirken globalt fremme forslag direkte for møtet. Alle forslag blir behandlet gjennom et sinnrikt komitésystem der noe blir lagt til konsensus-protokollen, mens andre saker tas opp til drøfting før de fremmes videre i systemet på møtet eller avvises. En egen finanskomité tar ansvar for at møtet ikke bevilger mer penger enn det som står til rådighet.

Church of England har et system i sitt kirkemøte med tre kammer: prester, leke og biskoper. Alle vedtak må ha flertall i alle tre kammer for å bli vedtatt.

Slik kunne vi fortsette jorda rundt og hente inn nyttig kunnskap fra kirker som har levd langt mer uavhengig av staten enn oss i 100vis av år.

Jeg har altså ingen forventning eller forhåpning om at KM i tida framover nærmer seg Stortingets måte å organisere seg på. Kirken må finne relevante størrelser å sammelikne seg med i andre kirker mer enn i den nasjonale politiske virkelighet i Norge. Gjennom arbeidet med demokratireformen bør det komme gode innspill til hvordan de kirkelige behandlings- og beslutningsstrukturer skal se ut etter 2013.

Direktør Jens-Petter Johnsen: "Kirkemøtet som åndelig og forvaltningsmessig myndighetsorgan i en ny kirkestruktur"

Storkirke og lokalmenighet

Kirken er et fellesskap som har sitt grunnlag i troen på Gud som frelser oss i Jesus Kristus og som gir tro og liv ved den hellige Ånd. Men dette fellesskap består av mange fellesskap. Kirken fremstår i lokale menigheter der mennesker samles om ord og sakrament, i bønn og lovsang. Slik er kirken både lokal og universal. Begge deler må holdes sammen og balanseres. Dersom man overvurderer det universalkirkelige, resulterer det i en sentralistisk kirke-tenkning som degraderer den lokale kirke til et underbruk. Og motsatt – dersom man rendyrker den lokale dimensjonen, da forsvinner fellesskapet og samhørigheten med hele Guds folk.

Det er antakelig en unyttig diskusjon om hva som kom først, lokalmenigheten eller storkirken. Det er hevet over enhver tvil at det var lokalmenigheten som først var etablert i den første kristne tid. Det er i lokalmenigheten troens liv utfoldes. Det er lokalmenigheten som møter det enkelte menneske med utfordring til tro og tjeneste. Det er den gudstjenestefeirende menighet som danner basis for hele kirkens være.

Derfor:

- I en ny kirkeordning er lokalmenighet og storkirke avhengige av hverandre, med lokalmenigheten som grunnenheten i kirkens liv.

Kirkemøtets legitimitet

Om menigheten med dens styringsorganer, er kirkens grunnenhet, trenger menighetene storkirken for å få fullført sitt oppdrag. Det gir også Kirkemøtet dets legitimitet. Den teologiske basis for Kirkemøtet er at det er utvalgt gjennom en kirkelig valgprosess til å forvalte Jesu Kristi oppdrag innenfor rammen av det trossamfunn som heter Den norske kirke. Det er å forstå som et kall fra kirken som vi samtidig får tro er et kall fra Gud. Derfra henter Kirkemøtet sitt mandat og oppdrag.

Derfor:

- I en ny kirkeordning vil Kirkemøtet ha en legitim autoritet, ikke primært på basis av et offentlig mandat, men i et kirkelig mandat.
- I en ny kirkeordning vil mandatet primært hentes nedenfra og ikke ovenfra.
- Mandatet nedenfra gir Kirkemøtet en sterk legitimitet.

Samvirke mellom lek og geistlig

Kirkemøtet er sammensatt både av de som er kirkelig demokratisk valgt til medlemmer av bispedømmeråd, og de som er kalt til en særskilt tjeneste i kirken med Ord og sakrament, valgte prester og alle biskopene. Ordnings og styringsmandatet i kirken er et felles ansvar for

alle som er representert i kirken. Gjennom hele NT tegnes et bilde av et samvirke og delt ansvar mellom folket og dets utvalgte ledere. (Acta 15.22)

Derfor:

- Dette innebærer også i en ny kirkeordning et samvirke mellom dem som representerer de døpte medlemmer i menigheten og de som har fått overdratt en særskilt kirkelig tjeneste med ord og sakrament.

Kirkemøtets forankring

Oppsummerende så langt vil jeg si om kirkemøtets forankring:

- Det er bare som forankret i menigheten at Kirkemøtet kan være et åndelig og forvaltningsmessig myndighetsorgan.
- Det er bare som forankret i den gudstjenestefeirende menighet med ord og sakrament, lovprisning og bønn, Kirkemøtet kan være et åndelig og forvaltningsmessig myndighetsorgan.
- Det er bare forankret i samspillet mellom den særskilte og vigslede tjeneste og menighetens demokratisk valgte representanter, Kirkemøtet kan være et åndelig og forvaltningsmessig myndighetsorgan.
- Med en slik forankring får vi et sterkt Kirkemøte

Forvaltning og myndighet

Forvaltning og myndighet er ord som vinner gjenklang i det statlige offentlige språket. Begge deler hører nødvendig med også i en ny kirkeordning.

Men jeg vil nok mye heller snakke om et åndelig og forvaltningsmessig ledelsesorgan.

I en ny kirkeordning ser jeg for meg:

- Et Kirkemøte som er ... til for menighetene
- Et Kirkemøte som sørger for maktdelingsmekanismer i kirkeordningen, slik at all myndighet har sitt utgangspunkt og forankring i menighetene.
- Et Kirkemøte som er mer et koordineringspunkt, enn et topp-punkt i en ny kirkestruktur, ikke en sentralisert eller sentralstyrt kirke.
- Et Kirkemøte forstått som et representativt organ for menighetene, vil i en ny kirkestruktur gå foran og vise lederskap, men ikke løpe fra lokalmenighetene.
- Et Kirkemøte som med et sterkt mandat kan utøve et åndelig og forvaltningsmessig lederskap

Kirkemøtet som åndelig og forvaltningsmessig ledelsesorgan

Kirkeloven sier:

”Kirkemøtet skal ha sin oppmerksomhet henvendt på ... alt som kan gjøres for å vekke og nære det kristelige liv i menigheten og fremme samarbeidet innen Den norske kirke”
(kirkeloven § 24)

Jeg ser ikke for meg en endring av denne. Kirkemøtet skal bringe inspirasjon, visjoner og fornyelse til menighetene på lokalplanet og hele vår kirke. Det dreier seg om liturgier,

visjoner, strategiplaner, salmebok. Det vil være avgjørende i fremtidens kirkeordning at Kirkemøtets saker alltid har en tydelig relevans for den lokale menighet.

Samtidig skal Kirkemøtet være det organ som fremmer samarbeid mellom menighetene, utvikler felles ordninger og strategier og representerer menighetene overfor myndighetene og kirken overfor det økumeniske og internasjonale samfunn. Ikke som eget rettssubjekt - foreløpig. Men med stor grad av faglig og representativ tyngde.

Derfor i en ny kirkeordning:

- Kirkemøtet må være en retningsgivende instans, så menighetene får gode rammevilkår, blir inspirert og oppbygget og hjulpet til åndelig liv.
- Det er bare da vi er et åndelig lederskap.
- Det er bare da vi kan være et godt forvaltningsorgan

Nye oppgaver i ny kirkeordning

Kirkemøtet vil i en ny struktur fortsatt ha liknende oppgaver som i dag.

Forskjellen vil i stor grad bestå i at de utøves ikke på delegasjon, men på eget mandat.

Jeg velger bevisst ikke å være presis i forhold til det aktuelle forliket fra i vår fordi mange avklaringer må gjøres i prosessen frem til endelig vedtak og iverksetting.

Kirkemøtet vil i en ny kirkestruktur

- Ha liturgimyndigheten i Den norske kirke, - i samvirke med bispemøtet.
- Ha kompetanse til å utstede kirkeordningen

Kirkemøtet vil i en ny kirkestruktur

- Være en lands- representasjon for soknene (jfr. sitat fra kirkeloven)
- Ivareta det samiske kirkelivet, - i henhold til den lovgivning som ellers gjelder i samfunnet, så som mht språkområder.
- Representere kirken overfor myndighetene nasjonalt.
- Ivareta kirkens samlede økumeniske oppgave nasjonalt og internasjonalt.
- Fastsette strukturer og planer som tjener lokalmenighetens liv.
- Fastsette tjenesteordninger og kvalifikasjonskrav for alle kirkelige stillinger – også for prest, prost og biskop
- Være det organ som har et overordnet ansvar for valg og ansettelse av kirkens lederskap

Todelt ledelse

Jeg tror det blir avgjørende viktig å arbeide med samspillet mellom biskopene og Kirkemøtet, bispemøtet og Kirkerådet i en mer selvstendig kirkeordning. En todelte ledelse er krevende.

Vi har biskopene og bispemøtet med sitt selvstendige mandat, og Kirkemøtet. Vi er i den gode situasjonen at biskopene har sin naturlige plass i Kirkemøtet med fulle rettigheter. Det har skapt et integrert lederskap hos oss som har virket samlende for Den norske kirke og dets ledelsesorgan. Det vil i fremtiden være avgjørende viktig med en enda mer enhetlig ledelse.

Derfor:

- I en ny kirkeordning blir det enda mer nødvendig å arbeide videre med oppgaveforståelsen og samvirket mellom embete og råd, mellom bispemøte og kirkemøte for å få en styrket samlet ledelse.

Kirkemøtets prioritering

I en mer selvstendig kirkeordning vil arbeidsmengde øke for de kirkelige ledelsesorganene. Jeg tror det blir avgjørende viktig at Kirkemøtet da klarer å prioritere. Og vise tilbakeholdenhet og ikke ønske alle saker utredet og iverksatt på samme tid. Jeg tror vi i dette tiåret har satt i gang for mange prosesser over et for kort tidsrom. Det er krevende for sekretariatet som skal utrede dem. Det er krevende for Kirkeråd og Kirkemøtet å behandle dem. Og det er krevende å motta dem på en gang i menighetene.

Derfor:

- I en ny kirkeordning vil de mange oppgaver kreve en sterkere prioritering

Kirkelig identitet

Hva vil være forskjellen mellom Kirkemøtet nå og i en endret kirkeordning? Først og fremst at mandatet er hentet nedenfra fra den kirkelig struktur og ikke ovenfra fra Kongen i Statsråd. Kirkemøtet har gjennom sine 25 år skapt en sterk kirkelig identitet og selvbevissthet med ordninger og strukturer som er fullt i stand til å ta det utvidede ansvaret som nye kirkeordninger vil medføre. Kirkemøtet er en viktig identitetsbærer for Den norske kirke. Men Kirkemøtet kompetanse som åndelig og forvaltningsmessig ledelsesorgan vil også i fremtiden avgjøres av forpliktelsen og tilliten til Guds ord.
Det er **myndighet ovenfra!**

SKR-medlem Inga Marie Nordstrand: "Jeg drømmer om et Kirkemøte som..."

- Jeg er stolt over å tilhøre en kirke med over 25 års demokratisk tradisjon, hvor vi som medlemmer kan være med å bestemme over vår kirkefremtid.
- Jeg er stolt over å ha et Kirkemøte hvor det også er plass til minoriteter. For meg er det samiske perspektivet og ungdomsperspektiver noe jeg er spesielt opptatt av. Og det at vi kan være en naturlig og fullverdig del av Kirkemøtet og bli hørt og få si vår mening, er en verdifull del av Kirkemøtet i dag.
- Vi må ha et Kirkemøte som representerer "grasrota" i den norske kirke. Det er viktig at vi ikke får en "politisk elite" som sitter i mange utvalg og råd i Den norske kirke og behandler samme saken i forskjellige fora.
- Vi må passe på at vi er et Kirkemøte for menighetene; vi må ha fokus på menneskene og menighetene og ikke bare på saker og budsjett.
- At Kirkemøtet også i fremtiden ser mot Ungdommens kirkemøte, her vil vi se morgendagens saker, morgendagens møteform. Hvorfor sender ikke Kirkemøtet flere delegater til Ungdommens kirkemøte?
- Jeg ønsker at vi har en kirke og et Kirkemøte hvor vi har lov til å være uenig. Hvor flertallet ikke alltid presser gjennom sin mening, hvor vi kan respektere ulikheter. At vi kan akseptere at vi ikke er en unison kirke og være stolt av det.
- Vi er, om vi liker det eller ikke, et politisk organ. Men vi skal være et organ som er forankra i respekt, likeverd, nestekjærighet og aller viktigst fundamentert på Guds ord.

Hilsen fra Biskop Dr. Munib Younan

Den evangelisk-lutherske kirke i Jordan og Det hellige land

Kirkerådets leder, biskoper, kirkemøtedelegater og gjester, søstre og brødre i Kristus – våre partnere i vitnesbyrd og tjeneste: Vår Herre Jesu Kristi nåde, Gud vår Fars kjærlighet og Den hellige ånds samfunn være med dere alle.

Det er et stort privilegium og en ære for meg å få tale til dere på dette Kirkemøtet. Det er en glede for meg å være sammen med dere. Jeg vil takke dere, Den norske kirke, for deres kjærlighet og for deres sterke ledsagerteologi. Gjennom dere vil jeg også gjerne takke den norske regjering og Kirkens Nødhjelp for alt dere har gjort for palestinske kristne, og spesielt for deres partnerkirke, Den evangelisk-lutherske kirke i Jordan og Det hellige land.

Ledsagerteologien er en følge av oppstandelsesberetningen. Da to av disiplene vandret sammen til Emmaus, ble de fylt av undring. De stilte spørsmål og søkte svar, i det de gransket Skriftene som profeterte om Messias komme ved Jesus selv. Da Jesus så brøt brødet sammen med dem, gjenkjente de ham, og fikk oppdraget å gå ut i verden og gjøre Kristus Frelseren kjent for alle.

I dag forbinder Emmausveien Den norske kirke og Den evangelisk-lutherske kirke i Jordan og Det hellige land når vi vandrer sammen i vår brutte, forvirrende verden, og gjør Kristus kjent i våre sammenhenger.

Men vi blir fornyet igjen og igjen når vi feirer brødsbrytelsen sammen, sendt av Jesus for å ledsage hverandre som trofaste vitner for Sannheten. For sannheten forener oss, og gir oss oppdraget å gå ut i verden for å lære, forkynne og døpe, og gjøre både oss selv og andre til disipler. Ledsagerteologien minner oss om at ingen kirke er uavhengig, men vi er alle sammenvevd med hverandre.

Jeg bringer dere hilsener fra min kirke, Den evangelisk-lutherske kirke i Jordan og Det hellige land. Vi fortsetter med å vitne inn i en vanskelig politisk situasjon og til en lidende befolkning. Vi er en integreert – om enn en svinnende – del av det palestinske folk. Palestinske kristne utgjør i dag mindre enn to prosent av den palestinske befolkning. Men vi fortsetter med å være et levende vitne i Det hellige land, et flerreligiøst og flerkulturelt samfunn. Vi har vitnet i Det hellige land i to tusen år, og vi vil gjerne fortsette å vitne om vår Frelser i to tusen år til.

Fra jeg ble vigslet til biskop har det vært min målsetning å forkynne Guds ord og forvalte sakramentene i vår sammenheng, å fremme enheten mellom de kristne, og arbeide for forsoning blant folkene. Vi fortsetter å gjøre dette i vårt menighetsliv og vårt liv som kirke. I tillegg gjør vi dette i vårt arbeid med utdanning, med ca. 3000 barn. Av disse er 45 prosent muslimer, 6 prosent er lutheranere, og resten er fra andre kristne konfesjoner.

Målet for vårt utdanningsarbeid er å forme den palestinske, evangelisk-kristne identiteten gjennom opplæring i fred og religiøs toleranse, så vel som ved å fremme kvinnenens rolle i et patriarkalsk samfunn - alt sammen gjennom undervisning av god kvalitet.

Det hender at noen av våre synodemedlemmer spør, når vi har underskudd i vårt utdanningsprogram, hvorfor vi fortsetter med dette. Jeg tror at utdanning er vårt direkte vitnesbyrd og vår oppgave i Det hellige land. Vår kirke vil alltid utøve denne tjenesten. Av den grunn ber vi dere og alle våre partnerkirker om å fortsette å hjelpe oss i vårt undervisningsarbeid som gagnar barn uansett kjønn, religion og politisk tilhørighet, slik at de kan fortsette å utvikle seg uten bli forkrøplet av mangelen på ressurser.

For to måneder siden arbeidet vi med vår kirkelige målsetting på et møte av våre menighetsledere. Der formulerte vi en ny strategi som blant annet vektlegger følgende områder:

- Fordype vår evangeliske spiritualitet
- Videreutvikle vårt utdanningsprogram
- Styrke ledertrening for alle døpte medlemmer.

Vi anmoder dere sterkt om å be for oss. For det er vår hensikt å styrke troen hos vårt folk, slik at de kan være sterke i sin tillit til den oppstandne Herre, og ikke mister håpet i den uholdbare politiske situasjonen vi har, og velger å immigrere.

Som kirke må vi gjøre det vi kan for å bevare det kristne vitnesbyrd i landet vårt. Dette er også grunnen til at vi viderefører husprosjektet på Oljeberget, som vil gjøre det mulig for 84 unge par å bo i Jerusalem fremfor å emigrere. For vi sier: Hva er Det hellige land uten kristne?

Noen spør meg om jeg har håp om en rettferdig fred i Palestina og Israel, tatt i betraktning den vedvarende utbyggingen av israelske bosettinger på palestinsk jord. Kan det være fred i den politiske horisonten?

Siden jeg tror på min Herre og Frelser har jeg aldri mistet håpet om at fred med rettferdighet vil bli en realitet en dag, selv om realitetene på bakken ikke gir grunn for et slikt håp. Men som Kristi legeme i verden tror vi at kirken har en rolle å spille for rettferdighet og forsoning. Vår strategi har alltid vært en fredlig, ikke-voldelig kamp. Derfor har vi alltid fordømt voldsbruk og terrorisme av enhver art, uansett hvem som utøver det. Som det står skrevet i en av våre skoler: "Vold er de inkompetentes virkemiddel."

Vi har også fordømt splittelsen i vårt palestinske folk. Vi har oppfordret palestinere til å samles rundt et politisk program med en fredlig, ikke-voldelig strategi. For vi tror at den palestinske stat må være et moderne, sekulært, sivilt samfunn som respekterer like rettigheter for alle religioner, og ikke minst minoriteters rettigheter.

Vi tror at Israels sikkerhet er avhengig av frihet og rettferdighet for palestinere, og at Palestinas frihet og rettferdighet er avhengig av Israels sikkerhet. Det dreier seg her om en symbiose, og det er den som er nøkkelen til fred. Av den grunn må internasjonal lov gjelde, og okkupasjonen avsluttes.

Vi tror fremdeles at en to-stats løsning langs 1967-grensene er mulig. Vi tror at to stater kan eksistere side om side, i fred med rettferdighet. Vi tror fremdeles, sammen med andre kirker, at Jerusalem må være felles. Det betyr at byen må være jødisk, kristen og muslimsk, palestinsk og israelsk. Uten ett av disse fem elementene kan det ikke bli fred i hele Midtøsten.

Vi ber derfor verdens kirker, Den norske kirke inkludert, om å støtte lokale kirkers visjon om Jerusalem som en felles by. Vi tror at bosettingspolitikken må stoppes, og at en politisk løsning med rett for flyktninger til å vende tilbake må bli funnet. Vi tror også at naturressursene må deles rettferdig.

Kjære søstre og brødre i Kristus, vi takker dere i Den norske kirke for at dere støtter oss i vårt håp. Jeg venter utålmodig på den dag da dette håpet blir en virkelighet. Jeg vet ikke om det kan bli mulig i min eller mine barns levetid. Vi i de palestinske kirkene er ivrige etter å åpne veier for forsoning mellom palestinere og israelere. Vi er klar over at begge folkene lever i frykt. Vi ønsker å frigjøre alle fra deres usikkerhet og frykt. Dette er grunnen til at vi lærer palestinere å se Gud i vår israelske nabo. Og vi ønsker at israelerne skal se Gud i oss, deres palestinske nabo. Når vi på den måten aksepterer hverandres menneskelighet i Guds bilde åpner det vei for å anerkjenne hverandres menneskelige, sivile, religiøse, politiske og nasjonale rettigheter. Bare når vi anerkjenner hverandres rettigheter vil Det hellige land bli Det lovede land, som flyter av melk og honning, både for palestinere og israelere.

Kjære søstre og brødre, vi lever i en veldig vanskelig tid, politisk og økonomisk, en tid som minner oss igjen og igjen om vår gjensidige avhengighet. Vi i utviklingsland i sør frykter at de fattige blir fattigere og de rike rikere. Forholdene truer med å bli stadig vanskeligere, spesielt i mangel av et karismatisk politisk lederskap.

Av denne grunn må kirken lede. Kirken må være profetisk. Den må vise veien til like rettigheter for alle. Modig må den undervise i de verdier som verden har mistet. Vår Herre og Frelser ber oss om å være gode forvaltere. Det innebærer å tale offentlig mot grådighetens synd, som har sendt oss inn i det økonomiske virvar vi opplever. Vi må lytte til Gandhis velkjente ord, at ”det finnes nok i verdens for alles behov, men ikke nok for alles grådighet”. Vi må rope etter en politikk med integritet og økonomi med etikk. Vi må sikre at kirkene i sør ikke blir fattigere enn de allerede er.

Kjære søstre og brødre, politisk og religiøs fundamentalisme og ekstremisme er på fremmarsj i verden. Ekstremisme kan bare motarbeides med utdanning og interreligiøs dialog. Det er av denne grunn vi har etablert ”Rådet av religiøse institusjoner i Det hellige land”. Det består av Israels to sjefsrabbinere, sjefsdommeren ved Palestinas islamske domstol og lederne for de lokale kirkene i Jerusalem. I arbeidet med å realisere dette rådet er vi spesielt takknemlige overfor Den norske kirke for at den har sendt oss prost Trond Bakkevig. Trond er effektiv og en god lytter. Hans ydmyke fremferd gjør forsoningen mulig, og lar den skje på en positiv måte.

Dette rådet er det første av sitt slag i Det hellige land, og fokuserer nå på tre saksområder:

1. En ”hotline” for å følge med på tilfeller av nedsettende kommentarer om andre religioner av prester, imamer og rabbinere.
2. Vi oppfordrer hver religion til å undervise korrekt om de andre, og bruke det samme språket hjemme, på skolen, i arbeidet, i synagogen, i kirken og i moskeen. Av denne grunn samarbeider vi med utdanningsdepartementene om å utvikle et pensum om toleranse til bruk i israelske og palestinske skolebøker.
3. Vi drøfter betydningen av Jerusalem som det åndelige hjem for alle religionene i området.

Dette rådet gir oss håp i en håpløs situasjon. Det fører oss sammen på tilgivelsens vei for å sikre en bedre fremtid for våre palestinske og israelske barn, uten hat, fordommer og

gjengjeldelse. Vi er takknemlige for at den norske regjering og Den norske kirke har gjort etableringen av dette rådet mulig. Men vi er fullt klar over at religiøse ledere alene ikke kan skape fred i Midtøsten. Men en rettferdig fred kan heller ikke realiseres uten de religiøse lederne i Palestina og Israel.

Vi er også takknemlige for støtten til forskjellige andre initiativ som er blitt tatt, slik som Amman-erklæringen, en "Code of Conduct", som ble undertegnet i januar i år av 48 kristne og muslimske ledere, og etterlyser gjensidig respekt for alle religionenes hellige steder og symboler.

Det er Guds kall til oss alle at vi må la religionen, som hittil har vært en del av problemene, virkelig må bli en drivkraft for rettferdighet, fred og forsoning. Av denne grunn støtter vi "A Common Word", undertegnet av 138 muslimske lærde. Dette dokumentet oppfordrer oss til å finne felles verdier mellom religionene, basert på Guds kjærlighet og kjærlighet til nesten. Er ikke dette kjernen i Jesu lære?

Kjære søstre og brødre, vi må ledsage hverandre. Ikke la oss være alene. Be for oss. Invester i våre barns utdannelse. Hjelp vårt folk til ikke å emigrere. Rop ut mot grådigheten, og støtt etisk økonomisk politikk. Øv press på det internasjonale samfunn for at internasjonal lov skal gjennomføres.

På disse måtene vandrer dere sammen med oss, og anerkjenner at vår misjon er deres, og deres misjon er vår. Vi ber om at vår Herre og Frelser, i vår gjensidige ledsagelse, må fortsette å kalle oss til å være vitner om hans oppstandelse, være forhandlere om rettferdighet, redskaper for fred, initiativtakere for interreligiøs dialog, redskaper for vern av skaperverket og tjenere for forsoning.

Gud velsigne dere!

Presentasjon av årsmelding for de sentralkirkelige råd 2007

Direktør Jens-Petter Johnsen

... til for menighetene

Vi ønsker å være Kirkeråd, Mellomkirkelig råd og Samisk råd som er til for menighetene. Alt vårt arbeid skal være til nytte for livet og virksomheten der vi samles om Ord og sakrament, slik at vi sammen settes i stand til å være og bære fram et vitnesbyrd om Jesus Kristus. Alle saker som vi arbeider med i årene fremover, skal bære preg av dette.

Denne orienteringen skal fokusere enkelte saker fra årsmeldingen og oppdatere dem frem til i dag. Saker som skal behandles særskilt i dette Kirkemøtet, vil i liten grad bli belyst.

Menighetsutvikling

... til for menighetene

Vi benytter i større grad enn før begrepet ”menighetsutvikling” på mange av de saker vi arbeider med. I årsmeldingen er dette bl.a. knyttet til de mange planer og reformer som er på dagsorden, og behovet for en helhet i dette. Alt planarbeidet må sees i sammenheng med menighetsutvikling og menighetsfornyelse. Plan- og reformarbeidet er å forstå som virkemidler for dette.

Helhetlig menighetsplan

For å se alt planverk og planprosesser i sammenheng har Kirkerådet begynt å arbeide med å utvikle en mal for en helhetlig menighetsplan – til hjelp for menighetene.

... til for menighetene

Trosopplæring

Jeg har sagt flere ganger at trosopplæringsprosjektet er det viktigste som skjer pt i Den norske kirke. 800 000 unge mennesker mellom 0-18 år er døpt. I fem år har det vært et omfattende arbeid i våre menigheter. Vi har lært mye om å fornye en trosopplæring for alle døde.

Vi har lært av det som går bra – og vi har lært av det som går dårlig.

Omfattende forskning

Slik sett er det viktig at reformen har vært fulgt av det mest omfattende forskningsprosjekt i norsk kirkehistorie.

Fra forsøk og utvikling til normalordning i alle menigheter

Det viktigste i statsbudsjettet er ikke først og fremst de nye 25 millioner, men at dette statsbudsjettet legger grunnlaget for at trosopplæringen går over fra en forsøks- og

utviklingsfase til utbygging og gjennomføring av reformen i alle menigheter. Fremover er det viktig å få bevilgninger så alle menigheter kommer med snarest mulig.

Ny plan for trosopplæring KM 2009

Siste del av prosjektperioden kjennetegnes blant annet av arbeidet med en ny plan for trosopplæring. Før neste Kirkemøte vil en ny plan for trosopplæring ha vært på høring og kommer til vår behandling. Og å få på plass en trosopplæringsplan som definerer tydelig innhold, praksis og metode, er høyt prioritert i dette arbeidet.

Større ansvar på biskop og bispedømme

I neste fase av reformen vil biskop og bispedømmeråd få større del av ansvaret med å føre reformen ut til alle menigheter og over i normal driftsfase.

Takk til styringsgruppen

Det er også tid til å rette en takk til Styringsgruppa for trosopplæringsreformen ved leder, biskop Helga Haugland Byfuglien.

Godt kirkelig og politisk forankret reform

I dag, fem år etter oppstart, har 479 menigheter har fått midler til forsøks- og utviklingsarbeid, og den kirkelige og politiske plattformen for reformen er godt forankret. Vi gleder oss over at vi er på god vei til at alle menigheter har en systematisk og sammenhengende trosopplæring for alle døpte.

Innføring av ny Plan for diakoni

Planen forelå i trykket utgave på nynorsk og bokmål tidlig i februar 2008. Den ble sendt til alle landets proster, kirkeverger og menighetsråd. Den er presentert på stiftsdager og fagdager, og kurspakke er blitt utarbeidet for menighetsråd. Kirkemøtet sa i sitt vedtak om planen at diakonien må gjennomsyre hele kirkens liv (KM 6/07, pkt 3). Dette skal bl.a. skje i samarbeid med alle de øvrige ulike reformprosessene i kirken.

Planen knytter sammen omsorgen for den enkelte med arbeid for rettferdighet og vern om skaperverket, slik at kirkens hele tjeneste for livet kommer tydeligere fram. Misjon, økumenikk, dialog og kirkens profetiske vitnesbyrd hører sammen i kirkens diakonale kall og planer.

Flere diakonstillinger

Kirkemøtet fastslo i sitt vedtak at det er et mål at alle menigheter enten skal ha diakonstilling eller tilgang på diakonal kompetanse (sak KM 6/07, pkt. 6). For å nå dette målet er det nødvendig med et stort løft i antallet stillinger. Det er få eller ingen kommuner som prioriterer oppretting av diakonstillinger i de lokale kirkebudsjetter. Og i statsbudsjettet er det for tiden intet å hente. Dette er bekymringsfullt. Den neste store økonomiske satsingen i kirken må være på diakonisektoren.

Diakontjenesten i kirken

Diakontjenesten som en ordinert tjeneste skulle vært fremmet som sak på Kirkemøtet i år.

Vi har måttet utsette den fordi utredningen ”En flerdimensjonal ordinert tjeneste” som skulle danne basis for behandlingen av saken på dette Kirkemøte, ikke besvarte alle aktuelle problemstillinger.

Bispemøtebehandling

Bispemøtets arbeidsutvalg behandlet saken på møte 2. juni 2008 og gjorde følgende vedtak:

Utredningen bygger på en bestemt tolkning av Kirkemøtets vedtak i sak 08/04 som Bispemøtet finner problematisk. Av den grunn blir helt vesentlige problemstillinger knyttet til tjenligheten og ønskeligheten av en utvidet embetsstruktur ikke drøftet. Utredningen gir derfor ikke et tilstrekkelig grunnlag for å ta beslutning om ordinasjon til det kirkelige embetet skal omfatte flere tjenestegrupper enn prestene.

Bispemøtet vil behandle diakonatet som sak på sitt møte på nyåret.

Kirkemøtet 2010

Kirkerådet vil så ta stilling til profil på fortsettelsen av arbeidet etter det, - med sikte på å fremlegge en sak for KM 2010.

Dialog og menneskerettigheter

ROM- prosjektet (Religionsmøtet og menigheten)

En viktig side av kirkens diakonale oppdrag er å skape gode relasjoner mellom mennesker av ulik kultur, etnisitet og religion. I tråd med tidligere vedtak på Kirkemøtet har det fra Mellomkirkelig råds side vært oppmuntret til og lagt til rette for at menighetene går inn i religionsmøter lokalt. Noen framstår nå som ressursmenigheter i dette, og samarbeider for å være til nytte for andre innen det etablerte ROM-nettverket.

Integrering av kristne innvandrere

På denne måten blir det arbeidet for å skape trygge og varige bånd mellom ulike grupper i det norske samfunnet. Det blir også mer og mer tydelig at vi - sammen med Kristent innvandringsarbeid og andre aktører - må gjøre mer for å gi våre kristne innvandrere bedre mulighet til å finne et hjem i vår kirke.

Vi er også glade for at vi kunne gi vår støtte til Den katolske kirke i Norges behov for mer ressurser og disponible kirkelokaler for å ta seg av sine mange nyinnflyttede kirkemedlemmer.

Retten til å skifte tro

Erklæringen om retten til å skifte tro, som Mellomkirkelig råd utarbeidet sammen med Islamsk råd i fjor, har blitt gjenstand for oppfølging og svært stor oppmerksomhet i internasjonale sammenhenger. I Kirkenes Verdensråds arbeid blir den brukt, og den tyske evangeliske kirke har laget sin egen på basis av den norske.

I Oslo-koalisjonen for tros- og religionsfrihet har Mellomkirkelig råd ledet et arbeid sammen med misjonsorganisasjoner, andre kristne kirker, muslimer og humanetikere om forholdet mellom misjon og menneskerettigheter. Viktige rettigheter løftes fram: retten til å misjonere, til å skifte tro og til å ikke bli utsatt for utidig press til å skifte tro. Like etter Kirkemøtet skal resultatene presenteres på en internasjonal konferanse i Oslo.

Gudstjenestereformen

Høring og prøving

Arbeidet med gudstjenestereformen er i løpet av 2008 avsluttet, hva utredning angår. Nemnd for gudstjenesteliv avsluttet sitt arbeid i april og Kirkerådet behandlet forslagene i sine møter i juni og september, og materialet ble deretter sendt til høring og prøving. Ca 60 høringsinstanser og over 100 forsøksmenigheter er i gang.

Ordinariemusikk

Hittil i prøvingen har en kunnet benytte all gammel gudstjenestemusikk. Utviklingen av ny ordinariemusikk til de utsendte tekster er nå kommet langt. Første del av materialet sendes ut til høring og prøving i november, og mer materiale planlegges sendt ut i januar 2009. Det vil være andre prosesser og frister for prøving og godkjenning av disse.

Ny tidsplan

Tidsplanen for gudstjenestereformen og ny salmebok, slik Kirkerådet hadde vedtatt den, tok sikte på endelig behandling i KM 2009 og iverksetting fra 1. søndag i advent 2010. Det har vist seg at denne tidsplanen er for stram, Bibelselskapet har meddelt at de er forsinket med sitt oversettelsesarbeid, og Kirkerådet har i sitt møte 9. november utsatt behandlingen i KM til 2010. Ny høringsfrist for gudstjenesteordning, tekstbok og salmebok vil bli 15. september 2009, akkurat før utgangen av funksjonsperioden for nåværende menighetsråd, som vil være 1. oktober 2009.

Stram økonomi for gudstjenestereformen

Gudstjenestereformen krever store økonomiske og menneskelige ressurser og vi har en meget stram økonomisk ramme for arbeidet.

Ikke teologer som prester

Det har i flere sammenhenger blitt stilt spørsmål om Den norske kirke bør utrede en ordning med godkjenning av prester uten ordinasjon eller med tidsbegrenset ordinasjon/ ordinasjon med begrenset geografisk gyldighet. Begrunnelsene er flere, men aktualiseres av behovet for flere prester i tjeneste. Kirkerådet har vedtatt at dette skal utredes med utgangspunkt i de to ulike ordninger som praktiseres i vår søsterkirke i Tyskland og i den anglikanske kirke i England.

Opplysningsvesenets fond (OVF)

Grunnlovstridig vedtak?

Stortinget vedtok endelig i begynnelsen av november endringer i § 5 i lov om Opplysningsvesenets fond, som gjør det mulig for Regjeringen å innføre den såkalte tomtefesteinstruksen. Verdier for inntil 1. 25 milliarder eller ca. 1/5 av fondets verdier kan bli tappet fra fondet. Kirkemøtet uttalte seg mot utkastet til lov i fjor, og det har vært arbeidet intenst fra Presteforeningen, KA Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon og Kirkerådet for å hindre lovvedtaket som vi mener bryter med Grunnlovens bestemmelser.

Rettsak

Kirkerådet, som selv ikke er et eget rettssubjekt og anses ikke å ha søksmålskompetanse, kan ikke gå til søksmål.

KA har fattet vedtak om at de går til sak, og det skjer i forståelse med Kirkerådet og Presteforeningen. I en uttalelse ra 9. november har Kirkerådet og Bispemøtet gitt sin fulle støtte til dette.

Samisk kirkeliv

Samiske kirkedager 2009

Innenfor samisk kirkeliv er planleggingen av Samiske kirkedager i juni 2009 i Inari i Nord-Finland godt i gang, med mottoet: Sammen med Gud og med hverandre. Dette er et tiltak i arbeidet med samisk kirkeliv i et allsamisk perspektiv, hvor samer fra alle fire land samles til gudstjenestefellesskap.

Plan for samisk kirkeliv

Det arbeides med en helhetlig plan for samisk kirkeliv, slik KM 2006 har bestilt, hvor en viktig bit er å avklare kirkens forpliktelse i henhold til samelovens språkregler. Dette er særlig viktig da forvaltningsområdet for samisk språk fra 2008 gjelder for sørsamisk, lulesamisk og nordsamisk språkområde.

Elektronisk trosopplæring

Innenfor samisk trosopplæring arbeider Samisk kirkeråd med å legge til rette for elektronisk trosopplæring som en støttestruktur for lokalkirken og andre som er i berøring med samisk trosopplæring. Dette er et viktig skritt i arbeidet med å nå bredden av de døpte i en samisk sammenheng.

Gudstjeneste og bibel på eget språk

Språk er identitetsskapende. Det å høre evangeliet på sitt eget språk, har alltid vært viktig i en luthersk kontekst. Fortsatt er det mye som gjenstår før dette er en realitet for de samiske folk. Det er mange grunner til det, men ganske særlig mangel på oversettelseskompetanse.

Flytting av sekretariatet til Tromsø

Etter vedtak i Samisk kirkeråd har Kirkerådet gitt sin tilslutning til at Samisk kirkeråds sekretariat flyttes til Tromsø fra 2010 om det bevilges ressurser til dette. Dette medfører ikke organisatoriske endringer.

Kultur og kirke

Kirkemøtet 2005 behandlet kulturmelding for Den norske kirke og konkluderte med ønsket om å opprette et nettverk av sentra som skulle arbeide med kunst og kultur regionalt. Kirkerådet har arbeidet for å få til en slik ordning, men departementet ga klare signaler om at de ikke ønsket å støtte produksjonsenheter og slike sentra som vi har planlagt, men gi støtte til bispedømmenes ledelse og administrasjon av kulturfeltet.

Kulturrådgivere ved bispedømmekontorene

Vi er glade for at det i statsbudsjettet 2009 ligger inne midler til oppstart av et arbeid tilknyttet bispedømmene. Vår visjon for dette arbeidet er å legge til rette for å skape rom for åpen dialog mellom kirken og andre kulturmiljøer/arenaer, utvikle møtesteder og kontaktpunkter, skape felles plattform for videreutvikling og drive kompetansebyggende tiltak lokalt og regionalt. Dette skal skje gjennom kulturrådgivere i bispedømmene. Kirkerådet får en fagstilling til å koordinere dette.

... til for menighetene

Alle disse prosjektene og arbeidsoppgavene skal måles på om de er til gagn for menighetene. Den målingen må dere hjelpe oss med! Vårt mål er å være ... til for menighetene!

Plan for kyrkjemusikk (KM 6/08)

Vedteke Plan for kyrkjemusikk, sjå s. 231.

Komiteen sitt 1. framlegg til vedtak

Plan for kyrkjemusikk

Forord

Visjonen til Den norske kyrkja er å vere ei vedkjennande, misjonerande, tenande og open folkekyrkje (KM 06/04, ev. KM 08/08).

Denne planen handlar om musikken si rolle i kyrkja. Planen er retningsgivande for det arbeidet med kyrkjemusikk som skjer i dei lokale kyrkjene. Planen går inn i ein serie planar og reformer vedtekne av Kyrkjemøtet. Samla legg dette til rette for ein heilskapleg lokal strategi. Det er første gongen Kyrkjemøtet vedtek ein plan for kyrkjemusikk, og ein vonar at planen blir ein nyttig reiskap for arbeidet lokalt.

Hovudføremålet med denne planen er å styrkje og sikre det kyrkjemusikalske livet i dei lokale kyrkjelydane og kyrkja si formidling av tradisjonell og ny kyrkjemusikk. Dette er ein rammeplan som gir kyrkjelydane eit verktøy til å utarbeide ein lokal kyrkjemusikkplan. Planen rettar seg i første rekkje mot dei som har ansvar for kyrkjemusikk lokalt, særleg til sokneråd, fellesråd og tilsette innanfor kyrkjemusikk, frivillige medarbeidarar og andre som er opptekne av musikklivet i kyrkja.

Kyrkjerådet oppnemnde i februar 2007 ei gruppe til å arbeide med planen. Grappa har hatt Dag Landmark som leiar. I tillegg har Arne Dag Kvamsøe, Trond Dahlen, Henny Koppen, Liv Mæsel Rundberg, Gunhild Terese Vignes og Anders Hovin vore med. Øyvind Meling har vore sekretær.

Kapittel 1: Innleiing

Kyrkjemusikken sameinar eit åndeleg og eit musikalsk siktemål.

Kyrkjemusikken tolkar og formidlar kristen tru. Han er kyrkjelyden sitt felles svar på Guds tiltale støtter og gir næring til det åndelege livet i kyrkjelyden.

Kyrkja er ein stad der ein syng og spelar for den treeinige Gud. Kyrkjemusikken kjem til uttrykk på ulike måtar: i gudstenester og kyrkjelege handlingar, i korverksemd og konsertar og i heimen og i ulik pedagogisk verksemd.

Den norske kyrkja er ein av dei største aktørane innanfor kunst og kultur i det norske samfunnet. På den eine sida er kyrkja ein stor kulturleverandør gjennom det omfattande arbeidet ho driv, og på den andre sida tek ho imot impulsar frå det som skjer i samfunnet og i den verdsvide kyrkja. Dette er med på å forme kyrkja sitt uttrykk innanfor kunst og kultur. I kyrkjelydane finn vi eit breitt spekter av kulturelle tradisjonar: kunsthåndverk, arkitektur, biletkunst, ordkunst og skapande og utøvande formidling av musikk. Til denne rike arven høyrer òg dei religiøse folketonane og stemmer frå den samiske kyrkja, med sin livsrytme og kvardag.

Planen føreset at det i alle kyrkjelydar er tilsett kantor eller organist for å ta hand om det musikalske livet i kyrkjelyden. Kyrkja har vedteke tenesteordning for og kompetansekrav til kantarar for å sikre høg fagleg kompetanse i dette arbeidet. Mange stader er det ikkje tilsett kvalifisert kantor. Det kyrkjemusikalske arbeidet i kyrkjelydane blir såleis ulikt frå stad til stad, både i omfang og breidd.

I denne planen blir omgrepet kyrkjemusikar brukt. Det omfattar alle tilsette innanfor kyrkjemusikk, uavhengig av utdanning eller stillingstype. I arbeidet med dei lokale planane for kyrkjemusikk må ein ta omsyn til den kompetansen som dei aktuelle kyrkjemusikarane har.

Kapittel 2: Kyrkjemusikk – det teologiske grunnlaget

2.1 Grunnlag i trua på den treeinige Gud

Kyrkja si truvedkjenning lovprisar Gud som skapar av alle ting. Skrifta lærer oss at mennesket, skapt i Guds bilete, er forvaltar av hans gode gåver. Heile skaparverket er fylt med tonar og rytmar som kan erkjennast gjennom sansane: menneskestemma, lyden frå vind og vêr, dyr og fuglar. Alt utgjer eit kor som lovprisar Herren.

”Alt som har ande, skal lova Herren. Halleluja!” (Salme 150,6).

Når mennesket spelar, syng og leikar, lyttar det til lyden frå skaparverket, gir denne lyden form og tek på den måten imot Guds gåver. Slik blir vi Guds medskaparar. Kyrkja forstår difor all kunst og kreativitet som ein del av forvaltaroppdraget. Når vi utfaldar oss musikalsk, er det både til ære for Gud og til gagn og glede for kvarandre. Alt Gud har skapt, vitnar om hans stordom og herlegdom. Det lèt oss ane at Gud finst.

Den kristne songen og musikken er svar frå oss til den treeinige Gud for den han er og hans handlingar i skaparverket, i frelseshistoria, i kyrkjelyden og i livet til den enkelte av oss.

Å skape og lytte til musikk kan gi eit møte med det heilage i eit anna språk enn det som ord og tanke kan romme. Musikk og andre kulturelle uttrykk har, i lys av kristen skapartru, ein verdi i seg sjølv og gir ei felles plattform for å uttrykke eit breitt spekter av livserfaringar. Her høyrer også klagen heime.

2.2 Musikk i kyrkja

Guds folk er eit folk som syng, spelar og dansar for Herren. Musikken har hatt sin naturlege plass i kyrkja gjennom alle tider. I Det gamle testamentet finn vi talrike referansar til musikk. I den unge kyrkja si gudsteneste blir gudsrikefellesskapen synleg som eit syngjande folk:

”... og syng saman med salmar og hymner og åndelege songar. Syng og spel av hjartet for Herren!” (Ef. 5,19)

Musikken i gudstenesta er ein kommunikasjon med fleire dimensjonar. Gud møter oss gjennom musikken for å gi oss Ordet og Anden, som skaper tru, von og kjærleik. Vi vender oss til Gud når kroppen, stemma og instrumenta vi har, tek del i bøn og lovprising og i forkynninga av hans velgjerningar. Heile kyrkja tek del i dette lovprisingsofferet, kvar ut frå sine gåver. Gjennom dette blir menneske bundne saman i ein fellesskap.

At musikk er ein heilt vesentleg del av kyrkja sitt liv i vår tid og i vår kyrkje, kjem òg til uttrykk ved at kyrkja kallar og tilset særleg utrusta personar til teneste som kyrkjemusikarar. Kantorar blir vanlegvis vigsla til teneste under bøn og handspålegging, til ”leiar av songen og musikken i Herrens hus, til ære for Gud og oppbygging av Kristi lekam.” (frå liturgien for vigsling av kantorar). Tenesteordninga legg til grunn at kantoren leier den musikalske verksemda i kyrkjelyden og har medansvar for å rekruttere, utruste og rettleie frivillige medarbeidarar.

I tenesta si forvaltar kyrkjemusikaren heile kyrkja sitt vide tilfang av musikk. Det skjer gjennom eiga utøving, samhandling med kor og musikarar, ved at han eller ho skaper noko nytt, til dømes gjennom å komponere og arrangere, og ved å gi opplæring. Musikk i kyrkja handlar om å ta i bruk og utvikle dei musikalske evnene eller gåvene som finst i kyrkjelyden.

2.3 Breidd og kvalitet

Breidd og kvalitet er eit overordna mål for det musikalske arbeidet og retningsgjevande for alle som er engasjerte i kyrkjemusikken. Tenesteordninga for kantorar peikar på at kantorane skal vere med og forvalte og gjere levande tradisjonelle og nye kyrkjemusikalske verdiar og syte for breidd og kvalitet i det kyrkjemusikalske og kulturelle arbeidet i kyrkjelyden.

Den kyrkjemusikalske verksemda i Den norske kyrkja har røter i gudstenestefeiringa. Samlinga om ord og sakrament har gjennom hundreåra funne ei form prega av både felleskyrkjelege, nasjonalkyrkjelege og lokalkyrkjelege kulturelle uttrykk.

Spesielle tradisjonstrekk i vår kyrkje er den lutherske og reformatoriske vektlegginga av salmar og songar på morsmålet, orgelet og orgelkunsten si utvikling gjennom hundreåra, norske religiøse folketonar og den samiske tonekunsten.

I løpet av 1900-talet har fleire utviklingstrekk prega kyrkjemusikken: eit større mangfald i instrumentbruk, musikk og liturgiar frå store deler av verda, stort tilfang av nye salme- og songtekstar og gradvis aksept av fleire kunstartar, til dømes dans og visuelle uttrykk. Samtidsmusikk og nyare musikkformer gir kyrkjemusikken endå større spennvidd.

Domkyrkjene har ei særskild oppgåve i å syte for både tradisjon og fornying i det kyrkjemusikalske arbeidet. Domkyrkjene er eit kyrkjemusikalsk kraftsentrum som er til stor

inspirasjon for dei ulike lokale kyrkjelydane i bispedømet. Mange stader har bispedømet teke ansvar for fagleg utvikling av kyrkemusikarar i tilknytning til domkyrkja. Ei slik ordning er det behov for i alle bispedøme.

Når Den norske kyrkja har begynt å lære av den rikdomen vi har tett på oss i arven frå den samiske tradisjonen, kan dette inspirere kyrkjelydane også utanfor dei tradisjonelle samiske områda.

Musikk frå alle kantar av verda påverkar oss, og det blir stadig vanskelegare å definere kva som høyrer til den felles musikalske referanseramma vår.

Plan for kyrkjemusikk legg til rette for stor variasjon og eit godt samarbeid mellom frivillige og tilsette. Det gjer musikklivet rikare. Samstundes utfordrar det alle som er involverte i det musikalske arbeidet i kyrkja, til å halde saman både tradisjon og fornying i ein heilskap av kvalitet.

Omgrepet ”kvalitet” kan fyllast med ulike verdiar og er såleis ikkje definert ein gong for alle. Ein god og konstruktiv samtale om kvalitet fører oss nærare felles referansar til omgrepet. Ein slik samtale er nødvendig på alle plan i kyrkja, slik at kvalitetsomgrepet kan bli ein nyttig reiskap i det kyrkjemusikalske arbeidet.

Kvalitet kan ikkje bestemmast berre ut frå subjektive oppfatningar eller knytast eksklusivt til ein bestemt type musikk. Ein kan heller ikkje oppfatte kvalitet einsidig ut frå kva som fyller eit behov, eller kva som kan seljast. Musikken si evne til å kommunisere med menneske er eit aspekt ved kvalitetsomgrepet, men ikkje nok til å fortelje oss alt om kvaliteten i eit musikkstykke. Slitestykke over tid kan gi ein peikepinn om kva slags musikk som held mål kvalitetsmessig.

Spennet frå eldre kyrkjemusikk og fram til vår eiga tid har gitt kyrkja eit skattkammer som ho har plikt på seg til å forvalte. Kyrkjemusikken si kulturelle oppgåve er å gjere heile denne tradisjonen levande og gi desse skattane vidare til stadig nye generasjonar.

2.4 Kyrkjemusikk i samisk perspektiv

Samiske musikktradisjonar spenner frå joik og salmesong til moderne, samisk musikk. Dei tre samiske språkgruppene, nord-, lule- og sørsamisk, har ulike tradisjonar og språk. Den norske kyrkja ønskjer i dag å ha eit sterkt medvit om at mangfaldet i samisk kultur- og musikkliv skal få utfalde seg og utvikle seg også innanfor kyrkja.

Salmesongen står sterkt i dei samiske kyrkjelydane. Ved sida av stoffet som er felles med kyrkja elles, finst det også eigne samiske melodiar, særleg til dei åndelege songane. Ofte er dette samiske variantar av kjende tonar, tilpassa samisk tonekjensle og musikkformer som elles er kjende frå joik og samisk tradisjonsmusikk. Salmesongen har i mange av dei samiskdominerte kyrkjelydane vore framført utan tonefølge. Dermed har melodiane fått utvikle seg i spennande variantar med lokalt særpreg.

Det fleirkulturelle samfunnet gir inspirasjon også til samisk kyrkjeliv, men legg samstundes press på dei tradisjonelle verdiane som finst i samiske lokalsamfunn. Den samiske kyrkja arbeider for å styrkje identiteten sin, slik at ein kan bevare og revitalisere kyrkjemusikken ut

frå dei lokale tradisjonane. Salmeval og instrumentbruk må tilpassast lokale tradisjonar og ønskjemål. Det er ei sentral oppgåve å halde fram med det gode arbeidet som er i gang når det gjeld å utvikle nytt salme- og liturgistoff som har i seg det særleine samiske biletspråket og dei joikinspirerte melodiane.

Også i samiske busetjingsområde utanfor dei samiske kjerneområda bør kyrkjelydane gi rom for samisk tradisjon og identitet i det kyrkjemusikalske livet. Det er òg eit mål å gjere ikkje-samar kjende med verdiane i den samiske musikktradisjonen ved å ta i bruk dei samiske salmane og liturgiane som finst i salmebøkene, og gi samisk musikk plass og merksemd i gudstenesta. Også i andre kyrkjelydar er dette ei oppgåve. Kyrkja skal vere ein tilretteleggjar for samisk kyrkjemusikk, på ein måte som reflekterer den kulturelle ståstaden og det åndelege livet.

2.5 Musikk og funksjon

Kyrkja sitt oppdrag er gitt gjennom evangeliet, forteljinga om brua mellom jord og himmel, Gud og menneske: Kristus. I dette oppdraget har musikken ein heilt sentral funksjon. Kyrkja sin musikk byggjer bruar gjennom å opne sinn og tankar for Guds mysterium og gjennom å formidle og kommunisere evangeliet. Musikken set kyrkja i stand til å nå lenger i kommunikasjonen sin enn orda åleine. Han har evna til å understreke og forløyse annan kommunikasjon, slik at budskapet når lenger. Slik er kyrkjemusikken ein viktig formidlar av trua.

”Eg skjemst ikkje over å seie det offentleg at nest etter teologien finst det ikkje nokon kunststart som kan måle seg med musikken. Berre musikken kan skape det som teologien på anna vis gjer, nemleg å gi ro og glede til menneskesjela.” (Martin Luther)

Musikk har evne til å binde seg til menneskelege kjensler og erfaringar. Han kan bere glede og sorg, opne for kunnskap og ettertanke og uttrykkje det som ikkje kan seiast med ord. Musikken fører oss i kontakt med djupe livstema som krefter og avmakt, glede og smerte, liv og død. Han kan formidle håp og restituering frå kjelder utanfor oss sjølve.

Musikk byggjer bruar mellom kyrkja og samfunnet elles, gjennom samhandling og kulturutfalding på tvers av sjangrar og tradisjonar.

Musikken har som siktemål å skape samhald mellom dei som framfører musikken, røre ved dei som lyttar, og skape ulike former for samhandling mellom utøvarar og tilhøyrarar.

Kapittel 3: Musikalsk verksemd i kyrkjelyden

3.1 Innleiing

Musikken gjer livet rikare, djupare og meir fargerikt. Det gjeld òg det livet som utfaldar seg i kyrkja. Kyrkja er ein del av samfunnet og har mellom anna som oppdrag å byggje gode relasjonar. Kyrkjemusikken er ein ressurs på fleire område:

Trusopplæringsperspektiv

Trusopplæringa i Den norske kyrkja skal sikre at alle døypte mellom 0 og 18 år får systematisk opplæring i den kristne trua.

Det er eit kjenneteikn ved kyrkja som læringsstad at ho rår over eit mangfald av uttrykks- og samværsformer som inneber læringspotensial. Kyrkjemusikk- og kulturverksemd gir eit godt grunnlag for at barn og unge kan være deltakarar og ressursar for kyrkjelyden som lærande fellesskap, og denne fellesskapen er ein god arena for læring av bibeltekstar, liturgi og salmar.

Diakonalt og inkluderande perspektiv

Musikk i eit diakonalt perspektiv handlar om å vere til hjelp i ulike fasar av livet, til trøyst og oppmuntring i sorg, og til glede i gode tider. Songen og musikken har ein viktig funksjon på institusjonar, for menneske som ikkje har eit verbalt språk å uttrykkje seg med. I musikken møter dei noko gjenkjenneleg, som ofte kommuniserer betre enn ord og tale.

Musikk har evne til å inkludere menneske med ulik bakgrunn og med ulike føresetnader og funksjonsnivå. Gjennom musikalsk arbeid som korarbeid, instrumentale ensemble, lovsongsteam og grupper for spedbarnsong eller song for småbarn, musikal- og konsertprosjekt er musikken med på å styrkje fellesskapen mellom menneske i kyrkjelyden. Øvingar, bandseminar og korhelgar fører folk saman og skaper relasjonar mellom dei som er med. I sine beste stunder sameinar kyrkjemusikken dei deltakande i samstemt tilbeding og oppleving.

Kulturelt perspektiv

Musikk byggjer bruar mellom kulturar. Når kyrkjelyden tek i bruk nye og framande musikalske uttrykksformer, blir musikken ein viktig del av det interkulturelle arbeidet. Musikken er med på å skape forståing og respekt og bryte ned fordommar mot andre kulturar. Musikken kan òg vere med på å byggje bruar mellom generasjonar gjennom å skape møtestader for menneske i ulike fasar av livet. Konflikstar som kan oppstå når ulike musikktradisjonar møtest, må ein prøve å løyse gjennom samtalar.

Profetisk perspektiv

Musikken byggjer ikkje berre bruar. Han kan vere den kritiske røysta inn i kyrkjelyden, der han lyftar fram det menneskelege, protesten, det uventa eller det svake. Musikk kan krevje at vi stoppar opp og tek stilling. Også den røysta høyrer med og gjer både livet og musikken rikare.

3.2 Gudstenester og kyrkjelege handlingar

Den kristne kyrkja er ei syngjande kyrkje. På ein særleg måte har den lutherske kyrkja ein kyrkjemusikalsk arv i form av salmar og songar som blir brukte ved gudstenester og kyrkjelege handlingar. I salmebøkene finn vi eit mangfald av tekstar og musikk som speglar kristen tru gjennom mange hundre år og fram til vår tid. Salmeskatten vår er ei kjelde til inspirasjon og fordjuping. Å skape nye uttrykk for gudstrua i samtida gjennom song er ein kontinuerlig prosess.

Den gudstenestefeirande kyrkjelyden må få høve og motivasjon til å ta heilhjerta del i gudstenesta. Ikkje alle gudstenestedeltakarar kjenner liturgien og eit breitt repertoar av salmar. Her kan eit pedagogiske grep vere å bruke forsongarar når ein skal presentere nytt materiale. På den måten kan ein utvikle eit breiare musikalsk liv i kyrkjelyden.

Ved vigslar og gravferder blir det ofte gjort tradisjonelle val av salmar og musikk. I mange høve ønskjer dei pårørande eller brudeparet musikalske og verbale innslag som gir den gudstenestlege handlinga personleg nærleik og særpreg. Dette kan skje gjennom ulike former for musikalsk medverknad frå kyrkjemusikaren eller andre. Her har kyrkjemusikaren ein oppgåve i å gi rettleiing om kva som høver i den aktuelle samanhengen.

Utfordringar

- Halde oppe eit felles salmerepertoar for kyrkjelyden
- Arbeide med balansen mellom kjent og ukjent materiale i gudstenesta, slik at dei som er med, opplever at dei blir involverte
- Lage rutinar for godt samarbeid, slik at kyrkjelege handlingar kan halde på sin eigen profil, samstundes som ein legg til rette for samspel mellom tilsette og til dømes pårørande og brudepar
- Rekruttere og involvere frivillige medarbeidarar

3.3 Korverksemd

Korsongen er ei av dei største frivillige rørsleane innanfor kyrkja og er eit kjerneområde i det kyrkjemusikalske livet i soknet. I den kyrkjelege kulturmeldinga "Kunsten å være kirke" heiter det: "Kirken må i ord og handling vise at den verdsetter korvirksomhet som menighets- og kulturarbeid" (s. 218).

Korrørsla femner om ulike typar av kor, frå kantorigrupper og kyrkjekor for vaksne til ungdomskor, barnekor, konfirmantkor og familiekor med ulik musikalsk profil. Ein kan òg nemne spedbarnsong og songgrupper for småbarn i denne samanhengen. Gjennom regelmessige øvingar, gudstenester og konsertar gir koret i kyrkjelyden rom for ei opplevingsorientert, skapande og interaktiv trusopplæring for barn, unge og vaksne.

Kor som medverkar i gudstenesta, tilfører ei kunstnarleg og estetisk erfaring som opnar for kommunikasjon og deltaking. Det skjer ved at koret støttar fellessongen åleine eller saman med orgelet og andre instrument, og ved at det saman med og på vegner av kyrkjelyden framfører liturgisk songmateriale som støttar budskapet i gudstenesta.

Koret er òg ein arena for sosial fellesskap og ei øving i samhandling. Korarbeidet er ein open fellesskap i den lokale kyrkjelyden og byggjer gode relasjonar mellom dei som er med.

I tillegg til dei kora som organisatorisk er ein del av verksemda til kyrkja, samarbeider kyrkjelyden òg naturleg med andre kor og musikarar i lokalmiljøet. Det gjeld dei som ønskjer å ta del i gudstenester eller nytte kyrkja som konsertarena. Samarbeid med lokalt musikkliv gir dei ulike samarbeidspartane ei erfaring av å høyre til i kyrkja, samstundes som det gjer det kyrkjemusikalske livet rikare. Kyrkjemusikaren eller ein frivillig korleiar er heilt sentral i dette arbeidet. Eit godt korarbeid heng saman med gode leiarevner. Evna til å samle frivillige om eit felles mål og å skape begeistring og arbeidsglede, er avgjerande.

Utfordringar

- Korsong er samhandling under kunnig leiing. Prioritering av stillingsressursar til korleing og utrusting og opplæring av dei frivillige er viktig for å vidareutvikle og styrkje korsongen i kyrkjelyden.
- Korarbeid er tidkrevjande. Innstudering av repertoar og arbeid med stemmebruk og tonedanning er prosessar som krev tolmod, engasjement og kompetanse.
- Gudstenestelivet er i endring, med nye liturgiar og salmebøker. La kor spele ei viktig rolle i å hjelpe kyrkjelyden til å ta i bruk nytt materiale.
- Innarbeide korverksemd som ein del av trusopplæringa i kyrkjelyden.
- Invitere andre kor til samarbeid i lokalmiljøet om konsertar og gudstenesteverksemd.

3.4 Heimen

Heimen er ein viktig arena for kristen song og musikk. Det er ei oppgåve for kyrkjelyden å oppmuntre og legge til rette for det, mellom anna med tanke på bordbøn, kveldsbønn og song i heimen, særleg ved festane i kyrkjeåret. Kyrkjemusikar kan spele ei viktig rolle som inspirator i trusopplæring og i kontakt med foreldre og familiar i samband ved korarbeid, med dåp og konfirmasjon og ved vigsel og gravferd.

Utfordringar

- Oppmuntre og inspirere til bruk av kristen song og musikk i heimen i tilknytning til møteplassar med foreldre og føresette

3.5 Skule, barnehage og kulturskule

Samarbeidet mellom kyrkja og skular og barnehagar i lokalsamfunnet har ein lang tradisjon og er eit viktig aktivitetsområde i kyrkjelyden. Det kan vere markering av høgtidene, spesielle gudstenester, kyrkjebesøk, ”julevandringar”/”kyrkjevandringar” eller deltaking i samlingsstunder. Utforsking av kunst og inventar i kyrkjebygget, ikkje minst orgelet, er eit anna viktig område.

Kommunale kulturskular er naturlege samarbeidspartnarar for kyrkja, ved at lærarar og elevar ved skulen blir inviterte til å vere med under gudstenester og til å bruke kyrkja som konsertlokale. Kyrkjemusikaren kan vere ein medspelar når det gjeld opplæring av barn i song og i orgel- og klaverspel. I tillegg til eigenverdien dette har, kan det leggje grunnlag for rekruttering til kyrkjemusikarteneste.

Utfordringar

- Sørge for at kyrkjemusikar og andre tilsette i kyrkjelyden må ha ein tidsressurs som er stor nok til aktiv deltaking i det viktige samarbeidet med grunnskular, barnehagar og kulturskular.
- Vere aktiv når det gjeld å invitere desse institusjonane til samarbeid mellom anna innanfor fag med opplæring i kristendom (salme- og songstoff), kunst og handverk (kyrkjebygget, kunst og arkitektur), musikk (presentasjon av orgelet, andre instrument og musikk for desse instrumenta)

- Saman med skulane og barnehagane leggje ein plan for kyrkjebesøk som del av skulane sin årsplan
- Invitere til samarbeid innanfor ”prosjektarbeid”, til dømes musikalproduksjonar og kyrkjespel
- Ta initiativ til å utvikle program som kan presenterast i regi av Den kulturelle skulesekken. Kyrkjemusikarar kan i mange tilfelle vere verdfulle bidragsytarar til å gjere kyrkjelege kulturuttrykk tilgjengelege for skuleelevar gjennom profesjonelt tilpassa framføringar.
- Kyrkjemusikaren kan gi orgelundervisning som ein del av stillinga si og samarbeide med kulturskulen om ein ”orgelklubb”.

3.6 Institusjon

Det er mange som er isolerte frå det kristne fellesskapet grunna alder, sjukdom eller funksjonsnedsetting. Dei er avhengige av andre for å delta. Dette blir rekna inn under kyrkja si diakonale teneste, men kyrkjemusikken har og ei oppgåve her. Musikk og song har ein viktig funksjon for denne gruppa på mange felt. Møter med salmar, som ein viktig del av deira historie, gjev næring til truslivet og gjev også gode minne. Samstundes har musikken ein viktig funksjon for dei som ikkje har eit eige verbalt språk å uttrykkje seg med. Gjennom musikken møter dei noko gjenkjenneleg som ofte kommuniserer betre enn ord. Aktiv bruk av musikk i behandling, blir stadig meir vanleg og dette bør kyrkja vere ein del av.

Utfordringar

- Sjå til at kyrkjemusikar og andre tilsette i kyrkjelyden må ha ein tidsressurs som er stor nok til aktiv deltaking i det viktige samarbeidet med ulike institusjonar
- Utvikle arrangement som kan presenterast i regi av Den kulturelle spaserstokken for å gi menneske som bur på institusjon høve til å delta i kulturelle og kyrkjelege arrangement.
- Kyrkjemusikken blir ein naturleg del av kyrkja sitt diakonale arbeid på dette feltet.
- Samarbeide med institusjonar om behandling og lindring ved å vere ein ressurs på musikk med det skattkammeret kyrkja har i kyrkjemusikken.

3.7 Kyrkja som konsertarena

Kyrkjeromma representerer nokre av dei mest attraktive konsertlokala vi har. Mange stader er den lokale kyrkja det einaste eller det beste lokalet for konsertar. Dette er ein stor ressurs for mange kyrkjelydar. Mange menneske finn kvart år vegen til kyrkja i samband med ulike konsertar og andre kulturelle arrangement.

Kyrkja har lang tradisjon for sjølv å vere konsertarrangør. Ho har ein rik tradisjon å ta av i dette arbeidet, og gjennom denne tradisjonen kan ein òg i framtida gjere levande og ta vare på heile breidda av kyrkjemusikk.

Det er viktig med dialog mellom soknerådet og kyrkjemusikaren når spørsmål om utleige av kyrkja skal drøftast. Kantoren skal i tråd med ”Kvalifikasjonskrav og tjenesteordning for

kantorer” utføre ”rådgivning for menighetsrådet i kirkemusikalske spørsmål”. Det er soknerådet som har avgjerdsrett ved utleie av kyrkja.

I gjeldande regelverk for bruk av kyrkja heiter det: ”Det som foregår i kirken, skal ikke være preget av restriksjoner og forsiktighet, men av gudstjenesteliv, gudsopplevelse, engasjement og framtidshåp, der evangeliets trøst, varme og fellesskap blir formidlet i sorg og glede.” Disse reglane omfattar sjølve kyrkjerommet. Kva som skjer i kyrkjelydssalen, peisestova, arbeidsrom og grupperom, fell utanfor dette regelverket. Soknerådet avgjer kva for reglar som skal gjelde for andre rom enn kyrkjerommet.

Kyrkja skal vere tydeleg på at kyrkjerommet er eit vigsla rom og dermed annleis enn andre konsertlokale. Det som skjer i kyrkja, har eit overordna mål: Å ære Gud og byggje opp kyrkjelyden. Konsertar og andre kulturelle arrangement i kyrkja må setjast inn i ei ramme som viser at dette er siktemålet. Innanfor desse rammene er det rom for både store gledesutbrot, håp, tru, fortvilning, opprør – ja, alle menneskelege ytringar, formidla med ulike kunstnarlege verkemiddel.

”Kunsten å være kirke”, vart handsama på Kyrkjemøtet i 2005. I vedtaket vart alle kyrkjelydar i landet oppmoda om å byggje nettverk og gi rom for det kulturelle mangfaldet, slik at kyrkja kan vere ein offensiv kulturberar som tek i bruk eit breitt spekter av kunstformer og medium. Kyrkjemøtet slutta seg til meldinga sin invitasjon til kunstnarar om å arbeide med kulturuttrykka sine i ein kyrkjelig samanheng og framheva òg den store verdien kunstfagleg kompetanse har i kyrkja sitt liv. Det vart understreka at den profesjonelle og amatørbaserte kulturutfoldinga forsterkar kvarandre. Kyrkjelydane er gjennom dette vedtaket oppmoda til framleis å leggje til rette for ein omfattande frivillig kulturaktivitet. Andre målsetjingar er at kyrkja opnar for ein større variasjon av kulturuttrykk, og at ulike kulturaktørar med frimod skal kunne vende seg til kyrkjelydane med tanke på å presentere kunsten sin i ein kyrkjeleg samanheng. Disse utfordringane gjeld kulturarbeidet i heile kyrkjelyden, der det kyrkjemusikalske livet gjennom gudstenester og konsertar er heilt sentrale område.

Utfordringar

- Lage ein strategi for korleis kyrkjelyden kan leggje til rette for at det blir gitt eit breitt tilbod om kulturarrangement i kyrkjeleg regi
- Utarbeide retningsliner for utleige til arrangørar av ulike kulturaktivitetar i kyrkja sine lokale

3.8 Instrument og bemanning

Orgelet og andre instrument

Songstemma er kyrkja sitt viktigaste instrument. Det er tradisjon for å støtte songen i gudstenesta med instrumentalmusikk, og då særleg ved hjelp av orgelet. Dei fleste kyrkjebygga i Noreg er utstyrte med pipeorgel. Mange av desse orgla eignar seg også svært godt til konsertbruk. Orgelet har ein tradisjon og ei utbreiing som har gitt det ein sentral plass i kyrkjelyden sitt liv. Det er eit av dei fremste kulturelle varemerka til kyrkja. Med den store spennvidda orgelet har når det gjeld klang, har det vist seg veileigna til ei lang rekkje musikalske oppgåver. Orgelet åleine kan uttrykkje stor musikalsk variasjon.

Eit orgel blir tilpassa rommet det skal stå i, og er såleis ikkje eit masseprodusert instrument. Orgel blir bygde svært ulike med omsyn til stemmer, klangfarge og dynamisk spenn. Instrumentet skal eigne seg til liturgisk bruk. Det skal støtte kyrkjelydssongen og dekkje ulike behov for akkompagnement.

Ved at stadig fleire stilartar får kome til uttrykk i kyrkjerommet, blir det i aukande grad nytta andre instrument enn orgel ved gudstenester, kyrkjelege handlingar og konsertar. Desse instrumenta blir brukte både i samspel med orgelet og i staden for orgelet. Opp gjennom historia har det i kyrkja vore ulike haldningar til bruk av ulike instrument i kyrkjerommet. Denne planen legg til grunn at alle instrument kan brukast. Det er viktig å kunne velje eit musikalsk verktøy som gir musikken karakter og truverde. Til dette trengst velfungerande instrument.

Alle instrument treng vedlikehald for å fungere godt. For å halde oppe kvaliteten er det nødvendig med ein plan og budsjettmidlar for regelmessig vedlikehald.

Rekruttering, bemanning og arbeidstilhøve

Planmessig rekruttering av medarbeidarar til kyrkjemusikaryrket er ei stor utfordring for Den norske kyrkja. Kyrkja si kulturmelding tilrår "... at alle landets kirkemusikere blir pålagt å ha minst én orgelelev" ("Kunsten å være kirke", 2005, s. 209). Ansvaret for rekruttering ligg både hos kyrkjemusikarar, sokneråd, fellesråd og sentrale kyrkjelege organ.

Lokal rekruttering handlar om målretta arbeid mellom barn og unge. Det største rekrutteringsgrunnlaget for kyrkjemusikarar er deltaking i kyrkjelege aktivitetar, og då oftast gjennom kontakt med kyrkjemusikk. Undervisning i klaver- eller orgelspel er framleis ein vanleg inngang til kyrkjemusikaryrket. Men deltaking i kor og ulike instrumentgrupper i og utanfor kyrkjelydsarbeidet er også moglege vegar inn til interesse for kyrkjemusikk som fag.

Kyrkja sitt arbeid med trusopplæring er ein stad der unge menneske kan finne sin plass i et kyrkjemusikalsk arbeid. Her er det ikkje berre kantoren som har ei oppgåve. Alle kyrkjelege tilsette må samhandle med same mål for auga. Initiativ til opplæring og rekruttering treng oppmuntring og oppfølging av arbeidsgivaren gjennom tilrettelegging der det blir teke omsyn til lokale forhold. Dette er fellesrådet sitt ansvar. Her er det viktig med respekt for kompetanseområde og grenser hos den enkelte kyrkjemusikaren.

Samarbeid med skular og kulturskular er viktig i rekrutteringsarbeidet. Fellesråda og sokneråda må leggje til rette for at kyrkjeorgelet kan brukast til øving også av barn og unge. Det er ein sterk motivasjonsfaktor at unge orgelspelarar får høve til å bruke orgelet i kyrkja og blir oppmuntra til å spele på konsertar og gudstenester. Kontakt med andre unge med den same interessa verkar òg motiverande. Regionale orgelklubbar og kurs for unge orgelspelarar er gode tiltak. Om ikkje dei unge orgelspelarane endar opp som kyrkjemusikarar, gir kontakten med orgelet og kyrkjemusikken ei eiga erfaring og eit spesielt forhold til kyrkja.

Bemanningssituasjonen handlar også om å ta vare på kvalifisert arbeidskraft. Kyrkjemusikaryrket skal ha gode rammevilkår og stillingsstorleikar som motverkar at kyrkjemusikarar sluttar i tenesta og går over til anna arbeid. Kyrkjelege arbeidsgivar har ansvar for å gjere kyrkja til ein attraktiv arbeidsplass ved å tilby gode arbeidstilhøve, etterutdanning og anna fagleg utvikling, og økonomi til den kyrkjemusikalske verksemda.

Utfordringar

- Arbeide for å auke rekrutteringa til kyrkjemusikarteneste lokalt
- Leggje til rette for at kyrkjemusikarar og frivillige i kyrkjemusikalsk teneste kan gjere sitt beste innanfor verksemda i kyrkjelyden
- Opprette kyrkjemusikkutval i soknet
- Drøfte om det er god balanse mellom vokal- og instrumentalmusikk i konsertar, gudstenester og kyrkjelege handlingar
- Leggje ein plan for godt vedlikehald av instrumenta i kyrkja
- Leggje til rette for at også andre instrument enn orgelet får plass i kyrkjerommet.

Kapittel 4: Kyrkjemusikk i praksis – lokalt planarbeid

4.1 Innleiing

Forslaget til lokal kyrkjemusikkplan som blir presentert her, er eit forslag som inneheld eit breitt spekter av aktivitetar. Kvar enkelt kyrkjelyd lagar sin plan ut frå sine ressursar og prioriteringar. Dette forslaget er tenkt som hjelp i det lokale planarbeidet og er difor meir omfattande enn den lokale planen blir. Forslaget er sortert etter denne strukturen: målsetjing, viktige spørsmål og lokale tiltak. Denne disposisjonen er tenkt som hjelp i prosessen med å lage planar lokalt. Underpunkta viser til tilsvarande punkt i kapittel 3 i planforslaget.

Kyrkjelova § 9, 2. leddet, føreset at kyrkjelyden har sin eigen lokale plan for kyrkjemusikk. Før ein slik lokal plan blir utarbeidd, må ein kartleggje kva slags kyrkjemusikalsk arbeid som alt finst i kyrkjelyden, og kva for ressursar som finst eller som kan vere tilgjengelege.

Det kan vere nyttig å spørje: Kva har vi av kyrkjemusikalsk arbeid som kan leggjast inn i planen? Kva for delar av verksemda ønskjer vi å utvide, eventuelt redusere? Kva kan realiserast på kort sikt, og kva må vi ha eit lenger tidsperspektiv på?

Eit aktivt kyrkjemusikkarbeid vil truleg auke behovet for frivillige medarbeidarar og gjer det nødvendig å tenkje igjennom stillingsressursane. Dersom kyrkjelyden ønskjer å byggje opp eit omfattande korarbeid, kan det i samråd med kyrkjemusikaren bli nødvendig å hente inn eksterne krefter, til dømes korleiarar.

Ulike ansvarsnivå

- Kantoren leier dei kyrkjemusikalske aktivitetane i kyrkjelyden og skal vere med på å forvalte og gjere levande tradisjonelle og nye kyrkjemusikalske verdiar. Han eller ho skal òg bidra til breidd og kvalitet i det kyrkjemusikalske arbeidet i soknet og har medansvar for å rekruttere, utruste og rettleie frivillige medarbeidarar (frå tenesteordninga).
- Soknerådet har ansvar for å innarbeide og utvikle kyrkjemusikken i soknet (§ 9 i kyrkjelova).
- Fellesrådet har arbeidsgivaransvar og forvaltar dermed ein viktig ressurs i det kyrkjemusikalske arbeidet. Gjennom ansvaret for overordna mål og planar har fellesrådet òg søkjelys på kyrkjemusikken i kyrkja (§ 14 i kyrkjelova).
- Bispedømerådet skal ha merksemda si vend mot alt som kan gjerast for å vekkje og nære det kristelege livet i kyrkjelyden og fremje samarbeid mellom sokneråda og andre grupper i bispedømet (§ 23 i kyrkjelova).

- Kyrkjerådet og Kyrkjemøtet førebur og vedtek strategiar for det kyrkjemusikalske arbeidet på nasjonalt nivå.

Tverrgåande perspektiv

Dei tverrgåande perspektiva nedanfor er med i alt arbeid i Den norske kyrkja og må prege det lokale planarbeidet:

- menneskeverd og menneskerettar
- kjønn og likestilling
- kulturelt mangfald og rettane til urfolk
- kontakt og samarbeid med andre kyrkjer
- tilrettelegging for og inkludering av menneske med fysiske funksjonshemmingar og menneske med utviklingshemmingar
- rekruttering og frivillig teneste

Hovudmål

Hovudmåla for kyrkjemusikken kan til dømes uttrykkjast slik:

- Musikken skal invitere til refleksjon kring kristen tru, både ved å styrkje og å utfordre.
- Kyrkjemusikken i vår kyrkjelyd skal gi relasjonane mellom Gud og menneske kunstnarlege uttrykk.
- Kyrkjemusikken i vår kyrkjelyd skal ha som mål å styrkje banda mellom innbyggjarane i soknet og eiga kyrkje.

4.2 Gudstenester og kyrkjelege handlingar

Forslag til mål

- Musikken i gudstenestene og kyrkjelege handlingar skal inspirere til deltaking og engasjement. Musikken i gudstenesta skal fremje salmesongen i kyrkjelyden.
- Musikken skal tilføre gudstenesta ein kunstnarleg og estetisk dimensjon.
- Kyrkjelyden skal leggje til rette for at alle som kjem, møter eit musikalsk uttrykk som dei er fortrulege med. Musikken skal vere berar av nyskaping og tradisjon.

Viktige spørsmål

- Korleis kan ein ta vare på det kyrkjemusikalske arbeidet ved førebuing og gjennomføring av gudstenester?
- Korleis kan ein ta vare på kontakten mellom pårørande og kyrkjeleg tilsette på best mogleg måte i samband med kyrkjelege handlingar?
- Korleis kan ein leggje til rette for at kyrkjelyden sine eigne song- og musikkressursar får utfalde seg i gudstenestelivet?

Tiltak

- Utarbeide heilskaplege planar for gudstenestelivet i kyrkjelyden
- Sikre gode rutinar for å opprette tidleg kontakt mellom dei tilsette og pårørande eller brudepar
- Sikre god kommunikasjon mellom dei ulike musikkmiljøa i soknet. Det kan vere aktuelt å opprette musikkutval for å koordinere dei ulike musikalske ressursane i kyrkjelyden.

4.3 Korverksemd

Forslag til mål

- Kyrkjelyden skal leggje til rette for korverksemd
- Kyrkja sine kor og andre kor i lokalsamfunnet skal jamleg ta del i kyrkjelege aktivitetar.
- Kyrkja sine kor skal vere opne fellesskapar, med rom for vekst og utvikling.
- Ein vil bruke korverksemd som ein del av trusopplæringa i soknet.

Viktige spørsmål

- Korleis kan ein finne gode samarbeidsformer med kor i lokalsamfunnet?
- Kva type kor treng kyrkjelyden, og kva er det mogleg å få til?

Tiltak

- Sjå på kva for ressursar som finst når det gjeld korleiing, både frivillige og tilsette
- Lage ein plan for korleis kor kan vere med i kyrkjelege samanhengar
- Ta initiativ til å starte med kor når tilhøva ligg til rette for det

4.4 Samarbeid med heimen

Forslag til mål

- At kristen song og musikk vert ein naturleg del av livet i heimen
- At samarbeidet mellom kyrkje og heim vert styrka

Viktige spørsmål

- Korleis kan ein få i stand samarbeidsopplegg kring høgtider?
- Korleis kan barn involverast i både førebuing og gjennomføring av ei enkel gudsteneste?
- Korleis kan ein formidle songgleda og songskatten?

Tiltak

- Tiltaka må sjåast i samband med lokale planar for trusopplæring og samarbeidet kyrkje – heim

4.5 Samarbeid med barnehage, skule og kulturskule

Forslag til mål

- At barnehagen, skulen og kulturskulen skal oppleve kyrkja som ein god samarbeidspartnar og ein arena for musikalsk utfolding
- At barn skal bli glade i song og musikk

Viktige spørsmål

- Korleis kan ein få i stand samarbeidsopplegg kring høgtider?
- Korleis kan ein skape interesse for orgelet?
- Korleis kan barn involverast i både førebuing og gjennomføring av ei enkel gudsteneste?
- Korleis kan ein formidle songgleda og songskatten?
- Korleis kan ein i samarbeid med skular arbeide med bibelforteljingar?
- Korleis kan ein oppmode til samarbeid om konsertverksemd?
- Korleis kan ein organisere eit tilbod om undervisning?

Tiltak

- Kyrkjemusikaren er med i timar på skulen eller i samlingsstunda i barnehagen og er ansvarleg for innlæring av songar som er aktuelle for høgtida.
- Barna får omvising i og omkring orgelet. Kyrkjemusikaren demonstrerer instrumentet, og ein syng songar eller salmar som høver.
- Øve inn og bruke bibelspel og barnemusikalar som er skrivne over kjende bibelforteljingar
- Musikkskulen legg til rette for konsertverksemd med egne elevar.
- I tillegg til undervisning kan ein hjelpe til med å produsere god, skriftleg informasjon om opplæring, om vidareutdanning og om yrket som kantor.
- Undersøkje om det er det mogleg med nye samarbeidstiltak
- Kyrkjemusikarane legg til rette for samarbeidstiltak med skulen innanfor ramma av Den kulturelle skulesekken.
- Samarbeide med kulturskulen om orgelundervisning

4.6 Institusjonar

Forslag til mål

- At menneske som ikkje har høve til sjølv å kome til gudstenester og konsertar i kyrkja, skal få tilbod om hjelp til å delta.
- Regelmessige tilbod om samlingar med song og musikk på institusjonane i soknet

Viktige spørsmål

- Kva er dei lokale behova
- Kva ressursar er tilgjengelege

Tiltak

- Lage plan saman med diakonitenesta om gjennomføring av tiltak
- Ta initiativ til eit samarbeid med lokale helseinstitusjonar, med tanke på å bruke kyrkjemusikk som behandling og lindring.

4.7 Konsertar

Forslag til mål

- Gjennom konsertverksemd skal vi nå eit breitt publikum.
- Gjennom ulike typar konsertprogram vil vi vise mangfaldet i kunstnarlege uttrykk.

Viktige spørsmål

- Korleis kan ein gjere dei ulike konsertarrangørane merksame på at vår kyrkje kan brukast som konsertlokale?
- Korleis kan rutinane for konsertverksemda gjerast klare og forståelege?
- Korleis kan ein få finansiell støtte til konsertar og utnytte støtteordningane?

Tiltak

- Orienter seg om korleis ein kan få til regionalt samarbeid om konsertverksemda i regionen
- Søkje samarbeid med musikarar, både profesjonelle og amatørar
- Lage brosjyre der ein presenterer reglar for utleige av kyrkja

- Lage oversikt over aktuelle støtteordningar
- Utarbeide eige budsjett for konsertverksemda

4.8 Instrument og bemanning

Forslag til mål

- Kyrkjelyden skal ha tenlege og funksjonelle instrument med høg kvalitet.
- Kyrkjelyden skal ha kompetent arbeidskraft til å realisere fastsette planar og mål.

Viktige spørsmål

- Er det behov for fornying eller vedlikehald av instrumenta i kyrkja?
- Trengst det meir personale til å ta seg av leiing og utøving innanfor kyrkjemusikkfeltet?
- Er utgiftene til den kyrkjemusikalske verksemda innarbeidde i soknet sitt budsjett?

Tiltak

- Utarbeide handlingsplanar og informere om behov for nye innkjøp eller restaurering av instrument
- Arbeide for gode avtalar for vedlikehald på instrumenta
- Fremje god dialog med kommunen når det gjeld løyvingar til kyrkjeleg verksemd
- Rekruttere både frivillige og nye arbeidssøklarar i tråd med vedtekne satsingsområde
- Utarbeide ein plan for gjennomføring av kompetansehevande tiltak
- Arbeide for at tilsette og frivillige får høve til å vere med på kurs og konferansar der aktuelle tema blir tekne opp

Komiteen sitt 2. framlegg til vedtak og Kyrkjemøtet sitt vedtak

Plan for kyrkjemusikk

Forord

Visjonen til Den norske kyrkja er å vere ei vedkjennande, misjonerande, tenande og open folkekyrkje (KM 06/04, ev. KM 08/08).

Denne planen handlar om musikken si rolle i kyrkja. Planen er retningsgivande for det arbeidet med kyrkjemusikk som skjer i dei lokale kyrkjene. Planen går inn i ein serie planar og reformer vedtekne av Kyrkjemøtet. Samla legg dette til rette for ein heilskapleg lokal strategi. Det er første gongen Kyrkjemøtet vedtek ein plan for kyrkjemusikk, og ein vonar at planen blir ein nyttig reiskap for arbeidet lokalt.

Hovudføremålet med denne planen er å styrke og sikre det kyrkjemusikalske livet i dei lokale kyrkjelydane og kyrkja si formidling av tradisjonell og ny kyrkjemusikk. Dette er ein rammeplan som gir kyrkjelydane eit verktøy til å utarbeide ein lokal kyrkjemusikkplan. Planen rettar seg i første rekkje mot dei som har ansvar for kyrkjemusikk lokalt, særleg til sokneråd, fellesråd og tilsette innan kyrkjemusikk, frivillige medarbeidarar og andre som er opptekne av musikklivet i kyrkja.

Kyrkjerådet oppnemnde i februar 2007 ei gruppe til å arbeide med planen. Grappa har hatt Dag Landmark som leiar. I tillegg har Arne Dag Kvamsøe, Trond Dahlen, Henny Koppen, Liv Mæsel Rundberg, Gunhild Terese Vignes og Anders Hovin vore med. Øyvind Meling har vore sekretær.

Kapittel 1: Innleiing

**Kyrkjemusikken sameinar eit åndeleg og eit musikalsk siktemål.
Kyrkjemusikken tolkar og formidlar kristen tru. Han er kyrkjelyden sitt felles svar på Guds tale til oss, støttar og gir næring til det åndelege livet i kyrkjelyden.**

Kyrkja er ein stad der ein syng og spelar for den treeinige Gud. Kyrkjemusikken kjem til uttrykk på ulike måtar: i gudstenester og kyrkjelege handlingar, i korverksemd og konsertar, i heimen og i ulik pedagogisk verksemd.

Den norske kyrkja er ein av dei største aktørane innanfor kunst og kultur i det norske samfunnet. På den eine sida er kyrkja ein stor kulturleverandør gjennom det omfattande arbeidet ho driv, og på den andre sida tek ho imot impulsar frå det som skjer i samfunnet og i den verdsvide kyrkja. Dette er med på å forme kyrkja sitt uttrykk innanfor kunst og kultur. I kyrkjelydane finn vi eit breitt spekter av kulturelle tradisjonar: kunsthåndverk, arkitektur, biletkunst, ordkunst og skapande og utøvande formidling av musikk. Til denne rike arven høyrer òg dei religiøse folketonane og stemmer frå den samiske kyrkja, med hennar livsrytme og kvardag.

Planen føreset at det i alle kyrkjelydar er tilsett kantor eller organist for å ta hand om det musikalske livet i kyrkjelyden. Kyrkja har vedteke tenesteordning for og kompetansekrav til kantorar for å sikre høg fagleg kompetanse i dette arbeidet. Mange stader er det ikkje tilsett kvalifisert kantor. Det kyrkjemusikalske arbeidet i kyrkjelydane blir såleis ulikt frå stad til stad, både i omfang og breidde.

I denne planen blir omgrepet kyrkjemusikar brukt. Det omfattar alle tilsette innanfor kyrkjemusikk, uavhengig av utdanning eller stillingstype. I arbeidet med dei lokale planane for kyrkjemusikk må ein ta omsyn til den kompetansen som dei aktuelle kyrkjemusikarane har.

Kapittel 2: Kyrkjemusikk – det teologiske grunnlaget

2.1 Grunnlag i trua på den treeinige Gud

Kyrkja si truvedkjenning lovprisar Gud som skapar av alle ting. Skrifta lærer oss at mennesket, skapt i Guds bilete, er forvaltar av hans gode gåver. Heile skaparverket er fylt med tonar og rytmar som kan erkjennast gjennom sansane: menneskestemma, lyden frå vind og vêr, dyr og fuglar. Alt utgjer eit kor som lovprisar Herren.

”Alt som har ande, skal lova Herren. Halleluja!” (Salme 150,6).

Når mennesket spelar, syng og leikar, lyttar det til lyden frå skaparverket, gir denne lyden form og tek på den måten imot Guds gåver. Slik blir vi Guds medskaparar. Kyrkja forstår difor all kunst og kreativitet som ein del av forvaltaroppdraget. Når vi utfaldar oss musikalsk, er det både til ære for Gud og til gagn og glede for kvarandre. Alt Gud har skapt, vitnar om hans stordom og herlegdom. Det lèt oss ane at Gud finst.

Den kristne songen og musikken er svar frå oss til den treeinige Gud for den Gud er og Guds handlingar i skaparverket, i frelseshistoria, i kyrkjelyden og i livet til den enkelte av oss.

Å skape og lytte til musikk kan gi eit møte med det heilage i eit anna språk enn det som ord og tanke kan romme. Musikk og andre kulturelle uttrykk har, i lys av kristen skapartru, ein verdi i seg sjølv og gir ei felles plattform for å uttrykkje eit breitt spekter av livserfaringar. Her høyrer også klagen heime.

2.2 Musikk i kyrkja

Guds folk er eit folk som syng, spelar og dansar for Herren. Musikken har hatt sin naturlege plass i kyrkja gjennom alle tider. I Det gamle testamentet finn vi talrike referansar til musikk. I den unge kyrkja si gudsteneste blir gudsrikefellesskapen synleg som eit syngjande folk:

”... og syng saman med salmar og hymner og åndelege songar. Syng og spel av hjartet for Herren!” (Ef. 5,19)

Musikken i gudstenesta er ein kommunikasjon med fleire dimensjonar. Gud møter oss gjennom musikken for å gi oss Ordet og Anden, som skaper tru, von og kjærleik. Vi vender oss til Gud når kroppen, stemma og instrumenta vi har, tek del i bøn og lovprising og i

forkynninga av hans velgjerningar. Heile kyrkja tek del i dette lovprisingsofferet, kvar ut frå sine gåver. Gjennom dette blir menneske bundne saman i ein fellesskap.

At musikk er ein heilt vesentleg del av kyrkja sitt liv i vår tid og i vår kyrkje, kjem òg til uttrykk ved at kyrkja kallar og tilset særleg utrusta personar til teneste som kyrkjemusikarar. Kantorar blir vanlegvis vigsla til teneste under bøn og handspålegging, til ”leiar av songen og musikken i Herrens hus, til ære for Gud og oppbygging av Kristi lekam.” (frå liturgien for vigsling av kantorar). Tenesteordninga legg til grunn at kantoren leier den musikalske verksemda i kyrkjelyden og har medansvar for å rekruttere, utruste og rettleie frivillige medarbeidarar.

I tenesta si forvaltar kyrkjemusikaren heile kyrkja sitt vide tilfang av musikk. Det skjer gjennom eiga utøving, samhandling med kor og musikarar, ved at han eller ho skaper noko nytt, til dømes gjennom å komponere og arrangere, og ved å gi opplæring. Musikk i kyrkja handlar om å ta i bruk og utvikle dei musikalske evnene eller gåvene som finst i kyrkjelyden.

2.3 Breidde og kvalitet

Breidde og kvalitet er eit overordna mål for det musikalske arbeidet og retningsgjevande for alle som er engasjerte i kyrkjemusikken. Tenesteordninga for kantorar peikar på at kantorane skal vere med og forvalte og gjere levande tradisjonelle og nye kyrkjemusikalske verdiar og syte for breidde og kvalitet i det kyrkjemusikalske og kulturelle arbeidet i kyrkjelyden.

Den kyrkjemusikalske verksemda i Den norske kyrkja har røter i gudstenestefeiringa. Samlinga om ord og sakrament har gjennom hundreåra funne ei form prega av både felleskyrkjelege, nasjonalkyrkjelege og lokalkyrkjelege kulturelle uttrykk.

Spesielle tradisjonstrekk i vår kyrkje er den lutherske og reformatoriske vektlegginga av salmar og songar på morsmålet, orgelet og orgelkunsten si utvikling gjennom hundreåra, norske religiøse folketonar og den samiske tonekunsten.

I løpet av 1900-talet har fleire utviklingstrekk prega kyrkjemusikken: eit større mangfald i instrumentbruk, musikk og liturgiar frå store deler av verda, stort tilfang av nye salme- og songtekstar og gradvis aksept av fleire kunststartar, til dømes dans og visuelle uttrykk. Samtidsmusikk og nyare musikkformer gir kyrkjemusikken endå større spennvidd.

Domkyrkjene har ei særleg oppgåve i å syte for både tradisjon og fornying i det kyrkjemusikalske arbeidet. Domkyrkjene er kyrkjemusikalske kraftsentrum som er til stor inspirasjon for dei ulike lokale kyrkjelydane i bispedømet. Mange stader har bispedømet teke ansvar for fagleg utvikling av kyrkemusikarar i tilknytning til domkyrkja. Ei slik ordning er det behov for i alle bispedøme.

Når Den norske kyrkja har begynt å lære av den rikdomen vi har tett på oss i arven frå den samiske tradisjonen, kan dette inspirere kyrkjelydane også utanfor dei tradisjonelle samiske områda.

Musikk frå alle kantar av verda påverkar oss, og det blir stadig vanskelegare å definere kva som høyrer til den felles musikalske referanseramma vår.

Plan for kyrkjemusikk legg til rette for stor variasjon og eit godt samarbeid mellom frivillige og tilsette. Det gjer musikklivet rikare. Samstundes utfordrar det alle som er involverte i det musikalske arbeidet i kyrkja, til å halde saman både tradisjon og fornying i ein heilskap av kvalitet.

Omgrepet ”kvalitet” kan fyllast med ulike verdiar og er såleis ikkje definert ein gong for alle. Ein god og konstruktiv samtale om kvalitet fører oss nærare felles referansar til omgrepet. Ein slik samtale er nødvendig på alle plan i kyrkja, slik at kvalitetsomgrepet kan bli ein nyttig reiskap i det kyrkjemusikalske arbeidet.

Kvalitet kan ikkje bestemmast berre ut frå subjektive oppfatningar eller knytast eksklusivt til ein bestemt type musikk. Ein kan heller ikkje oppfatte kvalitet einsidig ut frå kva som fyller eit behov, eller kva som kan seljast. Musikken si evne til å kommunisere med menneske er eit aspekt ved kvalitetsomgrepet, men ikkje nok til å fortelje oss alt om kvaliteten i eit musikkstykke. Slitestykke over tid kan gi ein peikepinn om kva slags musikk som held mål kvalitetsmessig.

Spennet frå eldre kyrkjemusikk og fram til vår eiga tid har gitt kyrkja eit skattkammer som ho har plikt på seg til å forvalte. Kyrkjemusikken si kulturelle oppgåve er å gjere heile denne tradisjonen levande og gi desse skattane vidare til stadig nye generasjonar.

2.4 Kyrkjemusikk i samisk perspektiv

Samiske musikktradisjonar spenner frå joik og salmesong til moderne, samisk musikk. Dei tre samiske språkgruppene, nord-, lule- og sørsamisk, har ulike tradisjonar og språk. Den norske kyrkja ønskjer i dag å ha eit sterkt medvit om at mangfaldet i samisk kultur- og musikkliv skal få utfalde seg og utvikle seg også innanfor kyrkja.

Salmesongen står sterkt i dei samiske kyrkjelydane. Ved sida av stoffet som er felles med kyrkja elles, finst det også eigne samiske melodiar, særleg til dei åndelege songane. Ofte er dette samiske variantar av kjende tonar, tilpassa samisk tonekjensle og musikkformer som elles er kjende frå joik og samisk tradisjonsmusikk. Salmesongen har i mange av dei samiskdominerte kyrkjelydane vore framført utan tonefølge. Dermed har melodiane fått utvikle seg i spennande variantar med lokalt særpreg.

Det fleirkulturelle samfunnet gir inspirasjon også til samisk kyrkjeliv, men legg samstundes press på dei tradisjonelle verdiane som finst i samiske lokalsamfunn. Den samiske kyrkja arbeider for å styrkje identiteten sin, slik at ein kan bevare og revitalisere kyrkjemusikken ut frå dei lokale tradisjonane. Salmeval og instrumentbruk må tilpassast lokale tradisjonar og ønskjemål. Det er ei sentral oppgåve å halde fram med det gode arbeidet som er i gong når det gjeld å utvikle nytt salme- og liturgistoff som har i seg det særleine samiske biletspråket og dei joikinspirerte melodiane.

Også i samiske busetjingsområde utanfor dei samiske kjerneområda bør kyrkjelydane gi rom for samisk tradisjon og identitet i det kyrkjemusikalske livet. Det er òg eit mål å gjere ikkje-samar kjende med verdiane i den samiske musikktradisjonen ved å ta i bruk dei samiske salmane og liturgiane som finst i salmebøkene, og gi samisk musikk plass og merksemd i gudstenesta. Også i andre kyrkjelydar er dette ei oppgåve. Kyrkja skal vere ein tilretteleggjar

for samisk kyrkjemusikk, på ein måte som reflekterer den kulturelle ståstaden og det åndelege livet.

2.5 Musikk og funksjon

Kyrkja sitt oppdrag er gitt gjennom evangeliet, forteljinga om brua mellom jord og himmel, Gud og menneske: Kristus. I dette oppdraget har musikken ein heilt sentral funksjon. Kyrkja sin musikk byggjer bruer gjennom å opne sinn og tankar for Guds mysterium og gjennom å formidle og kommunisere evangeliet. Musikken set kyrkja i stand til å nå lenger i kommunikasjonen sin enn orda åleine. Han har evna til å understreke og forløyse annan kommunikasjon, slik at budskapet når lenger. Slik er kyrkjemusikken ein viktig formidlar av trua.

”Eg skjemst ikkje over å seie det offentleg at nest etter teologien finst det ikkje nokon kunstart som kan måle seg med musikken. Berre musikken kan skape det som teologien på anna vis gjer, nemleg å gi ro og glede til menneskesjela.” (Martin Luther)

Musikk har evne til å binde seg til menneskelege kjensler og erfaringar. Han kan bere glede og sorg, opne for kunnskap og ettertanke og uttrykkje det som ikkje kan seiast med ord. Musikken fører oss i kontakt med djupe livstema som krefter og avmakt, glede og smerte, liv og død. Han kan formidle håp og restituering frå kjelder utanfor oss sjølve.

Musikk byggjer bruer mellom kyrkja og samfunnet elles, gjennom samhandling og kulturutfolding på tvers av sjantrar og tradisjonar.

Musikken har som siktemål å skape samhald mellom dei som framfører musikken, røre ved dei som lyttar, og skape ulike former for samhandling mellom utøvarar og tilhøyrarar.

Kapittel 3: Musikalsk verksemd i kyrkjelyden

3.1 Innleiing

Musikken gjer livet rikare, djupare og meir fargerikt. Det gjeld òg det livet som utfaldar seg i kyrkja. Kyrkja er ein del av samfunnet og har mellom anna som oppdrag å bygge gode relasjonar. Kyrkjemusikken er ein ressurs på fleire område:

Trusopplæringsperspektiv

Trusopplæringa i Den norske kyrkja skal sikre at alle døypte mellom 0 og 18 år får systematisk opplæring i den kristne trua.

Det er eit kjenneteikn ved kyrkja som læringsstad at ho rår over eit mangfald av uttrykks- og samværsformer som inneber læringspotensial. Kyrkjemusikk- og kulturverksemd gir eit godt grunnlag for at barn og unge kan være deltakarar og ressursar for kyrkjelyden som lærande fellesskap. Denne fellesskapen er ein god arena for læring av bibeltekstar, liturgi og salmar.

Diakonalt og inkluderande perspektiv

Musikk i eit diakonalt perspektiv handlar om å vere til hjelp i ulike fasar av livet, til trøyst og oppmuntring i sorg og til glede i gode tider. Songen og musikken har ein viktig funksjon på

institusjonar, for menneske som ikkje har eit verbalt språk å uttrykkje seg med. I musikken møter dei noko gjenkjenneleg, som ofte kommuniserer betre enn ord og tale.

Musikk har evne til å inkludere menneske med ulik bakgrunn og med ulike føresetnader og funksjonsnivå. Gjennom musikalsk arbeid som korarbeid, instrumentale ensemble, lovsongsteam og grupper for spedbarnsong eller song for småbarn, musikal- og konsertprosjekt, er musikken med på å styrkje fellesskapen mellom menneske i kyrkjelyden. Øvingar, bandseminar og korhelgar fører folk saman og skaper relasjonar mellom dei som er med. I sine beste stunder sameinar kyrkjemusikken dei som deltek i samstemt tilbeding og oppleving.

Kulturelt perspektiv

Musikk bygger bruer mellom kulturar. Når kyrkjelyden tek i bruk nye og framande musikalske uttrykksformer, blir musikken ein viktig del av det interkulturelle arbeidet. Musikken er med på å skape forståing og respekt og bryte ned fordommar mot andre kulturar. Musikken kan òg vere med på å bygge bruer mellom generasjonar gjennom å skape møtestader for menneske i ulike fasar av livet.

Profetisk perspektiv

Musikken bygger ikkje berre bruer. Han kan vere den kritiske røysta inn i kyrkjelyden, der han løftar fram protesten, det uventa eller det svake. Musikk kan kreve at vi stoppar opp og tek stilling. Også den røysta høyrer med og gjer både livet og musikken rikare.

3.2 Gudstenester og kyrkjelege handlingar

Den kristne kyrkja er ei syngande kyrkje. På ein særleg måte har den lutherske kyrkja ein kyrkjemusikalsk arv i form av salmar og songar som blir brukte ved gudstenester og kyrkjelege handlingar. I salmebøkene finn vi eit mangfald av tekstar og musikk som speglar kristen tru gjennom mange hundre år og fram til vår tid. Salmeskatten vår er ei kjelde til inspirasjon og fordjuping. Å skape nye uttrykk for gudstrua i samtida gjennom song, er ein kontinuerlig prosess.

Den gudstenestefeirande kyrkjelyden må få høve og motivasjon til å ta heilhjerta del i gudstenesta. Ikkje alle gudstenestedeltakarar kjenner liturgien og eit breitt repertoar av salmar. Her kan eit pedagogiske grep vere å bruke forsongarar når ein skal presentere nytt materiale. På den måten kan ein utvikle eit breiare musikalsk liv i kyrkjelyden.

Ved vigslar og gravferder blir det ofte gjort tradisjonelle val av salmar og musikk. I mange høve ønskjer dei pårørande eller brudeparet musikalske og verbale innslag som gir den gudstenestlege handlinga personleg nærleik og særpreg. Dette kan skje gjennom ulike former for musikalsk medverknad frå kyrkjemusikaren eller andre. Her har kyrkjemusikaren ei oppgåve i å gi rettleiing om kva som høver i den aktuelle samanhengen.

Utfordringar

- Halde oppe eit felles salmerepertoar for kyrkjelyden
- Arbeide med balansen mellom kjent og ukjent materiale i gudstenesta, slik at dei som er med opplever at dei blir involverte

- Lage rutinar for godt samarbeid, slik at kyrkjelege handlingar kan halde på sin eigen profil, samstundes som ein legg til rette for samspel mellom tilsette og til dømes pårørande og brudepar
- Rekruttere og involvere frivillige medarbeidarar

3.3 Korverksemd

Korsongen er ei av dei største frivillige rørsleane innanfor kyrkja og er eit kjerneområde i det kyrkjemusikalske livet i soknet. I den kyrkjelege kulturmeldinga "Kunsten å være kirke" heiter det: "Kirken må i ord og handling vise at den verdsetter korvirksomhet som menighets- og kulturarbeid" (s. 218).

Korrørsla femner om ulike typar av kor, frå kantorigrupper og kyrkjekor for vaksne til ungdomskor, barnekor, konfirmantkor og familiekor med ulik musikalsk profil. Ein kan òg nemne spedbarnsong og songgrupper for småbarn i denne samanhengen. Gjennom regelmessige øvingar, gudstenester og konsertar gir koret i kyrkjelyden rom for ei opplevingsorientert, skapande og interaktiv trusopplæring for barn, unge og vaksne.

Kor som medverkar i gudstenesta, tilfører ei kunstnarleg og estetisk erfaring som opnar for kommunikasjon og deltaking. Det skjer ved at koret støttar fellessongen åleine eller saman med orgelet og andre instrument, og ved at det saman med og på vegne av kyrkjelyden framfører liturgisk songmateriale som støttar bodskapen i gudstenesta.

Koret er òg ein arena for sosial fellesskap og ei øving i samhandling. Korarbeidet er ein open fellesskap i den lokale kyrkjelyden og byggjer gode relasjonar mellom dei som er med.

I tillegg til dei kora som organisatorisk er ein del av verksemda til kyrkja, samarbeider kyrkjelyden òg naturleg med andre kor og musikarar i lokalmiljøet. Det gjeld dei som ønskjer å ta del i gudstenester eller nytte kyrkja som konsertarena. Samarbeid med lokalt musikkliv gir dei ulike samarbeidspartane ei erfaring av å høyre til i kyrkja, samstundes som det gjer det kyrkjemusikalske livet rikare. Kyrkjemusikaren eller ein frivillig korleiar er heilt sentral i dette arbeidet. Eit godt korarbeid heng saman med gode leiarevner. Evna til å samle frivillige om eit felles mål og å skape begeistring og arbeidsglede, er avgjerande.

Utfordringar

- Korsong er samhandling under kunnig leiing. Prioritering av stillingsressursar til korleing, og til utrusting og opplæring av frivillige, er viktig for å vidareutvikle og styrkje korsongen i kyrkjelyden.
- Korarbeid er tidkrevande. Innstudering av repertoar og arbeid med stemmebruk og tonedanning, er prosessar som krev tolmod, engasjement og kompetanse.
- Gudstenestelivet er i endring, med nye liturgiar og salmebøker. La kor spele ei viktig rolle i å hjelpe kyrkjelyden til å ta i bruk nytt materiale.
- Innarbeide korverksemd som ein del av trusopplæringa i kyrkjelyden.
- Invitere andre kor til samarbeid i lokalmiljøet om konsertar og gudstenesteverksemd.

3.4 Heimen

Heimen er ein viktig arena for kristen song og musikk. Det er ei oppgåve for kyrkjelyden å oppmuntre og legge til rette for dette, mellom anna med tanke på bordbøn, kveldsbønn og song i heimen, særleg ved festane i kyrkjeåret. Kyrkjemusikaren kan spele ei viktig rolle som inspirator i trusopplæring og i kontakt med foreldre og familiar i samband med korarbeid, ved dåp og konfirmasjon og ved vigsel og gravferd.

Utfordringar

- Oppmuntre og inspirere til bruk av kristen song og musikk i heimen i tilknytning til møteplassar med foreldre og føresette

3.5 Skule, barnehage og kulturskule

Samarbeidet mellom kyrkja og skular og barnehagar i lokalsamfunnet har ein lang tradisjon og er eit viktig aktivitetsområde i kyrkjelyden. Det kan vere markering av høgtidene, spesielle gudstenester, kyrkjebesøk, ”julevandringar”/”kyrkjevandringar” eller deltaking i samlingsstunder. Utforsking av kunst og inventar i kyrkjebygget, ikkje minst orgelet, er eit anna viktig område.

Kommunale kulturskular og vidaregåande skular er naturlege samarbeidspartnarar for kyrkja, ved at lærarar og elevar ved skulen blir inviterte til å vere med under gudstenester og til å bruke kyrkja som konsertlokale. Kyrkjemusikaren kan vere ein medspelar når det gjeld opplæring av barn i song og i orgel- og klaverspel. I tillegg til eigenverdien dette har, kan det leggje grunnlag for rekruttering til kyrkjemusikarteneste.

Utfordringar

- Sjå til at kyrkjemusikar og andre tilsette i kyrkjelyden må ha ein tidsressurs som er stor nok til aktiv deltaking i det viktige samarbeidet med grunnskular, barnehagar og kulturskular.
- Vere aktiv når det gjeld å invitere desse institusjonane til samarbeid mellom anna innanfor fag med opplæring i kristendom (salme- og songstoff), kunst og handverk (kyrkjebygget, kunst og arkitektur), musikk (presentasjon av orgelet, andre instrument og musikk for desse instrumenta)
- Saman med skulane og barnehagane leggje ein plan for kyrkjebesøk som del av årsplanen deira
- Invitere til samarbeid innanfor ”prosjektarbeid”, til dømes musikalproduksjonar og kyrkjespel
- Ta initiativ til å utvikle program som kan presenterast i regi av Den kulturelle skulesekken. Kyrkjemusikarar kan i mange tilfelle vere verdfulle bidragsytarar til å gjere kyrkjelege kulturuttrykk tilgjengelege for skuleelevar gjennom profesjonelt tilpassa framføringar.
- Kyrkjemusikaren kan gi orgelundervisning som ein del av stillinga si og samarbeide med kulturskulen om ein ”orgelklubb”.

3.6 Institusjon

Det er mange som er isolerte frå den kristne fellesskapen grunna alder, sjukdom eller funksjonsnedsetting. Dei er avhengige av andre for å delta. Dette blir rekna inn under kyrkja si diakonale teneste, men kyrkjemusikken har og ei oppgåve her. Musikk og song har ein viktig funksjon for denne gruppa på mange felt. Møte med salmar eller annan kyrkjeleg musikk, som ein viktig del av deira historie, gjev næring til truslivet og gjev og skaper gode minne. Samstundes har musikken ein viktig funksjon for dei som ikkje har eit eige verbalt språk å uttrykke seg med. Gjennom musikken møter dei noko gjenkjenneleg som ofte kommuniserer betre enn ord. Aktiv bruk av musikk i behandling blir stadig meir vanleg og dette bør kyrkja vere ein del av.

Utfordringar

- Sjå til at kyrkjemusikar og andre tilsette i kyrkjelyden må ha ein tidsressurs som er stor nok til aktiv deltaking i det viktige samarbeidet med ulike institusjonar
- Utvikle arrangement som kan presenterast i regi av Den kulturelle spaserstokken for å gi menneske som bur på institusjon høve til å delta i kulturelle og kyrkjelege arrangement.
- Arbeide for at kyrkjemusikken blir ein naturleg del av kyrkja sitt diakonale arbeid på dette feltet.
- Samarbeide med institusjonar om behandling og lindring ved å vere ein ressurs på musikk med det skattkammeret kyrkja har i kyrkjemusikken.

3.7 Kyrkja som konsertarena

Kyrkjeromma representerer nokre av dei mest attraktive konsertlokala vi har. Mange stader er den lokale kyrkja det einaste eller det beste lokalet for konsertar. Dette er ein stor ressurs for mange kyrkjelydar. Mange menneske finn kvart år vegen til kyrkja i samband med ulike konsertar og andre kulturelle arrangement.

Kyrkja har lang tradisjon for sjølv å vere konsertarrangør. Ho har ein rik tradisjon i dette arbeidet, og gjennom denne tradisjonen kan ein òg i framtida gjere levande og ta vare på heile breidda av kyrkjemusikk.

Det er viktig med dialog mellom soknerådet og kyrkjemusikaren når spørsmål om utleie av kyrkja skal drøftast. Kantoren skal i tråd med ”Kvalifikasjonskrav og tjenesteordning for kantorer” utføre ”rådgivning for menighetsrådet i kirkemusikalske spørsmål”. Det er soknerådet som har avgjerdsrett ved utleie av kyrkja.

I gjeldande regelverk for bruk av kyrkja heiter det: ”Det som foregår i kirken, skal ikke være preget av restriksjoner og forsiktighet, men av gudstjenesteliv, gudsopplevelse, engasjement og framtidshåp, der evangeliets trøst, varme og fellesskap blir formidlet i sorg og glede.” Desse reglane omfattar sjølve kyrkjerommet. Kva som skjer i kyrkjelydssalen, peisestova, arbeidsrom og grupperom, fell utanfor dette regelverket. Soknerådet avgjer kva for reglar som skal gjelde for andre rom enn kyrkjerommet.

Kyrkja skal vere tydeleg på at kyrkjerommet er eit vigsla rom og dermed annleis enn andre konsertlokale. Det som skjer i kyrkja, har eit overordna mål: Å ære Gud og bygge opp kyrkjelyden. Konsertar og andre kulturelle arrangement i kyrkja må setjast inn i ei ramme som

viser at dette er siktemålet. Innanfor desse rammene er det rom for både store gledesutbrot, håp, tru, fortvilning, opprør – ja, alle menneskelege ytringar, formidla med ulike kunstnarlege verkemiddel.

”Kunsten å være kirke”, vart handsama på Kyrkjemøtet i 2005. I vedtaket vart alle kyrkjelydar i landet oppmoda om å byggje nettverk og gi rom for det kulturelle mangfaldet, slik at kyrkja kan vere ein offensiv kulturberar som tek i bruk eit breitt spekter av kunstformer og medium. Kyrkjemøtet slutta seg til meldinga sin invitasjon til kunstnarar om å arbeide med kulturuttrykka sine i ein kyrkjelig samanheng og framheva òg den store verdien kunstfagleg kompetanse har i kyrkja sitt liv. Det vart understreka at den profesjonelle og amatørbaserte kulturutfoldinga forsterkar kvarandre. Kyrkjelydane er gjennom dette vedtaket oppmoda til framleis å legge til rette for ein omfattande frivillig kulturaktivitet. Andre målsetjingar er at kyrkja opnar for ein større variasjon av kulturuttrykk og at ulike kulturaktørar med frimod skal kunne vende seg til kyrkjelydane med tanke på å presentere kunsten sin i ein kyrkjeleg samanheng. Desse utfordringane gjeld kulturarbeidet i heile kyrkjelyden, der det kyrkjemusikalske livet gjennom gudstenester og konsertar er heilt sentrale område.

Utfordringar

- Lage ein strategi for korleis kyrkjelyden kan legge til rette for at det blir gitt eit breitt tilbod om kulturarrangement i kyrkjeleg regi
- Utarbeide retningsliner for utleige til arrangørar av ulike kulturaktivitetar i kyrkja sine lokale

3.8 Instrument og bemanning

Orgelet og andre instrument

Songstemma er kyrkja sitt viktigaste instrument. Det er tradisjon for å støtte songen i gudstenesta med instrumentalmusikk, og då særleg ved hjelp av orgelet. Dei fleste kyrkjebygga i Noreg er utstyrte med pipeorgel. Mange av desse orgla eignar seg også svært godt til konsertbruk. Orgelet har ein tradisjon og ei utbreiing som har gitt det ein sentral plass i kyrkjelyden sitt liv. Det er eit av dei fremste kulturelle varemerka til kyrkja. Med den store spennvidda orgelet har når det gjeld klang, har det vist seg velegna til ei lang rekkje musikalske oppgåver. Orgelet åleine kan uttrykkje stor musikalsk variasjon.

Eit orgel blir tilpassa rommet det skal stå i, og er såleis ikkje eit masseprodusert instrument. Orgel blir bygde svært ulike med omsyn til stemmer, klangfarge og dynamisk spenn. Instrumentet skal eigne seg til liturgisk bruk. Det skal støtte kyrkjelydssongen og dekkje ulike behov for akkompagnement.

Ved at stadig fleire stilartar får kome til uttrykk i kyrkjerommet, blir det i aukande grad nytta andre instrument enn orgel ved gudstenester, kyrkjelege handlingar og konsertar. Desse instrumenta blir brukte både i samspel med orgelet og i staden for orgelet. Opp gjennom historia har det i kyrkja vore ulike haldningar til bruk av ulike instrument i kyrkjerommet. Denne planen legg til grunn at alle instrument kan brukast. Det er viktig å kunne velje eit musikalsk verktøy som gir musikken karakter og truverde. Til dette trengst velfungerande instrument.

Alle instrument treng vedlikehald for å fungere godt. For å halde oppe kvaliteten er det nødvendig med ein plan og budsjettmidlar for regelmessig vedlikehald.

Rekruttering, bemanning og arbeidstilhøve

Planmessig rekruttering av medarbeidarar til kyrkjemusikaryrket er ei stor utfordring for Den norske kyrkja. Kyrkja si kulturmelding tilrår "... at alle landets kirkemusikere blir pålagt å ha minst én orgelelev" ("Kunsten å være kirke", 2005, s. 209). Ansvaret for rekruttering ligg både hos kyrkjemusikarar, sokneråd, fellesråd og sentrale kyrkjelege organ.

Lokal rekruttering handlar om målretta arbeid mellom barn og unge. Det største rekrutteringsgrunnlaget for kyrkjemusikarar er deltaking i kyrkjelege aktivitetar, og då oftast gjennom kontakt med kyrkjemusikk. Undervisning i klaver- eller orgelspel er framleis ein vanleg inngang til kyrkjemusikaryrket. Men deltaking i kor og ulike instrumentgrupper i og utanfor kyrkjelydsarbeidet er også moglege vegar inn til interesse for kyrkjemusikk som fag.

Kyrkja sitt arbeid med trusopplæring er ein stad der unge menneske kan finne sin plass i eit kyrkjemusikalsk arbeid. Her er det ikkje berre kantoren som har ei oppgåve. Alle kyrkjelege tilsette må samhandle med same mål for auga. Initiativ til opplæring og rekruttering treng oppmuntring og oppfølging av arbeidsgivaren gjennom tilrettelegging der det blir teke omsyn til lokale forhold. Dette er fellesrådet sitt ansvar. Her er det viktig med respekt for kompetanseområde og grenser hos den enkelte kyrkjemusikaren.

Samarbeid med skular og kulturskular er viktig i rekrutteringsarbeidet. Fellesråda og sokneråda må legge til rette for at kyrkjeorgelet kan brukast til øving også av barn og unge. Det er ein sterk motivasjonsfaktor at unge orgelspelarar får høve til å bruke orgelet i kyrkja og blir oppmuntra til å spele på konsertar og gudstenester. Kontakt med andre unge med den same interessa verkar òg motiverande. Regionale orgelklubbar og kurs for unge orgelspelarar er gode tiltak. Om ikkje dei unge orgelspelarane endar opp som kyrkjemusikarar, gir kontakten med orgelet og kyrkjemusikken ei eiga erfaring og eit spesielt forhold til kyrkja.

Bemanningssituasjonen handlar også om å ta vare på kvalifisert arbeidskraft. Kyrkjemusikaryrket skal ha gode rammevilkår og stillingsstorleikar som motverkar at kyrkjemusikarar sluttar i tenesta og går over til anna arbeid. Kyrkjelege arbeidsgivarar har ansvar for å gjere kyrkja til ein attraktiv arbeidsplass ved å tilby gode arbeidstilhøve, etterutdanning og anna fagleg utvikling, og økonomi til den kyrkjemusikalske verksemda.

Utfordringar

- Arbeide for å auke rekrutteringa til kyrkjemusikarteneste lokalt
- Legge til rette for at kyrkjemusikarar og frivillige i kyrkjemusikalsk teneste kan gjere sitt beste innanfor verksemda i kyrkjelyden
- Opprette kyrkjemusikkutval i soknet
- Drøfte om det er god balanse mellom vokal- og instrumentalmusikk i konsertar, gudstenester og kyrkjelege handlingar
- Legge ein plan for godt vedlikehald av instrumenta i kyrkja
- Legge til rette for at også andre instrument enn orgelet får plass i kyrkjerommet.

Kapittel 4: Kyrkjemusikk i praksis – lokalt planarbeid

4.1 Innleiing

Forslaget til lokal kyrkjemusikkplan som blir presentert her, er eit forslag som inneheld eit breitt spekter av aktivitetar. Kvar enkelt kyrkjelyd lagar sin plan ut frå sine ressursar og prioriteringar. Dette forslaget er tenkt som hjelp i det lokale planarbeidet og er difor meir omfattande enn den lokale planen blir. Forslaget er sortert etter denne strukturen: målsetjing, viktige spørsmål og lokale tiltak. Denne disposisjonen er tenkt som hjelp i prosessen med å lage planar lokalt. Underpunkta viser til tilsvarande punkt i kapittel 3 i planforslaget.

Kyrkjelova § 9, 2. leddet, føreset at kyrkjelyden har sin eigen, lokale plan for kyrkjemusikk. Før ein slik lokal plan blir utarbeidd, må ein kartleggje kva slags kyrkjemusikalsk arbeid som alt finst i kyrkjelyden og kva for ressursar som finst eller som kan vere tilgjengelege.

Det kan vere nyttig å spørje: Kva har vi av kyrkjemusikalsk arbeid som kan leggest inn i planen? Kva for delar av verksemda ønskjer vi å utvide, eventuelt redusere? Kva kan realiserast på kort sikt, og kva må vi ha eit lenger tidsperspektiv på?

Eit aktivt kyrkjemusikkarbeid vil truleg auke behovet for frivillige medarbeidarar og gjer det nødvendig å tenkje igjennom stillingsressursane. Dersom kyrkjelyden ønskjer å bygge opp eit omfattande korarbeid, kan det i samråd med kyrkjemusikaren bli nødvendig å hente inn eksterne krefter, til dømes korleiarar.

Ulike ansvarsnivå

- Soknerådet har ansvar for å innarbeide og utvikle kyrkjemusikken i soknet (§ 9 i kyrkjelova).
- Kantoren leier dei kyrkjemusikalske aktivitetane i kyrkjelyden og skal vere med på å forvalte og gjere levande tradisjonelle og nye kyrkjemusikalske verdiar. Han eller ho skal òg bidra til breidde og kvalitet i det kyrkjemusikalske arbeidet i soknet og har medansvar for å rekruttere, utruste og rettleie frivillige medarbeidarar (frå tenesteordninga).
- Fellesrådet har arbeidsgivaransvar og forvaltar dermed ein viktig ressurs i det kyrkjemusikalske arbeidet. Gjennom ansvaret for overordna mål og planar har fellesrådet òg søkjelys på kyrkjemusikken i kyrkja (§ 14 i kyrkjelova).
- Bispedømerådet skal ha merksemda si vendt mot alt som kan gjerast for å vekkje og nærme det kristelegelive i kyrkjelyden og fremje samarbeid mellom sokneråda og andre grupper i bispedømet (§ 23 i kyrkjelova).
- Kyrkjerådet og Kyrkjemøtet førebur og vedtek strategiar for det kyrkjemusikalske arbeidet på nasjonalt nivå.

Tverrgåande perspektiv

Dei tverrgåande perspektiva nedanfor er med i alt arbeid i Den norske kyrkja og må prege det lokale planarbeidet:

- menneskeverd og menneskerettar
- kjønn og likestilling
- kulturelt mangfald og rettane til urfolk
- kontakt og samarbeid med andre kyrkjer
- tilrettelegging for og inkludering av menneske med fysiske funksjonshemmingar og menneske med utviklingshemmingar

- rekruttering og frivillig teneste

Hovudmål

Hovudmåla for kyrkjemusikken kan til dømes uttrykkjast slik:

- Musikken skal invitere til refleksjon kring kristen tru, både ved å styrkje og å utfordre.
- Kyrkjemusikken i vår kyrkjelyd skal gi relasjonane mellom Gud og menneske kunstnarlege uttrykk.
- Kyrkjemusikken i vår kyrkjelyd skal ha som mål å styrkje banda mellom innbyggjarane i soknet og eiga kyrkje.

4.2 Gudstenester og kyrkjelege handlingar

Forslag til mål

- Musikken i gudstenestene og kyrkjelege handlingar skal inspirere til deltaking og engasjement. Musikken i gudstenesta skal fremje salmesongen i kyrkjelyden.
- Musikken skal tilføre gudstenesta ein kunstnarleg og estetisk dimensjon.
- Kyrkjelyden skal legge til rette for at alle som kjem møter eit musikalsk uttrykk som dei er fortrulege med. Musikken skal vere berar av nyskaping og tradisjon.

Viktige spørsmål

- Korleis kan ein ta vare på det kyrkjemusikalske arbeidet ved førebuing og gjennomføring av gudstenester?
- Korleis kan ein ta vare på kontakten mellom pårørande og kyrkjeleg tilsette på best mogleg måte i samband med kyrkjelege handlingar?
- Korleis kan ein legge til rette for at kyrkjelyden sine eigne song- og musikkressursar får utfalde seg i gudstenestelivet?

Tiltak

- Utarbeide heilskaplege planar for gudstenestelivet i kyrkjelyden
- Sikre gode rutinar for å opprette tidleg kontakt mellom dei tilsette og pårørande eller brudepar
- Sikre god kommunikasjon mellom dei ulike musikkmiljøa i soknet. Det kan vere aktuelt å opprette musikkutval for å koordinere dei ulike musikalske ressursane i kyrkjelyden.

4.3 Korverksemd

Forslag til mål

- Kyrkjelyden skal leggje til rette for korverksemd
- Kyrkja sine kor og andre kor i lokalsamfunnet skal jamleg ta del i kyrkjelege aktivitetar.
- Kyrkja sine kor skal vere opne fellesskapar, med rom for vekst og utvikling.
- Ein vil bruke korverksemd som ein del av trusopplæringa i soknet.

Viktige spørsmål

- Korleis kan ein finne gode samarbeidsformer med kor i lokalsamfunnet?
- Kva type kor treng kyrkjelyden, og kva er det mogleg å få til?

Tiltak

- Sjå på kva for ressursar som finst når det gjeld korleiing, både frivillige og tilsette

- Lage ein plan for korleis kor kan vere med i kyrkjelege samanhengar
- Ta initiativ til å starte med kor når tilhøva ligg til rette for det

4.4 Samarbeid med heimen

Forslag til mål

- At kristen song og musikk vert ein naturleg del av livet i heimen
- At samarbeidet mellom kyrkja og heimen vert styrka

Viktige spørsmål

- Korleis kan ein få i stand samarbeidsopplegg kring høgtider?
- Korleis kan barn involverast i både førebuing og gjennomføring av gudstenester?
- Korleis kan ein formidle songgleda og songskatten?

Tiltak

- Tiltaka må sjåast i samband med lokale planar for trusopplæring og samarbeidet kyrkje – heim

4.5 Samarbeid med barnehage, skule og kulturskule

Forslag til mål

- At barnehagen, skulen og kulturskulen skal oppleve kyrkja som ein god samarbeidspartnar og ein arena for musikalsk utfalding
- At barn skal bli glade i song og musikk

Viktige spørsmål

- Korleis kan ein få i stand samarbeidsopplegg kring høgtider?
- Korleis kan ein skape interesse for orgelet?
- Korleis kan barn involverast i både førebuing og gjennomføring av ei enkel gudsteneste?
- Korleis kan ein formidle songgleda og songskatten?
- Korleis kan ein i samarbeid med skular arbeide med bibelforteljingar?
- Korleis kan ein oppmode til samarbeid om konsertverksemd?
- Korleis kan ein organisere eit tilbod om undervisning?

Tiltak

- Kyrkjemusikaren er med i timar på skulen eller i samlingsstunder i barnehagen og er ansvarleg for innlæring av songar som er aktuelle for høgtidene.
- Barna får omvising i og omkring orgelet. Kyrkjemusikaren demonstrerer instrumentet, og ein syng songar eller salmar som høver.
- Øve inn og bruke bibelspel og barnemusikalar som er skrivne over kjende bibelforteljingar
- Kulturskulen legg til rette for konsertverksemd med eigne elevar.
- I tillegg til undervisning kan ein hjelpe til med å produsere god, skriftleg informasjon om opplæring, om vidareutdanning og om yrket som kantor.
- Undersøkje om det er det mogleg med nye samarbeidstiltak
- Kyrkjemusikarane legg til rette for samarbeidstiltak med skulen innanfor ramma av Den kulturelle skulesekken.

- Samarbeide med kulturskolen om orgelundervisning

4.6 Institusjonar

Forslag til mål

- At menneske som ikkje har høve til sjølv å kome til gudstenester og konsertar i kyrkja, skal få tilbod om hjelp til å delta.
- Regelmessige tilbod om samlingar med song og musikk på institusjonane i soknet

Viktige spørsmål

- Kva er dei lokale behova?
- Kva ressursar er tilgjengelege?

Tiltak

- Lage plan saman med diakonitenesta om gjennomføring av tiltak
- Ta initiativ til eit samarbeid med lokale helseinstitusjonar, med tanke på å bruke kyrkjemusikk som behandling og lindring.

4.7 Konsertar

Forslag til mål

- Gjennom konsertverksemd skal vi nå eit breitt publikum.
- Gjennom ulike typar konsertprogram vil vi vise mangfaldet i kunstnarlege uttrykk.

Viktige spørsmål

- Korleis kan ein gjere dei ulike konsertarrangørane merksame på at vår kyrkje kan brukast som konsertlokale?
- Korleis kan rutineane for konsertverksemda gjerast klare og forstålege?
- Korleis kan ein få finansiell støtte til konsertar og utnytte støtteordningane?

Tiltak

- Orienterere seg om korleis ein kan få til regionalt samarbeid om konsertverksemda i regionen
- Søkje samarbeid med musikarar, både profesjonelle og amatørar
- Lage brosjyre der ein presenterer reglar for utleige av kyrkja
- Lage oversikt over aktuelle støtteordningar
- Utarbeide eige budsjett for konsertverksemda

4.8 Instrument og bemanning

Forslag til mål

- Kyrkjelyden skal ha tenlege og funksjonelle instrument med høg kvalitet.
- Kyrkjelyden skal ha kompetent arbeidskraft til å realisere fastsette planar og mål.

Viktige spørsmål

- Er det behov for fornying eller vedlikehald av instrumenta i kyrkja?
- Trengst det meir personale til å ta seg av leiing og utøving innanfor kyrkjemusikkfeltet?

- Er utgiftene til den kyrkjemusikalske verksemda innarbeidde i soknet sitt budsjett?

Tiltak

- Utarbeide handlingsplanar og informere om behov for nye innkjøp eller restaurering av instrument
- Arbeide for gode avtalar for vedlikehald på instrumenta
- Fremje god dialog med kommunen når det gjeld løyvingar til kyrkjeleg verksemd
- Rekruttere både frivillige og nye arbeidssøkjjarar i tråd med vedtekne satsingsområde
- Utarbeide ein plan for gjennomføring av kompetansehevande tiltak
- Arbeide for at tilsette og frivillige får høve til å vere med på kurs og konferansar der aktuelle tema blir tekne opp

Visjonsdokument for Den norske kirke 2009-2014 (KM 8/08)

Første innstilling fra komité A

DEN NORSKE KIRKE

Alt. 1:

I Kristus

Alt 2:

Nær Kristus, nær livet

- en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke

<i>bekjennende,</i> ved å dele og gi videre troen på den treenige Gud, som virker i blant oss.	<i>misjonerende,</i> ved å vitne lokalt og globalt om Jesus Kristus.	<i>tjenende,</i> ved å vise omsorg for medmennesker gjennom nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, kamp for rettferdighet og vern om skaperverket.	<i>åpen,</i> ved å utvikle fellesskap som verdsetter mangfold og respekterer ulikheter.
---	---	--	--

Sammen vil vi

- feire Guds nærvær i ord og sakrament.- leve i relasjon til Gud vår skaper og leve som forvaltere av Guds skaperverk.- leve i Kristi etterfølgelse og formidle evangeliet- vokse i forståelsen av kristen tro i vår tid.- ta initiativ til åpne og nysgjerrige samtaler og leve i dialog og gjensidig åpenhet.- legge til rette for fellesskap der alle kan delta på lik linje.- utfordre makthavere i forhold til evangeliets budskap om frihet og rettferd for fattige, undertrykte og marginaliserte.- ta vare på kirkens arv og tradisjon og tolke dem inn i samtidens språk, kulturer og erfaringer.	- skape tjenlige strukturer og ordninger som gjør kirken i stand til å oppfylle sitt oppdrag og sin tjeneste.- forplikte oss i forhold til det økumeniske kirkefellesskap og la dette utfordre oss til gjensidig utveksling, handling og kristen enhet.- frimodig kalle, oppmuntre og veilede mennesker til kirkelig utdanning, tjeneste og frivillig arbeid.- legge til rette for menighetsutvikling preget av fornyet gudstjenestefeiring, trosopplæring og diakoni.- møte andre tros- og livssynssamfunn med åpenhet, respekt og vilje til dialog.- kommunisere åpenhet, nærvær, forsakelse og håp.- berike fellesskapet med ulike og mangfoldige kulturuttrykk og fellesskapsformer.

Endelig innstilling fra komité A (inkludert endringer etter plenumsbehandling 2)

Visjonsdokument for Den norske kirke

DEN NORSKE KIRKE

I Kristus, nær livet

- en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke

bekjennende, ved å dele og gi videre troen på den treenige Gud, som virker i blant oss.	misjonerende, ved å vitne om Jesus Kristus lokalt og globalt sammen med den verdensvide kirke.	tjenende, ved å vise omsorg gjennom nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, kamp for rettferdighet og vern om skaperverket.	åpen, ved å utvikle fellesskap som verdsetter mangfold og respekterer ulikheter.
---	--	---	--

Sammen vil vi

- feire Guds nærvær i ord og sakrament.- i tro på Gud vår skaper leve som forvaltere av Guds skaperverk.- leve i Kristi etterfølgelse- formidle Bibelens budskap om Guds kjærlighet, håpet i Jesus Kristus og livet i Den hellige ånd.- ta vare på kirkens tro og tradisjon og tolke dem inn i samtidens språk, kulturer og erfaringer.- ta initiativ til åpne og nysgjerrige samtaler og leve i dialog og gjensidig åpenhet.- legge til rette for fellesskap der alle kan delta på lik linje.- utfordre makthavere i forhold til evangeliets budskap om frihet og rettferd for fattige, undertrykte og marginaliserte.	- skape tjenlige strukturer og ordninger som gjør kirken i stand til å oppfylle sitt oppdrag og sin tjeneste.- forplikte oss til det økumeniske kirkefellesskap og la dette utfordre oss til felles handling og enhet i Kristus.- frimodig kalle, oppmuntre og veilede mennesker til kirkelig utdanning, tjeneste og frivillig arbeid.- drive menighetsutvikling preget av fornyet gudstjenestefeiring, trosopplæring og diakoni.- møte andre tros- og livssynsamfunn med åpenhet, respekt, dialog og vitnesbyrd.- kommunisere åpenhet, nærvær, forsakelse og håp.- være fellesskap preget av ulike og mangfoldige kulturuttrykk og fellesskapsformer.

DEN NORSKE KIRKE

I Kristus, nær livet

- en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke

bekjennende,

ved å dele og gi videre troen på den treenige Gud.

misjonerende,

ved å vitne om Jesus Kristus lokalt og globalt sammen med den verdensvide kirke.

tjenende,

ved å vise omsorg gjennom nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, kamp for rettferdighet og vern om skaperverket.

åpen,

ved å utvikle fellesskap som verdsetter mangfold og respekterer ulikheter.

Sammen vil vi

- feire Guds nærvær i ord og sakrament.

- i tro på Gud vår skaper leve som forvaltere av Guds skaperverk.

- leve i Kristi etterfølgelse

- formidle Bibelens budskap om Guds kjærlighet, håpet i Jesus Kristus og livet i Den hellige ånd.

- ta vare på kirkens tro og tradisjon og tolke dem inn i samtidens språk, kulturer og erfaringer.

- ta initiativ til åpne og nysgjerrige samtaler og leve i dialog og gjensidig åpenhet.

- legge til rette for fellesskap der alle kan delta på lik linje.

- utfordre makthavere i forhold til evangeliets budskap om frihet og rettferd for fattige, undertrykte og marginaliserte.

- skape tjenlige strukturer og ordninger som gjør kirken i stand til å oppfylle sitt oppdrag og sin tjeneste.

- forplikte oss til det økumeniske kirkefellesskap og la dette utfordre oss til felles handling og enhet i Kristus.

- frimodig kalle, oppmuntre og veilede mennesker til kirkelig utdanning, tjeneste og frivillig arbeid.

- drive menighetsutvikling preget av fornyet gudstjenestefeiring, trosopplæring og diakoni.

- møte andre tros- og livssynssamfunn med åpenhet, respekt, dialog og vitnesbyrd.

- kommunisere åpenhet, nærvær, forsakelse og håp.

- være fellesskap preget av ulike og mangfoldige kulturuttrykk og fellesskapsformer.

Den norske kirkes satsingsområder for perioden 2009 - 2014. Målsettingene blir vedtatt i planene og refereres her.

Diakoni	Kirkemusikk & kultur	Barn og unge	Gudstjenesteliv	Samisk kirkeliv
<p>Plan for Diakoni (KM 2007)</p> <p>Bærekraft-reformen (KM 2008)</p>	<p>Plan for kirkemusikk (KM 2008)</p> <p>Kunsten å være kirke – kulturmelding (KM 2005)</p>	<p>Plan for trosopplæring (KM 2009)</p> <p>Kirke for 18 – 30 (KM 2010)</p>	<p>Reform av kirkens gudstjenesteliv (KM 2010)</p>	<p>Plan for samisk kirkeliv (KM 2010)</p>
<p>1. Kirke og menighet skal inspirere til et liv i nestekjærlighet og skal ha et omsorgsarbeid rettet mot lokale utfordringer.</p>	<p>1. Kirken skal forvalte det tidligere generasjoner har bygget og skapt, levendegjøre kulturen den selv er en del av, og fornye kulturen gjennom utrettelig å ta i bruk de skapende evner mennesker har.</p>	<p>Vedtatt gjennom Kirkemøtets behandling av plan for trosopplæring i 2009.</p>	<p>Vedtatt gjennom Kirkemøtets behandling i 2010.</p>	<p>Vedtatt gjennom Kirkemøtets behandling i 2010.</p>
<p>2. Menighetsfellesskaperne skal være åpne og inkluderende og skal aktivt bidra til å styrke fellesskap og nettverk i lokalsamfunnene.</p>	<p>2. Gudstjenester og kirkelige handlinger skal tilføres kunstnerisk, estetisk og åndelig dimensjon gjennom ulike kulturuttrykk, og gi inspirasjon til deltakelse og engasjement.</p>			
<p>3. Kirke og menighet skal arbeide med den bibelske forståelsen av Guds skaperverk og mennesket som en del av det og bidra til en positiv livsstil som fremmer balanse og helhet.</p>	<p>3. Gjennom korarbeid vil vi skape fellesskap med rom for vekst og utvikling.</p>			
<p>4. Kirke og menighet skal engasjere seg i rettferdig fordeling av verdens ressurser og stå opp for mennesker som får sitt menneskeverd krenket.</p>	<p>4. Nærmiljø som skole, barnehage og kulturskole skal oppleve kirke og menighet som en god arena for musikalsk utfoldelse.</p>			